



# Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

## Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

**Danskernes Historie Online** er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

### Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

### Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

### Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

# Gamle slægter i Rye sogn



AF NIELS RAVN

# Gamle slægter i Rye sogn

*Niels Ravn*

# Gamle slægter i Rye sogn

Trykt i

SKIVE FOLKEBLADS BOGTRYKKERI

Denne bog er genoptrykt i 1981 i den ret-  
telser i forhold til min fars bog i 1969.  
Min far, Niels Ravn, døde 6. juli 1970.  
Min mor, Britta Ravn, døde 5. april 1972.  
Min søster, Kirsten Lier Petersen, døde  
31. marts 1972. Alle er begravet på Æl.  
Rye Kirkegård

En tak til de medlemmer af slæg-  
ten, hvis interesse har gjort det mün-  
ligt at foretage dette genoptryk.

Rodil Lassen,  
Kielgastvej 15,  
7800. Slivø.

# INDHOLD

	Side
Forord .....	6
Indledning .....	7
Wissingslægten .....	9
Hagensen-Blochslægten .....	28
Voetmannslægten .....	49
Slægten i Emborg .....	75
Slægten i Kongsgården og Dalbogård .....	99
Slægten i Bakkegården .....	112
Slægten i Ryegård .....	133
Slægten i Rye kro .....	148
Slægten i Slotsgården .....	165

Forsideillustrationen er Sct. Søren's kirke i Rye.

## FORORD

*Tanken om at skrive min slægts historie har ofte strejft mit sind. Min far udførte pionerarbejdet, dels ved at samle og holde hånd over en række gamle slægtsdokumenter, der går tilbage til 1700-tallet, og dels ved at besøge landsarkivet i Viborg for at samle oplysninger om slægten. Disse gamle dokumenter arvede min datter, fru Bodil Larsen. Hun arvede også hans interesse for slægtens historie. Det blev hende, der satte mig igang med det arbejde, hvis resultat er denne bog.*

*Jeg må gøre opmærksom på, at uden den værdifulde hjælp, jeg har fået af en række dygtige slægtsforskere og andre interesserede, ville jeg langt fra være nået så langt, som tilfældet nu er.*

*For den hjælp, der er ydet mig, må jeg takke følgende: Arkivar P. K. Hofmansen, slægtsgårdsarkivet i København. Genealogerne Anna Louise Alstrøm i København og H. P. Aagaard i Viborg. Amatørgenealogerne, falckinspektør Gunnar Holm i Viborg og lærer Steen Andersen i Vinderup (Gunnar Holm har været min utrættelige medhjælper, og Steen Andersen er så bevandret i Dover sogns historie, at det, han ikke ved om dette sogn, bogstavelig tale ikke er værd at vide). Egnshistorikeren, førstelærer Harald Nielsen i Rye fortjener slægtens tak, fordi han, inden Hagensen-Blochslægtens gravkammer i Sct. Sørenskirke i Rye blev tilmuret, foretog en grundig undersøgelse af dette rum og dets beboere. En anden af mine dygtige medhjælpere, bibliotekar C. Langholz i Skive, takker jeg for den hjælp, han har ydet mig, og for den interesse, han har omfattet mit arbejde med. Jeg takker endvidere overpostbud Andreas Gullew Hansen i Kgs. Lyngby for tilsendte biografier af fire slægtsmedlemmer. A. O. Hauberg Lund i Gl. Rye, fhv. gårdejer af Kongsgården i Gl. Rye Peder Jensen Pedersen og hustru, fru Anna Pedersen, samt lærer Bent Østergaard i Glostrup takker jeg for alle de værdifulde oplysninger, de har skaffet mig. Endelig takker jeg personalet ved landsarkivet i Viborg for den velvilje og hjælpsomhed, jeg har mødt dér.*

# INDLEDNING

I gamle dage var der mere sammenhold indenfor slægten, end tilfældet er i vore dage. Det at høre til samme slægt var et bånd, der bandt og forpligtede til sammenhold både i økonomisk henseende og ikke mindst i forhold, hvor der var tale om angreb ude fra.

Forældrene følte sig dybt forpligtede overfor børnene. De pålagde sig gerne savn for børnenes skyld. Slægten så som sin fornemste opgave at bevare de værdier, der i form af formuer og gårde var opsamlet gennem generationer. Men til gengæld måtte forældrene, som et nødvendigt krav for at kunne bevare de således opsamlede værdier, forlange af børnene, at der fra disses side blev vist lydighed i de forhold, hvor det gjaldt om at bevare og styrke slægtens økonomiske magt og ydre anseelse. Disse krav manifesterede sig i en række ægteskaber, der udelukkende var fornuftbestemte og som så givet reducerede kærlighedsbegrebet til en 2den prioritet. Men kravenes opfyldelse betød til gengæld også så udtalt, at store og stærke slægter kunne bevare ikke alene gårdene, men også den politiske magt i et helt sogn.

I så henseende er vor slægt et skoleeksempel. Alle de betydende gårde og den politiske magt i Rye sogn lå gennem ca. 100 år fast i vor slægts hænder.

Det kan måske interessere den nulevende slægt at vide, at jeg gennem en grundig undersøgelse af slægtens ægteskaber i tiden mellem 1600 og 1900 tallene har kunnet fastslå, at der i dette spand af tid ikke har kunnet findes ét eneste ægteskab, der endte med skilsmisse.

Bortset fra Voetmannslægten er vor slægt en udpræget bondeslægt, der gennem ca. 400 år har levet dybt forankret i det skønne Rye sogn. Det er med sorg, jeg erfarer, at dette gamle historiske sogn nu er udslettet og indgået som led i en storkommune.

Ridefogedens pisk har ingen striber efterladt på vore forfædres rygstykker, og der har aldrig stået opstaldet en træhest i dette sogn af den ganske simple grund, at der ingen herregårde fandtes dér. De Rye bønder



var først klosterbønder og senere kongsbønder. De blev på et ret tidligt tidspunkt selvejere, idet de i årene lige før, lige under og lige efter 1767 købte deres gårde til selveje.

De kilder, der har været til rådighed m. h. t. vore allerældste slægtninge, er kun få, og kun sparsomme er de oplysninger, man har om disse menneskers personligheder og karakterer. Man ved en del om størrelsen af deres gårde og en del om, hvad de efterlod sig af jordisk gods. Længere henne i slægtsforløbet stiller sagen sig anderledes. Her ved man så meget, så man er i stand til at tegne et nogenlunde klart billede af deres personligheder, livsløb og de kår, de har levet under.

De fleste af slægtens medlemmer var flittige kirkegængere. Det var sæd og skik, at hver gård, så vidt dette var muligt, sendte et medlem i kirke hver søndag.

Hvordan var da slægtens religiøse stade? På dette punkt kan man med sikkerhed fastslå, at slægten så absolut ikke nærrede sekteriske tilbøjeligheder. Den fulgte i så henseende den slagne kirkelige landevej. Den vej, der gennem pietismen og over rationalismen førte ind i grundtvigianismen. Der blev man. Grundtvigs kirkelige liberalisme tiltalte slægten.

Og så, inden jeg begynder at fortælle om vor slægt, må jeg lige notere, at en af de glæder, jeg har haft under mit arbejde med slægtens historie, er den glæde, det har været for mig at komme i forbindelse med fjerne slægtninge, jeg aldrig har mødt før.



## Wissingslægten

Wissingslægten, navnet brugt som det er her, er måske ikke helt korrekt anvendt. Navnet er ikke et døbe-, men et kaldenavn for en slægt, der „udvandrede“ fra Sdr. Vissing sogn til Emborg i Rye sogn.

To af denne slægts mænd, byskriver Niels Wissing i Skanderborg og politimester, kgl. borgmester i Viborg Thomas Wissing, strøg helt døbe-navnet Rasmussen og kaldte sig Wissing, medens gårdmand og skovfoged Rasmus Rasmussen og hans søn, selvejergårdmand Anders Rasmussen i Emborg, ofte blev kaldt Wissing i flere offentlige protokoller.

Når jeg har lyst navnet Wissing i kuld og køn i denne bog, så er det gjort af praktiske grunde, dels for at undgå den forvirring, navnene Rasmussen og Wissing let ville skabe brugt i flæng, og dels fordi navnet Wissing gør det lettere at finde ud af den labyrint af navne med endelsen *sen*, hvori navnet indgår.

Wissingslægten i Emborg er ahneforbundet med slægterne Hagensen-Bloch i Rye mølle (Glentholm) og Voetmann i Kloster mølle samt med så godt som alle de gamle slægter i gårdene i Rye.

I den gamle slægtsgård i Emborg har vor slægt haft sit hjem i ca. 225 år. Den første indenfor slægten, der fik gården, var Rasmus Rasmussen Wissing. I dag ejes den af gårdejer Rasmus Rasmussen, der i lige linje nedstammer fra R. R. W. (Både gård og navn er altså i behold).

Gården var oprindelig på ca. 300 tdr. land. Desuden hørte en del af gadejorden, fjerdedelen af husene i Emborg og fjerdedelen af fiskerhusene, der var beliggende, hvor vejen fra Emborg til Boes overskærer den gamle munkekanal, til gården. De sidstnævnte huse er forlængst udslettede og navnet overført til 3 gårde, der ligger, hvor Gl. Rye sogn mod nord (Vessø) og mod øst grænser til nabosognet Dover.

Denne slægts ældste er vore tip<sup>4</sup> + tip<sup>5</sup> oldeforældre, rytterbonde og gårdfæster Anders Laursen og hustru Ane Rasmusdatter i Sdr. Vissing. (Grunden til, at de både er tip<sup>4</sup> og tip<sup>5</sup>, er et ahnefællesskab mellem Wissingslægten og min bedstemors slægt i Kongsgården i Rye).

*Anders Laursen,*

vor tip<sup>4</sup> + tip<sup>5</sup> oldefar, var rytterbonde og fæster af Vilholtgården i Sdr. Vissing. Skiftet efter ham blev ifølge Det Jyske Regiments Gods Skifteprotokol afholdt 15/11 1710. Det fremgår af nævnte skifte, at han var født i året 1650 og døde i 1710.

*Ane Rasmusdatter,*

vor tip<sup>4</sup> + tip<sup>5</sup> oldemor, var gift med forannævnte Anders Laursen. Hun var født i 1660. Man ved, at hun levede 10/5 1718, da der dette år ifølge Det Skanderborgske Rytterdistrikts Skifteprotokol blev afholdt skifte efter ægteparrets afdøde søn, Laurs Andersen.

*Rasmus Andersen,*

vor tip<sup>3</sup> + tip<sup>4</sup> oldefar, var rytterbonde og sognefoged i Sdr. Vissing. Han fødtes på Vilholtgården i Sdr. Vissing i 1683 og overtog ved faderen Anders Laursens død i 1710 fødegården. Rasmus Andersen døde i 1753 og blev begravet i Sdr. Vissing 15/9 nævnte år. Han var gift to gange. Første gang med vor tip<sup>3</sup> + tip<sup>4</sup> oldemor Mette Nielsdatter og anden gang med Maren Jensdatter.

I Det Skanderborgske Rytterdistrikts Skøde- og Panteprotokol ses følgende indført (bind 1, side 223) :

„18/5 1752 blev læst Afkald fra Niels Rasmussen Wissing af Skanderborg, Byskriver sst. paa egne, Anders Rasmussen i Vilholt paa egne, Rasmus Rasmussen, Skovfoged i Emborg paa egne Vegne og Jens Rasmussen i Sdr. Vissing til deres Fader, Rasmus Andersen i Sdr. Vissing og Hustru Maren Jensdatter (deres Stifmoder) for de hver 80 Rdl., de allerede er bleven tillagt i mødrene og fædrene Arv.“

*Mette Nielsdatter,*

vor tip<sup>3</sup> + tip<sup>4</sup> oldemor, var født i året 1685 og døde i 1724, i hvilket år der den 1. april blev afholdt skifte efter hende. Skiftet er indført i Det Skanderborgske Rytterdistrikts Skifteprotokol 1720–1725, Folio 236 B – 238.

I ægteskabet med Rasmus Andersen havde hun 4 børn:

- A) Niels Rasmussen Wissing, født 1713.
- B) Anders Rasmussen Wissing, født 1718.
- C) Rasmus Rasmussen Wissing, født 1721.
- D) Jens Rasmussen Wissing, født 1724.

A) *Niels Rasmussen Wissing*, der helt strøg Rasmussen og udelukkende lod sig kalde Wissing, var søn af rytterbonde og sognefoged Ras-

mus Andersen og hustru Mette Nielsdatter i Sdr. Vissing. Han fødtes i året 1713 og var gift to gange. Første gang med Agnete Christiansdatter. Anden gang med Sara Kathrine Bang. Niels Wissing var byskriver i Skanderborg og fra 20/6 1760 tillige birkeskriver i Det Skanderborgske Distrikts Birk. Han døde 11/2 1780 og ligger begravet i Skanderborg.

I blade af Skanderborgs historie ved Chr. Holtet oplyses det (blad 108), at Niels Wissing købte en del af Hømosen. Senere (blad 116) berettes følgende i anledning af en auktion over en del af byens hegn:

„Hvem der derimod tjente paa Historien var Byskriver Niels Wissing. Hans Skriversalær betaltes arkvis, og da han havde en fænomenal Færdighed i at skrive halvtommelange Bogstaver, saaledes at en Side kunde fyldes med næsten ingenting, fik han den helt pæne Sum af 5 Rdl. 1 Mk. og 14 Sk. ud af Arkbeskrivelsen og 1 Rdl. 1 Mk. og 14 Sk. ud af Auktionen med at læse og skrive de forskellige Dokumenter.“

Niels Wissing optræder ved skiftet efter broderen, gårdmand og sognefoged i Emborg Rasmus Rasmussen Wissing som beskikket formynder for brodersønnen Thomas og curator for brodersønnen Rasmus.

Ved en retssag i Linå nævnes ved denne sags behandling velædle byskriver Niels Wissing som sættemommer.

Vi træffer ham ligeledes i sagen mod den ulykkelige præst fra Gl. Rye, Johannes Høyer, i hvilken sag han optræder som bisidder.

Lad mig nu prøve at analysere denne vor slægtning. At han har været en velbegavet mand, møder sikkert ingen modsigelse. Der er jo nu engang et spring fra at være en lille fattig bondedreng fra Sdr. Vissing til at være den velædle by- og birkeskriver i Skanderborg. I det, vi ved om ham, er der efter min mening visse glimt, der siger noget om ham. Hans „halvtommelange“ bogstaver tyder unægteligt på en vis smartness. Han står for mig som en mand, der ved enhver lejlighed har „fingeren i jorden“. Han ser sin fordel ved at drive med strømmen. Under sagen mod den stakkels syge Rye præst siges det, at han hilser koldt og forbeholdt på denne. Det var en lejlighed, *hvor medlidenhed ingen procenter gav*, og *halvtommelange bogstaver var der ingen brug for*.

*Agnete Christiansdatter*, byskriver Niels Wissing's første hustru, fødtes i året 1714. Hun blev gift med denne i året 1734, døde i 1766 og blev begravet i Skanderborg 10/3 1766, 52 år gammel (Skanderborg kirkebog). Skiftet efter hende blev afholdt 2/4 1766. Ved skiftet efterlod hun sig foruden enkemanden 6 børn.

Blandt disse børn har jeg kun søgt oplysning om den ældste, Christian Nicolaj, der omtales i „Blade af Skanderborgs Historie“ som juridisk

kommissær, en slags lommeprokurator. Han var gift med Bodil Marie Hvass, der døde i Skanderborg 104 år gammel.

*Sara Cathrine Bang*, byskriver Niels Wissings anden hustru, var datter af birkedommer Niels Bang i Velling ved Bryrup, der døde 16/4 1761. Efter Niels Wissings død boede enken på deres fælles bopæl, Sarabjerg i Skanderborg. Da Niels Wissing købte huset, hed det Strygerhuset. Sara boede sammen med moderen, Margrethe Bøg, og en søster, Margrethe Øllegaard Bang. Sara Wissing døde i 1802 og blev begravet 4/5 1802 (Skanderborg kirkebog). I ægteskabet med Niels Wissing havde hun kun 1 barn, datteren *Agnethe Kirstine Wissing*.

B) + D) *Anders og Jens Rasmussen Wissing*. Rasmus Andersen og Mette Nielsdatters søn, *Anders* (se side 10), der ifølge Dover kirkebog var født i 1718 og døde i Boes ved Skanderborg 23/1 1804 i en alder af 86 år, overtog fødegården i Vilholt. Der er grund til at formode, at han ingen børn har haft, idet han døde som opholdsmand hos brodersønnen, selvejergårdmand Rasmus Rasmussen Wissing den Yngre i Boes.

Den yngre broder, *Jens Rasmussen Wissing* (se side 10), fik en gård i Sdr. Vissing. Han var gift med *Johanne Laurisdatter*, efter hvem der ifølge Det Skanderborgske Rytterdistrikts Skifteprotokol blev afholdt skifte i 1752.

### *Rasmus Rasmussen Wissing,*

vor tip<sup>2</sup> + tip<sup>3</sup> oldefar, var født i Sdr. Vissing i 1721 (se side 10). Han var søn af vore tip<sup>3</sup> + tip<sup>4</sup> oldeforældre Rasmus Andersen og hustru Mette Nielsdatter. Han blev ifølge Dover kirkebog viet til Gunder Rasmusdatter fra Boes 8/2 1743. Rasmus Rasmussen Wissing og hustru døde med 2 dages mellemrum i 1773. Begravelsen fandt ifølge Rye kirkebog sted 23/11 1773. Ved begravelsen talte præsten ud fra Ebr., 13. og 14. vers.

Ifølge Det Skanderborgske Rytterdistrikts Sessionsprotokol 1743, 373 B., fæstede Rasmus Rasmussen Wissing dette år vor slægtsgård i Emborg. (Rytterdistriktet ejede dengang hele Emborg).

Da rytterdistriktet i 1767 ved en auktion i Skanderborg solgte hele Emborg til højesteretsadvokat Mathias Bruun i Viborg, blev Rasmus Rasmussen Wissing fæster under denne og senere under hans enke, Anna Bruun, født Hvass.

Ved Rasmus Rasmussen Wissings død i 1773 købtes gården til selveje

af hans søn (vor tipoldefar) Anders Rasmussen Wissing. Det skal dog bemærkes, at førstnævnte, inden døden indhentede ham, havde skrevet kontrakt om gårdens køb. Det er altså denne gård, der endnu (ca. 225 år efter gårdens overtagelse ved fæstet i 1743) er i slægtens eje.

Vilkårene for Rasmus Rasmussen Wissing's overtagelse af fæstet gives her efter Det Skanderborgske Rytterdistrikts Fæsteprotokol:

„Paa hans kongelige Majestæts voris allernaadigste Arvekonge og Herres Vegne haver vi Sted og Fæst, saasom vi og hermed steder og fæster til Rasmus Rasmussen, Enkemanden Jens Jensen for hannem formedelst Alder Dom og Skrøbelighed Afstandne Gaard i Emborg Closter med Vilkaar, at Jens Jensen nyder fri Husværelse og fornøden accorderede Ophold ved Stedet, staar for Hartkorn efter Matricolen 5 Tdr. 2 Fdk., Skov 2 Fdk. 2 Alb., hvoraf han til Indfæstning betaler 6 Rdl., som hans kongelige Majestæt til Indtægt allerunderdanigst beregnes. Bygningerne er 43 Fag Hus, til Befæstning udfordres 6 Bæster, 2 Stude, 6 Køer, 6 Ungnød og 10 Faar samt Vogn, Plov og Harve med alt sit Tilbehør, som tillige med det behøvede Sædekorn stedse ved Stedet til Inventarium skal forblive, og Rasmus Rasmussen med hvis videre i saa Fald til samme Konservation behøves er pligtig at tilsvare, Bygningerne at forbedre og altid i god Stand vedligeholde, Avlingen lovligen at dyrke og drive, Skatter og Udgifter, som nu paabuden er og herefter paabydes vorder rigtig og i rette Tid og paa sine tilbørlige Steder at erlægge og klarere, beviser sig hørig og lydige imod alle de, som paa Hans kongelige Majestæts Vegne over hannem haver at befale samt rette sig efter Loven og Forordningerne, saa maa efterbemeldte Rasmus Rasmussen omrørte Gaard med dens rette Tilliggende nyde, bruge og i Fæste beholde hans Livs Tid eller saalænge han forskrevne i alle Maader efterkommer.

Ryttersessionen i Skanderborg 16 Marti 1743.

H. von Woyda.

Folsach Moldrup.

Fæste 6 Rdl. No 10 Emborg. Rasmus Rasmussen.“

Det er ikke så let at give en karakteristik af Rasmus Rasmussen Wissing så mange år efter og på så svagt et grundlag som det foreliggende. For mig er der dog ingen tvivl om, at han har været i besiddelse af Wissingsslægtens evner til at begå sig. Han fæstede gården i Emborg med en meget lille startkapital og var dog i stand til, før han døde i 1773, at kunne præstere den krævede udbetaling ved købet af gården. At han har nydt stor anseelse i sognet, kan man se af kirkebogen, idet præsten har anbragt et Sr. (signeur) ved hans navn. Det fik almindelige bønder ellers ikke.

*Gunder Rasmusdatter,*

vor tip<sup>2</sup> + tip<sup>3</sup> oldemor, var ifølge Dover kirkebog født 29/11 1728 i Boes ved Skanderborg. Hun var datter af vore tip<sup>3</sup> + tip<sup>4</sup> oldeforældre Rasmus Thomassen og hustru Gjertrud Andersdatter. Ifølge Dover kirkebog blev hun gift med Rasmus Rasmussen Wissing 8/2 1743. Hun døde i 1773 (2 dage efter sin mand) og blev ifølge Rye kirkebog begravet i Rye den 23/11 1773. Skiftet efter ægtefællerne blev ifølge Aarhus Amts Skifteprotokol afholdt i januar 1774.

I ægteskabet var der ifølge forannævnte skifteprotokol følgende børn, født i de opgivne år: 1) *Mette Rasmusdatter Wissing*, født 1746. 2) *Anders Rasmussen Wissing*, født 1750. 3) *Gjertrud Rasmusdatter Wissing*, født 1752. 4) *Rasmus Rasmussen Wissing*, født 1755 (kaldet den Yngre). 5) *Thomas Rasmussen Wissing*, født 1760. 6) *Anne Marie Rasmusdatter Wissing*, født 1761. 7) *Maren Rasmusdatter Wissing*, født 1767.

VOR TIP<sup>2</sup> + TIP<sup>3</sup> OLDEMOR GUNDER RASMUS-  
DATTERS FORFÆDRE

*Rasmus Thomassen,*

Gunder Rasmusdatters far og vor tip<sup>3</sup> + tip<sup>4</sup> oldefar, var gårdmand og skovfoged i Boes i Dover sogn. Han var født i Siim i samme sogn 18/1 1688 og blev i 1725 gift med Gjertrud Andersdatter. Rasmus Thomassen døde i året 1751 i en alder af 62½ år (Dover kirkebog). Skiftet efter ham blev ifølge Det Skanderborgske Rytterdistrikts Skifteprotokol 1749–1754, Folio 218–221, afholdt 7/7 1751.

*Gjertrud Andersdatter,*

Gunder Rasmusdatters mor og vor tip<sup>3</sup> + tip<sup>4</sup> oldemor, var født i Boes i Dover sogn i året 1707. Hun, der var gift første gang med forannævnte Rasmus Thomassen, giftede sig anden gang 23/3 1753 med gårdmand Søren Sørensen fra Fiirgårde, ligeledes i Dover sogn. Gjertrud Andersdatter døde 23/12 1778 (Dover kirkebog).

*Thomas Andersen,*

Gunder Rasmusdatters bedstefar på fædrene side og vor tip<sup>4</sup> + tip<sup>5</sup> oldefar, var gårdmand i Siim i Dover sogn og født i året 1662. Han blev gift med Kirsten Sørensdatter og overtog efter giftermålet med hende halvdelen af birkefoged Niels Christensens gård i Siim i Dover sogn. Thomas Andersen døde i Siim 27/12 1703 (Dover kirkebog).

*Kirsten Sørensdatter,*

Gunder Rasmusdatters bedstemor på fædrene side og vor tip<sup>4</sup> + tip<sup>5</sup> olde-

mor, var gift første gang med forannævnte Thomas Andersen og anden gang med Søren Nielsen (Dragon). Denne Søren Nielsen (Dragon) var ifølge Dover kirkebog født i 1670 og døde 13/2 1739. Kirsten Sørensdatter må formentlig være død i 1729, idet der dette år ifølge Det Skanderborgske Rytterdistrikts Skifteprotokol blev afholdt skifte efter hende. Helt nøjagtigt kan hendes fødsels- og dødsår ikke opgives, da der omkring hendes dødsår er en lakune i Dover kirkebog. Efter børnenes alder ved skiftet må hun skønnes at være født omkring 1665.

*Anders Hansen,*

Gunder Rasmusdatters oldefar på fædrene side og vor tip<sup>5</sup> + tip<sup>6</sup> oldefar, var gårdfæster i Fiskerhusene i Emborg. Skiftet efter ham blev ifølge 4de Jyske Regiments Ryttergods Skifteprotokol 1694–1701, side 338 b, afholdt i 1699. Hvornår han er født, ved man ikke, men da skiftet er afholdt i 1699, må man formode, at han er død dette år.

*Anne Christensdatter*

var Gunder Rasmusdatters oldemor på fædrene side og vor tip<sup>5</sup> + tip<sup>6</sup> oldemor. Det fremgår af 4de Jyske Regiments Ryttergods Skifteprotokol, at hun var gift med Anders Hansen. Derudover ved man intet om hende.

*Søren Nielsen,*

Gunder Rasmusdatters oldefar på fædrene side og vor tip<sup>4</sup> + tip<sup>5</sup> + tip<sup>6</sup> oldefar (indviklet ahneforskydning), var gift med Kirsten Jørgensdatter (undertiden også kaldet Else). Skifteprotokollen siger Kirsten, medens kirkebogen siger Else. Søren Nielsen var født omkring 1630. Han var gårdmand og birkefoged i Boes i Dover sogn. I 1691 omtales han som værge for Jens Poulsens børn i Nygårde. Han døde i 1696. Oplysningen herom stammer dog ikke fra kirkebogen, idet han ikke er indført i denne, men er indhentet fra skifteprotokollen. Skiftet efter ham fandt ifølge Ryttergodsets Skifteprotokol, Folio 226–228, sted 14/1 1697. Søren Nielsen havde de to gårde, Karensminde og Johannesminde i Boes.

*Kirsten (Else) Jørgensdatter,*

Gunder Rasmusdatters oldemor på fædrene side og vor tip<sup>4</sup> + tip<sup>5</sup> + tip<sup>6</sup> oldemor (indviklet ahneforskydning), var født i 1642 og døde 21/2 1720 i en alder af 78 år (Dover kirkebog). I ægteskabet var der 3 børn.

*Anders Sørensen,*

Gunder Rasmusdatters bedstefar på mødrene side og vor tip<sup>4</sup> + tip<sup>5</sup> oldefar, var gårdmand i Boes i Dover sogn. Han var gift første gang med



Gunder Nielsdatter og anden gang med Anne Laursdatter fra Alken, ligeledes i Dover sogn. Ifølge Dover kirkebog skulle han være født i 1678. Han omkom ved en drukneulykke på Mossø 5/9 1724. I hans tilfælde er der en ret stor uoverensstemmelse mellem kirkebog og skifteprotokol (4 år).

*Gunder Nielsdatter,*

Gunder Rasmusdatters bedstemor på mødrene side og vor tip<sup>4</sup> + tip<sup>5</sup> oldemor, var gift med forannævnte Anders Sørensen. Hun var født i 1679, blev 18/10 1704 trolovet og 18/6 1705 gift med Anders Sørensen. Hun døde 6/11 1716. Dover kirkebog oplyser følgende om hendes begravelse: „Begravet Anders Sørensens Kone i Boes, 37 Aar 8 Maaneder og 2 Uger gammel“.

*Søren Petersen,*

Gunder Rasmusdatters oldefar på mødrene side og vor tip<sup>5</sup> + tip<sup>6</sup> oldefar, overtog fæstet af Boes Vestergaard efter sin far, Peter Sørensen. Han var gift med Anne Rasmusdatter. Søren Petersen var født ca. 1620 og døde i 1687. Skiftet efter ham blev ifølge Det Jyske Regiments Gods Skifteprotokol afholdt 9/4 1687.

*Anne Rasmusdatter,*

Gunder Rasmusdatters oldemor på mødrene side og vor tip<sup>5</sup> + tip<sup>6</sup> oldemor, var gift med forannævnte Søren Petersen fra Boes Vestergård. Hun var født i 1643 og døde i 1712. Dover kirkebog siger herom: „Den 15/11 1712 begravet en gammel Enke i Boes, Anne Rasmusdatter, var hos Sønnen Anders Sørensen ibidem“.

*Niels Christensen,*

Gunder Rasmusdatters oldefar på mødrene side og vor tip<sup>5</sup> + tip<sup>6</sup> oldefar, var fæster af en halvgård i Hårby ved Skanderborg; at Gunder Nielsdatter er hans datter, og oven i købet hans eneste datter, oplyser Venge kirkebog ved hendes trolovelse 18/10 1704.

*Peder Sørensen,*

Gunder Rasmusdatters tipoldefar på mødrene side og vor tip<sup>6</sup> + tip<sup>7</sup> oldefar, var fæster af Boes Vestergård. Han er nævnt første gang i Skanderborg Lens Jordebog 1646 og sidste gang i Skanderborg Amts Jordebog 1667.

Her følger nu vore tip<sup>2</sup> + tip<sup>3</sup> oldeforældre Rasmus Rasmussen Wissing og Gunder Rasmusdatters børn (se side 14):

*Mette Rasmusdatter Wissing,*

der var født i slægtsgården i Emborg i 1746 (se side 14) og døde i Rye 6/8 1826, er sammen med sin mand, vor tip<sup>2</sup> oldefar selvejergårdmand Thomas Nielsen i Ryegård, omtalt under „Slægten i Ryegård“ (se side 139 og 140).

*Anders Rasmussen Wissing,*

vor tipoldefar, blev født i slægtsgården i Emborg i maj 1750 (se side 14). I 1775 blev han gift med Kristiane Pedersdatter Bloch, der var datter af møllejejer Peder Nielsen Bloch og hustru Anna Marie Nielsdatter By-schou i Rye mølle (Glentholm). Ved dette giftermål blev Wissingslægten i Emborg ahneforbundet med Hagensen-Blochlægten i Rye mølle. To gange til krydser disse to slægter hinandens vej: Anden gang, da Peder Nielsen Bloch giftede sig med en datter af vore tip<sup>3</sup> oldeforældre Ernst Johansen Voetmann og hustru Dorthea Voetmann i Kloster mølle, og tredje gang, da Peder N. Blochs søn, Frands Hendrik Lensch Bloch, giftede sig med Gunild Marie Thomasdatter fra Ryegård, der var datter af vore tip<sup>2</sup> oldeforældre, selvejergårdmand Thomas Nielsen og hustru Mette Rasmusdatter (Wissing) i Ryegård. I 1815 overdrog han gården til svigersønnen Søren Nielsen, der var søn af selvejergårdmand Niels Jensen, Bakkegården i Gl. Rye.

Anders Rasmussen Wissing døde 2/5 1834 som aftægtsmand i sin gamle gård i Emborg.

Anders Rasmussen Wissing købte fødegården i Emborg Closter til ejendom af højesteretsadvokat Mathias Bruuns enke i Viborg. Nævnte enke indleder købekontrakten med at skrive, at de forhandlinger, hun har ført med faderen om købet, er fortsat hos sønnen og fuldbyrdet.

Det tør sikkert betragtes som givet, at Anders Rasmussen Wissing har fået tilført kapital af svigerfaderen Peder Nielsen Bloch i Rye mølle, der af forfatteren Edv. Egeberg omtales som den rige møller i Rye. Det har derfor ikke faldet ham vanskeligt at købe gården i Emborg.

Anders Rasmussen Wissing var en af sognets ansete mænd. Sammen med vor anden tipoldefar, Niels Jensen i Bakkegården, omtales han som medlem af, så vidt jeg kan se, den første sognekommision i Rye sogn. De deltog begge sammen med politimesteren og sognepræsten i et møde, der blev afholdt i Rye 13/12 1803. Dette møde er omtalt i den ældste af de sogneprotokoller fra Rye sogn, jeg har haft lejlighed til at se.

Anders Rasmussen Wissing levede sine sidste år som aftægtsmand i den gård, der i mere end en menneskealder havde været hans. Han var, ligesom de fleste af Wissingslægten, en flittig kirkegænger. Selv i hans

sidste leveår gik han, når vejr og helbred tillod det, den lange vej fra Emborg til Sct. Søren's kirke i Rye.

*Kristiane Pedersdatter Bloch,*

vor tipoldemor, var født i 1754 i Rye mølle (Glentholm). Hun var datter af vore tip<sup>2</sup> oldeforældre, møllejer Peder Nielsen Bloch og hustru Anne Marie Nielsdatter Byschou. Kristiane blev i 1775 gift med vor tipoldefar Anders Rasmussen Wissing. Hun døde i Emborg 26/7 1822. Skiftet efter hende fandt ifølge Thyrsting Herreds Skifteprotokol sted samme år. I ægteskabet med Anders Rasmussen Wissing havde hun børnene: 1) *Peder Andersen*. 2) *Anne Marie Andersdatter*. 3) *Gunhild Marie Andersdatter*. 4) *Gjertrud Andersdatter*.

Jeg fortsætter nu med den tredje af vore tip<sup>2</sup> + tip<sup>3</sup> oldeforældres sønner, der ligesom faderen hed Rasmus Rasmussen Wissing. For at undgå misforståelser omtales han som Rasmus Rasmussen Wissing den Yngre (se side 14).

4) *Rasmus Rasmussen Wissing den Yngre*, der var selvejergårdmand i Boes (se side 14), var født i Emborg i 1755. Han købte i 1784 svogestens gård Karensminde i Boes (Hjelmslev–Gern Herreders Skøde- og Panteprotokol). Den 13/6 1783 giftede han sig efter indhentet kgl. bevilling med Maren Sørensdatter af Boes. Ægteskabet har efter alt at dømme været barnløst. Ægteparret havde hos sig som aftægtsmand farbroderen Anders Rasmussen fra Vilholtgården i Sdr. Vissing, der havde været gift to gange, begge gange i barnløse ægteskaber. Han havde ligeledes hos sig (som aftægtskone) svigermoderen Gunder Andersdatter. Førstnævnte døde i 1804 i en alder af 87 år (Dover kirkebog). Sidstnævnte 1811 i en alder af 94 år (Dover kirkebog). Endvidere havde han på gården to søskende til svigermoderen, Søren Andersen og Kirsten Andersdatter. Begge disse karakteriseres som „dumme, døve hospitalslemmer“. Frit oversat vil det så være ensbetydende med „åndssvage fattiglemmer“. I 1812 overdrog Rasmus Rasmussen den Yngre gården til søsterdatteren Kirsten Gertsdatter fra Siim Sønderård. Nævnte søsterdatter blev ifølge Dover kirkebog den 3/7 1812 gift med Søren Sørensen fra Nygårde.

*Maren Sørensdatter*, der ifølge Dover kirkebog var født i Boes i 1752, blev efter kongelig bevilling gift med forannævnte Rasmus Rasmussen Wissing den Yngre 13/6 1783 (Dover kirkebog). Hendes moders faster var hans oldemor. Maren Sørensdatter døde 15/2 1837 (Dover kirkebog). Hendes slægt kan over birkefoged Søren Nielsen i Boes føres meget langt tilbage.

5) *Thomas Rasmussen Wissing* var den yngste af Rasmus Rasmussen og Gunder Rasmusdatters sønner (se side 14). Meget af det, der her berettes om Thomas Wissing, er hentet fra Viborg Købstads Historie (udgivet af Viborg byråd). Thomas Wissing, som han altid kaldte sig, var født i vor slægtsgård i Emborg i 1760 som søn af vore tip<sup>2</sup> + tip<sup>3</sup> oldeforældre, Rasmus Rasmussen Wissing og hustru Gunder Rasmusdatter. Den 6/2 1787 blev han ifølge Thorning kirkebog gift med Ellen Cathrine Friis, der var datter af hospitalsforstander og postmester Maturin Friis og hustru Nille Margrethe Sadolin. Vielsen blev foretaget af pastor Ole Sadolin, der var i slægt med bruden og præst i Thorning-Lysgård. Thomas Wissing døde i Viborg 30/4 1811.

Det vil sikkert interessere de nulevende medlemmer af slægten at høre om, hvad den ret fattige og tidligt forældreløse bondedreng fra Emborg drev det til, og om, hvordan hans tilværelse i øvrigt formede sig.

Thomas blev forældreløs i en alder af 13 år. Hans forældre døde med et par dages mellemrum i november 1773. Som formynder fik Thomas beskikket farbroderen, byskriver Niels Wissing i Skanderborg, hos hvem han også fik ophold.

Der var mange arvinger efter Thomas Wissings forældre, og han måtte derfor starte på et svagt økonomisk grundlag. Hans forkundskaber, der havde sit udspring i en sparsom skolegang, levnede ham ikke mange muligheder for at komme frem. Til gengæld var han udstyret med rige evner og megen energi. Man tør vel også formode, at farbroderen, der forstod at bruge albuerne, har lært nevøen denne kunst.

Han gennemførte nu sine juridiske studier. Han siger i sin supplik (jvf. Jyske Reg. 1785), at han fra ungdommen har øvet sig i juridiske forretninger og om end med besvær på grund af fattigdom taget eksamen.

Han blev exam. jur. i september 1781. Prokurator i Skanderborg 23/8 1782. Byfoged i Viborg 14/1 1785. Adjungeret herredsfoged og skriver i Fjends og Nørlyng herreder 20/1 1786. Vicerådsformand i Viborg 22/12 1786. Herredsfoged og skriver i Fjends og Nørlyng herreder 12/1 1793. Cancelliråd 22/2 1799. Virkelig justitsråd 11/9 1801. Stadshauptmand i Viborg 26/6 1802. Borgmester i Viborg 18/10 1805. I forvejen var han politimester i denne by.

At han også var en dygtig handelsmand, turde fremgå af følgende: Den 27/6 1798 fik han skøde på et hus i Mogensgade i Viborg, 1802 på en gård i Mathiasgade, 1805 på gården nr. 10 i Mathiasgade, 1806 på en gård på Nytorv og St. Sct. Hansgade, 1808 skødede han en gård i Vestergade. 1798–1805 ejede han herregården Lund på Mors. 1798 var han parthaver i Husumgård i Hersom. 1798–99 parthaver i Holmegård i Rinds herred (ved Skals). Den store gård Clausholm i Dronninglund

ejede han fra 1806–09. Bording mølle 1798. Mønsted kirke købte han i 1804 o. s. v.

Under krigen med England 1807–14 var Viborg forvisningssted for engelske krigsfanger. De stod under polititilsyn, men ikke desto mindre var de fornemste af dem jævnlig gæster hos stiftamtmanden, kammerherre Sehested. Det forargede naturligvis borgerskabet, at stiftamtmanden fraterniserede med landets fjender, men vredens kraftigste udslag kom dog fra byens borgmester, politimester og stadshauptmand Thomas Wissing. Denne sidste var en krasbørstig herre, der tidligere havde ligget i strid med stiftamtmanden. Nu brød fjendtlighederne ud i lys lue. De første fanger ankom i august 1807 og blev indkvarteret hos gæstgiverne Hagemann og Bendix samt hos fru Hoffmann. Senere kom antallet op på 21 foruden koner og domestikker. Borgernes vrede mod englænderne var stor, og selv fangerne måtte lide derunder. Således optrådte skorstensfejer Enghusen den 10. september 1807 truende overfor den engelske kaptajn Lambrin, da de mødtes på gaden. Enghusen trak sin kårde, men det lykkedes overauditør Dinesen, der passerede de stridende, at tale Enghusen til fornuft. Senere gik Enghusen dog ind i kaptajnens logi hos fru Hoffmann, i hvis køkken man måtte give ham penge for at få ham bort. Han slap dog for straf takket være politimester Wissings nationale hjerte. Den af englænderne, der bedst faldt i viborggensernes smag, var afgjort baron v. Cohorn, der kom til byen med en anbefalings-skrivelse fra den kommanderende general for Nørrejylland, der skildrede ham som „en mand jeg haver set at nyde den almindelige agtelse, hvilket han aldeles synes at have fortjent“. Han var en af de fanger, der kom meget i amtsgården. Stridighederne mellem stiftamtmanden og politimester Wissing begyndte nu med et sålydende brev fra Wissing til stiftamtmanden:

„Saavel den kongelige Forordning af sidste 9 September som de forrige Befalinger angaaende Krigsfangerne her i Byen bestemmer, hvor disse maa opholde sig, og over hvilken Indgrænsning de ej maa komme, men i Gaar den 2 Oktober blev det angivet, at Hr. Oberst, Baron v. Cohorn tillige med 3 Engelskmænd, som logerer hos Madam Obel, var i Nonmølle, som er mere end en Fjerdingsvej fra Viborg Grænseskel, og foranlediget, at jeg som Politimester maatte undersøge, om det forholder sig saaledes. Jeg traf dem et Bøsseskud fra Nonmølle, og hvor Hr. Doktor Degen fortalte mig, at Deres Højvelbaarenhed havde givet dem Tilladelse til at gaa til Pindhus og Nonmølle, og at De havde givet dem Tilladelse paa hans Begæring sidste Markedsdag. Viborgs Territorium er over 3 Mile i Omkreds, og naar Krigsfangerne maatte gaa der udenfor, ville det være vanskelig at vaage for deres Tilstedeværelse. Enhver af

dem skal blive beskyttet og nyde al den personlige Frihed, som Loven tillader dem som Krigsfanger. Handle afvigende mod Loven bør og kan jeg ikke, og som Følge deraf maa jeg forespørge Deres Højvelbaarenhed, om De har givet Krigsfangerne den Tilladelse, samt om de har samme Tilladelse for Fremtiden, eller om jeg i nogen Del kan eller skal beføje mig fra de Baand, der ifølge Forordningen paalægges mig som politimester at have og lade have almindelig Opsyn med disse. Endnu har jeg at tilføje, at Hr. Løjtenant Stits, hvis Moralitet jeg ikke kender, jævnlig udrider paa Hr. Raadmand Baggers dennes Fuldmægtigs Hest lange Strækninger udenfor Viborgs Territorium, og om dertil maatte have Deres Tilladelse. Sagen er af saa megen Vigtighed, da Loven skal følges, og Borgerskabet gør Krav paa nøjagtig Opsyn fra Politiets Side.“

Få dage efter klagede den engelske kaptajn Dobson til stiftamtmanden over Thomas Wissing, som han betegnede som „denne Mand som ved en forhenværende Lejlighed har opført sig paa en højst forargelig Maade.“ Thomas Wissing beskyldes for at have udspremt det rygte, at en af fangerne skulle være flygtet fra byen. Da fangerne havde givet deres æresord, var det set fra englændernes side en plet på deres ære. Ligeledes klagede Dobson over, at en af denne „Politimesters Myrmidoner“ midt om natten var kommet ind i nogle af de engelske krigsfangers sovekammer for at inspicere. Thomas Wissing hævdede, at der havde været uroligheder om natten på gaderne og fremlagde en sålydende rapport fra branddirektør Heggelund:

„Efter en usædvanlig Forhold her passeret af nogle herværende engelske Officerer den 9 om Aftenen 12 Slet med Musik og Støj paa Gader og Torve igennem Byen, som blev indberettet af Byens Indbyggere til vedkommende og af Gadevægterne tilstaaet at være Sandhed. Atter Natten derpaa mellem 12 til over 1 Slet, hvilket indtraf mellem Lørdag og Søndag, har atter nogle engelske Officerer vist sig i mere Usømmelighed ved indbyrdes gjentagne Slagsmaal, hvorpaa Morgenen derefter blev fundet en Hat i Rendestenen med Hans britiske Majestæts Cardoner udi, som straks blev afleveret til Hr. Justitsraad Wissing, der lod samme indsvøbe og tilsende Hr. Oberst v. Cohorn, som her nærværendes og mest agtet af de nu værende engelske Officerer. Derpaa blev Vægterne mundtligent forhørt, som stemmede overens med alle Indberetningerne, og jeg blev anbefalet af Hr. Justitsraad Wissing med Instruktioner som Brandinspektør, som er forbundet med Politiet og derpaa afsendt til Hr. Oberst v. Cohorn med følgende Tale, som lyder saaledes fra Ord til andet: „Efter at have aflagt den vedbørlige Kompliment, jeg skyldte, hvis Ærinde jeg forrettede, sagde jeg, at vel ikke var Hr. Oberst v. Cohorn ubevist, hvorledes nogle af de herværende engelske Officerer haver vist dem

de tvende næstforgangne Nætter her ovenmeldt“. Han svarede, at de havde været glade og berusede. Jeg sagde ham derpaa, dette stemte ikke overens med Politiets Anordninger eller rolige Anstændigheds Pligter, og at Justitsraad Wissing, Stadshauptmand og Borgmester, hvis Ordfører jeg er, ville have haft den Ære at komme til Hr. Obersten personligen, hvis de havde kunnet forstaaet hinanden. Politimesteren udbeder sig, at De vilde have den Godhed at forestille de engelske Officerer i Fremtiden at opføre dem mere anstændigt i Gaderne, ellers kunde Justitsraaden ikke indestaa dem for ubehagelige Efterfølger. Jeg ytrede mig, at Kl. 10 Slet var Borgers Tid for alle rolig velbetænkende. I dette Moment drejede Obersten sig til mig og svarede saaledes, at han vidste ikke, om den danske Politianordning kunde have Hensigt til os, og at han ofte blev indbudet til fornemme Huse og især til Hr. Kammerherre Sehesteds, hvor han aldrig kom før Kl. 12. Jeg tog til Svar og sagde: „Forlad mig Hr. Oberst. Jeg har mange Aar været i Holland, ofte i England, ligesaa i Frankrig, i Portugal, Hispania, Italien, Tyrkiet, ja og Barbariet, ja, endnu mere Hr. Oberst i alle Verdens 4 Dele, men endog hvor jeg fandt kultiverede Nationer saavel blandt Hedninger, Tyrkere som Kristne, saa fandt jeg dog en Ordre saa forskellig, men dog saa, at jeg maatte samme efterleve, hvis jeg vilde fare vel. Hvad Hr. Oberst v. Cohorn anbelanger som og andre, der opfører sig anstændig, kan givet passere i Gaderne endog om Natten, naar de vorder udspurgt, hvem de er, da at tilkendegive det, helst om de gaar med Lygte, som frikendes endnu mere.“

Giftige skrivelser blev nu afsendt mellem amtmanden og politimesteren, og begge klagede til kronprinsen. Resultatet blev, at begge fik en næse. Kronprinsens brev til Wissing, dateret 14. november lød:

„I Anledning af den Anke, De i afvigte Maaned indsender til mig over nogle af de engelske Krigsfanger forøvede Uordner paa Gaden m. v. har jeg indhentet nærmere Oplysning. Jeg må tilstå Dem, at jeg ikke har været tilfreds med den Skrivemaade og Tone, som er brugt i disse Breve, og som fra ingen Side er, hvad den burde være i Embedsskrivelser mellem en overordnet og en underordnet Embedsmand. Jeg har derefter fundet Sagen i det hele taget af den Beskaffenhed at samme ganske kunde bortfalde for ikke at foranledige videre upassende og lidenskabelige Diskussioner.“

Det hjalp imidlertid ikke. Stiftamtmanden gav en dag i marts 1808 v. Cohorn med familie lov til at rejse til Randers, hvor der var hestemarked, og straks var Wissing parat til ny kamp og truede med at lade myndighederne i Randers anholde baronen. Stiftamtmanden hævnede sig ved på sin side at anklage magistraten for slet Forvaltning af byens finanser, og til sidst måtte regeringen gribe ind. En kommission nedsattes, og

stiftamtmanden suspenderedes fra sit embede. Under stærk mistanke for uhæderlige dispositioner (åger), der imidlertid ikke var bevislige, fik han 1813 sin afsked, ganske vist med pension. Han blev i Viborg og døde der efter at være blevet umyndiggjort i året 1821. Wissing, der døde i 1811, oplevede således ikke at se sin fjendes fald.

Wissings kælebarn var den i byen oprettede borgervæbning, hvis chef han efter et af borgerforsamlingen udtalt ønske blev. Da der i denne væbning skulle besættes en løjtnantsplads, ragede stiftamtmanden og Wissing også der uklar. De to herrer vekslede i den anledning skrivelser. Først en sålydende skrivelse af 2/6 1802 fra Sehested til Wissing:

„Deres Velbyrdighed har i Dag tilstillet mig et Brev af Gaars Dato paa 3 Sider, som jeg har maattet gennemlæse og hvorpaa jeg atter saa nødsaget maa tilkendegive Dem, at ingen af mine Embedsforretninger staar under Deres Kritik, og at jeg, dersom De ikke entholder Dem fra saadant, derover besværer mig paa højere Steder. Det Deres forbemeldte Brev indeholder, hvorpaa De forlanger Svar, er følgende Ord: „Om De anser mig for højstkommanderende for begge Borgerskabsafdelingerne eller ikke“, og der svarer jeg kort: „Jeg anser Dem for den, De er.““

Wissings svar lød: „Deres Højvelbaarenheds Brev, som er skrevet i saa varm en Tone og indeholder haarde Udtryk imod mig, hvortil jeg som Embedsmand ikke er vant, gør, at jeg ligefrem maa foredrage den ganske Sag for vedkommende høje Kollegium. Hr. Kammerherre! Dersom De tror, som det lader af Deres Brev, at De har Grund til at klage over mig for andre og for Dem selv, saa har jeg ikke det allermindste imod, at derpaa sker Begyndelse, da jeg maaske derved kunde gives Lejlighed til at opklare adskillige Ting for andre og for mig selv.“

Wissing døde som før nævnt den 30. april 1811 og blev begravet med fuld militær honnør fra borgervæbningens side. Et stridigt sind, men en god dansk mand var gået bort. Også sin by havde han elsket. Ja, han havde endog håbet at kunne gøre den til residensstad. Følgende brev til kronprinsen, dateret 2/11 1807, karakteriserer godt hele Wissings nationale sindelag:

„Naadigste Kronprins. Det samme Rygte som kundgjorde, at Deres kgl. Højhed haver taget Deres Hovedkvarter i Odense, sagde tillige, at H. M. Kongen vilde drage nærmere herind i Landet iblandt sine Under-saatter, som baade elske og velsigne Dem og ham. Er det nu saa, at H. M. Kongen vilde bo midt i Landet blandt vore tro Jyder, tilbyder jeg, som ejer den store rummelige Gaard paa Viborg Storetorv, som Hr. Kammerherre Schinkel har ejet, og som Deres kgl. Højhed selv har taget i Beskuelse, denne Gaard til H. M. Kongens Beboelse. Den tilbydes ej af Egen nytte, ej til Eje, ej til Leje, alene for at vise min Hengivenhed



for Kongen under nuværende krigeriske Omstændigheder. Gaarden, som er vel vedligeholdt, smuk og moderne møbleret, kan, som den staar møbleret, hvad Minut det skal være, tiltrædes til Hans kgl. Majestæts Beboelse. Min Kone blev begravet den Dag, da man havde den bedrøvelige Vished, at København havde kapituleret, og Flaaden kommet i Fjendens Vold, som dobbelt nedbøjede mig, der nu er ene, har ingen Kone, ingen Børn, saa jeg til hvert Øjeblik kan træde ud af Gaarden. Den faar Solens Skin og Varme, ligger ved det smukke Viborg Torv, har den skønneste Udsigt til Sø, Mark og Skov, og det fra Hovedværelset af. Den ligger midt i Byen Viborg, midt i Landet, hvor Kongerne før har resideret og er kronet. Viborg er det smukkeste Sted i Landet, da den ligger saa højt og derforuden ved Viborg Sø. Her er, især da Limfjorden kun ligger 5 Fjerdingsvej fra Viborg, en fiskerig Egn, og her er lige i Nærheden Skov i Overflødighed. Paa Viborg Mark er adskillige Lyststeder og kunde blive i Mangfoldighed, da Marken er over 3 Mile i Omkreds og har de bedste Ejendomme. I Viborg er det store Domhus, hvor Højesteret kunde holdes, og her er og Lejlighed til Kollegierne, og selv i denne Egn er Levnedsmidlerne ulige mindre kostbare end i de andre Landets Egne eller Købstæder, saasom Horsens, Aarhus, Randers etc. Omegnen vilde være tjent med, at H. M. Kongen tog Residens i den forrige Kroningsstad og Nørrejyllands Hovedstad. H. M. Kongen ejer selv her Jagten, og til Hovedgaarden Avnsbjerg, som ligger i Nærheden, er der Skov i Overflødighed samt saadan Underskov, hvor Vildtet kunde findes baade til Afbenyttelse og til Fornøjelse for den højkongelige Familie.“

Lad mig nu prøve at analysere Thomas Wissing. De byhistoriske og andre oplysninger, vi har om ham som embedsmand og handelsmand, og naturligvis ikke mindst de oplysninger, vi har om hans optræden under den for vort fædreland så skæbnesvangre engelske krig, må danne grundlaget for en sådan analyse. Selvom de røster, der lød på hans tid, forlængst er forstummet, må der vel ved at læse det, der er skrevet om ham og ved at læse mellem linjerne af det, der er skrevet om ham, kunne skrives noget tilnærmelsesvis rigtigt. At han har været en begavet og viljestærk mand må kunne fastslås uden modsigelse, hvordan kunne ellers den i økonomisk henseende så dårligt stillede og med forkundskaber så dårligt udrustede bondedreng fra Emborg stige så højt på embedsstigen i en tid, hvor de høje stillinger udelukkende blev besat med mænd, der var „født“ til det. Der siges om Thomas Wissing, at han var en striks embedsmand og en krasbørstig herre. Måtte han dog ikke blive det i en så vanskelig tid og i et så krævende og vanskeligt embede, som det han beklædte. Han tog vel i grunden slet ikke striden for stridens skyld. Striden med

stiftamtmanden måtte han tage, fordi denne gang på gang blandede sig i hans beføjelser, og fordi det harmede Thomas Wissing dybt at se en så højstående embedsmand som stiftamtmanden fraternisere med den fjende, der kom som en tyv om natten og stjal vor flåde, ødelagde vor hovedstad og undergravede vor økonomi. At Thomas Wissing var en fædrelandsven, en kongetro mand og en bypatriot, står hans smukke tilbud til kronprinsen som et fuldgyldigt udtryk for. Dette hans tilbud rummer ingen skelen til personlig fordel. Jordisk gods havde han nok af. Han var barnløs og en af sorger hårdt ramt mand. At han på den måde søgte at kaste glans over den by, hvis førstemand han var, kan ikke forklejne ham. Men det, der, hans stejthed og stridbarhed til trods, først og fremmest karakteriserer Thomas Wissing, er efter min mening (ja, det lyder måske mærkeligt) hans demokratiske indstilling i en tid, hvor begrebet demokrati dog i nogen grad (stavnsmånedets løsning til trods) var et folkefjernt begreb. Han var en folkets mand, afholdt af byens borgere. Borgerforsamlingens indstilling om at gøre ham til leder af borgervæbningen viser til fulde dette. Det var helt nødvendigt for Wissing at hævde sig overfor den storsnude stiftamtmand. Der skal nu engang skarp lud til skurvede hoveder.

*Ellen Cathrine Wissing, født Friis*, der var datter af hospitalsforstander og postmester Maturin Friis og hustru Nille Margrethe Sadolin, blev født i Viborg i 1769. Hun blev 6/2 1787 viet til Thomas Wissing i Torning kirke. Hun døde efter en barnefødsel 9/9 1807 i Viborg. Hendes far, forannævnte hospitalsforstander og postmester Maturin Friis, der var søn af assessor Chr. Friis og hustru Johanne Margrethe Sadolin, fik i øvrigt en krank skæbne. Da det blev opdaget, at han havde været uredelig, skar han halsen over på sig selv med en barberkniv. Johanne Margrethe Sadolin tilhører præsteslægten Sadolin.

Med „Viborg Samleren“, der nu kaldes Viborg Stiftstidende, som kilde, citeres her, hvad Thomas Wissing skrev ved sin hustrus død:

„Sorg blev min Lod. Det behagede Forsynets Herre at bortkalde fra mig i Gaar mit spæde Barn, i Dag min uforglemmelige Hustru, Ellen Cathrine Wissing, i en Alder af 36 Aar, efter at vi havde levet i et kjærligt Ægteskab i 20 Aar. Vore Venner, som kjendte vor huslige Kreds, vide og hvor usigelig stort mit Tab er, og vilde ved om Deltagelse lindre min Sorg. Hun den Retskafne er nu salig. Min eneste Trøst. Vi skal ses igen.“

Afdøde Ellen Cathrine Wissings slægtsforbindelser rækker sikkert også tilbage til Rye sogn. Sandsynlighedsbeviset ser således ud:

„Den 20/4 Kl. 5 om Morgenen fødtes hos Præsten Pedersen i Rye en Søn. Præstens Hustru hed Caroline Dorthea Sadolin. Onsdagen 11/5

1796 blev denne Søn døbt i Rye Kirke med Navnet Thomas Wissing (Rye kirkebog). Barnet blev baaret til Daaben af Madame Wissing, By- og Herredsfoged i Viborg Thomas Wissing's Hustru. Som Faddere nævnes tillige Jomfru Amalie Sadolin ibid. Provst Bagger i Alling og tillige Pastor Asmussen i Them og Købmand Carl Holm i Skanderborg.“

Sandsynligheden for et slægtskabsforhold mellem præstefolkene i Rye og familien Wissing i Viborg må altså søges i den omstændighed, at madame Wissing bar barnet. Hendes mor var jo som tidligere omtalt en Sadolin, og i forbindelse hermed også den omstændighed, at barnet fik navnet Thomas Wissing. Senere har jeg efter gennemgang af slægten Sadolins slægtsbog gennem 300 år kunnet fastslå rigtigheden af det nævnte slægtskabsforhold.

3) *Gjertrud Rasmusdatter Wissing*, datter af Rasmus Rasmussen Wissing og hustru, Gunder Rasmusdatter (se side 14), blev født i Emborg i 1752 og blev i året 1773, samme år som hendes forældre døde, gift med enkemanden, gårdmand Anders Sørensen, Alkengård. Hun døde 18/1 1774 efter en barnefødsel. Ligesom så mange andre af den tids unge nygifte kvinder faldt hun som offer for barsel-feberen.

*Anders Sørensen*, Gjertrud Rasmusdatter Wissing's mand, var gårdmand i Alken (Alkengård). Han havde i første ægteskab været gift med Maren Knudsdatter. Efter Gjertruds død giftede han sig med Anne Dorte Sørensdatter. Anders Sørensen's slægt kan føres langt tilbage i tiden Han nedstammer fra en Laurits Fischer, der fødtes omkring 1560. Nævnte Laurits Fischer havde Alkengård „kvit og frit“. Herom oplyses det i Kancelliets Brevbøger vedrørende Danmarks indre Forhold, 1584–1588, Bind 8, Side 485:

„Aabent Brev, at Laurits Fisker (Fischer = Fisker), der en lang Tid har tjent Kongen til dennes Tilfredshed, uden Indfæstning maa faa en Kronens Gaard i Alken og indtil videre være fri for Landgilde, Ægt, Arbejde og Tyngde af den, han skal til Gengæld være forpligtet til at have Tilsyn med Kongens Fiskedamme ved Skanderborg Slot og andet Steds i Lenet og til at fiske og i anden Maade lade sig bruge i Fiskehaandværket naar Lensmanden tilsiger ham.“

7) *Maren Rasmusdatter Wissing* var datter af Rasmus Rasmussen Wissing og hustru Gunder Rasmusdatter i Emborg (se side 14). Hun fødtes dér i 1767 og blev 6/9 1791 gift med selvejergårdmand Gert Lauritsen i Siim Søndergård. Hun døde 30/10 1839 (Dover kirkebog). I ægteskabet med Gert Lauritsen havde hun flere børn. Her skal nævnes: 1) En datter, *Kirsten*, der fødtes i 1794. Hun blev den 3/7 1812 gift med Søren Sørensen fra Fiirgårde (Dover kirkebog). Dette ægtepar overtog i 1812 den barnløse morbroders gård i Boes. 2) En søn, Rasmus, født i 1801

(Dover kirkebog), blev gift med Maren Nielsdatter fra Nygårde og overtog fødegården i 1830, efter at moderen selv havde drevet gården 4 år efter mandens død.

*Gert Lauritsen*, der var søn af selvejergårdmand Laurits Gertsen og hustru i Siim Søndergård, blev født i denne gård 1761 og døde samme sted 29/3 1826 (Dover kirkebog). Da Gert Lauritsen overtog Siim Søndergård, var denne gård ansat i hartkorn til 5 tdr. 1 skp. 2 fdk. 1 alb.

6) *Anna Marie Rasmusdatter Wissing* var født i Emborg i året 1761. Antagelig døde hun ugift.

Anders Rasmussen Wissings og hustru Kristiane Pedersdatter Blochs børn fra slægtsgården i Emborg og Thomas Nielsens og hustru Mette Rasmusdatter Wissings børn fra sognets anden slægtsgård, Ryegård i Rye, skaber nu ved giftermål et slægtskab, der sammenknytter så godt som alle gårdene af betydning i Rye Sogn. Dette slægtskab er så fast sammen-tømret og så omfattende, at der faktisk skabes en klan. Det viser sig bl. a. derved, at slægtens medlemmer i mange tilfælde indtager formandspladsen i sogneforstanderskabet gennem en lang årrække. Det samme gælder medlemskabet i disse råd. Man træffer dem også som sognefogeder og i andre offentlige tillidshverv.

At Wissingnavnet nu forsvinder som overskrift, betyder ikke, at denne slægt forsvinder. Den fortsættes gennem andre navne for tilsidst at for-tabe sig i det store slægtshav.

## Hagensen-Blochslægten

Denne slægt, der indgår som et betydende led i vor slægt, er knyttet til Rye mølle (Glentholm). Det falder derfor naturligt at indlede denne slægts historie med en omtale af Rye mølle, vor slægts ståsted gennem ca. 150 år.

Man kan vel godt forsvare at placere Rye mølle som liggende ved Himmelbjergets østlige fod. Møllen ligger ved Gudenåen i en snevring mellem Ryemøllesø og Birksø i et af vort lands allersmukkeste landskaber. Møllens beliggenhed ved landets største å (Gudenåen) satte den i stand til at udnytte åens vandmasser. To store færdselsårer, Gudenåens store vandvej med dens pramfart, og den gamle studevej, der via Rye mølle over Gl. Rye og Sdr. Vissing førte videre syd på, forlenede møllen med betydelig beliggenhedsværdi.

Rye mølle, der var en af Jyllands største vandmøller, eksisterede allerede i middelalderen. I „Hovedtræk af Rye Møllens historie“ ved Chr. Heilskov (Aarhus Stifts Aarbog 1917) oplyses det, at møllen fra 1578 til 1718 var krongods, hvorefter den i 1718 blev lagt under „Det Skanderborgske Rytterdistrikt“.

Lige efter Frederik den Tredies svenskekrige i 1657–60 overtog vor tip<sup>5</sup> oldefar Hagen Johansen fæstet af møllen. Han efterfulgtes af vor tip<sup>4</sup> oldefar Johan Hagensen. Fæstet overtoges derefter af vor tip<sup>4</sup> oldemor (Johan Hagensens enke) sammen med hendes søn Poul Johansen. Den næste fæster var vor tip<sup>2</sup> oldefar Peder Nielsen Bloch, der købte den store vandmølle med åleværker, skove og landbrug af Ryttergodset 23/4 1767. (Skødet blev først udstedt 17/9 1769). Efter ham overtog hans søn Frands Henrik Lenz Bloch møllen (gift med vor tip<sup>2</sup> oldemors datter). Den sidste ejer af møllen i vor slægt var Frands H. L. Blochs søn, Peder Frandsen Bloch, der døde kun 28 år gammel. For slægtskabet med alle disse gøres der rede i det følgende.

Da det imidlertid er Hagensenslægtenes spindeside, der kan føres længst

tilbage, må det være naturligt at omtale denne side først. Den ældste, man har kendskab til, er:

*Niels Poulsen,*

vor tip<sup>7</sup> oldefar, var byfoged i Nykøbing på Mors. Beviset for vor afstamning fra ham er indeholdt i et meget indviklet og omfattende skifte efter Søren Christensen Elsøes enke, Kirsten Madsdatter (barnløst ægteskab) i Nykøbing på Mors. Dette skifte er indført i Nykøbing Mors Skifteprotokol 1722–44, side 49. Skiftet blev afholdt 1/5 1725. Fra Nykøbing Mors føres slægten så frem til Rye mølle og videre til Emborg.

Niels Poulsen er omtalt på siderne 53, 185 og 203 i Villads Christensens bog: „Nykøbing på Mors 1299–1899“ (udgivet af Nykøbing byråd).

Det fremgår af lensregnskabet 1603, at der ved byens brand dette år gik 205 tdr. korn tabt, som lå på byfoged Niels Poulsens loft (side 53). På side 185 omtales en dom afsagt af byfoged Niels Poulsen ved Nykøbing Byting 14/7 1596. På side 203 gentages denne dom, der drejer sig om ejendomsretten til den bortsolgte del af den gamle Helligåndskirkegård.

Niels Poulsens dødsår kendes ikke. Men det kan sikkert ikke være helt forkert at formode, at han er født omkring 1560.

I sit ægteskab med vor ukendte tip<sup>7</sup> oldemor havde Niels Poulsen ifølge forannævnte skifte efter Søren Christensen Elsøes enke Kirsten Madsdatter følgende børn:

- 1) *Bodil Nielsdatter Skriver*, vor tip<sup>6</sup> oldemor.
- 2) *Sidsel Nielsdatter*.
- 3) *Jacob Nielsen*.
- 4) *Margrethe Nielsdatter*.

*Bodil Nielsdatter Skriver,*

vor tip<sup>6</sup> oldemor, datter af byfoged Niels Poulsen, nævnes i skiftet efter Kirsten Madsdatter. Det fremgår af et af aktstykkerne i skiftet, at hun som aldrende og svagelig kom til Rye mølle, hvor hun døde og blev begravet „I Kirken i Rye“. Med hende har man så identificeret ialt fire af slægten, der hviler under kirkegulvet i Sct. Søren's kirke i Rye (de øvrige omtales senere).

Bodil Nielsdatter Skriver var gift to gange. Første gang med *Christen Nielsen Dybdal*, borger i Nykøbing. Anden gang med vor tip<sup>6</sup> oldefar, rådmand og byskriver *Jens Pedersen* i Nykøbing på Mors.

I første ægteskab havde hun datteren *Anne Christensdatter Dybdal*.

I andet ægteskab havde hun datteren *Sidsel Jensdatter* (Nykøbing Mors Skifteprotokol 1722–44).

Anne Christensdatter Dybdal var ligeledes gift to gange. Første gang med sognepresten *Anders Pedersen Sterm* til Dragstrup–Skallerup (1636–

1665). Anden gang med dennes efterfølger som præst, *Christen Mouritsen Meyer*.

Hun havde i første ægteskab sønnen *Peder Andersen Sterm*, der var sognepræst i Gl. Rye fra 1678–1711. Han var gift med *Margrethe Luciidatter Græsserus*, der var datter af hans formand som præst i Rye, *Lucius Pedersen Græsserus*. Peder Andersen Sterms mor og vor tip<sup>6</sup> oldemor, Sidsel Jensdatter, var altså halvsøstre (Nykøbing Mors Skifteprotokol 1722–44).

#### *Jens Pedersen,*

vor tip<sup>6</sup> oldefar og gift med Bodil Nielsdatter Skriver, var rådmand og byskriver i Nykøbing. Han er omtalt såvel i forannævnte skifte efter Kirstens Madsdatter som i Chr. Villadsens „Nykøbing på Mors 1299–1899“. Han nævnes på side 57 og 216. På side 57 i anledning af et skøde, hvis gyldighed han bestred, og på side 216 som byskriver i Nykøbing på Mors fra 1616–1638. Efter 1638 levede han på herregården Ullerup, hvorfra han førte proces med sine bysbørn på grund af en skattesag.

#### *Sidsel Jensdatter,*

vor tip<sup>5</sup> oldemor, gift med Hagen Johansen i Rye mølle og datter af rådmand og byskriver i Nykøbing M. Jens Pedersen, er ligesom de allerede nævnte omtalt i skiftet efter Kirsten Madsdatter. Sidsel Jensdatters fødselsår kendes ikke, derimod ved man, at hun er død i årene efter 1686, idet Kvæg- og Kopskattelisten for dette år nævner hende som fæster af Rye mølle (efter hendes afdøde mand). I samme liste nævnes sønnen Johan Hagensen, to døtre og fire tjenestefolk.

Ifølge Rye Birks Tingbog 1684, side 25, havde hun dette år en retssag mod en møllerkarl, der ikke mødte i sin plads. Denne retssag blev indladt af hendes svigersøn, selvejergårdmand Bertel Jensen Worm af den ansete Wormslægt i Linå.

#### *Hagen Johansen,*

vor tip<sup>5</sup> oldefar, gift med forannævnte Sidsel Jensdatter, overtog ifølge Chr. Heilskovs „Rye mølle“ (Aarhus Stifts Aarbog 1917) fæstet af møllen i 1664. Hvornår Hagen Johansen er født, foreligger der ikke oplysninger om. Man ved, at han er død mellem 1683 og 84, idet han i 1683 opgives som fæster af møllen i Skanderborg–Aakjær Lens Jordebog, medens hans hustru Sidsel Jensdatter i Kvæg- og Kopskattelisten 1684 opgives som enke.

Edv. Egeberg skriver i „Linåa i gamle Dage“ (Aarhus Stifts Aarbog 1914), at Hagen Johansen i Rye mølle ejede en af gårdene i Linå. I Chr. Heilskovs „Rye Mølle“ (Aarhus Stifts Aarbog 1917) får man at vide,

at Hagen Johansen i 1677 købte en større gård i Linå. Denne gård er ifølge Edv. Egebergs „Silkeborg Slot, Bind 3“, side 277, den store Overeller Gandisgård i Linå, hvis tilliggende var meget stort og må have givet en betydelig årsindtægt.

Da Hagen Johansen overtog møllen, mindede den om en ødegård, og møllegæsternes antal var ringe. Man får et levende indtryk af møllens tilstand ved at læse følgende i Ryttergodsets Justitsprotokol af 1664:

„At Bønderne har formedelst dends Brøstfældighed udj forleden Krigstid sig siden der fraholdet oc til andre Møller dennem begiffuer os paa voris Landgilde oc Rettighed deraf til største Skade og nachdel. Men da nu Møllen igien befindis at være repareret, da skal samptlige de voris Undersaatte oc almuffue der omkring boendis som ere som Møllen tilforn deris Korn besøgt haffuer oc i Særdeleshed de udj Rye, douffver, Wenge, lasby, alling og Tulstrup Sogner.“

Hagen Johansen fik nu lov til at hugge eg i kronens skove, og ved hugst af egnet egetømmer fik han møllen og åleværkerne i god stand. Under ham genvandt Rye mølle den anseelse, den havde nydt før i tiden. Med ham som den første forbliver Rye mølle i vor slægt gennem 5 generationer, først som fæste senere som eje.

Hagen Johansen, der døde som en meget velhavende mand, havde i sit ægteskab med Sidsel Jensdatter følgende 5 børn: 1) *Kirsten Hagensdatter*. 2) *Jens Hagensen*. 3) *Johan Hagensen*. 4) *Bodil Hagensdatter*. 5) *Vibeke Hagensdatter*.

1) *Kirsten Hagensdatter* var formentlig født før 1664. Hun døde i 1719 (Them kirkebog). Skiftet efter hende fandt ifølge Silkeborg Amts Skifteprotokol sted 10/10 dette år. Der oplyses i skiftet, at hun havde været gift to gange. Første gang med selvejergårdmand Bertel Jensen Worm af den ansete Wormslægt i Linå. Anden gang med kromanden i Them, Michel Nielsen Juul.

Hun havde i første ægteskab en datter, Sidsel Bertelsdatter Worm, der blev gift med fabriksmester Henrik Fischer i Bryrup. Fra denne slægt nedstammer fhv. finansminister Viggo Kampmann og hans broder, forfatteren Lech Fischer. At Kirsten Hagensdatter er datter af Hagen Johansen i Rye mølle bekræftes yderligere af Edv. Egeberg i „Silkeborg Slot, Bind 3, side 193“, hvor hendes anden mand, kromand Mikkel Nielsen Juul, kaldes Jens Hagensens svoger.

2) *Jens Hagensen*, Hagen Johansens søn og broder til vor tip<sup>4</sup> oldefar Johan Hagensen i Rye mølle, arvede efter sin far Linå Overgård. I året 1704 købte han Linå kro og købmandshandel af herredsfoged Claus Jensen i Galten, der formentlig som ufyldstgjort panthaver havde overtaget kroen fra 29/4 1704 til salget 20/12 s. å.



Edv. Egeberg skriver følgende i „Linæa Sogn i gamle Dage“ (Aarhus Stifts Aarbog 1917):

„Jens Hagensen i Linæa, Selvejrbonde og Broder til Mølleren i Rye Mølle, Johan Hagensen, og Farbroder til Mølleren i Silkeborg Mølle, Hagen Johansen, stævnes for Retten af Kongens Hofjægermester de la Roche Gallichon til Nygaarde.“

„Af Forhørene i Retten synes det at fremgaa, at Hofjægermesteren mistænker Jens Hagensen for, at han har undladt at sende en Klapper til Jagten, men det bevises, at han efter Tilsigelse af Byens Sognefoged har ladet sin Gaard repræsentere ved sin Tjenestepige, Johanne Andersdatter ved sidste Refue Jachten, da Folket samledes i Haarup, og at hun om Morgenen tidligt mødte med de andre Jagtfolk begge Dage.“ „Det vidner og besværges med opracht Finger, Gertrud Nielsen, Christen Nielsen. Ja, det ganske Linæa stod med opracht Finger i Jens Hagensens Favør.“ (Se også Edv. Egeberg „Silkeborg Slot, Bind 3“, side 213.

Hofjægermesteren, som måske har haft et lille privat horn i siden på storbonden, mener så at kunne tage ham i en anden forsømmelse. Han har ikke mødt med vogn at køre „Hans Mayestæts Jagttøj bort“.

Edv. Egeberg omtaler også en strid mellem Jens Hagensen og præsten i Linæa, Clemens Poulsen, der begge var stridbare naturer.

Denne strid drejede sig om en af førstnævnte foretagen hugst i sidstnævntes skovstykke. Striden avlede et fjendskab mellem de to, der varede til Jens Hagensens død. Præsten gav dog, som den store og begavede mand han faktisk var, sin fjende en blomst med i graven, idet han indførte Jens Hagensens begravelse med latinske bogstaver i kirkebogen. Almindelige dødelige måtte nøjes med de gotiske.

Af retsprotokollen kan man i øvrigt se, at samme Jens Hagensen har været en ret stridbar mand, der har haft mange retssager. Måske har han, udgået som han var af den ansete Hagenslægt i Rye mølle, ført fornemmelser og pretentioner med sig, der har vanskeliggjort ham indordninger i det lille landsbysamfund.

De nøjagtige årstal for hans fødsel og død kendes ikke.

Da det er Johan Hagensen, der fortsætter slægten, omtales hans to søstre Bodil og Vibeke først. De omtales samlet.

4) og 5) *Bodil og Vibeke Hagensdatter*, begge døtre af Hagen Johansen i Rye mølle, omtales af Edv. Egeberg i hans bog om „Silkeborg Slot, Binde 3“, side 39. Det skal siges med det samme, at det langt fra er et flatterende lys, han stiller de to i.

*Bodil* har, efter at hun har hældt mjød i en kone Karen Jensdatters flaske, givet denne 3-4 slag med den flade hånd, så „Luen“ faldt af hende.

*Vibeke* står i 1704 stævnet i retten for vold og ærekrænkelse af Anders Jensens kone i Møllerup.

Når de to søstre slap så forholdsvis let om ved deres eskapader, så må grunden vel i nogen grad søges i den anseelse, deres slægt nød, og i den dygtighed, hvormed deres lovkyndig broder forsvarede dem i retten. De var begge kropiger hos deres broder i Linå kro.

### *Johan Hagensen,*

vor tip<sup>4</sup> oldefar og søn af vore tip<sup>5</sup> oldeforældre Hagen Johansen og hustru Sidsel Jensdatter i Rye mølle, var født i Rye mølle, antagelig omkring 1665. Det fremgår af en Kvæg- og Kopskatteliste fra 1686, dør opgiver alle personerne i Rye mølle dette år, at han ikke var gift på dette tidspunkt. Senere, formentlig umiddelbart efter 1686, giftede han sig med Ane Poulsdatter, der ses at have været af velhavende slægt.

Den 24/11 1683 blev han udnævnt til birkeskriver i Rye birk og i 1687 tillige til herredsskriver i Hjelmslev herred (konf. 26/12 1699). (Aarhus Stifts Aarbog 1920).

Den 29/12 1709 købte han herregården Slumstrup med tilhørende mølle og fæstegods i Sædding sogn, Bølling herred, ved auktionen efter svogeren Søren Poulsen (Schanderup), der havde ejet denne gård fra 1705 til sin død i 1709. Johan Hagensen solgte i 1714 gården til en anden svoger, Jens Poulsen (Schanderup). Se Traps Danmark (bind 9, side 523) og „Den Seidelinske Slægtsbog ved Mogens Seidelin“.

Ifølge Aarhus Stifts Aarbog 1917 overtog Johan Hagensen fæstet af møllen 6/4 1695, hvorved han, ligesom de tidligere fæstere havde fået det, fik rettighed til fri og uhindret ålefiskeri i vandene fra Mossømundede gennem Gudenåen og Gudensøen til møllen. Chr. Heilskov fortæller i forannævnte årbog, at den hollandske studehandler Johan Osterloe i 1703 på samtlige hollandske studehandlers vegne beklager sig over Johan Hagensen, fordi han gør dem fortræd ved at optage deres vildfarne stude, når de „leire“ gennem skoven og forlanger uforskammede „Opbringer-Penge“, eller under udflugter forholder dem deres ejendom.

Ved Johan Hagensens overtagelse af Rye mølle blev denne underkastet en større forbedring. Ved denne forbedring blev der anvendt 360 vogne og 24 bønder af Jørgen Rantzaus regiment og 80 vogne af oberst Prehns regiment i juli og oktober kvartal. Chr. Heilskov: Vandmøller i Aarhus og Skanderborg Amter (Aarhus Stifts Aarbog 1945).

Ligesom tilfældet var med de øvrige ejendomme i Rye sogn, blev Rye mølle underlagt Det Skanderborgske Rytterdistrikt i 1718.

Johan Hagensen var en rig mand. I 1728 lod han nogle af sine ejendomme bortsælge ved en auktion i Skanderborg. De bestod af: 1) 3 Par-

ter Jorder paa Alling Mark, Oudals-Jord kaldet. 2) Den Hellig Aands Jord paa Tulstrup Mark med Eng og en Toft ved Tulstrup By. 3) Et Hus i Flensted. 4) Et Hus i Alling. 5) Et Hus i Addit. 6) Et Stykke Eng i Kloster Kiær. 7) En Gaard i Skanderborg, beliggende paa den store Gade „Borrgueren“ (Borggaarden).

Ifølge Mogens Seidelins „Den Seidelinske Slægtsbog“ døde Johan Hagensen i 1731. Dette bekræftes for så vidt i Det Skanderborgske Rytterdistrikts Skifteprotokol, der opgiver, at skiftet efter ham blev afholdt 7/7 1731 efter forud udstedt proklama af 19/6 s. å.

Det er klart, at Johan Hagensen har været en velbegavet og dygtig mand. Det fremgår tydelig af de krævende offentlige hverv, han havde. At han også har været en dygtig møller, turde den rigdom, der var i Rye mølle, være udtryk for. Han må også have været en belæst mand. Det indtryk får man, når man ser, at han efterlod sig en betragtelig samling ikke alene af danske, men også af værker skrevet på latin og fransk. Lad dette være aversen.

Om reversen tør man sikkert antyde, at der hos Johan Hagensen hverken har været englevinger eller ansats til sådanne, i hvert fald ikke i pengesager.

Før fortsættelsen af vor tip<sup>4</sup> oldemor Ane Poulsdatter (Johan Hagensens hustru) bringes en kort omtale af hendes forældre og søskende.

At Ane Poulsdatter er datter af Poul Sørensen og Johanne Christensdatter af Skanderborg, fremgår af Hjlemslev Herreds og Skanderup-Rye Birkers Tingbog, B. 61, G-3, side 175 b, idet der den 18/8 1704 findes følgende indført i nævnte tingbog:

„Niels Knudsen Skriver i denne Sag: For Retten mødte Sign. Søren Poulsen paa egne og hans Broder Jens Poulsens Vegne ibidem, efter given Fuldmagt, Johan Hagensen i Rye Mølle paa hans Hustrus Ane Poulsdatters og egne Vegne, Michel Nielsen i Temb paa hans salig Hustrus Christense Poulsdatters og egne Vegne. Hvilke foreskrevne her for Retten mødte og var gestendig at have nydt alt hvad enhver af dem var tilfalden efter salig afgangne deres Forældre Poul Sørensens og Johanne Christensdatter af Skanderborg af løst og fast, Ejendom og andet, saa de hos hinanden ganske ingen Pretentioner har i nogen Maade, men nu hinanden for Retten i Haand tog, Afkald gav og takked. Ejendommen stander det frit Søren Poulsen at sælge og bortskøde, saasom vi andre ovenmeldte derudi ingen Del haver.“

#### *Poul Sørensen*

er som fastslået i Hjlemslev Herreds og Skanderup-Rye Birkers Tingbog, B. 61, G-3, side 175 b, far til Ane Poulsdatter i Rye mølle, altså

vor tip<sup>5</sup> oldefar. Han er i hvert fald død før 1704 (jvf. forannævnte tingbog).

Det kan på det nærmeste med 100 procent sikkerhed fastslås, at han er identisk med den latinske skolemester ved Slotskirken i Skanderborg, der omtales i lærer Thanæs bog „Skanderborg Bys Historie“. (En senere undersøgelse har vist, at denne påstand er rigtig).

#### *Johanne Christensdatter,*

vor tip<sup>5</sup> oldemor og gift med vor forannævnte tip<sup>5</sup> oldefar, Poul Sørensen, omtales ligesom denne i Hjelmlev Herreds og Skanderup–Rye Birkers Tingbog som død før 1704. I denne tingbog nævnes også alle Poul Sørensen og Johanne Christendatters børn. Børnene var: 1) *Christense Poulsdatter*, der var gift med kromand Michel Nielsen (Juel) i Them kro (hun var hans første hustru. 2) *Ane Poulsdatter*, vor tip<sup>4</sup> oldemor (se side 35, 36 og 37). 3) *Søren Poulsen (Schanderup)*. 4) *Jens Poulsen (Schanderup)*.

3) *Søren Poulsen (Schanderup)* var født 1664 og døde i 1709. Han ejede herregården Slumstrup i Sædding sogn, Bølling herred. Han giftede sig den 21/7 1706 med Dorethe Seidelin, der var datter af slotspræst Jørgen Hansen Seidelin i Skanderborg (1632–1688). Dorethe Seidelin var gift første gang med ejeren af Slumstrup, Peder Eilersen Schøllen, der døde i 1705. Ved dette giftermål blev Søren Poulsen (Schanderup) ejer af denne gård. Ved auktionen efter ham købte vor tip<sup>4</sup> oldefar Johan Hagensen i Rye mølle gården med mølle og bøndergårde. Johan Hagensen solgte gården i 1714 til den anden svoger, Jens Poulsen (Schanderup). Kilder: Trap Danmark, Bind 9, side 523, og Mogens Seidelin: Den Seidelinske Slægtsbog.

*Jens Poulsen (Schanderup)*, Ane Poulsdatters anden broder, købte i 1714 herregården Slumstrup af svogeren Johan Hagensen i Rye mølle. Han solgte denne gård igen i 1720. (Traps Danmark, Bind 9, side 523). Samme år overtog han den af svigerfaderen ejede herregård Nørre Karstoft i Skarrild sogn, Hammerum herred. Denne gård solgte han i 1722. (Traps Danmark, Bind 9, side 392). Han købte samme år herregården Ørnhoved, der ligger (eller lå) i Tjørring sogn (nu under Herning). (Traps Danmark, Bind 9, side 135). Denne gård havde han til sin død i 1731.

#### *Ane Poulsdatter,*

vor tip<sup>4</sup> oldemor, gift med Johan Hagensen i Rye mølle, blev meget gammel. Hvornår hun er født, ved man ikke. Derimod ved man, at hendes død er indtruffet i årene lige efter 1752.

Ane Poulsdatter, der blev enke i 1731, fik Det Skanderborgske Rytterdistrikts tilladelse til at fortsætte fæstet af Rye mølle efter hendes afdøde mand Johan Hagensen. Det ordnedes på den måde, at hendes søn, Poul Johansen, der var fuldmægtig hos stiftsbefalingsmand von Reventlow i Ålborg, tog del i styrelsen af møllen, skønt han ikke opholdt sig der de første år. Senere flyttede han dertil. Poul Johansen døde allerede i 1745. I dette år omtales Ane Poulsdatter i Rytterdistriktets Fæsteprotokol som højaldrende, affældig og skrøbelig.

Ved sønnens død ville Rytterdistrikts Sessionen gerne have haft Ane Poulsdatter til at fratræde fæstet af møllen. Men den gamle kone var genstridig og ville ikke takke af. Herom indeholder Rytterdistriktets Sessionsprotokol følgende:

„Paa samme (Rye Mølle) har i næsten 20 Aar hensiddet Enken, som ved Raad og Hielp af Sønnen sig nogenledes har Conservered og svarit Udgiften indtil forbigangne Aar. Fra den Tid er paadragne Restanz, hvorfor Regimentsskriveren har Exeqvered, og vel finder sin Rigtighed. Det betydeligste er, at Møllen findes i een saa Høydaldrende Enkes Hænder, der ikke kan hielpe sig selv, mindre være dens Næring og Brug til nogen tjeneste eller befordring. Og dog icke vil finde sig udi samme at afstaae, paa dend Maade, der kunde for Hands Mai'ts Tieneste til Møllens Conservation Consenteres og vere Hende i Alderdommen til Hielp og forlindring. Sessionens Erindring er til Regimentsskriveren denne, ved en Christelig og Sagtmodig omgang at udbringe Restantzen og Desponere Enken til det, hvormed Møllen er bæst tiendt, og Brugens entreprenerede Istandsættelse beforders. Skulde hun icke finde sig herudi, mens i den Sted følge Deres Raad som icke kand og icke bør bifaldes, efterlader han icke sin pligt ved betiidelig at forekomme, hvad der ellers vil ligge ham self til ansvar.“

Hvad udfaldet af sagen er blevet, og hvorledes man har forholdt sig overfor enken, derom giver Sessionsprotokollen ingen oplysninger. Af det følgende vil det fremgå, at hun har fået lov til at blive siddende til 1752 mod at antage en bestyrer af møllen.

I oktober 1748 ansøger hun nemlig om, at møllen må overdrages møllersvend Peder Nielsen Bloch på samme vilkår, som hendes mand fik den. Regimentsskriveren kunne dog ikke anbefale Peder Nielsen Bloch. Han var ikke dygtig nok, manglede penge, var en fremmed på egnen og havde ingen venner og hjælpere. Der resolveredes da, at enken skulle beholde møllen i 3 år og i den tid lade den bestyre af Peder Nielsen Bloch. Hvis han da viste sig værdig dertil i dygtighed, liv og levned, kan han måske få møllen, hvad også skete.

I relation til Rytterdistriktets karakteristik af Ane Poulsdatter kan det

være af interesse at læse forfatteren Edv. Egebergs opfattelse af hende.

Edv. Egeberg skriver: „Oprejst i Himmelsengens Dynen og Puder sad en kraftfuld gammel Kone. Haaret, der laa under Natkappen, var tykt og kun ganske lidt graat. I et Ansigt, der vidnede højlydt om Foretag-somhed og Energi, sad et Par Øjne, som lyste af den stærkeste Føling med Livet.“

Senere siger Egeberg om hende: „Hendes Verden indskrænkede sig ikke til Firkanten indenfor Sengens Stolper og Himmel. Hun syntes at vide Besked om alt i og om Møllen. Kornet, der gik gennem Kværnene, og Aalene, der passerede Sluserne. Bæster og Høveder i Staldene, Svinene i Stien og i Skovene. Men hun overlod øjensynlig trygt alle Afgørelser til Peder Bloch. Men hun vilde følge det Hele.“

På side 125 b i Skanderborgske Rytterdistrikts Skøde- og Panteprotokol 1752 er der indført en kontrakt mellem Ane Poulsdatter, sal. Johan Hagensens i Rye mølle, angående Peder Nielsen Blochs overtagelse af møl-len sammen med sin hustru Anne Marie Nielsdatter Byschou, der var datterdatter af Johan Hagensen og Ane Poulsdatter. Vilkaerene i denne kontrakt fastslår, at de skulle udrede en arv til Ane Poulsdatters datter-søn, Johan Wedschefeldt, og underhold til svigermoderen, Christence Johansdatter Byschou. Som lavværge for Ane Poulsdatter blev antaget Anders Bremer af Skanderborg, og som vitterlighedsmand underskriver Niels Michelsen, degn i Alling. (Datum den 1. juni 1752).

I øvrigt fik Ane Poulsdatter af Peder Nielsen Bloch tillagt følgende ophold: 3 tdr. rug, 2 tdr. byg, 2 tdr. malt og 2 skp. boghvedegryn.

Det er ret interessant at sammenligne Edv. Egebergs og regimentsskri-verens opfattelse af Ane Poulsdatter. Forfatteren skildrer hende som en ganske vist sengeliggende, men iøvrigt energisk og interessant gammel kvinde, medens regimentsskriveren opfatter hende som en affældig og højaldrende kvinde. Er det da muligt at forlige disse to forskellige opfat-telser? Ja, de ligger vel i grunden slet ikke så langt fra hinanden. På et punkt falder de på det nærmeste sammen. Egeberg opfatter hende som energisk og viljestærk. Regimentsskriveren synes, at hun er genstridig (det vil altså sige, at hun ikke lader sig bøje).

Jeg opkaster mig nu til dommer i denne sag og påstår, at hun var en viljestærk kvinde. Jeg fælder denne dom udfra den kendsgerning, at det var hende, der blev den stærkeste i forhold til den næsten almægtige regimentsskriver, idet Rytterdistriktet bøjede sig og lod hende beholde fæstet af møllen.

I ægteskabet mellem Johan Hagensen og Ane Poulsdatter var der ifølge skiftet efter Johan Hagensen 7/7 1731, omtalt i Det Skanderborgske Rytterdistrikts Skifteprotokol (Landsarkivet i Viborg), følgende børn:

1) *Hagen Johansen*. 2) *Johanne Johansdatter*. 3) *Marie Johansdatter*. 4) *Poul Johansen*. 5) *Christence Johansdatter* (vor tip<sup>3</sup> oldemor). 6) *Søren Johansen*.

1) *Hagen Johansen*, vore tip<sup>4</sup> oldeforældre Johan Hagensens og Ane Poulsdatters ældste barn, omtales af forfatteren Edv. Egeberg i hans værk om Silkeborg Slot, bind 3, på sidetallene 165, 179, 180, 193, 209, 228, 232 og 247.

Hagen Johansen havde Silkeborg mølle fra 29/6 1719 og indtil han døde i 1734. I året 1724 blev han gift med Anne Cathrine Nielsdatter Byschou, der var datter af kromand Niels Nielsen Byschou i dennes første ægteskab med Anne Marie Sørensdatter Kjærulf, der var datter af den forrige kromand i Rye, Søren Andersen Kjærulf. Anne Cathrine Nielsdatter Byschou var født i Rye i 1705 og døde i Silkeborg mølle i 1731. Skiftet efter hende med påfølgende skifteauktion blev afholdt i 1732. I skiftet oplyses det, at der i ægteskabet var børnene: 1) *Anne Marie*. 2) *Johanne Marie*. 3) *Charlotte Amalie*.

Hagen Johansen giftede sig anden gang med *Genete Lauridsdatter Rømer*, der formentlig må være fra Århus, hvor hun havde en broder, Niels Lauridsen Rømer, der var handelsmand og ejer eller fæster af Århus mølle. Hagen Johansen døde i 1734 og efterlod sig enken Genete Lauridsdatter Rømer og en datter Dorothea. (En søn ved navn Johan døde som spæd).

Hagen Johansen blev begravet i Linå. Præsten dér, Clemen Poulsen, gør sin honnør for afdøde ved at prente hans navn med store bogstaver i kirkebogen.

Genete Rømer giftede sig anden gang 15/7 1736 med *Niels Jensen Gylling*, der druknede året efter. Hun giftede sig derefter tredje gang med *Thomas Sørensen* 4/7 1739. Dette ægteskab blev dog kun ret kortvarigt, idet hun døde i april 1743.

2) *Johanne Johansdatter*, vore tip<sup>4</sup> oldeforældre Johan Hagensens og Ane Poulsdatters andet barn, blev gift med præsten Michael Christian Wedschefeld, der var kapellan i Skanderup–Stilling. Da han døde i 1725, flyttede hun til Rye mølle og bosatte sig dér. (Århus Stifts Aarbog 1917).

*Michael Christian Wedschefeld* var ifølge Wibergs Præstehistorie, Bind 3, side 63, kapellan i Skanderup–Stilling fra 1711 til 1725. Han var født i 1680 og døde i 1725. I Skanderborg Bys Historie levner Chr. Holtet ham ingen anden plads end den, der medgår til at nævne hans navn. Yderligere kommentarer fra min side er unødvendige.

3) *Maria Johansdatter*, vore tip<sup>4</sup> oldeforældre Johan Hagensens og

Ane Poulsdatters tredje barn, var ifølge Aarhus Stifts Aarvog 1917 gift med en Søren Jensen Knag i Horsens (formentlig en købmand).

4) *Poul Johansen*, vore tip<sup>4</sup> oldeforældre Johan Hagensens og Ane Poulsdatters fjerde barn, var fuldmægtig hos stiftsbefalingsmand v. Reventlov i Ålborg og sikkert senere regimentsskriver. Chr. Heilskov fortæller i Aarhus Stifts Aarvog 1917, at han ved faderens død blev en slags tilsynsførende medhjælper og rådgiver for moderen i Rye mølle. Det var en af Rytterdistriktets betingelser for hendes fortsættelse som fæster af Rye mølle. Poul Johansen blev dog i nogen tid derefter hos stiftsbefalingsmanden. Det vil altså sige, at møllen i denne periode blev fjernstyret. Senere flyttede han hjem til møllen. Han døde i 1745 og blev, ligesom mange af sine forfædre, begravet eller rettere sagt bisat i slægtens kapel under kirkegulvet i Rye kirke.

Ifølge Linå kirkebog blev han udlagt som fader til et barn, der blev døbt i Linå kirke 29/4 1742.

*Christense Johansdatter*, vore tip<sup>4</sup> oldeforældre Johan Hagensens og Ane Poulsdatters femte barn, blev født i Rye mølle i året 1705. Hun blev i 1725 gift med den noget ældre kromand i Rye, Niels Nielsen Byschou, hvis anden hustru hun blev (jvf. skiftet efter ham i Rytterdistriktets Skifteprotokol 23/5 1736). Hun giftede sig anden gang med Nicolaj Troelsen, der efterfulgte Niels Nielsen Byschou som kromand i Rye. Ved kroens første brand i 1741 (anden brand 1832) blev deres økonomiske kår så forringede, at de måtte sælge kroen.

Christense Johansdatter døde i Rye i en alder af 72 år 18/12 1777. (Rye kirkebog).

#### *Niels Nielsen Byschou,*

vor tip<sup>3</sup> oldefar, var ifølge skiftet efter ham (anført i Rytterdistriktets Skifteprotokol 23/5 1736) født i 1680 og døde i 1736. Han var gift to gange. Første gang med *Anna Marie Kjærulf*, der var datter af kromanden i Rye, *Søren Andersen Kjærulf* og hustru *Maren Jacobsdatter*. Denne Søren Andersen Kjærulf var ifølge skiftet efter ham, der er indført i Ryttergodsets Skifteprotokol 24/2 1706, født i 1650 og døde i Rye kro 1706. Han var oprindelig materialforvalter på Skanderborg Slot, og det tør sikkert formodes, at privilegiet til krohold i Rye er givet ham som anerkendelse for hans tjeneste. Han er den første indenfor vor slægt, der bliver kromand i Rye (der følger adskillige efter). Om Søren Andersen Kjærulf oplyses det endvidere, at han 4/9 1695 blev udpeget som lavværge for ritmester Michel Nikkels børn i Rye.

Efter svigerfaderens død i 1706 overtog Niels Nielsen Byschou Rye kro, som han havde til sin død i 1736.



Som allerede omtalt var Niels Nielsen Byschou gift to gange. Første gang med Anne Marie Sørensdatter Kjærulf, om hvem skiftet efter hende (indført i Skanderborgske Rytterdistrikts Skifteprotokol 13/1 1725) oplyser, at hun var født i 1682 og døde i Rye kro i 1724. Ved sin død efterlod hun sig enkemanden og børnene: 1) *Søren*, bosat i Kolding. 2) *Marie*, gift med gårdmand Morten Jensen i Vissingkloster. 3) *Anna Cathrine*, gift med Hagen Johansen i Silkeborg mølle.

Anden gang giftede Niels Nielsen Byschou sig med Christense Johansdatter, der var datter af vore tip<sup>4</sup> oldeforældre Johan Hagensen og Ane Poulsdatter i Rye mølle. I dette ægteskab var der børnene: 1) *Anne Marie Nielsdatter Byschou*, født 1728. 2) *Anne Nielsdatter Byschou*, født 1735.

#### *Peder Nielsen Bloch,*

vor tip<sup>2</sup> oldefar, var først fæster og blev senere ejer af Rye mølle. Oplysningerne om denne særprægede personlighed hidrører i stor udstrækning fra Chr. Heilskovs „Hovedtræk af Rye Møllens Historie“ (Aarhus Stifts Aarbog 1917).

Peder Nielsen Bloch (eller Peder Nielsen, som han oftest kaldtes) var født i året 1724. Han var gift første gang med Anne Marie Nielsdatter Byschou, der var datter af vore tip<sup>3</sup> oldeforældre, kromand Niels Nielsen Byschou og hustru Christense Johansdatter i Rye. Anden gang giftede han sig med Anna Dorthea Ernstsdatter Voetmann, der var datter af vore tip<sup>3</sup> oldeforældre Ernst Johansen Voetmann og hustru Cathrine Voetmann i Kloster mølle. Peder Nielsen Bloch døde 17/7 1796 (72 år gammel) hos svigersønnen, købmand Henrik Langballe i Århus. Peder Nielsen Bloch ligger begravet på Domkirkegården i Århus.

Skiftet efter ham blev afholdt i 1797. Ved sin død efterlod han sig enken af andet ægteskab samt 2 børn af første og 5 børn af andet ægteskab.

Peder Nielsen Bloch fæstede Rye mølle 6/4 1752. I 1767 solgtes Det Skanderborgske Ryttergods. Ved auktionen 23/4 samme år købte han Rye mølle med ålegårde, landbrug og skove til selveje. Han fik dog først skøde 27/9 1769. To år efter førte han sag mod flere af Rye sogns beboere om fiskeriet ud for deres ejendomme, hvilken rettighed han ville fratage dem tillige med deres fiskeredskaber. Processen, der passerede alle instanser, påbegyndtes i 1771 og afsluttedes i 1773.

Den 25/11 1784 fik han auktionskøb på 2 agre, Fiskeholm og Bergmansholm kaldet.

Den 23/6 1774 fik han auktionskøb sammen med Claus Rasmussen i Tulstrup på dette sogns kirketiende.

Om folkeholdet i Rye mølle på Peder Blochs tid ved man efter folketællingen i 1787, at det bestod af 9 tjenestefolk. Deriblandt Peder Nielsen Blochs svoger, Rasmus Christiansen.

Da han afstod møllen til sin søn, Frands Henrich Lenz Bloch, var han en meget velhavende mand.

Da Peder Nielsen Bloch 6/4 1752 fæstede møllen, blev fæstemålet sat til 3 tdr. 1 skp. hartkorn ager og eng, 1 fdk. 1 alb. skov og 15 tdr. 7 skp. 2 fdk. mølleskyld. Fæstebrevet indeholdt følgende hovedposter:

„1. Til Broens Reparation (broen over Gudenaen) skal Fæsteren nyde Bygningstømmer, men selv betale Arbejdet.

2. Ligesaa Materialer samt Jord og Grus til Dæmning.

3. Af Aalekisterne og de til Møllen hørende Jorder og Enge betales 110 Rdl. aarlig. Jordenes og Engenes Navne er: Ry Toft, Fuglsang, et Stykke Eng ved Vosgaarde samt de smaa Jorder næst Møllen, kaldet Lamhaugen, en gammed Eng, Raunsborre og Aalehaugen samt en Toft paa Siim Mark, som Christian den Fjerde under 22/2 1617 har bevilliget.

4. 1 Fæste betales 50 Rdl. I aarlig Skat og Landgilde 110 Rdl.

5. Efter Frederik den Tredies Benaadning af 15/2 1664 skal Rye, Dover, Venge, Laasby, Alling og Tulstrup Sogne søge Møllen med deres Maling.

6. Fiskeriet er fra Ry Mølle og til Svervig ved Gudensø beliggende. Nedenfor Møllen nyder Fæsteren Fiskeriet til Briksøs Begyndelse. Og paa det Aalene kand have fri Gang til Aalekisterne ved Møllen, skal være afskaffet. Alle Aale-Hammer, Aale-Kister og alle andre Aalegarn eller gjort Værch, i Aaerne som Løber fra Morssøe og Salten Lang-Søe til Møllen, undtagen om saa kunde være, at nogen af Deslige fandtes i Jordebogen for Aarlig Afgift.

7. Mølleskoven er efter den ny Matrikel 1 Fdk. 1 Alb. Hartkorn.“

Forfatteren Edv. Egeberg giver i sin bog „En Præsteskæbne“ en skildring af den tragedie, der med den daværende sognepræst i Rye, Johannes Høyer som hovedperson, udspillede i dette sogn. Fra et flertal af sognets beboere var der til Kongen og Kirkeinspektionskollegiet indsendt et klagemål udformet i ikke mindre end 15 klagepunkter, hvori man bl. a. hæftede sig ved hans lille datters „for tidlige fødsel“, hans drik og slagsmål i kroen, og som hovedpunkt scenerne i kirken 23. søndag i trinitatis, hvor han allerede beruset drak af altervinen og hældte resten ud over gulvet i menighedens påsyn. I kontakt med bogens forfatter finder jeg grund til at fremhæve, at mange af klagerne falder ind under begrebet „sognets sletteste personer“. For en enkelts vedkommende (den tidligere sognepræsts hustru) måtte motivet søges i, at hun a la Potifars hustru havde forsøgt tilnærmelse overfor ham, men var blevet afvist. Det var

på forhånd givet, at den mildeste dom for pastor Johannes Høyers fald måtte blive fortabelse af kjole og krave. Det blev da også resultatet, da dommen omsider blev afsagt.

Når jeg omtaler denne sag, er det, fordi to medlemmer af vor slægt medvirkede ved sagens afgørelse. Den ene var byskriver Niels Wissing i Skanderborg, der medvirkede som bisidder. Den anden var Peder Nielsen Bloch, der optrådte som vidne. M. h. t. byskriver Wissings medvirken nøjes jeg med at henvise til hans biografi andet steds i bogen. Helt anderledes stiller sagen sig m. h. t. vor tip<sup>2</sup> oldefars, Peder Nielsen Blochs deltagelse. Gennem hans redelige, dybt medfølelse og kloge vidnesbyrd får vi – hans efterkommere – et smukt billede af denne markante personlighed.

Herom lader jeg nu forfatteren Edv. Egeberg tale:

„Han (Præsten) havde imidlertid flere gode Venner, som nu kom frem. Der var Peder Nielsen Bloch i Rye Mølle, som vel nok gav det vægtigste Vidnesbyrd i Sagen. Hvad han vidnede fik for det første Betydning derved, at bag det stod ikke blot Peder Bloch selv, men en videnom kendt og højt anset Slægt, hvis Navn var knyttet til den gamle berømte Mølle, Hagenslægten. Dernæst ved hans anseelige Skikkelse og Fremtræden, hans uforstyrrelige Ligevægt, hans voksende Velstand og sikre Bondeforstand. Alle herinde saa i Grunden op til ham. Alle Øjne og Øren, baade foran og bag Skranken hang ved ham. Birkedommer og Birkeskriver hilsede næsten ærbødigt. Bisidderne og Hr. Bang ligesaa. Den sidste vel i Haab om, at han fra Mølleren ville faa et vægtigt Vidnesbyrd klagen en faveur.

De fleste af Spørgsmaalene besvarede han med et andet ofte forekommende Udtryk: „Herom vidste han intet at vidne“. Og naar han kom til at staa overfor et, han kunde og maatte besvare, var han yderst forsigtig og afvejende i sit Svar. Hr. Bang fik til sin store Misfornøjelse ikke andet pumpet ud af den store brede Mølle, end hvad de tidligere Vidner allerede havde ydet. Hans Væsen blev nu atter vinterligt, og han forsøgte sig i sine Tilspørgsler med juridiske Faldgruber. Men Mølleren undgik dem alle.

Denne saa jo nok, at Præsten ikke stod til at redde, og han var klog nok til at forstaa, at han ikke længere kunde være Præst, men han ønskede at gøre hans Fald saa lempeligt som muligt.

Det var navnlig, da han skulde udtale sig om den Vildskab, Præsten under sin Rus nu paa det sidste havde topet, at han svarede klogt med et umiskendeligt Drag af Varme og med det rette Syn paa Tingene, i alt Fald ude fra den Betragtning som senere Tider vilde have anlagt paa Sagen. Han takserede Præstens Tilstand bl. a. med disse Ord: „Han var

beladt med Giftsygdum og Galdesyge og var sig ikke selv mægtig“. Selv om Møllerens Diagnose nu just ikke burde have haft Følging med Galden, saa var den sikkert paa den rigtige Vej, naar den talte om Sygdum som Aarsag. Der blev i denne Part af Forhøret ogsaa talt om heftige Sammenstød, Præsten havde haft med de Rye Mænd angaaende Oldensvinene. Og Mølleren tog her Anledning til at tage Præsten i kraftig Forsvar. Der var nok noget om Snakken. Og han fik Lejlighed til at anbringe, hvad der var fuld Sandhed, at han ikke, naar han havde været sammen med Præsten i Præstegaarden og Møllen, havde mærket noget uskikkeligt. Naar han saaledes var kommet det sidste Sted for at se til hans Gode-Moder, der gamle Møllerkone, havde han vel drukket et Glas Brændevin sammen med Mølleren, men han rejste altid hjem ved 10 Slet. Mølleren havde, saa vidt det stod til ham, vaaget over Præsten. Og da han p. G. a. sit spændte Forhold til de Rye Bønder i Anledning af den Fiskeristrid, han havde med dem, og som var staaende gennem Tiderne, saa at sige ikke kom til deres Gilder i Kroen, havde han haft kun ringe Lejlighed til at følge Præstens Færd udenfor Mølle og Præstegaard. Han fik yderligere Lejlighed til at sige adskillige Lovord om Præsten. Det sank ret dybt i adskillige Sind, baade foran og bag Skranke, da han vidnede, at naar han havde staaet foran Prædikestolen i St. Søren, havde Præsten prædikeret Guds rene Ord og forsømt ikke Stolen paa Kirkegulvet ved Katekisation at formane baade Børn og Forældre og Husbønder at lade Børnene gaa flittigt i Skole. Og der var meget af en Oprejsning for Præsten i dette, at Mølleren berømtede ham for, at han var godgørende mod fattige og sengeliggende. Ja, havde endog selv baaret Mad ud til disse. Og saa bragte den store Mand ligesom Slægtens Tak til den anklagede Præst, fordi han altid havde været kærlig og tjenstagtig og flittigt besøgt hans gamle Gode-Moder under hendes lange Sygdom med Guds Ord og undertiden givet hende en Del af hans Prædiken.“

Rytterdistriktets embedsmænd har efter alt at dømme, uden forbindelse som de var med fæsterne, manglet evnen til at vurdere disse. Peder Nielsen Bloch er i så henseende et skoleeksempel. Regimentsskriveren begynder med at sige om ham, at han ikke er dygtig nok, men må senere anerkende hans ubetingede dygtighed.

#### *Ane Marie Nielsdatter Byschou,*

vor tip<sup>2</sup> oldemor og gift med vor tip<sup>2</sup> oldefar Peder Nielsen Bloch, hvis første hustru hun blev, var datter af kromand Niels Nielsen Byschou i Rye og dennes anden hustru Christense Johansdatter (datter af Johan Hagensen i Rye mølle). Ane Marie var født i Rye kro 1728 og døde i Rye mølle i 1754. I ægteskabet med Peder Bloch havde hun 2 børn:

1) *Johan Pedersen Bloch*, født 1749. 2) *Christiane Pedersdatter Bloch*, vor tipoldemor, født i moderens dødsår 1754.

Samlige oplysninger stammer fra Skanderborgske Rytterdistrikts Skifteprotokol. Skiftet efter Ane Marie Nielsdatter Bloch fandt sted i 1754.

1) *Johan Pedersen Bloch* blev gift 30/6 1786 med den meget velhavende enke Ane Jensdatter, der ejede en gård i Låsby, som Johan derefter overtog. Ane Jensdatter døde i 1789. Ægteskabet var barnløst, men Ane Jensdatter medbragte fra sit første ægteskab sønnen Jens Jensen, der senere under navnet Jens Jensen Låsby fik Rye kro og blev vor tipoldefar. Johan Pedersen Bloch, der ifølge Låsby sogns kirkebog døde i 1797 og blev begravet i Låsby 28/7 d. å., efterlod sig en efter den tids forhold ret betydelig formue. Han havde ved testamente overdraget stedsønnen Jens Jensen Låsby det meste af det, han ejede. Dog have han indføjet i testamentet, at hans to søskendebørn i Emborg skulle have 600 rdl.

#### *Kristiane Pedersdatter Bloch,*

der blev født i Rye mølle i året 1754, var kun  $\frac{1}{4}$  år gammel, da moderen døde. Hun blev i 1775 gift med vor tipoldefar, selvejergårdmand Anders Rasmussen Wissing i Emborg. Hun er omtalt sammen med ham (se side 18).

*Anne Dorthæa Ernstdatter Voetmann*, der blev vor tip<sup>2</sup> oldefar Peder Nielsen Blochs anden hustru, var datter af vore tip<sup>3</sup> oldeforældre, mølle-ejer Ernst Johansen Voetmann og hustru Dorthæa Voetmann i Kloster mølle. Hun blev født dér i 1743 og blev knap 17 år gammel gift med Peder Nielsen Bloch. Vielsen fandt sted i Voerladegård kirke 18/5 1759. I ægteskabet var der følgende børn: 1) *Anne Marie Pedersdatter Bloch*. 2) *Frandt Henrik Lenz Bloch*. 3) *Niels Pedersen Bloch*. 4) *Dorthæa Pedersdatter Bloch* (død som barn). 5) *Ernst Pedersen Bloch*. 6) *Dorthæa Pedersdatter Bloch*.

De som nr. 3 og 4 opførte, Niels og den første Dorthæa, var ifølge Rye sogns kirkebog døbt henholdsvis 1765 og 1767. Ifølge samme kirkebog blev de begravet på samme dag. Rye kirkebog siger herom: „Tirsdag den 6. Juni 1769 blev Peder Blochs Søn Niels og Datter Dorthæa begge begravet og prædikedet over Salme 4 ... 14, 15, 70“. Antagelig er de døde under en eller anden epidemi.

1) *Anne Marie Pedersdatter Bloch* var født i Rye mølle i 1761. Hun blev viet i Rye kirke 4/10 1783 til Niels Pedersen Holm af Gjellerup ved Århus. Ane Marie døde allerede 1786. Ifølge Brabrand sogne kirkebog blev hun begravet 6/2 1786.

*Niels Holm*, eller rettere sagt Niels Pedersen Holm, der var gift med forannævnte Anne Marie Pedersdatter Bloch, var søn af gårdfæster Pe-

der Sørensen Holm i Gjellerup ved Århus. Anne Marie Pedersdatter Bloch og Niels Holm havde to børn, sønnen *Peder* og datteren *Anne Marie*.

Da det var nr. 2, Frands Henrik Lenz Bloch, der fortsatte slægten videre i Rye mølle, omtales han sidst.

5) *Ernst Pedersen Bloch* var født i Rye mølle i 1770. Om hans dåb beretter Rye sogns kirkebog følgende:

„Festo Johannis Bapt. 1770: Læst over et ægte Drengbarn, som tilforn var hjemmedøbt og kaldet Ernst. Baaret af Møllerkonens Søster Ingeborg Woetmann i Closter Mølle. Fader Peder Nielsen Bloch. Moder Anne Dorthea Bloch i Rye Mølle. Faddere Sr. Ernst Woetmann i Cløster Mølle, Peder S... i Rye og Jens Skovfoged i Tinghuset.“

Efter et ophold i Harlev mølle (formentlig som møllersvend) overtog Ernst Voetmann ifølge Frisenborg Godsarkivs Fæsteprotokol 1719–1807, side 522, fæstet af en gård i Borum under Frisenborg. (Fæstebrevet er dateret 18/8 1797).

I 1799 optog han et lån hos sin mor, der på dette tidspunkt opholdt sig hos sønnen i Rye mølle.

Der er grund til at antage, at Ernst Voetmann senere er flyttet fra Borum, idet hans død ikke er indført i Borum kirkebog.

6) *Dorthea Pedersdatter Bloch* var født i Rye mølle i året 1771. Hun blev 18/10 1793 uden forudgående tillysning gift med købmand Henrik Langballe fra Århus (Rye kirkebog og Chr. Heilskov i Aarhus Stifts Aarbog 1917). Efter Henrik Langballes død flyttede hun til Rye sammen med en 15-årig datter, Gunild Marie Langballe. Hun oppebar en mindre „betjentpension“ efter Henrik Langballe. Hun døde 28/3 1855 og blev begravet på Rye kirkegård 4/4 1855.

*Henrik Langballe*, der var gift med forannævnte Dorthea Pedersdatter Bloch, var købmand i Århus. Han er opført i fortegnelsen over medlemmer af den eksklusive Kronprinsens Klub i Århus. Senere træffes han som vært i nævnte klub. Og endnu senere ses han at have været „betjent“ i Viborg. Der er meget, der tyder på, at det var politimester Thomas Wissing i Viborg, der har skaffet ham stillingen som „betjent“.

Foruden en datter, *Frandsine Langballe*, havde ægteparret en søn ved navn *Thomas Wissing Langballe*.

2) *Frands Henrik Lenz Bloch* var ifølge Rye sogns kirkebog født i Rye mølle i 1763. Samme kirkebog beretter, at hans dåb blev konfirmeret 9ende søndag efter trinitatis. Madame Voetmann af Kloster mølle bar ham, og flere af familien Voetmann var faddere.

Frands Henrik Lenz Bloch overtog Rye mølle efter faderen Peder Nielsen Bloch i 1794 (Chr. Heilskov i Aarhus Stifts Aarbog 1917). Den

9/12 1794 blev han trolovet og året efter gift med Gunild Marie Thomasdatter fra Ryegård, der var datter af vore tip<sup>2</sup> oldeforældre, selvejergårdmand Thomas Nielsen og hustru Mette Rasmusdatter Wissing fra Emborg.

Det fremgår af folketællingen af 1801, at der dette år var en møllersvend og 6 andre tjenestefolk i Rye mølle.

Frands Henrik Lenz Bloch blev begravet 7/4 1812 i Rye.

*Gunild Marie Thomasdatter*, der var gift med forannævnte Frands Henrik Lenz Bloch, var datter af vore tip<sup>2</sup> oldeforældre, selvejergårdmand Thomas Nielsen og hustru Mette Rasmusdatter Wissing i Ryegård i Gl. Rye. Gunild blev trolovet 9/12 1794 og året efter gift med forannævnte Frands Henrik Lenz Bloch. Trolovere var Peder Nielsen Bloch i Rye mølle og selvejergårdmand Niels Thomsen fra gården Højlund i Boes (Gunild Maries broder).

Efter hendes mands død i 1812 overtog hun møllen og drev denne, indtil hun døde 14/4 1814. Hun blev begravet i Rye 21/4 s. å. (Rye sogns kirkebog).

Om Gunild Marie Thomasdatter fortælles der, at hun gik igen, hvorfor man måtte hente „Slante Laus“, som så manede hende i jorden (Ewald Tang Kristensen: Danske Folkesagn, V, side 84–88). Hertil skal dog bemærkes, at merbemeldte „Slante Laus“ (alias pastor Laurits Worsaae i Blegind) døde i 1780. Det er altså ikke ham, der kan tilkomme æren.

I ægteskabet var der børnene: a) *Peder Frandsen Bloch*. b) *Thomas Frandsen Bloch*.

a) *Peder Frandsen Bloch*, søn af møllejer Frands Henrik Lenz Bloch og hustru Gunild Marie Thomasdatter, var født 9/11 1798 (Rye kirkebog). Ved hans dåb i Rye kirke var følgende faddere: Selvejergårdmand Anders Rasmussen Wissings datter fra Emborg, Gunild Marie Andersdatter. Selvejergårdmand Jens Andersens hustru, Ane Marie Rasmusdatter i Nygårde. Gårdmændene Rasmus Rasmussen Wissing den Yngre fra Boes, Niels Thomassen fra Højlund i Boes og Rasmus Thomassen fra Ryegård.

Peder Frandsen Bloch, der var gift med pigen Gjertrud Jensdatter fra Nygårde, havde ikke Rye mølle i ret mange år. Han døde allerede 27/4 1827 og blev begravet i Rye 5/5 s. å. (Hun giftede sig året efter med Christian Hollesen, der så overtog møllen).

b) *Thomas Frandsen Bloch*, der var yngste søn af Frands Henrik Lenz Bloch og hustru Gunild Marie Thomasdatter, købte en gård i Rye. Thomas var gift første gang med Mette Cathrine Mathiasdatter fra Kongsgården og anden gang med Kirstine Laursdatter. Efter Thomas

Blochs død giftede hun sig med Thomas Jensen fra Hjortlund. Den 13/1 1830 fik dette ægtepar skøde på Them kro, udstedt af den daværende ejer Søren Rasmussen i Pårup, der i sin tid havde købt kroen af Jens Sørensen, som efter at have giftet sig med Johanne Jensdatter fra Rye kro overtog denne.

Thomas Frandsen Bloch, der var født i Rye mølle 28/9 1805, døde i Rye 3/3 1828 og blev begravet 10/3 s. å.

Med Hagen Johansen som den første og Peder Frandsen Bloch som den sidste påbegyndes og afsluttes så en ca. 150 årig periode af Rye mølles, Hagensen–Blochslægtens og dermed af vor slægts historie.

Møllen går nu over til andre slægter, først til slægten Hollesen, senere til slægten van Deurs for senest at blive indkorporeret i det sammekøbte gods Rye Nørskov.

Gudenåens vandmasser bruser stadig gennem sluserne, og skøn som fordem ligger møllen mellem Rye møllesø og Birksø. Men de mægtige egehjul i den gamle mølle er gået i stå for aldrig mere at komme i gang. Pramfarten er en saga blot. Og studevejen, der forbi Rye mølle via Gl. Rye og Sdr. Vissing førte videre syd på, er afløst af en moderne asfalteret bilvej.

En epoke er endt.

I året 1930 åbnede man adgangen til et kapel under kirkegulvet i Sct. Søren's kirke i Gl. Rye. En undersøgelse, foretaget af egnshistorikeren, førstelærer Harald Nielsen i Gl. Rye, hvem man heldigvis tilkaldte, viste, at de 26 lig, der var bisat i dette kapel, var medlemmer af møllerslægterne i Rye mølle, bl. a. af vor slægt – Hagensen–Blochslægten.

Jeg citerer her i uddrag en skriftlig tilkendegivelse fra førstelærer Harald Nielsen vedr. hans undersøgelser i kapellet:

„I første lag kister (der var tre lag) stod i midten en kiste indeholdende liget af en mand, formentlig balsameret, efter hvilken metode er jeg ikke i stand til at udtale mig om. Alle ligene lå, som om de sov, med ansigtstræk så tydelige, at havde man kendt dem i levende live, kunne man med lethed kende dem igen i kisterne. Der var ingen navneplade på kisten, men i jernstøvet af tallene, der var forvitrede, læstes 1731. Jeg kom da til at tænke på Johan Hagensen, efter hvem der skiftedes dette år. Manden var ældre, fint klædt, med skarpt markeret ansigt. Til venstre for ham lå liget af en ung mand, og under denne kiste fandt vi et navneskilt (plade) med en ret omfattende inskription. Det var over Poul Johansen, regimentsskriver hos stiftsbefalingsmanden i Ålborg, v. Reventlow. Til venstre for denne kiste stod en kiste indeholdende liget af en meget gammel forment klædt kvinde, Ane Poulsdatter. Hun lå i en dragt



af guldindvævet silke, med gyldenstykkets hue med silkesløjfer ved ørene og en stor do. under hagen samt mindre ved hænderne. Så var familien samlet. Alle kisterne var af eg, men de nederste var alle (?) sammenklemte. På en af dem fandt jeg initialerne N. D. = Ane Nielsdatter, og på en anden E. H. = Herman Hansen, d. v. s. det par, der skænkede altertavlen i 1630 (de var døde o. 1700, på N. A. D. stod der 1699). Bogstaverne på de ældste kister var skåret i træet. Barnekisterne indeholdt, hvis man kan sige det sådan, de yndigste barnelig, stærkt pyntede med sløjfer og dåbsdragter (?), alt i silke og guld. Barneligene var antagelig kun uger, måske måneder gamle.“

I forbindelse med ligfundene i gravkapellet i Sct. Søren's kirke i Rye tør man sikkert formode, at det fortrinsvis er medlemmer af Hagensen-Blochslægten, der er bisat i nævnte kapel.

## Voetmannslægten

Navnet Voetmann forekommer stærkt varieret stavet. Den gren af slægten, der nedstammer fra Peter Ewertsen Voetmann, bibeholder under hele slægtsforløbet navnet Voetmann, dog stavet på forskellige måder, medens en anden gren af slægten, der nedstammer fra broderen, Hans Ewertsen Voetmann, gennem de første generationer ligeledes kalder sig Voetmann, men senere forandrer dette navn til Føgtmand. Det er muligt, at der her er tale om en fordanskning af det tysk udtalte Foetmann. Jeg har valgt, for så vidt der citeres kilder, da at anvende den i disse brugte stavemåde, men iøvrigt at anvende den almindeligst brugte stavemåde – stavemåden Voetmann.

Denne slægt er indvandret til Danmark fra Westphalen i Tyskland, antageligt for at undgå Trediveårskrigenes grusomheder. Slægten udvandrede i åremålet 1620–26. På dette tidspunkt havde krigen bredt sig til Nedertyskland.

I modsætning til vor øvrige slægt, der er udpræget stationær, breder denne slægt sig bogstavelig talt „Fra Ejderens Strøm til Skagens hvide Banker“.

Slægtens ældste generationer er ikke alene kunstgartnere, men også dygtige læremestre for danske gartnere. Det er ikke for meget sagt, at danske gartnere står i taknemmelighedsgæld til Voetmannslægten. Det var en Voetmann, der oprettede den første planteskole i Danmark og derved blev grundlæggeren af et virksomhedsområde, der fik stor betydning for vort land.

I rigtig erkendelse af Voetmannslægtens fortjenstfulde og dygtige arbejde har sønderborgske gartnere gennem handelsgartner C. M. Reimer foreslået, at man rejste et mindesmærke over gartnerslægten Voetmann i den gamle apotekerhave i Sønderborg, og at Østergade opkaldtes efter en Voetmann.

Senere træffer vi slægtens medlemmer i betydende stillinger, opnået i kraft af personlig dygtighed.

I selskabelig henseende har denne slægt fortrinsvis søgt sin omgangskreds udenfor den daværende bondestand. Det er sket i overensstemmelse med slægtens kulturelle stæde, måske tilsat en smule „honnet ambition“.

De oplysninger, der foreligger om de allerældste generationer af Voetmannslægten, stammer fra „Heimatkundliche Arbeitsgemeinschaft für Nordschleswig“ (hefte 11, Årgang 1965, side 31–95). I nævnte hefte skriver skolekonsulent Fr. Christensen, Åbenrå, udtømmende om Voetmannslægten i Schleswig, og i samme hefte findes den Voetmann-Thomsenske slægts ahnetavle udarbejdet af den nu afdøde lærer Christian Maibøll i Jejsing.

Tidligere er der skrevet om de alsiske medlemmer af slægten i Schleswig-Holsteinische Vaterlandskunde 1802, side 1–28, af Nicolai Voetmann og i Neue Schleswig-Holstein-Lauenburgische Provinzialberichte 1834, side 45–55, af D. P. H. Schmidt. Desuden af havebrugshistorikeren Johs. Tholle i Danske Gartnere 1927, i Sønderjyske Aarbøger 1929, side 100–104, i Nordisk illustreret Havebrugsleksikon, Bind 2, side 807, i Dansk biografisk Leksikon, Bind 26, 1944, side 317, og endelig i „Fra Als og Sundeved XXIV“ af Jens Raben.

Såvel Fr. Christensens som Maibølls undersøgelser støtter sig ret udstrakt til en række gamle slægtsdokumenter, der findes i det Voetmann-Thomsenske slægtsarkiv hos frk. Magdalene Jacobsen i Sønderborg. I nævnte arkiv findes bl. a. et lille hefte, der er påbegyndt før året 1600. De første optegnelser i heftet stammer fra skovrider og jæger Peder Pedersen Padholm. Fra ham går heftet i arv til svigersønnen, Hans Ewertsen Voetmann, der bl. a. har noteret alle sine børns navne, fødselsdage og fødselsår. Ved den ældste søns fødsel skriver han i heftet: „Das Jahr 1659 Hans Ewertsen Vodtmann und Karren Peders Datter blew Wied tilsammen den 23 Oktober. Den 6 Szeptember Der Klack 9 Vor Mit Nacht hat der liebe Gott mir gegeben einen Son. Gott gebe mir Geløck von em. Amen. Hans Ewertsen Vodtmann 1660“.

Senere går heftet i arv til Hans Ewertsens søn, Peter Voetmann, der skriver: „Anno 1666, den 4 Apr. in der Nacht um 2 Uhr bin ich Petter Vøth Mann geboren. Gott gebe mir Glück und Segen, solange ich auf diesen Welt sollte leben und endlich auch das Letzte, das ewige Leben. Amen! Gott sei uns alle gnädig, Amen!“

Jeg gør opmærksom på, at jeg som kildemateriale m. h. t. de ældste generationer af denne vor slægt i udstrakt grad har støttet mig til det af Fr. Christensen og Maibøll indsamlede materiale. Jeg har dog fundet anledning til, iøvrigt i overensstemmelse med Fr. Christensen, at foretage enkelte rettelser i Maibølls oplysninger.

Anderledes stiller sagen sig m. h. t. Voetmannslægten nord for Konge-  
åen. Det, man ved om den del af slægten, støtter sig til arkivarbejder  
og grundige undersøgelser foretaget af genealogerne fru Anna Louise  
Alstrøm, København, H. P. Aagaard, Viborg, bibliotekar C. Langholz,  
Skive, inspektør Gunnar Holm, Viborg, og denne slægtsbogs udgiver.

*Ewert Voetmann,*

vor tip<sup>7</sup> oldefar, blev født i tidsrummet 1590/1600. Man ved om ham,  
at han sammen med sin hustru, Gjertrud Ewerts, indvandrede til Dan-  
mark omkring år 1626. I året 1630 var han kunstgartner på herregården  
Rumohrsgård i Notmark sogn på Als. En gård der ejedes af de skiftende  
sønderborgske hertuger.

*Gjertrud Ewerts,*

vor tip<sup>7</sup> oldemor, var gift med forannævnte Ewert Voetmann. Man ken-  
der faktisk ikke hendes efternavn, idet efternavnet Ewerts, som skik og  
brug var på den tid, angiver, at hun var gift med Ewert. Denne form  
for navngivning er ret almindelig anvendt i den tids kirkebøger.

Af ægteparret Ewert og Gjertruds børn har man kendskab til to:

A) Peter Ewertsen Voetmann (vor tip<sup>6</sup> oldefar).

B) Hans Ewertsen Voetmann (sikkert ligeledes vor tip<sup>6</sup> oldefar).

*A) Peter Ewertsen Voetmann,*

vor tip<sup>6</sup> oldefar, er antagelig født omkring 1620. Ifølge de Voetmann-  
Thomsenske slægtsdokumenter var han gartner på herregården Gammel-  
gård i Ketting sogn på Als i året 1645. Det har ikke været muligt at  
finde ham i Ketting kirkebog. Da der imidlertid er en lakune i kirkebogen  
i perioden 1680–1685, tør man sikkert regne med, at han er død i denne  
periode. Navnet på hans hustru kendes ikke. Derimod har man kendskab  
til tre af hans sønner: 1) *Hans Christian Voetmann*. 2) *Ernst Voetmann*  
(vor tip<sup>5</sup> oldefar). 3) *Friederich Voetmann*, der ifølge kirkebogen i Ket-  
ting var døbt 4/12 1654 og død 24/12 samme år. Kirkebogen i Ketting  
sogn begynder i 1653.

1) *Hans Christian Voetmann* var ifølge de Voetmann-Thomsenske  
slægtsdokumenter født o. 1650 og begravet i Ketting 23/6 1699. Han var  
kådner og gartner på herregården Gammelgård i Ketting sogn på Als,  
og han har sikkert også haft det til denne gård knyttede mølleri og bageri.  
Han var gift med tidligere kådner ved Gammelgård Lorentz Wittens  
enke Marie, der døde 20/2 1705. Ved hendes død hedder det meget lako-  
nisk i Ketting kirkebog: „Tvende Lig af Gartnerens Hus ved Gammel-  
gaard, Hans Christians Hustru og hendes salig Moder“.

Stedet, hvor de skiftende gartnere på Gammelgård boede, kaldtes „Ved Møllerens Hus“.

Hans Christian og Marie havde børnene: 1) Peder, 2) Anna Marie og 3) Nicolaj.

1) *Peder* var ifølge Ketting kirkebog på Als døbt 5/6 1687. Hans dødsår kendes ikke. 2) *Anna Marie* blev ifølge samme kirkebog døbt 4/5 1689. Hun blev 29/6 1705 gift med Jacob Jebsen den Ældre. Denne får nu privilegiet som gartner og kådner på Gammelgård. Efter Jacob Jebsens død giftede Anna Marie sig med gartner Henrik Hansen, der får nævnte privilegium. Den 4/7 1754 overgår privilegiet til Jacob Jebsen den Ældre og Anna Maries søn Jacob Jebsen den Yngre. Den 24/4 1786 får dennes datter *Anna Ida* og hendes forlovede, Jacob Chr. Aagesen fra Gundestrup privilegiet. 3) *Nicolaj Voetmann*, der var døbt i Ketting kirke 6/6 1693, var bager i Åbenrå. Han giftede sig 5/2 1721 med Abigael Frellesen, datter af købmand Frelle Pedersen i Åbenrå og hustru Dortha Ambrosiusdatter Becker. Nicolaj blev begravet i Åbenrå 21/9 1750. Abigael, der var døbt 9/8 1702, begravedes ligeledes i Åbenrå 16/1 1755. I ægteskabet var der børnene: 1) Hans Christian, døbt 1/2 1722, begr. 15/5 s. å.. 2) Hans Christian, døbt 18/4 1723. 3) Dorothea Marie, døbt 8/6 1727. 4) Frelle, døbt 2/2 1732, begr. 10/2 1752.

Det bliver den i 1723 fødte *Hans Christian*, der fortsætter slægten. Han var skipper, købmand og deputeret borger i Åbenrå. Den 15/2 1748 ægtede han Adelheid Frees, der var døbt i Åbenrå 14/12 1727. Han byggede 1752 i Skibsbrostræde (nu Skibsbrostræde 8) denne slægts stamhus. Hans Christian døde 4/9 1763 i Åbenrå. Adelheid døde samme sted 13/7 1794. I ægteskabet var der 10 børn, hvoraf de 5 døde som spæde.

Det bliver nu sønnen *Hans Christian Voetmann*, født 27/8 1762, der viderefører slægten. Den 8/7 1796 ægtede han *Anna Cathrine Lorenzen*, der var datter af rådsherre Johan Lorenzen og hustru, født Iversen, i Åbenrå. Denne Hans Christian var konditor i Åbenrå. I ægteskabet var der 4 børn. En af disse, *Johan Jacob Voetmann*, der var købmand i Åbenrå, var født 2/3 1803 og døde 20/2 1864. Efter et kortvarigt første ægteskab giftede han sig anden gang med *Benedikte Magdalene Raben*, der var datter af købmand Friederich Raben i Åbenrå og hustru Ingeborg Cathrine Guldager s. st. De havde kun én søn, *Christian Friederich Voetmann*, der var købmand, senator og kongelig commerceråd. Han var født 22/10 1844 og døde 6/1 1917. Han var gift med *Walburg Catharine*, født Maag, født 30/7 1848 og død 30/8 1918. I ægteskabet var der to sønner, *Johan Thomas Voetmann*, født 4/4 1872, død 28/12 1939, og *Christian Friederich Voetmann*, født 26/4 1875, død 22/5 1925. De var gift med to søstre. Førstnævnte med *Elisabeth* og sidstnævnte med *Marie*

*Ida Weiland*, døtre af pastor Weiland i Esgrus. Elisabeth var født 14/8 1877 og døde 12/8 1956. Marie Ida, der var født 5/10 1884, døde 21/5 1961.

Jeg vender nu tilbage til vor slægts ahnerække, der begynder med vore tip<sup>7</sup> oldeforældre, Ewert Voetmann og hustru Gjertrud Ewerts (se side 51), og fortsætter med vor tip<sup>6</sup> oldefar, Peder Voetmann (se side 51). Derefter til vor tip<sup>5</sup> oldefar, Ernst Voetmann, der var søn af Peder E. Voetmann.

#### *Ernst Voetmann,*

vor tip<sup>5</sup> oldefar og søn af vor forannævnte tip<sup>6</sup> oldefar Peter Ewertsen Voetmann, er først omtalt i en gammel tiendeliste fra 1703. Han omtales dér som kådner og gartner i Notmark sogn på Als. Der kan være grund til at formode, at han også har været gartner på Rumohrsgård. Han er nævnt flere gange i Notmark kirkebog, bl. a. 2. juledag 1709 som fadder ved hans barnebarns Ernst Voetmanns dåb. Sidste gang, han nævnes i Notmark kirkebog, var 14/11 1714, da hans begravelse indføres således: „1714–14–11 blev sallige Ernst Woytman begravet“.

#### *Mette Ernst,*

vor tip<sup>5</sup> oldemor og gift med forannævnte Ernst Voetmann, blev ifølge Notmark kirkebog begravet 11/6 1721. Hun er i en fornylig udkommet slægtsbog opført som datter af Hans Ewertsen Voetmann og hustru Catharina (Karren) Pedersdatter (sidstnævnte født på gården Padholm i Notmark sogn). Hvis dette er tilfældet, og det kan der vel være al mulig grund til at antage, er hun født 21/9 1662. I så fald er hendes forannævnte forældre og hendes bedsteforældre, skovridder Peder Pedersen Padholm og hustru Mette Peders vore forfædre. For forældrenes vedkommende vore tip<sup>6</sup> oldeforældre og for Peder Padholms og hustrus vedkommende vore tip<sup>7</sup> oldeforældre. Det er muligt, at fremtidige grundige undersøgelser vil kunne bringe en løsning. Jeg har ikke turdet optage de nævnte på ahnetavlen på det foreliggende grundlag.

Der kan være grund til at standse et øjeblik ved navnet Ernst. Vor tip<sup>5</sup> oldefar, Ernst Voetmann, er det første tilfælde, hvor navnet Ernst forekommer i Voetmannslægten. Senere er dette navn hyppigt forekommende i slægten. Forklaringen er ligetil. Ingen familie i det augustenburgske område undlod at opkalde en søn efter hertug Ernst Günther af Augustenborg (1609–1689), som også ejede Rumohrsgård. På samme måde ser

man Ernst Voetmanns broder Hans Christian og fætter Hans Christian opkaldt efter hertug Hans Christian af Sønderborg (1607–1653). Det var simpelthen husbonden (patronen), der blev opkaldt.

Ernst Voetmanns børn med Mette Ernst: 1) *Peter*. 2) *Ewert*. 3) *Christian*. 4) *Anna Dorthea*. 5) *Gjertrud*, døbt 28/3 1689. 6) *Jørgen* og *Hans* (tvillinger), døbt 10/6 1694. 7) *Hans Jørgen*, døbt 19/3 1696. 8) *Anna*, døbt 12/10 1697.

De fire førstes døbsdata og -år kendes ikke, da Notmark kirkebog først er ført fra året 1688.

Disse fires søskendeforhold fremgår iøvrigt af nedenstående: I Lands-tingets Skøde- og Panteprotokol, side 40, ses følgende pantebrev, udstedt 20/6 1721:

„Sr. Peter Voetmann i Ørskovgaard hans Pantebrev til sin Svigermoder, Mette Pedersdatter, salig Jens Møllers Enke paa 460 Rdl. Til Vitterlighed underskriver *Ustederens Broder Ewert Voetmann* i Kloster Mølle og Niels Møller i Yding.“

Den 7/3 1720 nævnes Ewert Voetmann i Kloster mølle som fader ved *sin broder Christian Voetmanns* barns dåb i Sjelle Skovgård.

Endelig har jeg hængende på mit kontor en fotokopi af den kongelige tilladelse til, at Ernst Voetmann i Kloster mølle må gifte sig med sin kusine Dorthea Voetmann, der var *datter af Christian Voetmann*, medens nævnte Ernst Johansen Voetmann "(Schmidt) var *søn af Anna Dorthea Voetmann*.

Medens der savnes oplysninger om de fire sidste af vor tip<sup>5</sup> oldefar Ernst Voetmanns børn, har man fyldige oplysninger om de 4 første. De omtales nu i den rækkefølge, hvori de er opført.

1) *Peter Voetmann*, formentlig den ældste af vor tip<sup>5</sup> oldefar Ernst Voetmanns børn, nævnes i året 1718 i Det Skanderborgske Rytterdistrikts Jordebog som selvejer af Ørskovgård i Ørridslev sogn i Voer herred. Den 22/10 1725 blev han udnævnt til herredsskriver i Voer–Nim herreder, og den 29/2 1732 fulgte udnævnelsen til birkefoged i Stensballegård birk. Han døde 1735, og skiftet efter ham blev ifølge Skanderborg Amts Skifteprotokol påbegyndt 9/9 1735 og afsluttet 11/8 1736. Ved skiftet efterlod han sig enken Karen Jensdatter Møller og 8 børn. Som lavværge for enken antoges hendes broder, Sr. Niels Jensen Møller i Horsens. Børnenes lavværge blev deres morbroder, Peder Jensen Møller af Pinds mølle. Denne mølle ligger i Sdr. Vissing sogn, Voerladegårds nabosogn.

*Karen Jensdatter Møller*, der var gift med forannævnte Peter Voetmann på Ørskovgård, var datter af Jens Nielsen Møller i Pinds mølle og hustru Mette Pedersdatter. Karen Jensdatter giftede sig anden gang med en *Erik Petersen*, der måske er søn af den Peter Eriksen, over hvem

der findes en gravsten i Voerladegård kirke. Ved giftermålet overtog Erik Petersen Ørskovgård.

Peter Voetmann og Karen Jensdatters børn: I) *Jens Voetmann*, født 1721. II) *Hans Christian Voetmann*, født 1722. III) *Ernst Voetmann*, født 1724. IV) *Anders Voetmann*, født 1726. V) *Frederik Voetmann*, født 1729. VI) *Wolhard Voetmann*, født 1732. VII) *Niels Voetmann*, født 1733. VIII) *Peter Voetmann*, født 1735.

Blandt disse børn har man kendskab til:

III) *Ernst Voetmann*, født 1724, død 1780 og ifølge Katstrup kirkebog i Voer herred begravet 2/4 1780 i en alder af 56 år 2 uger og 2 dage.

IV) *Anders Voetmann*, der var født i 1726, var ridefoged på Åkjær. I 1764 fik han Rentekamrets skattefrihed for afbrændt jordegods. I *Københavns Tidende* (nu *Berlingske Tidende*) nr. 52 fra 1773 nævnes han som fuldmægtig på Åkjær. I året 1775 var han ejer af Oudrupgård.

VI) *Woldhard Voetmann* var ifølge Wibergs Præstehistorie født i 1732. I 1755 blev han student fra Horsens. Han var først kapellan i Saxild 1770 og blev senere sognepræst i Louns-Alstrup fra 1775 til sin død i 1792. Wolhard Voetmann, der blev begravet i Louns 18/7 1792, var gift med *Caroline Fredericia Toucier*, der først døde 15/8 1809. Hun fik ifølge Gislum Herreds Gejstlige Skifteprotokol tilladelse til at hense i uskiftet bo. I ægteskabet var der fire sønner og seks døtre. Tre af disse har man nærmere kendskab til. Det er: a) *Peter Marcus Voetmann*. b) *Andreas Voetmann*. c) *Karen Hasselmann Voetmann*.

a) *Peter Marcus Voetmann* var født 12/3 1779. Han var apoteker og købmand i Skive og gift med *Christine Elisabeth Blegvad*, der var født i Skive 1/4 1781. Hun var datter af købmand i Skive, Hans Jørgen Blegvad og hustru Kristine Pedersdatter. Hendes farmoders forældre var sognepræst i Hammer, Jens Henriksen Stampe og hustru Christiane Amalie Thestrup. Derfor nævnes alle Peter Marcus Voetmanns efterkommere i H. A. Møllers stamtavle over slægterne Stampe og Thestrup, 1910, side 154–159.

b) *Andreas Voetmann*, der var født 20/1 1780 og døde 22/4 1837 i Vejle, var fuldmægtig i krigskommissariatet i Århus. Han var gift med *Kirstine Marie Hammer*. I ægteskabet var der en søn, *Nicolai Carl Voetmann*, født 13/7 1806 og død 16/6 1870. Han blev kapellan i Støvring 1842, sognepræst i Vindblæs 1852 og senere sognepræst i Bjergby-Bromme 1863. Nicolai Carl Voetmann blev 29/10 1844 gift med sin kusine *Francisca Marie Philipsen*, datter af købmand i Odense, Peter Worm Philipsen og hustru Bolette Cathrine Hammer.

c) *Karen Hasselmann Voetmann* var født 27/12 1791 og døde 19/12 1848 i Skanderborg. Hun blev den 15/3 1811 gift med Procurator An-



*dreas Nicolai Bagger*, der var søn af procurator Andreas Bagger og hustru Bodil Andersdatter. Andreas Nicolai Bagger var født i Jelling 13/2 1763 og døde i Skanderborg 1827.

Chr. Heilskov skriver i „Ejere af større Gaarde i Aarhus Amt“, at Andreas Nicolai Bagger var ejer af herregården Sophiendal i Venge sogn.

VII) *Niels Voetmann*, der var Peder Voetmann og Karen Jensdatter Møllers næststygste søn, fødtes i året 1733 og døde 11/4 1814 hos sønnen Wolhard på Wilholm. Niels Voetmann var en meget velhavende mand. Han ejede den store gård Løvenholt i Salten og hele Salten by. Han var gift med Frederiche Luvisse Kyster fra Konstantinsborg.

*Frederiche Luvisse Kyster* fødtes 10/3 1733 og døde i Salten 11/5 1782. Hun ligger begravet på Them kirkegård. På denne kirkegård har Niels Voetmann rejst den såkaldte „Voetmannsten“ på hendes grav.

Niels og Frederiche Luvisse Voetmanns børn: 1) *Peter Voetmann*. 2) *Karen Voetmann*. 3) *Sophie Hedvig Voetmann*. 4) *Wolhard Voetmann*. 5) *Jørgen Ditlev Voetmann*.

1) *Peter Voetmann*, der var født 25/2 1769, blev student fra Horsens i 1789, tog teologisk embedseksamen og blev 24/12 1817 kaldet til sognepræst i Hjardemål. Den 22/8 1821 blev han sognepræst i Sdr. Omme-Houen i Nørvang herred. Han blev afsat fra sit embede 5/11 1828, da hans husholderske, Kirsten Jensdatter Hesselager, 25/3 1825 fødte i dølgsmål og udelagde ham som barnefader. Peter Voetmann druknede sig i Peblingesøen i 1832.

2) *Karen Voetmann*, født omkring 1770, død i Grenå 31/5 1799, blev i 1793 gift med tømrer Jens Sørensen Neergaard, der døde i Grenå. Om hende ved man kun, at hun efterlod sig to umyndige børn, *Niels* og *Karen*.

3) *Sophie Hedvig Voetmann* fødtes i 1771. Hun blev 15/6 1798 gift med *Peder Rasmussen Daugaard*, der ejede Jordbjerggård i Hylke ved Skanderborg fra 1788–1821. Han døde i året 1828. Hendes dødsår kendes ikke.

4) *Wolhard Voetmann*, der var født 16/10 1774 og døde i Nykøbing på Mors 14/6 1836, blev exam. jur. i 1805. Allerede samme år nedsatte han sig som sagfører i Thisted. Den 2/11 1811 ægtede han *Anne Thomine Rheinfrank*, der var datter af sognepræst i Kolind, Frederik Rheinfrank og hustru Sophie Storm. Anne Thomine Rheinfrank var født 6/9 1781 og døde 18/12 1848 i Nykøbing M. Wolhard ejede gården Wilholm i Hillerslev sogn. I ægteskabet var der to sønner. Den ene, *Niels Voetmann*, der var født 6/10 1812 og døde 7/1 1875, ægtede 5/10 1839 *Andrea Pouline Frederikke Tøttrup*, født 12/2 1820, død 4/1 1845. Hun

var datter af proprietær til Frydsbrønd, *Poul Ulrich Ernst Tøttrup* og hustru *Charlotte Marie Bruun*.

5) *Jørgen Ditlev Voetmann* blev døbt i Østbirk kirke ved Horsens 23/1 1778. Jørgen Ditlevs far var dengang forpagter af herregården Urup ved Østbirk. Jørgen Ditlev Voetmann var opkaldt efter Urups daværende ejer, Jørgen Ditlev Trampe. Ifølge folketællingen opholdt han sig i 1860 hos sin brodersøn Niels Voetmann på Frydsbrønd i Lødderup sogn på Mors.

Vi vender nu tilbage til nr. to af vore tip<sup>5</sup> oldefar Ernst Voetmanns sønner (se side 54):

2. *Ewert Voetmann*. De første oplysninger, der foreligger om Ewert Voetmann, stammer fra Tved kirkebog i Randers amt. I nævnte kirkebog står han opført som fadder ved degnen Jens Hansens søns dåb 7/8 1707. Han optræder iøvrigt flere gange i nævnte kirkebog. Hans vielse er indført således: „Den 3 Oktober 1709 copuleret i Tved Kirke Msr. Ewert Ernstsen Voetmann og Mademoiselle Anne Jensdatter Bendstrup, begge af Isgaard.“

Ifølge Det Skanderborgske Rytterdistrikts Fæsteprotokol overtog Ewert fæstet af Ørkloster mølle i 1718. (Ørkloster mølle er det gamle navn på Voer Kloster mølle). – Skanderborg Rytterdistrikts Resolutionsprotokol 1727–1745, Side 227, Sessionen 20/6–22/6 1737 giver følgende oplysninger om Ewert Voetmann og hans efterfølger i møllen, Ernst Johansen Voetmann:

„Det er i Sandhed, at Ewerdt Woethmann toeg Ørkloster Mølle øde og slet har ved dens Opbyggelse anvendt alle sine Midler baade dem hand hafde da han kom til Møllen, og hvad hand siden ved hands Profession og Plantosse har kundet erhverve, saa hands Geld er tilvokset ved det hand Møllen dendz Vercher og tilliggende Brug har forbedret og som Ernst Johansen Voethmann ej alene en 10 Aars Tiid troelig tient og arbejdet med hands Morbroder, mens endog nu paataget sig at ernære ham i Alderdommen og vedligeholde, hvad hand finder for sig, saa hafde Sessionen vel foye og Anledning at forunde ham Møllen fri for Fæste, men iche destomindre er det dog accorderet, at hand deraf til Indfæstning erlægger 6 Rdl. og 4 Mark. Ernst Johansen Woethmann melder sig om Fæstets Nydelse paa samme Mølle som hands Morbroder Ewerdt Woethmann formedelst hands Helbreds Tilstand og slette Kræfter for hannem efter oprettede Contract haver afstanden med Vilkaar, at saalænge hand noget derved kan udrette til Fælles Gavn, skal det være hannem frivillig tilladt til Sessionen er de begge indkaldt. Bygningerne bestaar af 55 Fag. Besætningen af 2 Bæster, 2 Køer og 4 Faar.“

I 1729 nævnes Ewert Voetmann i Københavns Brandstyr. Hans nøjagtige dødsår kendes ikke. Men det kan med sikkerhed fastslås, at han er død mellem 1736 (hans kones dødsår) og 1744, da Voerladegård kirkebog begynder.

*Anne Jensdatter Bendstrup*, der 3/10 1709 blev viet til Ewert Voetmann i Tved kirke, var ligesom Ewert ansat på Isgård. Det kan med nogenlunde sikkerhed formodes, at hun er datter af den ligeledes på Isgård ansatte forrider Jens Pedersen. Det helt sikre bevis herfor har dog ikke kunnet fremskaffes. Anne Jensdatter døde i Kloster mølle 15/12 1736. Den 13/1 1737 blev boet efter hende registreret og vurderet af assessor Muhle fra Serridslevgård, og 13/3 1737 kom Willads Christensen og Oluf Sørensen fra Viborg for at lade kalde alle arvingerne. Skiftet afsluttedes først 25/4 1738.

Anne Jensdatters og Ewert Voetmanns ægteskab var barnløst.

Nu følger omtalen af vor tip<sup>5</sup> oldefar Ernst Voetmanns tredie søn, vor tip<sup>4</sup> oldefar Christian Voetmann (se side 54).

#### *Christian Voetmann,*

vor tip<sup>4</sup> oldefar, er første gang omtalt i Framlev Herreds Tingbog i 1709. Anledningen er en retssag, han har anlagt mod en person, der stod anklaget for skovrøveri. Christian Voetmann var på dette tidspunkt ladefoged på Sjelle Skovgård (nu Wedelslund). Denne gård, der var på ca. 40 tdr. hartkorn, blev i 1718 købt af kong Frederik den Fjerde og lagt under Det Skanderborgske Rytterdistrikt ved dettes oprettelse.

I 1711 nævnes Christian Voetmann stadigvæk som boende på Sjelle Skovgård. Han anlægger dette år ved Landstinget i Viborg sag mod en mand, der skylder ham penge. Manden udebliver fra retten, og Christian Voetmann vinder sagen.

I 1714 omtales han i Ørting kirkebog som ridefoged på herregården Aakjær i Falling sogn. I 1720 er han atter vendt tilbage til Sjelle Skovgård. Han omtales nu som fuldmægtig (Edv. Egeberg i Silkeborg Slot. Bind III, side 180).

I 1720 den 7/3 fik han en datter Dorthea døbt i Sjelle kirke. Hun blev båret til dåben af skovrider Christoffer Saatmanns kone i Jaungyde. Faddere var: Herredsfoged Snell i Høver, skovriderne Peder Jacobsen og Pejter Mønster, hans broder Ewert Voetmann i Kloster mølle, kongens lakaj monseur Biering samt Mademoiselle Whraae og mademoiselle Saatmann. (Sjelle kirkebog).

I 1725 nævnes han i Harre herreds regnskaber som forpagter af den store gård Eskjær i Salling. Også i 1727 og 1729 er han forpagter af

Eskjær. Det fremgård af en ansøgning om, at han på grund af mange små børn må få nedsat sit brandstyr (styr er det tyske steur = skat). I 1730 nævnes han som forpagter af den store gård Ørndrup på Mors. (Jyske Register).

I 1737 nævnes Christian Voetmann i Sønderlyngs gejstlige Skifteprotokol. Han er dette år af krigsråd Gyberg i Skanderborg udpeget til at repræsentere denne ved registreringen af boet efter krigsrådens datter, Lene Margrethe Gyberg, efter hvem der afholdtes skifte 13/7 1737.

Fra 1736 var Christian Voetmann forpagter af Silkeborg Ladegård. Her indhentede skæbnen ham. Et år (1745) med stor misvækst og med kvægsygen i sit kølvand udryddede på det nærmeste hans kvægbesætning. Han døde som en fattig mand i Silkeborg. Så fattig var han, at hans hustru og børn, jfr. Viborg Landtings Skøde- og Panteprotokol 42, 435 b, måtte fragå arv og gæld efter ham.

Han døde i 1748 og blev begravet i Silkeborg 8/5 nævnte år.

Meget tyder på, at Christian Voetmann har været en dygtig mand. Fra en stilling som ridefoged og over en stilling som fuldmægtig bliver han efter tur forpagter af to store gårde i Nørrejylland. Hans sidste forpagtning var den dengang store Silkeborg Ladegård. Det var ikke mangel på dygtighed, men misvækst og kvægsyge i hans store besætning, der sendte ham ud i fattigdommen.

Christian Voetmann søgte sin omgangskreds blandt dem, man dengang kaldte „honette folk“. Måske har det været en dyr omgangskreds. I forbindelse med min omtale af ham finder jeg anledning til at pege på en bemærkning i min indledning til Voetmannslægten. Hos Christian Voetmann træffer man vistnok noget af det, jeg i nævnte indledning har betegnet som „honnet ambition“. Hans valg af faddere ved datteren Dortheas dåb 1720 i Sjelle kirke peger så udtalt den vej.

### *Ingeborg Hansdatter Rønne,*

vor tip<sup>4</sup> oldemor, gift med Christian Voetmann, var født 1683. Voerladegård kirkebog giver følgende oplysninger om hende:

„Den 21/7 1750 begravet i Voerladegård, Dorthea Birgitte Hee, der fra Søndbjerg paa Thyholm var kommet til Cløster Mølle med sin *Bedste Mama*, blev syg og døde og begravet, hendes Alder var 9 Aar og 8 Maaneder og 6 Dage.“

Den her nævnte Bedste Mama er Ingeborg Hansdatter Rønne, og den lille pige er hendes barnebarn, datter af degnen *Knud Hee* og *Rebecha Voetmann*. Om Ingeborg Hansdatters død oplyser kirkebogen i Voerladegård følgende:

„Den 9/7 1756 blev Ingeborg Hansdatter = Rønne, der opholder sig

hos sin Svigersøn Monseur Ernst Voetmann udi Closter Mølle begravet, hendes Alder var 73 Aar mindre end 4 Dage.“

Blandt de „mange børn“ i Christian Voetmanns og Ingeborg Hansdatters ægteskab har man oplysninger om seks: 1) *Ernst Christian Voetmann*. 2) *Rebecha Voetmann*. 3) *Hans Christian Voetmann*. 4) *Dorthea Voetmann*. 5) *Baltzer Voetmann*. 6) *Birgitte Voetmann*.

1) *Ernst Christian Voetmann* er ganske sikkert den Ernst Christian Voetmann, der omtales som ridefoged af Søllestedgård på Lolland i et bryllupsdigt forfattet i anledning af hans bryllup med Elisabeth Cathrine Brabrand i Rødby i 1751 (Personalhistorisk Tidsskrift 1927, s. 118), og senere i Mols Herreds Gejstlige Skifteprotokol i anledning af et skifte efter svogeren Jørgen Henrik Brabrand, degn i Dråby (Mols).

2) *Rebecha Voetmann* (se side 60) var født antagelig ca. 1713 på Sjelle Skovgård i Sjelle sogn. Hendes far, vor tip<sup>4</sup> oldefar Christian Voetmann, fik omkring 1730 forpagtningen af den store gård Ørndrup i Karby sogn på Mors. Her fødte Rebecha i 1733 et uægte barn, der blev døbt i Karby kirke 17/12 1733 og fik navnet Christian. Som fader til barnet udlagdes Knud Christensen Schytte Hee, med hvem hun blev gift 19/12 1734 (barnet døde 9 uger efter fødslen).

Denne Knud Christensen Schytte Hee, der var søn af sognepræsten i Søndbjerg, Christian Thomsen Hee (født 1669, død 1729) og hustru, Karen Knudsdatter Schytte (født 1674, død 1756), var student fra Ålborg 1723. Han var fra 1739–1753 degn i Søndbjerg i Thy. Senere blev han forvalter på gårdene Lund og Blidstrup på Mors. I 1766 tog han borgerskab i Nykøbing på Mors og ernærede sig ved salg af øl og brændevin. Se „Skoler og Degne i Vendsyssel indtil 1814, 1933–44, side 78 med henvisning til Nykøbing Tingbog, blad 176 og 626 b“.

Senere fik han ifølge Hjorth Nielsen: „Danske Procuratorer“, side 137, bevilling til at drive procuratorvirksomhed.

Rebecha er sandsynligvis ligesom broderen kommet til Vestervig kloster hos familien Moldrup. (Den Moldrup, der var ejer af Vestervig Kloster, havde tidligere været regimentssskriver i Skanderborg, hvor han havde stiftet bekendtskab med Rebechas far, der da var fuldmægtig på Sjelle Skovgård). Hun har så her stiftet bekendtskab med Knud Christensen Schytte Hee, hvis far var præst i det nærliggende Søndbjerg.

Rebecha døde 39 år gammel i 1752 og blev ifølge Søndbjerg kirkebog begravet 16/6 1752.

Rebecha og Knud Christensen Schytte Hee havde ifølge Thisted Amts historiske Aarbog seks børn.

3) *Hans Christian Voetmann*, søn af vore tip<sup>4</sup> oldeforældre Christian Voetmann og hustru Ingeborg Hansdatter Rønne, var født på Sjelle

Skovgård ca. 1717. I året 1752 opholdt han sig på Vestervig kloster, og i 1753 omtales han som fuldmægtig dér. Den 22/5 1755 blev han efter forudgående allernådigste kongelig tilladelse og uden forudgående lysning gift med jomfru Cathrine Marie Hvass. Den 13/11 1761 blev han udnævnt til birkeskriver og birkefoged i Vestervig birk. Han boede sine sidste år på den store gård Øster Ulsted i Vestervig sogn. Her døde han i 1766 og blev 23/11 1766 begravet på Vestervig kirkegård. Nogle måneder før han døde, udstedte han reciprokt testamente, der blev konfirmeret den 4/7 1766.

*Cathrine Marie (Margrethe) Hvass*, der 22/5 1755 blev gift med Hans Christian Voetmann, tilhører en kendt slægt. Hendes bedstefar, Jens Andersen Hvass, var inspektør ved Århus domkirkes gods. Hendes far var theologisk attestatus og forpagter af svigerfaderens gård Winderslevgård ved Silkeborg. Moderen var en datter af herren til Winderslevgård, Hans Thomsen Strømberg.

Cathrine Marie (Margrethe) Hvass blev efter mandens død boende på Øster Ulsted. Ifølge folketællingen af 1787 havde hun dette år 5 tjenestekarle og 3 tjenestepiger.

Ægteskabet var barnløst. Men hun tog efter mandens død en plejedatter til sig. Denne plejedatter, Marianne Obenhausen, var datter af præsten Hans Henrik Obenhausen i Vilsted.

4) *Dorthea Christiansdatter Voetmann* omtales udførligt på side 65.

5) *Baltzer Voetmann* var født på Sjelle Skovgård ca. 1724. I 1748 eller 1749 var han ladefoged på Silkeborg Ladegård. Han nævnes stadigvæk som ladefoged dér i Jyske Register 25/8 1766. Han forbliver i denne stilling, indtil ritmester Hans Hoff køber gården i 1767. (Se iøvrigt Edv. Egeberg: Silkeborg Slot, III 1924, side 182–184).

I 1708 var han gartner på Gunderupgård i Strandby sogn. Ved folketællingen i 1801 står han opført som gartner på Aggersborg, 77 år og enkemand efter andet ægteskab. Ifølge Aggersborg kirkebog blev han begravet 2/1 1802.

Han var gift to gange. Første gang med Anne Dorthea Jensdatter, der var datter af den ret velhavende gårdmand Jens Rasmussen i Linå. Vielsen fandt sted i Linå kirke 17/10 1749. Anne Dorthea, der var født i 1730, døde allerede i 1760 og blev begravet 15/6 d. å.

I første ægteskab var der fem børn.

Anden gang blev Baltzer Voetmann viet i Funder kirke til jomfru Kristine Helvig Bidsted. I dette ægteskab var der tre børn.

6) *Birgitte Voetmann*, antagelig født på Sjelle Skovgård (fødselsår kendes ikke), blev ifølge Voerladegård kirkebog 9/4 1755 trolovet og 31/5 samme år gift med Jacob Behrens. Nævnte kirkebog oplyser følgende:

„Den 31/5 1755 blev Velfornemme og højtærede Jacob Behrens copuleret til Velædle Jomfru Birgitte Voetmann, begge af Closter Mølle.“

Birgitte giftede sig anden gang med Niels Jensen Lundgaard i Lillering i Framlev sogn (Skanderborg–Aakjær Lens Skifteprotokol). Med ham levede hun i 12 år et lykkeligt ægteskab. Birgitte døde natten mellem den 30/8 og 31/8 1790 i Lillering i Framlev sogn.

I Skanderborg–Aakjær Lens Skifteprotokol 1782–91, blad 750, er der indført en forskrivning med hendes anden mand.

Her følger omtalen af vor tip<sup>5</sup> oldefar Ernst Voetmanns fjerde barn, vor tip<sup>4</sup> oldemor, Anna Dorthea Voetmann (se side 54), og hendes mand, vor tip<sup>4</sup> oldefar Johan Pedersen Schmidt.

#### *Anna Dorthea Voetmann*

var født 1686/87 i Notmark sogn på Als. Ifølge Notmark kirkebog blev hun i 1708–Post Trinitatis 22 copuleret i Notmark kirke til Johan Pedersen Schmidt. Hendes dødsår findes ikke i Notmark kirkebog, i hvilken der er en lakune, der strækker sig over åremålet 1729–1743. Da hendes yngste barn fødtes i 1734, kan man med nogenlunde sikkerhed fastslå, at hun er død mellem 1734 og 1743.

#### *Johan Pedersen Schmidt,*

vor tip<sup>4</sup> oldefar, blev ifølge Notmark kirkebog copuleret til Anna Dorthea Voetmann i 1708–22 post Trinitatis. Han stammede fra landsbyen Helved (navnet bør ikke forskrække) i Notmark sogn på Als. Han var sandsynligvis søn af Peder Schmidt og Catharine Hansdatter fra samme by. Ligesom hustruen, Anna Dorthea Voetmann, må han være død mellem 1734 og 1743 (i den periode, hvor Notmark kirkebog ikke er ført).

Om Anna Dorthea Voetmann og Johan Pedersen Schmidts børn giver kirkebogen i Notmark følgende oplysninger:

- 1) 1709–2 Juledag blev Johan Pedersen Schmidts Barn af Helved døbt Ernst. Fadder Ernst Voetmann.
- 2) 1710, Midfaste Søndag, døbt Johan Schmidts Barn, Peter. Fadder Hans Pedersen Schmidt.
- 3) 1714–3 Søndag efter Hellig tre Konger døbt Johan Pedersens Barn, Christoffer. Fadder Husfogeden på Østerholm.
- 4) 1718–1 Nytaarsdag blev Johan Schmidts Barn af Helved døbt Cathrine. Fadder Peder Christensens kone.
- 5) 1719–8 post Trinitatis døbt Johan Schmidts Barn af Helved, Hans. Fadder Fogeden på Østerholm.
- 6) 1720–26 post Trinitatis blev Johan Schmidts datter af Helved døbt Cathrine.

7) 1734 blev Johan Pedersen Schmidts og Anna Dorthea Voetmanns yngste søn Christian Frands Schmidt født (dåbsattest af 1/5 dette år).

Foranførte dåbsliste behøver et par supplerende bemærkninger:

At der er to børn med navnet Cathrine, betyder naturligvis, at den første er død umiddelbart eller nogen tid efter fødslen og opkaldet derefter videreført ved den næste.

Mere mærkeligt må det forekomme, at Anne Cathrine Voetmann føder et barn som ca. 48 årig og ca. 14 år efter det sidstfødte barn. Og dog er det en kendsgerning. Ganske vist er der ingen kirkebog ført på dette tidspunkt. Men der foreligger en dåbsattest, der fastslår det som en kendsgerning.

Blandt denne børneflok er der særlig to, der har krav på slægtens interesse. Det er den førstfødte, Ernst Johansen Voetmann Schmidt, der blev vor tip<sup>3</sup> oldefar og ejer af Kloster mølle, og den sidstfødte, Christian Frands Schmidt, der blev slotsforvalter på Frederiksberg slot og senere generalinspektør ved de kongelige haver i Danmark.

Endvidere gør jeg opmærksom på, at forannævnte Ernst Johansen Schmidt for eftertiden vil blive omtalt som Ernst Voetmann, idet såvel kirkebog som fæsteprotokol benævner ham således (gift med en Voetmann og selv af denne slægt på mødrene side).

Da det er Ernst Johansen Schmidt Voetmann, der fortsætter slægten, har jeg valgt at omtale hans yngste broder Christian Frands Schmidt først.

7) *Christian Frands Schmidt*, vore tip<sup>4</sup> oldeforældre Johan Pedersen Schmidt og Anna Dorthea Voetmanns yngste barn (se side 43), var ifølge en dåbsattest af 1/5 1734 døbt i Notmark kirke på Als denne dato. Den 12/5 1770 blev han gift med Anna Cathrine Christiane Voigt, der var datter af den tidligere slotsforvalter på Frederiksberg slot, Nicolai Voigt.

Christian Frands Schmidt døde 25/6 1828. Anne Cathrine, der var født i 1751, døde 4/5 1817.

Christian Frands Schmidt, der var kunstgartner på Frederiksberg slot, blev 1767 adjungeret og 1775 virkelig slotsforvalter på dette slot. I 1775 blev der som anerkendelse for hans dygtighed tillagt ham en betydelig lønforhøjelse. Hans velynder, arveprins Frederik, tilføjede i et særligt memorandum: „For Schmidt må vi sørge, om ej vi skal miste en duelig mand.“ Da han i 1782 søgte og fik sin afsked som slotsgartner, blev der vist ham betydelig good will. Han blev ved afskeden tillagt titlen „Generalinspektør ved de kongelige Haveplantager i Danmark“ med pligt til at føre tilsyn med disse.

Christian Frands Schmidt oprettede, efter at han i 1786 også havde ta-



get sin afsked som slotsforvalter, en planteskole i Nyegård ved Haderslev. I denne planteskole havde han en beholdning på 25.000 æbletræer, 6.000 pæretræer, 3.000 kirsebærtræer og 2.000 blommetræer samt nogle fersken -og abrikostræer.

Han udgav og fik flere af de udgivne bøger præmieret.

Christian Frands Schmidt havde mange misundere, og han var udsat for hyppige angreb fra disses side. Selv om hans ubetingede dygtighed var påskønnet fra højeste sted, blev disse angreb dog stærkt medvirkende til, at han søgte sin afsked. Kilder: Frederiksberg gennem Tiderne, Bind VI, 1956. Erslevs Forfatter Lexicon III (suppl.). Autografi 1793 og Nordisk ill. Havebrugsleksikon II, 1946, side 802.

### *Ernst Johansen Voetmann,*

vor tip<sup>3</sup> oldefar, var født i Notmark sogn på Als 2. juledag 1709 (Notmark kirkebog). Han kom til Kloster mølle som medhjælper hos morbroderen Ewert Voetmann, der dengang var fæster af møllen. Som allerede omtalt under Ewert Voetmann (se side 57) overtog Ernst Johansen Voetmann fæstet af møllen i 1737, jvf. Det Skanderborgske Rytterdistrikts Resolutionsprotokol 1727–1745, side 227, Sessionen 20/6–22/6 1737.

Samtidig med overtagelsen af fæstet påtog han sig frivillig forsørgelsen af morbroderen, den tidligere indehaver af fæstet, Ewert Voetmann, der på dette tidspunkt var en syg mand. Den 28/10 1740 blev Ernst Johansen Voetmann viet til sin kusine Dorthea Voetmann i Linå kirke. Hun var datter af forpagter Christian Voetmann og hustru Ingeborg Hansdatter Rønne på Silkeborg Ladegård. Et giftermål mellem fætter og kusine kunne dengang kun finde sted med kongelig tilladelse. Denne tilladelse blev givet af kong Christian den VI i en skrivelse udstedt på Christiansborg slot og dateret 12/8 1740.

I 1768 købte Ernst Johansen Voetmann Kloster mølle af Det Skanderborgske Rytterdistrikt. Ifølge samme Distrikts Skøde- og Panteprotokol, side 138, tilskødede han den 11/6 1778 sønnen Johan Voetmann møllen mod udbetaling af et større beløb. Samtidig sikrede han sig og sin hustru ophold i et til møllen hørende hus.

Ernst Voetmann var gift to gange. Første gang med kusinen Dorthea Voetmann, der døde i 1755. Anden gang med Kirstine Christensdatter Møller af Pinds mølle. Sidstnævnte blev ifølge Voerladegård kirkebog begravet 30/5 1761 i en alder af 94 år. Ernst Voetmann blev ifølge samme kirkebog begravet 27/7 1785.

Det er en let opgave at skulle karakterisere Ernst Voetmann. Uden mange omsvøb kan det fastslås, at han har været en dygtig mand. Det

lykkedes for ham at gøre Kloster mølle til et rentabelt foretagende. Men der er noget langt mere værdifuldt at sige om ham. Han står for mig som en af slægtens nobleste mænd, en mand med hjertet på rette sted, medfølelse overfor sine medmennesker, og en mand, der følte sig forpligtet overfor sin slægt. De gamle og syge i slægten gik ikke forgæves til ham.

Disse egenskaber hos ham belyses så smukt gennem forholdet til hans gamle og syge morbroder Ewert Voetmann, hvem han tjente trofast i mange år, og hvem han uden at være forpligtet overfor påtog sig at forsørge. Selv Rytterdistriktets embedsmænd udtrykker sig dybt anerkendende dette forhold vedrørende.

Han påtager sig (jvf. Det Skanderborgske Rytterdistrikts Skøde- og Panteregister 1742–1805, side 393) en cautionsforpligtelse på 600 Rdl. (et efter den tids forhold betragteligt beløb) for hans ruinerede svigerfader Christian Voetmann på Silkeborg Ladegård. Han gav den ligeledes fattige svigermoder Ingeborg Hansdatter Rønne livsvarigt ophold i Kloster mølle. Og endelig gjorde han Kloster mølle til et kært samlingssted for Voetmannslægtens medlemmer.

#### *Dorthea Christiansdatter Voetmann,*

vor tip<sup>3</sup> oldemor, datter af Christian Voetmann og Ingeborg Hansdatter Rønne, blev født på Sjelleskovgård i Sjelle sogn i 1720 og døbt i Sjelle kirke den 7/3 samme år. Kirkebogen i Sjelle indeholder følgende protokolat derom:

„Den 7de Martii 1720 var til Daaben Signeur Christian Wotmands Barn kaldet Dorrethe (Dorthea) baaren af Christoffer Saatmands Kone af Jaungyde. Faddere: Ædle Hr. Johan Snelle, Peder Jacobsen, Peiter Mønsted, hans Broder Ewert Wotmand og Monseur Biering, Kongens Laqvej. Kvindelige Faddere var Peder Jacobsens Kone, Peiter Mønstedes Kone, Mademoiselle Mette Whraae og Mademoiselle Saatmand.“

Den 28/10 1740 blev Dorthea gift med fætterten Ernst Voetmann (efter forud indhentet kgl. tilladelse) i Linå kirke. Hun døde i 1755, og hendes begravelse er indført således i Voerladegård kirkebog:

„18/12 1755 blev Ernst Wotmands Kiereste (kone) Dorthea Christiansdatter Wotmand af Kloster Mølle begravet i hendes Alders 35 Aar 9 Mdr. 5 Dage.“

Ernst Johansen Voetmann og Dorthea havde følgende otte børn: 1) *Anne Dorthea Ernstatter Voetmann.* 2) *Ewert Voetmann.* 3) *Johan Christian Voetmann.* 4) *Christian Voetmann.* 5) *Ingeborg Voetmann.* 6) *Johan Voetmann.* 7) *Anne Kirstine Voetmann.* 8) *Cathrine Elisabeth Voetmann.*

1) *Anne Dorthea Ernstatter Voetmann*, der var vore tip<sup>3</sup> oldeforældres ældste barn, var født i året 1743. Ifølge Voerladegård kirkebog blev hun efter kgl. allernådigste dispensation af 19/3 1759 gift 18/5 samme år med vor tip<sup>2</sup> olddefar, mølleer Peder Nielsen Bloch i Rymølle (enke-mand efter første ægteskab). Copulationen fandt sted i Voerladegård kirke uden forudgående trolovelse og tillysning. Han var 35 år. Hun kun 16. Anna Dorthea nævnes i Folketællingen for 1801 som 58-årig og enke. Peder Nielsen Bloch, der var en meget velhavende mand, efterlod sig en ret betydelig formue, tilstrækkelig til at hun kunne leve af midlerne. Ifølge Venge kirkebog i Hjlemslev herred døde hun i 1804 og blev 13/1 samme år begravet i Venge.

2) *Ewert Ernstsens Voetmann*, vore tip<sup>3</sup> oldeforældres andet barn, var født i 1744 og døbt i Voerladegård kirke 21/10 1744. Han blev ifølge Voerladegård kirkebog båret til dåben af præstens hustru, Elisabeth Hanberg. Mandsfaddere var skovrider Hans Pedersen af Ejer, Thomas Pedersen af Yding og Therkild Pedersen af Hem. Kvindefaddere var jomfru Mette Ørsted af Underup og Morten Knudsens hustru Ane Jensdatter af Ladegård. Ewerts videre skæbne kendes ikke.

3) *Johan Christian Ernstsens Voetmann* fødtes i 1746 og blev 5/6 samme år døbt i Voerladegård kirke. Ifølge kirkebogen blev han båret af madame Hansten af Sdr. Vissing. Mandsfaddere var mons. Christian Voetmann af Silkeborg, Jørgen Schmidt af Sdr. Vissing og Morten Knudsen af Ladegård. Johan døde allerede i drengærene.

4) *Christian Ernstsens Voetmann* var født i 1747 og blev døbt i Voerladegård kirke 21/10 samme år. Ifølge Voerladegård kirkebog blev han båret til dåben af provstinde Kjær af Tønning. Mandsfaddere var skovrider Severin af Tebstrup, Rasmus Møller af Pinds mølle og Morten Knudsen af Ladegård. Kvindefaddere var Morten Knudsens hustru Ane Jensdatter og Jacob Andersens hustru Else Knudsdatter, begge af Ladegård. Følgende oplysninger om Christian Voetmann stammer fra Hoven kirkebog:

„Mons. Christian Ernstsens Voetmann og jomfru Margrethe Dorthea Sperling copuleret i Hoven kirke 21/2 1772.“

Den 12/4 1772 fik møller Christian Ernstsens Voetmann sin søn Ernst døbt i Hoven kirke. Samme sted blev datteren Anne Dorthe døbt 30/7 1773 og sønnen Rasmus 28/4 1775.

Ifølge Lundenæs-Bøvling Amters Skifteprotokol 1773–1781, Fol. 256, solgte Christian Voetmann Hoven mølle 24/7 1773.

I Koldinghus Amts Skifteprotokol nævnes skiftet efter Sr. Christian Ernstsens Voetmann i Blæsbjerg, Brande Sogn, hans salig Hustru, Margrethe Dorthea Sperling, som døde 26/3 1776. Skiftet sluttede 12/9 1776.

Her nævnes alle tre børn, Ernst 4 år, Anne Dorthea 3 år og Rasmus 2 år. I skiftet nævnes deres farfar, Ernst Voetmann i Kloster mølle, og deres farbroder, Johan Voetmann.

Vi træffer senere Christian Voetmann i Hylke, hvor han ifølge kirkebogen dér 15/4 1811 blev viet til enken Margrethe Sørensdatter. Ifølge Tamdrup kirkebog i Nim herred blev Christian Voetmann begravet på Tamdrup kirkegård 20/1 1818. Han omtales i kirkebogen som lærer og gartner, idet han af beboerne i Enner var antaget til at undervise de mindre børn i Enner skole.

5) *Ingeborg Ernstatter Voetmann*, den femte af vore tip<sup>3</sup> oldeforældres børn, fødtes i Kloster mølle i 1749. Den 7/12 samme år blev hun ifølge Voerladegård kirkebog båret til dåben af slotsforvalter Bruuns Kiæreste af Skanderborg slot. Mandsfaddere var skovrider Severin af Tebstrup, birkeskriver Wissing i Skanderborg, mons. Kirchmann og mons. Nim, begge af Skanderborg. Kvindefaddere var Therkild Petersens hustru Maren Jensdatter af Nim.

Den 24/4 1778 blev Ingeborg Voetmann trolovet med grænsekontrollør Frederik Christian Schmidt og viet til ham i Framlev kirke 18/9 1778. De havde lært hinanden at kende ved en barnedåb i Voerladegård. Grænsekontrolløren førte sin hustru den lange vej fra Ribe til Kloster mølle, da hun skulle føde sit første barn. Dette barn blev døbt i Voerladegård kirke og fik navnet Mette. Efter grænsekontrollørens død giftede Ingeborg sig anden gang med enkemanden, sadelmager Frederik Serridslev i Boes. Forloverne var degnen til Dover og Venge menigheder og smed Adam Christensen fra Østbirk. Vielsen fandt sted i Dover kirke 29/10 1785. Serridslev, der havde været gift før, var født i 1741. Ingeborg Voetmann blev begravet 11/6 1788 på kirkegården i Dover. Skiftet efter hende fandt sted 19/9 1788.

6) *Johan Ernstsens Voetmann*, vore tip<sup>3</sup> oldeforældres sjette barn, var født i 1752. Ifølge Voerladegård kirkebog blev han døbt 9/1 samme år. Han blev båret til dåben af præstens datter i Sdr. Vissing, Cathrine Elisabeth Hansen. Mandsfaddere var birkedommer Hans Christian Voetmann af Vestervig, degnen Knud Hee fra Søndbjerg og ladefoged Baltzer Voetmann fra Silkeborg. Kvindefaddere var madame Rebecha fra Thy og Jacob Andersens hustru fra Ladegård. Ifølge Voerladegård kirkebog blev Johan 12/7 1776 viet til jomfru Eleonora Kirstine Mandix af den ansete Mandixslægt fra Uldum.

Om Johan Voetmanns og Eleonora Kirstine Mandix børn får man følgende oplysninger hentet fra Voerladegård kirkebog:

„Den 6/2 1778 døbt Johan Vothmanns barn i Kloster Mølle, Dorethe Sophie, baaret af Præsteenken Madame Rogers i Brædstrup. Faddere:

Sr. Ernst Vothmann, Herredsfoged Bang i Brædstrup, Sr. Peder Bloch i Rymølle og Rasmus Kromands Kone i Rye“.

Samme kirkebog indeholder følgende:

1779–9 Post Trinitatis kastet Jord paa Sr. Johan Voetmanns første-fødte datter, Dorethe Sophie. Druknet i Omløbet halvandet Aar gammel, og: „Dom 6. pash. 1779 døbt Sr. Johan Voetmanns søn i Kloster Mølle, baaret af Konens søster, Jomfru Elisabeth Cathrine Mandix. Faddere: Sr. Jens Holmbo fra Horsens, Peder Bloch i Rye Mølle, Kromand Rasmus Jensen i Rye og Jomfru Hee fra Lillering.“ Endvidere tvillinger, hvoraf den ene døde.

„I Viborg Landstings Skøde- og Panteprotokol Nr. 49, side 328, findes under dato 10/7 1781, Johan Voetmann i Kloster Mølle hans Opbudsbo, hvortil blev udtaget Hr. Niels Voetmann i Salten.“

Ved at læse nedenstående bekendtgørelse i Københavnske Tidende (Berlingske Tidende), indrykket den 4/4 1783, får man et indtryk af, hvilke værdier Voetmannslægten havde skabt i Kloster mølle:

„Efter Vedkommende Foranstaltning bliver ved een eneste Auction udi Sr. Hans Friisses Gaard i Schanderborg, Løverdagen den 26de April 1783 om Formiddagen Kl. 10 slet, bortsolgt Ør-Kloster Mølle beliggende i Woer Ladegaard Sogn, Woer Herred under Schanderborg Amt, 3 Mile fra Horsens, 2 Mile fra Schanderborg og 5 Mile fra Aarhus, som staar for Mølleskyld 12 Tdr. 6 Skp. Ager og Eng 2 Tdr. 1 Skp. samt Skov 2 Alb. Bygningerne bestaar af 28 Fag Stuehus og 8 Fag Aftægts-hus, 3 Fag Stald og Fæhus, 17 Fag Lade og Vognremise samt et Hus udenfor Gaarden, som for nærværende Tid er uden Beboer, hvilke Bygninger med Maaleværket, der bestaar af 2 Qværne, er i Brand-Casen assureret for 900 Rdl. Til Møllen kan aarlig saas 12–14 Tdr. Rug, 3 a 4 Tdr. Byg, 6 a 7 Tdr. Havre, 4 a 5 Tdr. Boghvede, avles 50 til 60 Læs Høe, græsses og foeres 6 Bæster, 20 til 24 Fæhøvder og 40–50 Faar. Ved Møllen er 5 Hauger, hvori findes foruden store Frugt-Træer, hvoraf kan have 60 til 80 Tdr. Frugt om Aaret. Unge Træer til at sælge, omtrent 3600 Æbletræer, 800 Pære-Træer, 700 Kirsebær-Træer, 700 Blamme-, Apricose- og Pferschen-Træer, 200 Mørbær, 1550 Hollandske Linder og 100 Castanie-Træer, foruden Zeller og Lamberske Nødder, Provindse-Roser, hvide og gule Stikkelsbær, røde, hvide og ansigtsfarvede Ribs til Hækker. Til Møllen er anseelig Fiskeri, som fra Alders Tid der-til haver ligget, foruden det som tilhører den i den bekiendte Mossøe. Skoven bestaar af Bøg og en Del Riis-Ege. Tæt ved Møllen kan endnu opgraves en Deel Muursteen i Grunden af det der forhen staaende Closter.“

7) *Anne Kirstine Voetmann*, det syvende af vore tip<sup>3</sup> oldeforældres

børn, var født i 1753 og ifølge Voerladegård kirkebog døbt 9/12 1753. Hun blev båret til dåben af Baltzer Voetmanns hustru fra Silkeborg. Mandsfaddere var Rasmus Rasmussen Wissing fra Emborg samt Therkel Petersen og Rasmus Jensen, begge af Hem. Kvindefaddere var Mette Nielsdatter af Vilholt og Jacob Andersens hustru af Voerladegård. Anne Kirstine blev gift med hestehandler *Jørgen Lassen* af Rye, født 1733 og enkemand efter første ægteskab (1776). Han ejede oprindelig gården Hampensø ved Nr. Snede, men solgte gården og nedsatte sig i Rye som hestehandler. Anne Kirstine døde 3/5 1823 og blev begravet i Rye. Ifølge Rye kirkebog døde *Jørgen Lassen* i Rye 27/4 1796.

8) *Cathrine Elisabeth Voetmann*, den sidste af vore tip<sup>3</sup> oldeforældres børn, var født i 1755 og blev ifølge Voerladegaard kirkebog døbt 19 post Trinitatis samme år. Hun blev båret til dåben af jomfru Bang af Overby. Mandsfaddere var mons. Voetmann af Silkeborg, mons. Østergård og mons. Schmidt, begge af Kloster mølle. Kvindefaddere var mons. Voetmanns hustru af Silkeborg og Anders Lenz hustru af Rye. Cathrine Elisabeth, der blev vor tip<sup>2</sup> oldemor, blev viet til kromand Rasmus Jensen fra Rye kro 28/6 1774. Hun døde som opholdskone i Rye 28/6 1825. Skiftet efter hende blev foretaget 13/10 1828. Cathrine Elisabeth vil blive nærmere omtalt sammen med sin mand, vor tip<sup>2</sup> oldefar, kromand Rasmus Jensen i Rye (se side 150).

Igennem tre generationer, først som fæstere og senere som ejere, levede vor slægt i den skønne Kloster mølle. Møllen ligger ved foden af Sukkertoppen, den høje bakke, der danner den bratte afslutning af det mægtige bakkedrag, som omkranser Mossøens sydlige bred. Og den ligger ved Gudenåen, netop dér hvor denne å ved at løbe ud i Jyllands største sø, Mossø, gennemgår forvandlingen fra elv til flod, efter at den har slukket sin tørst i søens vande.

Som allerede omtalt (side 51) havde vore fra Westphalen indvandrede tip<sup>7</sup> oldeforældre, Ewert Voetmann og Giertrud Ewerts, to sønner, Peter og Hans Ewertsen Voetmann. Her følger nu en omtale af søn nr. 2, Hans Ewertsen Voetmann og hans efterkommere. Alt tyder på, at også denne gren af slægten kan opføres på vor ahnetavle, idet en af Hans Ewertsens døtre, Cathrine, ligesom vor tip<sup>4</sup> oldemor Anna Cathrine, var gift ind i slægten Schmidt fra Helved i Notmark sogn på Als. Endnu er det dog ikke lykkedes – et omfattende arkivarbejde til trods – at nå frem til det helt sikre bevis.

B) *Hans Ewertsen Voetmann* (se side 51) var født omkring 1630. Han giftede sig 23/10 1659 med Catharina (Karren) Pedersdatter Padholm, der var datter af skovrider Peder Pedersen Padholm og hustru Mette Peders. Peder Padholm havde i året 1606 fået gården Padholm

foræret af sin fyrstelige herre, hertug Hans den Yngre, for god og tro tjeneste. Ved giftermålet med Catharina kom Hans Ewertsen Voetmann i besiddelse af gården Padholm. Fra svigerfaderen modtog han et lille hefte indeholdende forskellige optegnelser. I dette endnu opbevarede hefte indskrev Hans Ewertsen Voetmann alle sine 7 børns fødselsdage og fødselsår. Hans Ewertsen og Catharina havde børnene: B 1) *Ewert Voetmann*, født 6/9 1660. B 2) *Mette Hansdatter Voetmann*, født 21/9 1662. B 3) *Hans Christian Voetmann*, født 8/3 1664. B 4) *Peter Voetmann*, født 4/4 1666. B 5) *Gjertrud Hansdatter Voetmann*, født 19/9 1668. B 6) *Eleonora Hansdatter Voetmann*, født 31/3 1673. B 7) *Catharina Hansdatter Voetmann*, født 12/9 1676.

B 1) *Ewert Voetmann*, der var født 6/9 1660, træffer vi som gartner på Gram slot. Han nævnes som delefoged dér i året 1700 og som sandemand i 1722. Man har kendskab til to af Ewert Voetmanns børn: 1) Giertrud Ewertsdatter Fogtmann. 2) N. N. Ewertsdatter Fogtmann.

1) *Giertrud Fogtmann* var gift med gartner Nicolai Sønnichsen i Ribe. I ægteskabet var der børnene: a) *Sønnich Nicolaisen Fogtmann*. b) *Edward N. Fogtmann*. c) *Nicolai N. Fogtmann*. d) *Hans Bertram N. Fogtmann*. e) *Anne Cathrine N. Fogtmann*.

b) *Edward Fogtmann*, født 1724, død 16/12 1768, blev hører i Ålborg 1753 og sognekapellan i Hellevad i Vendsyssel 1759. Han blev gift i Ålborg 16/12 1762 med Magdalene Schwartz, der døde 14/4 1774. Ægteskabet var barnløst.

c) *Nicolai Fogtmann*, der var gartner i Ribe, døde ugift dér i 1786. Skiftet efter ham blev afholdt 9/6 samme år.

d) *Hans Bertram Fogtmann* blev født 21/5 1736 og døde 23/5 1814. Han var sognepræst på Manø i 1766 og sognepræst og provst i Nr. og Sdr. Bork 1774. Han var gift første gang med Anne Cathrine Thorup, født 1735, død 1770, datter af sognepræst i Gram, Anders Thorup og hustru Engelke Frisenberg. Gift tredje gang den 14/10 1774 med Anne Sophie Borch, født 15/11 1757, død 17/1 1777. Gift fjerde gang 15/8 1777 med Agathe Borch, født 7/11 1756, død 21/12 1841. Begge døtre af sognepræst i Nr. og Sdr. Bork, Søren Andersen og hustru Karen Laugesdatter Borch.

e) *Anne Cathrine Fogtmann*, død 1789. Skifte efter hende 26/9 samme år. Hun var gift med bager Peder Mortensen Bøtcher i Ribe, der var søn af skoleholder i Ribe, Morten Lauritsen Bøtcher.

Den foran under d) opførte Hans Bertram Fogtmann havde fire sønner og fire døtre, deriblandt Nicolai Fogtmann, født 16/11 1788, død 13/9 1851. Nicolai Fogtmann blev adjunkt på Herlufsholm i 1818, lic. theol. 1821, lektor i Sorø 1822, dr. theol. i 1826. Han blev biskop i Ribe

1831 og biskop i Ålborg i 1833. Den 7/4 1837 blev han gift i Århus med Frida Dons, datter af etatsråd, godsejer Simon Andersen Dons og hustru Nicoline Hincheldey.

2) *N. N. Ewertsdatter Fogtmann* (fornavnet kendes ikke) var født ca. 1690. Hun var gift med skræder i Gram, Laurits Sørensen. I ægteskabet var der en søn, Ewert (Edward) Lauritzen Fogtmann, født ca. 1721, død 3/10 1796. Han var skræder i Fole og gift med Anne Kirstine Wodder, født 1718, død 2/5 1782, datter af bonde på Gram gods, Anders Pedersen Wodder. Dette ægtepar havde bl. a. sønnen Laurids Fogtmann, født 3/1 1748, død 2/10 1821. Han blev hospitalsforstander i Varde 1776, by- og herredsskriver samme sted 1781 og by- og herredsfoged samme sted 1787–1814. Han giftede sig den 23/11 1781 i Gram med Cathrine Steenbeck Brorson, født 15/5 1753, død 5/9 1836, datter af salmedigteren, biskop i Ribe, Hans Adolf Brorson og dennes hustru i andet ægteskab, Johanne Kirstine Riese. Dette ægtepar havde bl. a. børnene: 1) *Hans Adolf Brorson Fogtmann*. 2) *Anna Kirstine Fogtmann*.

1) *Hans Adolf Brorson Fogtmann* var født 14/10 1782 og døde 2/6 1847. Han var skolelærer i Jerne og gift første gang med Johanne Marie Bech, født 12/7 1779, død 17/1 1810. Ægteskabet blev indgået 17/3 1809. Han giftede sig anden gang 30/3 1811 med Vibeke Kirstine Sørensen, født 12/1 1788, død 18... Hun var datter af købmand i Varde, Peder Sørensen og hustru Nicolette. De havde flere børn, som endnu har efterkommere.

2) *Anna Kirstine Fogtmann* var født 5/3 1788 og døde 5/11 1858. Hun blev gift i Varde 5/1 1810 med Nicolai Henrik Tuxen, kommandørkaptajn, født 29/8 1785, død 17/12 1844, søn af kaptajnløjtnant Elias Tuxen og hustru Birgitte Regine Thiele.

Hans Ewertsen Voetmanns og Catharina Padholms døtre nr. 2, 5, 6 og 7 (se side 70) ved man kun lidt om. Nr. 2, Mette Hansdatter Voetmann tog efter sit giftermål ophold på Padholm. Nr. 5 (Gjertrud), nr. 6 (Eleonora) og nr. 7 (Catharina) blev alle gift på Als.

B 3) *Hans Christian Voetmann* (se side 70), der var født 8/3 1664, blev 13/10 1695 gift med Maren Jessisdatter. I dette ægteskab var der to børn: a) Jørgen Voetmann og b) Catharina Voetmann.

a) *Jørgen Voetmann*, der var kunstgartner i København, havde en datter Marie, der blev gift i Flensborg.

b) *Catharina Voetmann* blev gift med Peter Schmidt fra Helved i Notmark sogn på Als.

B 4) *Peder Hansen Voetmann*, der var Hans Ewertsen Voetmann og Catharina Padholms fjerde barn, blev født i slægtsgården Padholm i Notmark sogn på Als 4/4 1666 og døde i Sønderborg 8/6 1731. Han var



gift to gange. Første gang 28/11 1693 med Mette Petersdatter, født i Notmark 4/9 1669 og død i Sønderborg i 1705. Hun var datter af sogne-  
degn Peter Martensen (født 21/9 1637) og Agathe Hansdatter. Peter  
Voetmann giftede sig anden gang med jomfru Marie Thun, datter af de-  
puteret borger i Sønderborg, Christian Jørgensen Thun og hustru Agathe  
Jacobsdatter. Marie Thun var født i Sønderborg i 1687 og døde samme  
sted 31/12 1765.

Peter Hansen Voetmann nævnes i 1689 som fyrstl. durchl. augusten-  
borgsk lystgartner, af hertug Frederik ansat som lystgartner ved de til  
palæet hørende haver i Sønderborg. Fra 1695 forpagtede han slotshaven,  
uden at det fra begyndelsen syntes at have været hans hensigt at oprette  
en planteskole. Senere påbegyndte han anlæget af en frugttræsplanteskole  
(landets første), hvor han lagde stor vægt på forædling af frugttrær.  
Han begyndte med madæbler, men kastede sig senere over forædlingen af  
finere sorter, som han bl. a. hjemforskrev fra udlandet. Efter hans død  
i 1731 gik forpagtningen over til hans enke. Hun købte i øvrigt senere  
haverne.

Ægteparret havde otte børn, hvoraf fire døde som spæde eller helt  
unge. En af sønnerne,

*Christian Voetmann*, der var født 8/8 1706, døde i Regensburg 1779,  
hvor han var kongelig dansk legationskancellist. Han var ugift. En anden  
søn var:

*Hans Peter Voetmann*, der var født 8/11 1712 og døde 30/11 1797,  
ægtede 15/9 1752 Marie Dortha Oest fra Satrup, født 27/5 1729 i Ul-  
drup og død 27/4 1805 i Sønderborg. Hun var datter af sognepræst i  
Saturp, Johan Georg Oest og hustru Christiane Kühl.

Hans Peter Voetmann overtog ved moderens død i 1765 haverne, som  
han udvidede betydeligt. Han mindes endnu som en meget dygtig gartner,  
der gennem sine træsorters fine ry skabte sig en god forretning både i  
Danmark og i udlandet. Hans yndlingsæble var Gråstenæblet, som han  
havde fremelsket ved podning af træer i Gråsten slotshave.

Den sønderjyske avis Heimdal indeholdt 7/8 1951 en artikel, som jeg her  
citerer :

#### „Æ Gravenstener

Nu, da Havernes Træer bugner med Frugt, kan det vist være paa sin  
Plads med en lille Historie om vor kendte Æblesort „Ville Blanc“, det  
berømte Graastenæble, som paa sønderjysk kaldes for „æ Gravenstener“.  
Det var en Sønderborg-Gartner, der i længst hensvundne Tider frem-  
elskede Æbletræet i Graasten Slotshave; hans Navn var Vothmann, og  
det Navn fortjener at bevares for Efterverdenen. Historien om „æ Gra-

venstener“ er rigtig interessant, og da de fleste Mennesker vel næppe kender den, skal den offentliggøres her. – Vi gaar et Par Hundrede Aar tilbage i Tiden, til Dronning Charlotte Amalies Tid (1650–1714). Grev Ahlefeldt var i Dronningens Tid Hofmester, og han fik det ærefulde Hverv at ledsage Dronningens Søn, Prins Carl, til Italien. De kom til Rom og mange andre Byer, og en Dag ville Prinsen absolut til Loretto. Det blev dog til en temmelig ubehagelig Tur, idet de undervejs paa en øde Egn blev overfaldet af Røvere, der var ovenud glade for at have fanget baade en Prins og en Greve. Røverne ventede store Løsepenge og drak sig i deres Glæde pærefulde. De sov snart. Prinsen og Greven fik saa omsider løsnet deres Baand, flygtede skyndsomt bort fra Røverne og naaede frem til en Eneboerhytte, hvor de blev modtaget og fik Lov til at overnatte. Næste Dag saa de Eneboerens smukke Frugthave og opdagede Æbletræet „Ville Blance“. De fik en Podekvist med hjem til Danmark, og som nævnt blev det da Sønderborg-Gartneren, der havde den Glæde og Lykke at fremelske Graastenæblet i Graasten Slotshave ved Hjælp af Podekvisten. – Det var Grev Ahlefeldt, der fortalte Historien til Præsten Brekling, da han som Sjælesørger kom til Grevens Dødsleje og bragte et Æble med som Gave til Greven, der var en stor Frugtelsker. Han døde et Par Dage efter Præstens Besøg. – Historien er ret ejendommelig og fortjener at kendes i vide Kredse. – Graastenæblet er vel nok den fineste Sort, der findes her til Lands. Frugten er let at sælge, og nu, da vort Kongepar har Ophold i Graasten, har Fortællingen en særlig Interesse.“

Hans Peter Voetmann og Marie Dorthea Oest havde flere børn. To af disse, Johan Georg og Nicolai, blev begge handelsingartnere i Sønderborg.

*Johan Georg Voetmann*, handelsingartner i Sønderborg, var født 18/1 1755 og døde 12/2 1788, kun 32 år 7 mdr. og 23 dage gammel. Han blev 3/9 1784 gift med sin kusine, Marie Johanne Margrethe Oest, der var datter af sognepræst Nicolai Oest og hustru Christine Sophia Petersen i Neukirchen. Marie Johanne, der var født 7/12 1759, døde i barselseng 21/9 1785. Barnet, som hun fødte, levede og fik navnet Christiane Voetmann. Hun blev 13/9 1785 viet til sognepræst Bendix Jensen i Neukirchen, senere sognepræst i Quern i Angel.

Hans Peter Voetmann og Marie Dorthea Oests anden søn, *Nicolai Voetmann*, var handelsingartner i Sønderborg og født der 27/6 1759. Han døde 22/3 1831 og blev begravet i Sønderborg. Nicolai var gift to gange. Første gang med Johanne Elisabeth Valette fra Altona. Hun var født 17/3 1764 og døde i barselseng 31/12 1789. Barnet, Marie Anna Voetmann, levede og blev 26/7 1818 gift med købmand og deputeret borger

i Sønderborg, Nicolai Thomsen. Nicolai Voetmann giftede sig anden gang med Louise Marie Valette, en søster til hans første kone.

I „Vaterlandskunde“, som udkom i 1802, fortæller Nicolai Voetmann, at hans far satte Gråstenæblet så højt, at han, når kunderne købte træplanter, gerne gav dem 4–5 gange så mange Gråstener end andre. Oprindeligt kaldte han dette æble „Ville Blance“. Men da han i forvejen havde et æble, som han kaldte „Caville Blance“, forandrede han navnet på førstnævnte til „Gråsten“ – æ *Gravenstener*.

Indtil videre bliver „æ *Gravenstener*“ den sidste glose i Voetmannslægtens historie. Men ligesom Wissingslægten og Hagensen–Blochslægten fortsætter Voetmannslægten i Rye kro, de to gamle slægtsgårde i Emborg og i de gamle gårde i Rye. For Wissing- og Hagensen–Blochslægtens vedkommende skal der så lyde et „På gensyn“ i gårdene i Rye sogn. Voetmannslægten hilser jeg i relation til denne slægts tyske afstamning med et „Auf Wiedersehen“ i gårdene i Rye sogn.

Wissingslægten, Hagensen–Blochslægten og Voetmannslægtens efterkommere befolker nu de største af gårdene i Rye sogn. Gennemlæser man fattigforstanderskabets, sogneforstanderskabets og sidst sognerådets protokoller for åremålet 1800–1900 og årene lige efter, træffer man dér slægtens medlemmer som formænd for og medlemmer af disse råd.

De tre nævnte slægters efterkommere er nu svejset sammen til en klan. Ved indgifte og sammenhold bevarer de slægtsgårdene og magten i sognets råd.

Med tiden omkring 1900-tallet skrinlægger man den periode, der har fået navnet „De gode gamle dage“ med tryk på „gode“. Lad mig nu, for ikke at blive misforstået, straks fastslå, at vi, der nu oplever velfærdsstaten Danmark, så absolut ikke ønsker de gode gamle dage tilbage. Men den bedste af denne svundne tids foreteelser – slægtssammenholdet – „tabte“ vi desværre på vejen ind i den nye tid.

I dette afsnit af slægtshistorien bringes nu en omtale af slægten gennem den periode, der strækker sig rundt regnet fra året 1800 til dato.

I betragtning af, at denne slægtshistorie går betydeligt mere i bredden end slægtshistorier i almindelighed, må jeg af praktiske grunde bruge en anden fremgangsmåde end den almindelig anvendte. Jeg har valgt at opløse slægten i en række enheder og knytte disse hver for sig til én bestemt gård i sognet. På forhånd må jeg så i nævnte forbindelse udtrykkeligt gøre opmærksom på, at det kun betyder, at den ejer, jeg begynder med, og hans efterkommere i kortere eller længere tid har haft den pågældende gård (i enkelte tilfælde har den endnu). Det betyder derimod ikke, at hans slægt, så langt tilbage, som man kender den, har haft gården.

## Slægten i Emborg

Blandt vor slægts mange gårde i Rye sogn er der kun to, der endnu er i slægtens eje, Klostergården i Emborg og Ryegård i Rye. I begge disse tilfælde har jeg fundet anledning til en omtale af gårdene som en indledning til omtalen af slægten.

I Pontoppidans Danske Atlas (Tomus IV, Cap. VI) oplyses det om Emborg, at der i året 1560 oprettedes et tingsted dér. Dette tingsted kom til at bestå af fem birker: Rye, Dover, Tørring, Voer og Vissing. Det oplyses endvidere, at hele Emborg blev underlagt Skanderborg slot, og at alle de til Emborg hørende jorder blev samlet under to gårde, der hver var på ca. 14 tdr. hartkorn. Hvor meget det betyder i tdr. land, får man ikke noget at vide om.

Pontoppidans Danske Atlas (Tomus IV, Cap. VI, side 235) giver tillige oplysning om fæsterne af disse to gårde i tiden omkr. 1565. Det helt nøjagtige årstal (1571) fremgår af Kancelliets Brevbøger vedrørende Danmarks indre Forhold 1571–1575, Bind 5, side 74. Brevet, der er udstedt af kong Frederik den Anden, er dateret 2/10 1571 og lyder således:

„Befaling til Hans Due i Nedenschof, Anders Bunde i Oustrup, Søfren Jensen i Eyer, Peder Pedersen i Bordum, Seueren Pedersen i Messing og Peder Christensen i Foldbye om efter nærmere Tilsigelse af Holger Rosenkrantz, Statholder i Nørrejylland, at møde på Jorderne under Emborg, hvilke Kongen vil fæste bort til Bønder, dele dem i 2 ligestore Parter og sætte disse for Landgilde, vurdere Avlen, der nu er i Laden, og beregne, hvad der af de 2 Bønder, der skulde have Jorderne, skulle give derfor, ligeledes skulle de sætte Engen, der tidligere brugtes til Klosteret og nu skulde bruges til Bønderne, for Landgilde. De skulde give deres Deling og Vurdering skriftlig fra sig.“

Pontoppidans Danske Atlas (Tomus IV, Cap. VI, side 235) oplyser, at fæsterne af gård nr. 1 hed Jens Jensen og af gård nr. 2 Rasmus Hansen.

Det er mig meget magtpåliggende at redegøre for disse to gårdes fæste-

og ejerforhold fra 1571 og fremefter og netop gøre dette, før jeg omtaler slægten i Emborg. Grunden hertil er den ganske enkle, at begge disse gårde har været vor slægts hjem i længere eller kortere perioder fra 1618 til vor tid. Den ene af gårdene, gård nr. 2 (eller dele af den) er den dag i dag i slægtens eje.

Ifølge forannævnte kilde hed fæsteren af gård nr. 1 i Emborg i 1571 Jens Jensen. Såvel han som fæsteren af gård nr. 2 i Emborg, Rasmus Hansen, beklagede sig over, at deres landgilde var sat for højt. Deres klage blev kendt berettiget, og i et brev, udstedt af kong Frederik den Anden, fik de i 1573 deres landgilde nedsat. Brevet, der findes i Kancelliets Brevbøger vedrørende Danmarks indre Forhold 1571–1575, Bind 5, side 231, og er dateret 26. februar 1573, lyder således:

„Aabent Brev, at Jens Jensen og Rasmus Hansen, der for nogen Tid siden have fæstet Emborg, herefter kun skal svare 6 Ørt Rug, en halv Tønde Smør og 1 Brændesvin hver i aarlig Landgilde til Skanderborg Slot, da de have klaget over, at den Landgilde, som nogle Mænd satte Emborg til, er for høj, særlig for Agerjordens Vedkommende, saa de ikke kunde svare den.“

I 1602 var fæstet af gård nr. 2, ifølge Skanderborg–Aakjær Lens Jordebog (Rigsarkivet i København), overgået til Jens Rasmussen Brænder.

I 1618 havde gården ifølge samme kilde skiftet ejer, idet fæstet nu opgives at være overgået til Christen Christensen. Med denne Christen Christensen rykker vor slægt så ind i gård nr. 1.

Christen Christensen er ifølge en arvesag omtalt i Viborg Landstings Dombog år 1618, protokol B, side 76, en søn af vor tip<sup>7</sup> + tip<sup>8</sup> oldefar, sognepræst Christen Nielsen i Rye. Hele dette vort slægtsforhold belyses under „*Slægten i Bakkegården*“ side 112. Christen Christensen, fæsteren af gård nr. 1 i Emborg, er så vor tip<sup>6</sup> + tip<sup>7</sup> oldefar. Han omtales for eftertiden som Christen Christensen den Ældre, idet den næste fæster af gården var sønnen, der også hed Christen Christensen. Denne bliver herefter omtalt som den Yngre.

Christen Christensens overtagelse af fæstet sker formentlig i året 1616, men ikke før 1616, idet Skanderborg–Aakjær Lens Jordebog 1615–16 oplyser, at Jens Rasmussen Brænder endnu i 1615–16 var fæster af gården.

Det fremgår af Skanderborg–Aakjær Lens Jordebog 1649–50, at der omkring dette årsmål er sket en deling af gården i to halvgårde. Begge disse to halvgårde bliver indtil videre i slægten, idet den ene fæstedes af Christen Christensen den Ældres søn, vor tip<sup>6</sup> oldefar Christen Christensen den Yngre, medens den anden halvgård som fæster fik Christen Christensen den Ældres svigersøn, vor tip<sup>5</sup> oldefar Anders Rasmussen Lagger.

For oversigtens skyld kalder jeg den ene halvgård 1 a og den anden halvgård 1 b.

*Gård 1 a* overtages ifølge Skanderborg–Aakjær Lens Jordebog 1649–50 (Rigsarkivet i København) af vor tip<sup>6</sup> oldefar Christen Christensen den Yngre. At han stadigvæk er fæster af gården i 1667 ses i Skanderborg–Aakjær Lens Jordebog 1667, der dette år nævner ham som fæster. Han nævnes sidste gang 10/5 1683. I dette år og på denne dato omtales han som udpeget til at følge landmålerne ved udarbejdelsen af den nye matrikel. Hans død må være indtruffet inden 27/9 1683.

Den næste fæster af halvgård nr. 1 a var Jesper Rasmussen, der i Skanderborg Amts Regnskaber 1683 nævnes som næste fæster af gården. (I matriklen 1688 nævnes han fejlagtig som Jens Rasmussen). Han giftede sig med Christen Christensen den Yngres enke, Marens Nielsdatter. Ved skiftet efter hende i 1695 nævner Jyske Regiments Skifteprotokol enkemanden Jesper Rasmussen (altså ikke Jens).

I det 4de Jyske Regiments Fæsteprotokol nævnes i 1716 Jesper Rasmussens søn Rasmus Jespersen som gårdens næste fæster.

Efter hans død overtog hans enke Ane Pedersdatter fæstet i 1757 (Det Skanderborgske Rytterdistrikts Fæsteprotokol). Hun var ifølge samme kilde gårdens fæster til 1766.

Samme år overtog hendes søn, Jesper Rasmussen den Yngre, fæstet (ligeledes ifølge forannævnte fæsteprotokol). Da højesteretssagfører Mathias Bruun ved Ryttergodsauktionen i 1767 købte hele Emborg, blev Jesper Rasmussen fæster under ham og senere under hans enke. Han købte (formentlig i 1774) gården til selveje.

I 1796 afhændede Jesper Rasmussen gården til Peter Andersen, der var søn af vor tipoldefar Anders Rasmussen Wissing og gift med Jesper Rasmussens datter Sophie. Peder Andersen gik fra gården omkr. 1825 som følge af statsbankerotten i 1813.

Siden har denne gård ofte skiftet ejer.

*Gård nr. 1 b i Emborg.* Denne halvgård af den delte gård nr. 1 overtoges før 1650 af vor tip<sup>5</sup> oldefar Anders Rasmussen Lager, der var gift med vor tip<sup>6</sup> + tip<sup>7</sup> oldefars datter Kirsten. Anders Rasmussen Lager er første gang omtalt i Skanderborg–Aakjær Lens Jordebog 1649–50 (Rigsarkivet i København).

Den næste fæster af gården er vor tip<sup>4</sup> oldefar Thomas Iversen, der iøvrigt giftede sig med Anders Rasmussen Lagers enke af andet ægteskab. Thomas Iversen overtog ifølge Skanderborg Amts Jordebog fæstet i 1680, se også Rye Birketingbog 1673–1683, side 78 (Afkald).

Den næste fæster af gården var ifølge Jyske Regiments Fæsteprotokol Thomas Iversens søn Anders Thomassen, vor tip<sup>3</sup> oldefar. Han efter-

fulgtes så af sønnen Thomas Andersen i 1732. (Det Skanderborgske Rytterdistrikts Fæsteprotokol).

Nu går også denne gård ud af slægten, idet den næste fæster ifølge Det Skanderborgske Rytterdistrikts Fæsteprotokol 1748 var en Anders Rasmussen fra Siim. Hans adkomst til fæstet må søges i den omstændighed, at han giftede sig med formandens enke. Anders Rasmussen døde i Emborg 1769 (Rye kirkebog). Han begyndte sit fæstemål under Rytterdistriktet og endte det under Mathias Bruuns enke i Viborg, hvis mand som tidligere nævnt købte hele Emborg ved Rytterdistriktets auktion i 1767.

Den næste fæster var Søren Sørensen fra Fiirgårde, der blev fæster under Mathias Bruuns enke. Han købte gården til selveje.

Søren Sørensen solgte i 1788 gården til stedsønnen Laurs Andersen. Ligesom halvgård 1 a har også denne gård haft mange ejere fra omkr. 1800-tallet til vor tid.

*Gård nr. 2 i Emborg.* Det er denne gård, der i reduceret skikkelse er i vor slægts eje den dag i dag. Gården ejes nu af Rasmus Rasmussen (omtalt side 97).

Ifølge Pontoppidans Danske Atlas (Tomus IV, Cap. VI, side 235) var fæsteren af denne gård i tiden efter 1565 Rasmus Hansen. Ligesom fæsteren af gård nr. 1 klagede han over landgildets størrelse, og ligesom denne fik han nedsættelse, hvorefter hans landgilde blev nyansat til 6 Ørt Rug, en halv Td. Smør og 1 Brændsvin. Gården var ligesom gård nr. 1 ansat til 14 tdr. hartkorn.

Af Skanderborg-Aakjær Lens Jordebog (Rigsarkivet i København) fremgår det, at fæsteren af gården i 1623 var en Niels Rasmussen. Det er muligt, men ikke bevisligt, at han er søn af den forrige fæster.

I 1634 oplyser Skanderborg-Aakjær Lens Jordebog (Rigsarkivet i København), at gården nu var delt i 2 halvgårde. I den ene halvgård fortsætter forannævnte Niels Rasmussen som fæster, medens den anden halvgård nu har fået en fæster, der hed Rasmus Nielsen. Også her kan der, selv om det ikke er bevisligt, være grund til at formode, at der er tale om far og søn.

I 1637 nævner Skanderborg-Aakjær Lens Jordebog mærkelig nok kun Niels Rasmussen. Men i samme Jordebog 1649-50 nævnes de igen begge som fæstere (hver i sin halvgård).

Rasmus Nielsen må ikke have haft gården i ret mange år, idet samme Jordebog oplyser, at han er efterfulgt af en Thomas Jacobsen, efter hvem der ifølge Jyske Regiments Gods Skifteprotokol afholdtes skifte i 1682.

Det fremgår af Matriklen 1688, at de to halvgårde nu igen er opdelt

i hver to halvgårde. Det vil altså sige, at gård nr. 2 i Emborg nu er blevet til fire gårde.

For oversigtens skyld betegner jeg disse fire gårde med bogstaverne A, B, C og D.

*Halvgård A* er den ene halvpart af afdøde Thomas Jacobsens halvgård. Denne gård overtages nu ifølge Skanderborg Amts Jordebog af en Niels Rasmussen.

I Det Skanderborgske Rytterdistrikts Fæsteprotokol meddeles det, at Niels Rasmussens fæste i 1724 var overtaget af Simon Jensen.

Den sidste af fæsterne, jeg har fundet anledning til at beskæftige mig med for denne gårds vedkommende, er Morten Salomonsen, der overtog fæstet i 1745 (Det Skanderborgske Rytterdistrikts Fæsteprotokol). Ligesom de øvrige fæstere i Emborg købte han gården til selveje af højesteretsadvokater Mathias Bruuns enke.

*Halvgård B* var i 1688 overtaget af Jens Jensen.

*Halvgård C* var i 1688 ifølge Matriklen overtaget af Thomas Nielsen.

Før 1703 sker der imidlertid en sammenlægning af de to gårde B+C. Det er denne sammenlagte gård (B+C), der har særlig krav på interesse fra vor slægts side, idet det er den, der i ca. 225 år har været og endnu er i slægtens eje.

Af praktiske grunde afbrydes omtalen af gården B+C for, efter at have omtalt gård nr. D, atter at vende tilbage til denne sammenlagte gård.

*Halvgård D*: Ifølge matriklen af 1688 har denne gård i 1688 været fæstet af Christen Andersen.

I 1701 omtaler 4de Jyske Regiments Fæsteprotokol, at forannævnte Christen Andersens søn Thomas Christensen nu har overtaget gården.

I 1731 er fæstet ifølge Skanderborg Rytterdistrikts Fæsteprotokol overgået til Christen Iversen, der har giftet sig med formandens enke.

I 1755 ses det i Skanderborg Rytterdistrikts Fæsteprotokol, at fæstet nu er overdraget Christen Iversens stedsøn Christoffer Thomsen.

Den næste fæster af gården er ifølge sidstnævnte kilde Rasmus Rasmussen (søn af Rasmus Jespersen i nabogården). Rasmus Rasmussen overtog fæstet i 1766 (Det Skanderborgske Rytterdistrikts Fæsteprotokol). Han var gift med den forrige fæsters enke og købte senere gården af højesteretsadvokat Mathias Bruuns enke i Viborg.

*De to halvgårde B+C i Emborg*: Jeg vender nu tilbage til gårdene B+C, der blev sammenlagt før 1703. Gården var indtil 1703 fæstet af en Jens Jensen og blev i dette år bortfæstet til dennes søn, der ligeledes hed Jens Jensen. Sidstnævnte Jens Jensens efterfølger blev vor tip<sup>2</sup> + tip<sup>3</sup> oldefar Rasmus Rasmussen Wissing.



Det ses i Krigs- og Portionsjordebogen for Skanderborg Rytterdistrikt 1718, at Jens Jensens regulering til rytterhold er sat til 20 Rdl. og 24 Skilling i Penge, 1 Læs Halm paa 20 Lispund og et Læs Tørv paa 9 Lispund.

I året 1743 går denne gård så over til vor slægt for at blive dér indtil i dag, ca. 225 år efter. Den blev i dette år overtaget af vor tip<sup>2</sup> + tip<sup>3</sup> oldefader Rasmus Rasmussen Wissing, der foruden at være gårdfæster også var skovfoged. Hans fæstebrev findes indført i Skanderborg Rytterdistrikts Sessionsprotokol 1743, side 373 B (udførligt omtalt under Wissingsslægten, se side 13).

Ved hans død overtog hans søn, vor tipoldefar Anders Rasmussen Wissing gården, som han købte af højesteretssagfører Mathias Bruuns enke i Viborg 2/5 1774. Gården var da på ca. 300 tdr. land.

Anders Rasmussen Wissing afstod gården i 1815 til svigersønnen, vor oldefader Søren Nielsen, i 1815. Anders Rasmussen Wissing er udførlig omtalt under Wissingsslægten (se side 17).

Vor oldefar Søren Nielsen, der omtales side 82, havde gården fra 1815 til 1852. Han afstod denne i året 1852 til min bedstefar Niels Sørensen.

Gården var, da min bedstefar overtog den, stadigvæk på ca. 300 tdr. land. Men allerede samme år bortsolgte han en parcel i Emborg Vestermark til gårdejer Johan Jensen (hans fætter), en parcel til gårdejer Jens Mikkelsen, ligeledes i Emborg Vestermark, og en parcel til husmand Jørgen Holgersen, også Emborg Vestermark.

I 1854 foretog min bedstefar en deling af den gamle slægtsgård, idet han i dette år solgte lidt over 100 tdr. land (og herunder den gamle slægtsgårds bygninger) til broderen Rasmus Sørensen. På det resterende areal (de østlige dele af den gamle gård) havde han allerede påbegyndt opførelsen af en ny gård, Emborg Østergård.

En del af byggematerialerne til denne gård blev købt i Randers og ad Gudenåen og Himmelbjergsøerne i pramme flådet til den nuværende Ry station, hvorfra det blev ført til byggepladsen.

I 1859 bortsolgtes en mindre lod til nabogården Vesterlund. Emborg Østergårds jordtilliggende blev derefter ca. 100 tdr. land. Min bedstefar Niels Sørensen omtales side 83.

I 1886 overtog min far Søren Nielsen gården. Han var dennes ejer, indtil han i 1913 overdrog den til min broder Aage Ravn. Min far er omtalt side 84.

Min broder, Aage Ravn, havde gården til 1937. Desværre gik den dette år tabt som følge af landbrugskrisen i trediverne.

Bedre gik det den oprindelige slægtsgård i Emborg, der i 1854 blev overtaget af min bedstefars yngste broder Rasmus Sørensen, der havde

denne gård, indtil han afstod den til sønnen Søren Rasmussen. Rasmus Sørensen er omtalt side 95.

Søren Rasmussen havde derefter gården, indtil han afstod den til sønnen Rasmus Rasmussen. Søren Rasmussen forbedrede gennem et dygtigt pionerarbejde gården ved at opdyrke et stort kær- og moseareal. Han er omtalt side 96.

Den nuværende ejer, Rasmus Rasmussen, der er omtalt side 97, har ikke alene forbedret gården. Han har tillige forøget dennes areal ved tilkøb af et engareal med tørveskær og søret.

Wissingslægten afsluttedes med en omtale af vor tipoldefar Anders Rasmussen Wissing og hans søskende. Nu genoptages tråden i omtalen af „Slægten i Emborg“.

Vore tipoldeforældre, selvejergårdmand Anders Rasmussen Wissing og hustru Kristiane Pedersdatter Bloch fra Rye mølle, havde børnene: 1) Peder Andersen. 2) Anne Marie Andersdatter. 3) Gunnild Marie Andersdatter (vor oldemor). 4) Gjertrud Andersdatter.

1) *Peder Andersen* var født i slægtsgården i Emborg 16/6 1776. Han blev gift med Sophie Jespersdatter, der var datter af selvejergårdmand Jesper Rasmussen i Emborg, 1/7 1796 og overtog dennes gård. Peder Andersen døde som husmand i Emborg og blev begravet i Rye 2/6 1839.

Peder Andersen gik fra gården omkr. 1825, vistnok på grund af efterveerne fra statsbankerotten i 1813, der iøvrigt kostede adskillige landmænd deres gårde. Måske har han heller ikke været nogen dygtig landmand. Et fingerpeg i så henseende kan det måske være, at hans morbroder, Johan Pedersen Bloch, der var en meget velhavende mand, testamenterede Peder Andersens to søstre 600 rdl. Til Peder Andersen blev der intet.

Sophie Jespersdatter var født i Emborg i 1770. Hun blev gift med Peder Andersen 1/7 1796 og døde i Emborg 15/7 1845. Hendes begravelse fandt sted 19/7 s. å. i Rye. Så fattig var hun, at hun i sine sidste leveår oppebar fattighjælp.

2) *Anne Marie Andersdatter* var født i slægtsgården i Emborg 16/3 1780. Hun blev gift med Jens Nielsen, der var søn af vore tipoldeforældre Niels Jensen og Johanne Rasmusdatter i Bakkegården i Rye. (Hendes søster, vor tipoldemoder Gunnild Marie Andersdatter, blev ligeledes gift med en søn af disse). Efter giftermålet overtog Jens Nielsen og Anne Marie den dengang ret store gård Justenborg i Vrold ved Skanderborg.

Anne Marie døde som aftægtskone på Justenborg 8/12 1857.

Jens Nielsen, der som nævnt var søn af vore tipoldeforældre Niels Jensen og hustru Johanne Rasmusdatter i Bakkegården i Rye, var født i denne gård i året 1779. Han døde på gården Justenborg 14/6 1822.

En søn af dette ægteskab, Johan Jensen, købte en gård i Emborg. Denne gård blev senere overtaget af sønnen Mathias Johansen. Den sidste ejer indenfor vor slægt var Mathias Johansens søn Johannes Johansen.

*Gunnild Marie Andersdatter,*

vor oldemoder og datter af vore tipoldeforældre Anders Rasmussen Wisning og hustru Kristiane Pedersdatter Bloch, var født i slægtsgården i Emborg i 1781. Den 11/6 1815 blev hun viet til vor oldefar Søren Nielsen i Rye kirke. Hun døde 26/8 1855 på Emborg Østergård og blev begravet i Rye 3/9 s. å.

Slægten ejer endnu et minde om hende i form af et lille smykeskrin bestående af en legering af guld og et andet metal og indlagt med skildpadde.

Den omstændighed, at vor oldemoder og hendes søster blev gift med hver sin søn af selvejergårdmand Niels Jensen i Bakkegården i Rye og hustru Johanne Rasmusdatter, må sikkert ses i relation til den tids form for ægteskabsaftaler. Vore to tipoldeforældre var begge ansete og velhavende mænd. De havde sæde i den daværende form for sogneråd. Man tør sikkert formode, at disse ægteskaber støttede sig til aftaler indgået mellem de to fædre. Min formodning herom støtter sig bl. a. til den kendsgerning, at min oldemor tidligere havde en ven. Men endnu mere til den kendsgerning, at min oldefader Niels Jensen besad sjældne diplomatiske evner, når det gjaldt om at bevare slægtens anseelse og gårde.

*Søren Nielsen,*

vor oldefar, var søn af vore tipoldeforældre, selvejergårdmand Niels Jensen og hustru Johanne Rasmusdatter i Bakkegården i Rye og født dér i 1786. Han blev 11/6 1815 i samme kirke viet til Gunnild Marie Andersdatter, der var datter af vore tipoldeforældre Anders Rasmussen Wisning og hustru Kristiane Pedersdatter Bloch i Emborg. Søren Nielsen døde på Emborg Østergård 10/6 1860 og blev begravet i Rye 16/6 s. å.

Ved giftermålet overtog vor oldefar den gamle slægtsgård i Emborg og beholdt denne, indtil han i 1852 overdrog den til min bedstefar Niels Sørensen.

Der eksisterer ikke noget billede af ham. Men hans soldaterpas beskriver ham således:

„Søren Nielsen af Aarhus Amts 101 Lægd, født udi Rye By og Sogn, nu 31 Aar gammel, 68 Tommer høj, brune af Øjne, sort af Haar, stærk af Skuldre og ligesaa af Ben o. s. v.“

Foruden en række forskellige andre hverv var han i flere år medlem af sogneforstanderskabet og i en årrække var han dette råds formand.

I ægteskabet var der børnene: 1) Johanne Sørensdatter. 2) Niels Sørensen. 3) Anders Sørensen. 4) Jens Sørensen. 5) Rasmus Sørensen.

1) *Johanne Sørensdatter* var født i Emborg 5/5 1816. Hun blev 26/3 1859 gift med gårdejer Jens Hansen i Gødvad ved Silkeborg. Johanne, der efter mandens død bosatte sig i et hus i Emborg, døde i april 1891.

#### *Niels Sørensen,*

min bedstefar, søn af vore oldeforældre Søren Nielsen og hustru Gunnild Marie Andersdatter, var født på slægtsgården i Emborg 29/10 1817. Han blev 10/10 1857 viet i Rye kirke til Dorteia Pedersdatter fra Kongsgården i Rye. Han havde allerede i 1852 overtaget slægtsgården i Emborg. Gården var endnu på dette tidspunkt på ca. 300 tdr. land. Efter en række bortsalg af parceller i Emborg Vestermark samme år opførte han, efter at have solgt ca. halvdelen af det resterende areal, herunder de gamle bygninger til broderen Rasmus Sørensen, en ny gård, Emborg Østergård, på de østlige jorder af den gamle slægtsgårds tilliggende. Slægtsgården blev så igen delt i to gårde. I året 1859 bortsolgtes en mindre parcel til gården Vesterlund i Emborg.

Niels Sørensen døde 27/12 1901 og blev begravet i Rye 2/1 1902.

Ligesom forfædrene havde han sæde i sognerådet (i en periode vistnok rådets formand).

Hvis jeg skal gøre hans økonomiske status op, vil jeg gøre dette ved at karakterisere ham ikke som en rig mand, men som en mand, der sad „lunt inden døre“. Medvirkende hertil var naturligvis det store jordsalg, han foretog i årene efter overtagelsen af slægtsgården i Emborg.

Min bedstefar var en rolig og velafbalanceret mand med sans for humor. Han interesserede sig for, forstod og indlod sig gerne i samtale med egnens originaler (der var flere den gang end nu).

#### *Dorteia Pedersdatter,*

min bedstemoder, var født i Kongsgården i Rye. Hun var datter af denne gårds ejerpar, vore oldeforældre Peder Jensen og hustru Mette Kirstine Sørensdatter. Med hende indtræder vor slægt i Voetmannslægtens ahnerække. Den 10/10 1857 blev hun viet til min bedstefar i Rye kirke. Hun døde på Emborg Østergård 4/2 1911 og blev begravet i Rye.

Medens min bedstefar var en ret høj og præsentabel mand, var hun en lille uanselig kone. Det foranledigede mig til som barn at sige til min bedstefar: „Jeg kan ikke forstå, bedstefar, at du ville gifte dig med sådan en lille grim kone“. Så fik jeg lejlighed til at erfare, at kærligheden ikke altid følger den brede vej. Min bedstemor svarede mig: „Det var mig,

der ikke ville have ham. Jeg havde en ven, som jeg ikke måtte få. Andre havde bestemt, at jeg skulle have din bedstefar. Jeg måtte adlyde.“ Lad mig nu skynde mig at tilføje, at det blev et harmonisk og godt ægteskab.

Min bedstemor var meget religiøs. I så henseende var min bedstefar, så vidt jeg kan skønne, som folk er flest. Jeg erindrer en scene, der ganske godt illustrerer min bedstemors opfattelse m. h. t. synd:

Min bedstefar satte en lille ed på. Min bedstemor så bebrejdende på ham og sagde: „De vel a sej dæ, Niels, lves do hejsen vel faer wal, så ska do le væ med den bannen.“ Lidt frit oversat vil det formentlig sige så meget, at hvis han ikke holdt op med at bande, ville dette formindske hans muligheder for at opnå det evige liv.

Min bedstemor var sparsommelig i det daglige, men absolut ikke nærig. Hun var det, man ved jysk forstår ved „nøw“.

I ægteskabet var der børnene: 1) Gunnild Marie Nielsen. 2) Søren Nielsen (min far).

*Gunnild Marie Nielsen* var født på Emborg Østergård 12/7 1858. Hun blev konfirmeret i Rye kirke 6/10 1873 og 25/6 1887 i samme kirke viet til daværende lærer i Emborg, Jens Johansen. Hun døde i Emborg skole 30/4 1888 efter en streng fødsel, der kostede både mor og barn livet.

Gunnild Marie var en livsglad ung pige, der samlede en venindekreds først på Emborg Østergård og senere i Emborg skole.

Jens Johansen var født 30/3 1861. Han var først lærer i Emborg, senere i Jaungyde og sidst i Højslev Bole.

### *Søren Nielsen,*

min far, var født på Emborg Østergård 5/2 1861. Som eneste søn var det på forhånd afgjort, at han skulle overtage slægtens gård. Overtagelsen fandt sted i 1886, efter at han forud havde haft et ophold på Askov og ligeledes forud havde søgt landbrugsfaglig uddannelse på Faurbogård Landbrugsskole. Den 8/5 1886 blev han i Højen kirke ved Vejle viet til Maren Sofie Jensen, datter af lærer Rasmus August Jensen dér.

I mange af livets forhold var min far så udtalt *den enkelte*. Han var det i de forhold, hvor sorger ramte ham og også i de forhold, hvor glæden var hans gæst. I disse forhold lagde han aldrig sine følelser blot, hverken i ord eller væsen.

Han var sand i sin færd og streng retfærdig. Af os børn forlangte han ubetinget lydighed. Overtrædelser af fastsatte forbud medførte ikke så sjældent straf, dog altid gradueret efter forseelsens størrelsesorden og altid med retfærdighed som baggrund.

Som ung var han en dygtig landmand, der fulgte med i alt det nye, der var oppe i tiden. Han deltog med interesse i de forsøg, landboforenin-

gen satte i gang. Senere skete der måske nok det, at tiden løb lidt fra ham. Ligesom så mange andre af den tids landmænd var han at finde i de forsigtiges rækker. Han var lidt bange for at investere.

Han var en anset mand i Rye sogn, og han fik betroet mange offentlige hverv. I mange år var han medlem af Rye sogneråd. Han var sammen med Anders Sørensen Rasmussen i Ryegård med til at foretage de første vurderinger efter den ny lov om ejendomsskyld. Han var vurderingsmand m. h. t. udlån af umyndiges midler m. v. og i denne egenskab udmeldt til at foretage vurderingen af godset Rye Nørskov, da den daværende godsejer søgte lån i forannævnte institution. Han var medlem af Alken mejeris bestyrelse og i mange år mejeriets revisor. Endelig var han med til at stifte Sparekassen for Rye Station og Omegn. Efter at han i nogle år havde været medlem af tilsynsrådet, var han i 14 år denne sparekasses bogholder. Da han 77 år gammel nedlagde dette hverv, blev der holdt en fest for ham på Hotel Ry, hvor han fik overrakt en gave.

Efter at han i 1913 havde afstået Emborg Østergård til min broder Aage Ravn, byggede han et hus på en af den gamle gårds marker.

Et par år efter mors død bosatte han sig hos en datter og svigersøn i Gylling. Han døde i Gylling 7/3 1950 og blev begravet i Rye.

#### *Maren Sofie Jensen,*

min mor, var født i Hørup skole 31/1 1856. Hun var datter af lærer Rasmus August Jensen og hustru Kristiane Madsdatter. Min bedstefar var først i et kort åremål lærer i Hørup. Han kom senere til Højen ved Vejle, hvor han var lærer og kirkesanger i mange år. Han, der var født i Jelling 1825, døde i Gadbjerg 29/7 1898. Hun var født i 1824 og døde i Styvel ved Jelling 23/11 1891. Begge ligger begravet i Jelling. Min bedstefar giftede sig anden gang med gårdejerske Jørgine Nielsen i Gadbjerg. Hun var født 1845 og døde i Gadbjerg 10/6 1906.

Min bedstefar var stærk politisk interesseret. Et par af den tids venstrefolketingsmænd var hyppige gæster i Højen skole. Dette resulterede i, at en af min mors brødre blev redaktør af Klaus Berntsens Assens Amts Avis. Senere købte han bladet af Klaus Berntsen.

Også den folkevækkelse, der kendetegner den tid, og det oplysningsarbejde, der fulgte i folkeoplysningens spor, satte sit præg på livet i Højen skole. Min mor havde i så henseende en arv med hjemmefra. Hun sang for os. Hun lærte os Ingemanns morgen- og aftensange og Grundtvigs salmer.

Et af de mange gode minder, jeg har om hende, er mindet om hendes tjenersind i forholdet til far og os børn, til hendes søskendeflok og i det hele taget til de mennesker, hun kom i berøring med. Smukkere sammen-

hold end det sammenhold, der var mellem søskendeflokken fra Højen skole, har jeg sjældent set.

Mor døde i Emborg 28/1 1938 og blev begravet i Rye. Ved hendes bære i Rye kirke talte sognets præst og hendes broder, sognepræst Niels Ravn Jensen i Gylling.

Når jeg ikke skriver mere om min mors slægt, er grunden den, at denne slægts historie forlængst er skrevet af min fætter, afdøde sognepræst Ansgar Okkels i Brørup.

Søren Nielsens og Maren Sofie Jensens børn: A) Niels Nielsen Ravn. B) Gunnild Nielsen Ravn. C) Ejner Nielsen Ravn. D) Aage Nielsen Ravn. E) Dorteia Nielsen Ravn. F) Agnes Nielsen Ravn.

A) *Niels Nielsen Ravn*, denne bogs udgiver, er født på Emborg Østergård i Rye sogn 2/3 1887. Niels Ravn tog præliminæreksamen fra Nørresundby private Realskole i 1907, var derefter kontorist på Skanderborg Andelssvineslagteri i 4 år og tog efter aftjent værnepligt lærereksamen fra Gedved Seminarium i 1914. Efter flere vikariater, bl. a. ved opdragelsesanstalterne Godhavn og Holsteinsminde, fast ansat sidste sted. Senere lærer i 1½ år ved Nykøbing F. private Mellem- og Realskole.

Efter at være ansat som lærer ved Maribo kommunale skolevæsen 1/4 1920 blev Niels Ravn 2/4 1920 viet i Gylling kirke til Britta Johanne Christensen.

Niels Ravn var formand for Maribo domkirkes menighedsråd, medlem af Fuglse herreds provstiudvalg og medlem af Maribo byråd.

Han fik 1/4 1925 kongelig udnævnelse til overlærer (senere skoleinspektør) ved Rudkøbing samlede kommunale skolevæsen og 1/12 1950 kongelig udnævnelse som stadsskoleinspektør ved samme skolevæsen. Niels Ravn blev 31/3 1952 efter ansøgning afskediget i nåde og med pension.

Niels Ravn var formand for Rudkøbing menighedsråd, medlem af Rudkøbing byråd, medlem af bestyrelsen for Fyns Stifts Ungdomsskoleforening, beskikket censor ved mellemskole-, real- og præliminæreksamen, tilsynsførende ved aftenskoleundervisningen i Rudkøbing, tilsynsførende under Dansk Værne- og Tilsynsselskab, Svendborg amts repræsentant i verdensenskabsforbundet, medstifter og medlem af Rudkøbing rotaryklub og lejrchef under Dansk Røde Kors for 800 russiske krigsfanger under deres ophold i Danmark i slutningen af anden verdenskrig. Han fik i den anledning overrakt det af Hans Majestæt Kongen indstiftede Dansk Røde Kors mindetegn for krigsfangehjælp.

*Britta Johanne Christensen*, der blev født i Nakskov 17/12 1895, er datter af bødkermeister Marius Christensen, født i Skive 22/2 1860, død i Nakskov 10/5 1920, og hustru Anne Christensen, født i Nakskov 2/5 1869 og død dér 18/12 1918.

Britta Christensen fik, efter at hun havde taget handelsskoleeksamen, ansættelse på overretssagfører Hintz kontor i Nakskov. Hun var der efter, indtil hun 2/4 1920 blev gift med forannævnte Niels Ravn, ansat som bogholder i Fyns Andels Foderstofforretning i Rudkøbing.

Niels Ravns og Britta Christensens børn: 1) Bodil Ravn. 2) Kirsten Ravn.

1) *Bodil Ravn*, der er født i Nakskov 2/4 1925, tog realeksamen fra Rudkøbing kommunale realskole og havde derefter ansættelse på postkontoret i Rudkøbing, senere toldkamret i Skive og sidst på Skive erhvervskontor. Hun blev 2/2 1947 viet i Rudkøbing til nuværende chefredaktør af Skive Folkeblad, Hans Larsen.

*Hans Christoph Larsen*, gift med forannævnte Bodil Larsen, er født i Åbyhøj 3/6 1925. Han er søn af handelsgartner Carl Christian Larsen (f. 8/1 1888, d. 23/3 1962) og hustru Inger, født Holm (f. 10/12 1889). Hans Larsen tog realeksamen fra Åbyhøj kommunale realskole og blev derefter uddannet som journalist, først i Esbjerg og senere ved Langelands Folkeblad i Rudkøbing. Hans Larsen kom derefter til Skive Folkeblad, hvor han afsluttede som redaktionssekretær, blev derefter redaktør ved Politiken og senere chef for dette blads indenrigspolitiske afdeling og bladets lederskribent. Han har nu overtaget stillingen som chefredaktør af Skive Folkeblad. Hans Larsen har været medlem af Danmarks Journalistforbunds hovedbestyrelse, bestyrelsesmedlem i Københavnskredsens Journalistforbund, næstformand for Politikens Medarbejderforbund, medlem af bestyrelsen for rigsdagens presseloge og medlem af bestyrelsen for Danmarks journalisthøjskole. (Krak: Den blå bog). Et barn.

2) *Kirsten Ravn*, der er født i Rudkøbing 29/5 1926, tog realeksamen fra Rudkøbing kommunale realskole og derefter studentereksamen fra Svendborg statsgymnasium. Hun studerede medicin ved Københavns universitet, indtil hun 11/6 1949 i Rudkøbing blev viet til nuværende landsretssagfører Otto Seier Petersen. Hun er ansat som konsulent ved medicinalfirmaet Pfizer i København.

*Otto Seier Petersen* er født i Århus 28/9 1924. Han er søn af afd. statsautoriseret revisor Gunnar Seier Petersen og hustru Poula. Otto Seier Petersen tog efter bestået mellemskoleeksamen i Århus studentereksamen, ligeledes fra Århus. Han studerede jura ved Københavns universitet og blev cand. jur. i 1950. Efter at have været sagførerfuldmægtig forskellige steder fik han bestalling som sagfører. I 1958 fik han bestalling som landsretssagfører, og i 1963 fik han møderet i højesteret. Et barn.

B) *Gunnild Nielsen Ravn* blev født på Emborg Østergård i Rye sogn 9/4 1888. Den 10/10 1905 blev hun viet i Nørresundby kirke til Marius Jensen. Hun døde i Nørresundby 31/10 1927. For hende var pligtens



bud det store bud i loven. Hun var den i søskendeflokken, der både i ord og endnu mere i gerning påvirkede vi andre til at passe vort skolearbejde og alt det andet ofte slidsomme arbejde, man dengang krævede af børn på landet. Hun forstod at økonomisere med de midler, hun havde til rådighed. Denne evne kom hendes mand og børn til gode. Hun var en god kammerat, der aldrig sladrede, når vi andre overtrådte de regler og forbud, der var gældende i vort hjem. Det var en katastrofe for hendes nærmeste, da hun kun 38 år gammel blev kaldt bort fra sin mand og en børneflokk på syv.

*Marius Jensen*, der var gift med Gunnild Ravn, var født i Rye sogn 13/12 1878 som søn af fhv. gårdejer Søren Jensen (f. 10/9 1847, d. 5/4 1933) og hustru Maren, født Petersen (f. 16/4 1844, d. 20/4 1933). Som ung lærte Marius Jensen træskomageriet. Han fortsatte med dette arbejde først på træskofabrikken i Hinnerup og senere i Nørresundby. Indenfor min slægt tør jeg uden forklejning af andre betegne ham som det fineste menneske af os alle. For ham var intet offer for stort, når det gjaldt hans kone og børns velfærd. Skønt syg og nedbrudt og de sidste leveår dødsmerket, arbejdede han hårdt. Det lykkedes ham at holde hjemmet med de mange børn oppe og få bragt de fleste af børnene i vej, før han døde 17/10 1941.

Marius Jensens og Gunnild Ravns børn: 1) Harriet Ravn Jensen. 2) Gunnar Ravn Jensen. 3) Aase Ravn Jensen. 4) Helen Ravn Jensen. 5) Aage Ravn Jensen. 6) Britta Ravn Jensen. 7) Jonna Ravn Jensen.

1) *Harriet Ravn Jensen*, datter af træskomager Marius Jensen og hustru Gunnild Ravn, er født i Nørresundby 26/9 1905. Hun blev viet til tømrer Kai Albert Martin Hørstrup i Nørresundby kirke 28/5 1933.

*Kai Albert Martin Hørstrup*, der var født i Frederikshavn 20/2 1908 og døde i Nørresundby 17/9 1949, var søn af afdøde slagtermester Holger Hørstrup (f. 1885, d. 1955) og hustru Laura Ane Kirstine, født Jensen (f. 1888, d. 1961). Kai Albert Martin Hansen var tømrer. Harriet og Kai Albert Martin Hørstrup har sønnen Ib Hørstrup.

*Ib Hørstrup*, født i Nørresundby 10/4 1934, har taget mellemskole- og senere realeksamen fra Nørresundby private realskole. Han har gennemgået math- og senere sergentskolen og er nu assistent i politiet. 16/8 1955 blev han viet til Else Mørk Eriksen i Hjørring kirke.

*Else Mørk Eriksen*, gift Hørstrup, er født i Hjørring 16/8 1932 og viet til forannævnte Ib Hørstrup 16/8 1955 i Hjørring. Ægteparret har tre børn.

2) *Gunnar Ravn Jensen*, søn af træskomager Marius Jensen og hustru Gunnild Ravn, er født i Nørresundby 13/12 1907 og viet til Ane Kirstine Jacobsen i Vedsted kirke 2/1 1933. Gunnar Ravn Jensen, der er

kontorbestyrer, har i mange år været medlem af Birkelse sogneråd og tillige medlem af dette sogns menighedsråd.

*Ane Kirstine Jacobsen*, født i Vedsted sogn 18/3 1907, er datter af Jacob Peder Jacobsen (f. 15/10 1871, d. 1/7 1945) og hustru Jensine Ottosen (f. 28/9 1873, d. 13/12 1947).

Gunnar Ravn Jensen og Ane Kirstine Jacobsens børn: a) Peder Ravn Jensen. b) Grethe Ravn Jensen. c) Erik Ravn Jensen. d) Kirsten Ravn Jensen. e) Kaj Ravn Jensen. f) Karen Ravn Jensen. g) Aage Ravn Jensen.

a) *Peder Ravn Jensen* er født i Vedsted 13/1 1933 og viet 21/3 1964 på Københavns rådhus til *Jytte Hamann Jensen*, der er datter af banearbejder Kaj Hamann Jensen. Jytte Hamann Jensen er født 5/7 1943 i Harløse. To børn.

b) *Grethe Ravn Jensen* er født i Vedsted 22/4 1934 og viet i Vedsted kirke 2/2 1957 til overassistent *Harald Jensen*, der er født i Vedsted 30/9 1931 (søn af landpost Harald Chr. Jensen i Birkelse). To børn.

c) *Erik Ravn Jensen*, der er tømrer, er født i Vedsted 11/11 1936. 11/12 1960 blev han viet til *Birthe Hvilshøj Jacobsen*, der er datter af husmand Niels Hvilshøj Jacobsen og født i Ginnerup 27/8 1939. Tre børn.

d) *Kirsten Ravn Jensen* er født i Vedsted 30/6 1939. Hun blev 3/6 1961 gift med kaptajn i luftvåbnet *Jørgen Willi Nielsen*, født i Gandrup 3/1 1937, søn af handelsmand W. J. H. F. Nielsen. Tre børn.

e) *Kaj Ravn Jensen* er født i Vedsted 20/5 1941. Han er ugift.

f) *Karen Ravn Jensen*, født i Vedsted 10/6 1943, blev 23/6 1965 viet til elektriker *Hans Jørgen Sørensen*, født i Aggersund 29/5 1942, søn af minkfarmer Henrik Sørensen i Brovst.

g) *Aage Ravn Jensen*, der er elektriker, er født i Vedsted 19/11 1944. Han er gift med kommuneassistent Esther Broberg, født i Godhavn på Grønland 13/8 1938.

3) *Aase Ravn Jensen*, datter af træskomager Marius Jensen og hustru Gunnild Ravn, blev født i Nørresundby 15/10 1909. Aase døde i Ålborg 6/8 1964. Hun var gift med postpakmester *Holger Bang Sørensen*, der er født 15/3 1909.

I ægteskaber er der børnene: a) Bjarne b) Bodil.

a) *Bjarne Ravn Bang Sørensen*, født 18/6 1931, er gift med Gurli Oldrup Pedersen, født i Ålborg. Tre børn.

b) *Bodil Bang Sørensen*, født i Ålborg 1/10 1935 og gift i samme by med telefonmontør Henning Olsen, født 16/3 1932. To børn.

4) *Helen Ravn Jensen*, datter af træskomager Marius Jensen og hu-

stru Gunnild Ravn, er født i Nørresundby 20/8 1913 og gift i nævnte by med lagerforvalter Henry Ibsen.

*Henry Ibsen*, der er lagerforvalter i Silkeborg, blev gift med Helen Ravn Jensen i Nørresundby kirke.

Henry Ibsen og Helen Ravn Jensen har børnene: a) Inge. b) Kirsten. c) Finn. d) Ib.

a) *Inge Ravn Ibsen*, der er født i Nørresundby 1/8 1933, er gift med uddeler Georg Larsen, født 24/9 19??.

b) *Kirsten Ravn Ibsen*, født i Nørresundby 20/6 1936, er gift med lagerforvalter Erik Bruhn Rasmussen, født 31/3 19??. To børn.

c) *Finn Ravn Ibsen*, der er læreraspirant, er født 10/4 1944 og gift med Lisa Mortensen, født 31/5 1944.

d) *Ib Ravn Ibsen*, glarmesterlærling, er født i Silkeborg 5/11 1948.

5) *Age Ravn Jensen*, søn af træskomager Marius Jensen og hustru Gunnild Ravn, er født i Nørresundby 25/2 1921. Han er gift og bosat i København.

6) *Britta Ravn Jensen*, datter af træskomager Marius Jensen og hustru Gunnild Ravn, er født i Nørresundby 17/2 1922. Hun blev 20/10 1946 viet til Knud Ravn Sørensen i Nørresundby kirke.

*Knud Ravn Sørensen* er født 1/6 1923 i Skousgård station, Øster Svendstrup sogn. Han er søn af slagtermester Thomas Ravn Sørensen, født 22/1 1886, død 20/6 1964, og hustru Else Marie Gregersen, født i Klim sogn 2/2 1886. Knud Ravn Sørensen er uddeler i Danmarks ældste brugsforening (oprettet i Thisted af provst H. C. Sonne).

Knud Ravn Sørensens børn med Britta Ravn Jensen:

a) *Kirsten Jeanette Ravn Sørensen*, født i Nørresundby 7/2 1947, har taget realeksamen i Thisted. Hun er nu ansat som bankassistent i Randers.

b) *Jørn Ravn Sørensen*, der er født i Nørresundby 24/4 1948, har taget studentereksamen fra Thisted gymnasium. Han er nu stud. oecon. (Århus universitet).

7) *Jonna Ravn Jensen*, datter af træskomager Marius Jensen og hustru Gunnild Ravn, er født i Nørresundby 17/2 1922 og viet i nævnte bys kirke til Børge Amandus Nielsen.

*Børge Amandus Nielsen*, der er uddannet som smed, er født 20/3 1919.

Børge Amandus Nielsens og Jonna Ravn Jensens børn:

a) *Finn Ravn Nielsen*, der er chauffør, er født i Nørresundby 25/10 1942. Han er gift med Jane Sloth, født 17/5 1944.

b) *Knud Erik Ravn Nielsen*, der er ekspedient, er født i Ålborg 26/9 1947.

c) *Jette Ravn Nielsen*, født i Ålborg 25/11 1948.

C) *Ejner Nielsen Ravn*, søn af gårdejer Søren Nielsen og hustru Mar-  
son Sofie Jensen, er født på Emborg Østergård i Rye sogn 4/5 1889.  
Han blev 16/4 1912 viet til Dagmar Jensen i Rye kirke. Ejner Ravn  
havde først en gård i Udbyhøj i Sødring sogn, som han senere solgte.  
Han købte derefter en gård i Boes. Efter salget af denne gård var han  
i flere år repræsentant hos maskinhandler J. Randlev i Skanderborg. Han  
endte sin omskiftelige tilværelse som ledvogter ved Rye station. Ejner  
Ravn, der døde i Rye station 5/4 1960 var en lykkelig mand. Han var  
altid tilfreds og altid i godt humør. Han var en strålende fortæller. Med  
hans ankomst og hans historier kom der liv i rækkerne. At han, når han  
fortalte, bevægede sig et stykke ude i fantasiens overdrev gjorde ingen-  
lunde hans historier ringere.

*Dagmar Jensen*, der var gift med Ejner Ravn, er født i Hjarsbæk i  
Rye sogn 10/7 1888. Hun er datter af fhv. gårdejer i Emborg Søren  
Jensen (f. 10/9 1847, d. 5/4 1933) og hustru Maren, født Petersen  
(f. 16/4 1844, d. 20/4 19??).

Ejner og Dagmar Ravns børn: a) Ragna Ravn. b) Signa Ravn.

*Ragna Ravn* er født i Udbyhøj i Sødring sogn 7/11 1912 og viet 17/5  
1942 til Johan Heinrich Brüchmann.

*Johan Heinrich Brüchmann* er født 7/10 1913. Han er børstenbinder  
og søn af Johan Peter Heinrich Brüchmann (f. 6/1 1881, d. 11/7 1954)  
og hustru Helene Marie, født Madsen (f. 11/1 1888, d. 12/3 1960).  
Begge døde i Åbenrå.

2) *Signa Ravn*, gift med grosserer Jens Sneptrup Jespersen, er født i  
Udbyhøj i Sødring sogn 7/2 1915 og viet 4/10 1960. Hun er handels-  
uddannet og har haft forskellige pladser som forretningsbestyrer.

*Jens Sneptrup Jespersen*, der er grosserer, er født i Hallingholt 1/4  
1913 og viet til Signa Ravn 4/10 1930. Han er søn af gårdejer Otto  
Christian Jespersen i Hallingholt (f. 24/5 1887, d. 1/8 1956) og hustru  
Mathilda Juliane, født Jensen, født i Løgager i Snebjerg sogn 20/7  
1889.

D) *Aage Nielsen Ravn*, søn af afdøde fhv. gårdejer af Emborg Øster-  
gård Søren Nielsen og hustru Maren Sofie Nielsen, er født på denne gård  
25/9 1890. Han overtog Emborg Østergård i 1913 og havde den til 1937.  
I 1937 blev han redaktør af bladet Landboværnet og sekretær for Land-  
brugernes sammenslutning. Fra 1950 til 1957 drev han vognmandsforret-  
ning i Horsens.

*Mary Hansine Nielsen* er født i Agtrup i Sdr. Bjert sogn 11/12 1898  
og døde i Horsens 3/5 1965. Hun var datter af fhv. skibsfører, senere  
gårdejer i Agtrup i Sdr. Bjert sogn Mads Larsen Nielsen og hustru Anne  
Marie Margrethe, født Kehlet. Vi søskende mindes vor afdøde sviger-

inde for den gæstfrihed og venlighed, hvormed hun altid modtog os, når vi gæstede vort gamle hjem.

Aage og Mary Hansine Ravns børn: 1) Else Nielsen Ravn. 2) Søren Kehlet Ravn.

1) *Else Nielsen Ravn* er født på Emborg Østergård i Rye sogn 6/3 1922. Hun blev viet til Niels Køster Svendsen 17/5 1952 i København. Hun har taget handelsskoleeksamen og har været kontorassistent og senere kontorfuldmægtig i Vejle til 1950. Derefter revisorassistent til 1953.

*Niels Køster Svendsen* er født i Fakse 21/9 1924. Han er søn af købmand Michael Køster Svendsen og hustru Sofie, født Nielsen. Michael Køster Svendsen, der har taget realeksamen og handelsskoleeksamen, driver en købmandsforretning i København. To børn.

2) *Søren Kehlet Ravn* er født på Emborg Østergård 25/1 1928. Han blev 5/8 1950 viet til Jytte Kroglund Jensen i Horsens. Han, der har taget handelsskoleeksamen, var først kontorassistent og er nu arbejdskon-sulent på arbejdsanvisningskontoret i Horsens.

*Jytte Kroglund Jensen* er født 28/1 1928 i Svendborg. Hun er handelsuddannet og har været kontorassistent. Jytte er datter af konditor Niels Kroglund Jensen og hustru Anna Ingeborg, født Svardt. To børn.

E) *Dorthea Nielsen Ravn*, datter af afdøde gårdejer Søren Nielsen og hustru Maren Sofie Jensen af Emborg Østergård i Rye sogn, blev født på denne gård 23/4 1892. Den 7/4 1921 blev hun viet til Aksel Sørensen i Gylling kirke. Forud for giftermålet havde hun i flere år været husbestyrerinde for sin morbroder, sognepræst Niels Ravn i Gylling. Thea afgik ved døden 2/2 1964. Hun døde i Rødovre og ligger begravet på Grøndalslund kirkegård dér. Det, der nu skrives, gælder også hendes udmærkede mand: Den vej, de to gik, var de gode gerningers vej. Deres hjælpsomhed og omsorg omfattede alle de gamle i Gylling sogn, der havde behov for hjælp og trøst. Alle vi søskende må med taknemmelighed minde deres uegennyttige og opofrende gerning med at passe og pleje vor gamle far.

*Aksel Sørensen* var kærner i Gylling sogn. Han blev født på Frydenslyst i Rye sogn 22/4 1890 som søn af denne gårds ejerpar, Rasmus Sørensen og hustru Marie. I vinteren 1916–17 uddannede han sig som landmand på Malling landbrugsskole, hvor han samtidig blev uddannet som kontrolassistent. 1/4 1941 overtog han forpagtningen af Gylling præstegård, og 7/4 s. å. blev han i Gylling kirke viet til Dorthea Ravn. Han blev indvalgt i Gylling sogneråd 1/4 1929. Derefter fulgte hans valg til kommunekasserer 1/4 1937. 1/4 1941 blev han ansat som kærner for Gylling kommune, hvorefter han udtrådte af sognerådet. I 1958, den 1/10, tog han sin afsked og bosatte sig i Rødovre.

Aksel Sørensens og Dorthea Nielsen Ravns børn: 1) Aage Ravn Sørensen. 2) Thorkild Ravn Sørensen.

1) *Aage Ravn Sørensen* er født i Gylling 16/2 1925 og viet til Gerda Petersen 23/11 1954. Han begyndte sin uddannelse på Knud Lauritsens søfartsskole i Svendborg. Efter udstået praktisk sejlertjeneste tog han styrmands- og senere skibsførereksamen fra Københavns Navigationsskole. Han sejlede i flere år som styrmand i Ø. K.s flåde og er nu skibsfører på overfarten Kastrup-Malmø.

*Gerda Petersen* er født i Give 24/12 1923 og gift med Aage Ravn Sørensen i Fredericia 23/11 1954. Tre børn.

2) *Thorkild Ravn Sørensen* er født i Gylling. Han begyndte ligesom broderen sin uddannelse på Knud Lauritsens søfartsskole i Svendborg. Og ligesom denne tog han efter udstået praktisk sejlertjeneste først styrmands- og senere skibsførereksamen fra Københavns Navigationsskole. Også han sejlede nogle år som styrmand i Ø. K. Han var skibsfører på overfarten Helsingør-Helsingborg (Moltzaulinjen). Blev derefter skibsfører på samme linjes overfart fra Gedser til Travemünde og er nu dette selskabs skibsinspektør.

*Birgit Sørensen*, født 4/3 1936 i Hedensted, blev 14/9 1957 viet til Thorkil Ravn Sørensen i Viby kirke. 1 barn.

F) *Agnes Nielsen Ravn*, datter af afdøde fhv. gårdejer af Emborg Østergård Søren Nielsen og hustru Maren Sofie Jensen, er født på nævnte gård 2/3 1895. Hun blev viet til husmand Niels Peter Nielsen i Rye kirke. Ægteskabet senere opløst. Agnes var den yngste af mine søskende. Hun var syg og nedbrudt, da hendes ægteskab blev ophævet. Hun tog derefter til sit hjem i Emborg. Agnes døde på amtssygehuset i Skanderborg allerede et år efter, den 12/3 1926.

*Niels Peter Nielsen*, der er født i Gl. Rye 29/8 1891, er søn af afdøde husmand Jacob Nielsen og hustru Ane Nielsen i Gl. Rye.

Niels Peter Nielsens og Agnes Ravns børn: 1) Aage Ravn Nielsen. 2) Erik Ravn Nielsen.

1) *Aage Ravn Nielsen*, der er født i Sorring i Dallerup sogn, blev viet i den katolske kirke i Nakskov 15/12 1945 til Stephanie Anna, født Mikuta. Aage Ravn Nielsen arbejder som chauffør.

*Stephanie Anna Mikuta* er født 16/7 1924 i Polen. Hun er datter af Josef Mikuta (f. 16/7 1895, d. 3/12 1963) og hustru Dorathy Mikuta (f. 5/2 1896). Fire børn.

2) *Erik Ravn Nielsen* er født i Sorring i Dallerup sogn 6/6 1925. Han er premierløjtnant i infanteriet og ansat ved Kongens jyske Fodregiment i Fredericia.

*Inger Marie Nielsen*, gift med Erik Ravn Nielsen, er født i Fredericia

28/1 1930. Hun er datter af tømrer Christian Nielsen og hustru Astrid Harriet, født Madsen. Tre børn.

3) *Anders Sørensen*, vore oldeforældre Søren Nielsen og Gunnild Marie Andersdatters tredje barn, var født i den gamle slægtsgård i Emborg 14/8 1820. Han købte 1857 en gård i Sejling ved Silkeborg og giftede sig samme år 23/10 med den 16 år yngre Christine Michaelsdatter af Sejling. Anders Sørensen (af egnens befolkning kaldet Anders Rye) døde som aftægtsmand i Silkeborg 1/12 1896 og blev begravet i Sejling 8/12 s. å. Anders Sørensen var en stiltfærdig, flittig og *munter* mand. Jeg understreger den sidste egenskab hos ham. Det var et fælles træk for søskendeflokken fra den gamle slægtsgård i Emborg.

*Christine Michaelsdatter*, gift med forannævnte Anders Sørensen (Rye), var datter af gårdejer Michael Christensen og hustru Anna og født i Sejling 29/3 1836. Hun døde som aftægtskone hos sønnen, gårdejer Anthon Østergaard i Sejling 17/7 1918. Det står fast, at hun var en begavet kvinde, der i mange forhold var forud for sin tid. Men det må vistnok samtidig fastslås, at hun selv vidste dette, og at denne viden hos hende avlede en vis lyst til at ville bestemme i forholdet til mand og børn.

Anders Sørensen og Christine Michaelsdatters børn:

1) *Søren Andersen Østergaard*, der var født i Sejling 20/9 1858, flyttede en del rundt, indtil han bosatte sig på Skjalstrup Næs pr. Vemb. Senere købte han en gård i Bonnet. Han var gift med Mette Kathrine Kristensen, født 29/1 1869, død 25/9 1952. Søren Andersen Østergaard døde i 1932. Begge ligger begravet i Vinderup.

2) *Michael Anthon Andersen Østergaard*, der var født i Sejling 24/9 1861 og døde samme sted 19/1 1936, var ligesom faderen en flittig mand og ligesom denne et muntert menneske. Han var en dygtig og interesseret landmand, der flere gange fik sit landbrug præmieret af den stedlige landboforening.

Michael Anthon Østergaard giftede sig 31/10 1888 med *Karoline Frederikke Vilhelmine Lind*, der var datter af afdøde lærer og kirkesanger Knud Pedersen Lind af Raasted. Vilhelmine Lind, der var født i 1866, døde i Sejling 11/11 1946. Vilhelmine Lind var en meget begavet kvinde og dertil et fint og kultiveret menneske. Det var ikke almindeligt den gang, at kvinder fik offentlige tillidshverv. Det var tilfældet for hendes vedkommende. Anthon og Vilhelmine Østergaard tilsluttede sig i kirkelig henseende den grundtvigske retning.

3) *Gunild Marie Andersen Østergaard* var født i Sejling 12/8 1865. Hun blev gift i Ørnsø ved Silkeborg med skovløber Marius Jensen.

4) *Johanne Andersen Østergaard* var født i Sejling 14/4 1867. Hun

var gift med gartner Emil Koefod og fik bopæl i København. Efter hans død bosatte hun sig i Silkeborg. Ægteskabet var barnløst.

5) *Andreas Martin Andersen Østergaard* var født i Sejling 18/3 1873. Han rejste i sin ungdom til København, hvor han nedsatte sig som købmand. I hans ægteskab, der senere blev opløst, var der tre børn.

4) *Jens Sørensen*, mine oldeforældre Søren Nielsen og Gunild Marie Andersdatters fjerde barn (se side 83), var født i slægtsgården i Emborg 4/12 1822. Han døde pludseligt uden forudgående sygdom på Emborg Østergård 28/10 1884. Jens Sørensen, der var ugift, deltog i alle den første slesvigske krigs tre krigsår. Et par af hans soldaterkammerater fra sognet har skildret ham som en uforfærdet soldat, der ved sit muntre sind og sine morsomme indfald satte mod i kammeraterne forud for slagene. Adskillige historier om ham er fortalt og genfortalt gennem generationerne. Et ubekræftet forlydende vil vide, at han opholdt sig i nærheden, da general Olav Rye faldt i slaget ved Fredericia.

5) *Rasmus Sørensen*, den yngste af mine oldeforældre Søren Nielsen og Gunild Marie Andersdatters børn (se side 83), var født i slægtsgården i Emborg 25/10 1929. Den 17/6 1854 blev han gift med Kirsten Marie Cathrine Simonsdatter fra Fårehuset i Rye sogn. Samme år købte han af broderen Niels Sørensen (min bedstefar) lidt over 100 tdr. land af den gamle slægtsgård i Emborg. I handelen medfulgte denne gårds bygninger. I 1892 overdrog han gården til sønnen Søren Rasmussen. Selv tog han ophold i gården som aftægtsmand. Rasmus Sørensen døde 23/5 1906 i Emborg og blev begravet i Rye. Ligesom så mange andre af slægten havde Rasmus Sørensen været medlem af Rye sogneråd. Emborg havde på hans tid et meget lille bibliotek, der blev flyttet fra skolen hen i hans opholdsstue, hvor han foretog udlånene. Selv var han en meget flittig læser.

*Kirsten Marie Cathrine Simonsdatter* var født i Fårehuset i Rye sogn 10/2 1820. Denne gård havde tilhørt hendes slægt først som fæste senere som eje fra 1703. Den første indenfor hendes slægt, man har kendskab til, er hendes tipoldefar Rasmus Hansen (se side 119). Han afstod Fårehuset i 1724 til svigersønnen Niels Sørensen (se side 119). Denne Niels Sørensen var hendes oldefar. Den næste fæster af Fårehuset var hendes bedstefar *Søren Nielsen*.

Søren Nielsen var gift tre gange. Første gang med *Anne Rasmusdatter* fra Fiskerhusene i Emborg i Rye sogn. I dette ægteskab var der en søn, *Søren*. Anden gang giftede han sig med *Johanne Pedersdatter*. I dette ægteskab var der to sønner, *Peder og Thomas*. I det tredje ægteskab var han gift med enkekonen *Kirsten Lauersdatter* fra Siim i Dover sogn. I dette ægteskab var der fire børn: *Rasmus, Laurs, Simon og Karen*.



Søren Nielsen døde i 1785. Skiftet efter ham, der er indført i Skanderborg-Aakjær Amts Skifteprotokol 1782–1791, fandt sted 16/8 1755. I skiftet nævnes alle børnene fra de tre ægteskaber.

Søren Niensens tredje hustru, Kirsten Laursdatter, der var født i 1739, døde 13/1 1826.

Det blev nu forannævnte nr. 3 blandt Søren Niensens børn fra tredje ægteskab, *Simon Sørensen*, der overtog Fårehuset. Han giftede sig med pigen *Maren Sørensdatter*. Blandt dette ægtepars børn var så *Kirsten Marie Cathrine Simonsdatter*, der 17/6 1854 blev gift med Rasmus Sørensen. Kirsten Marie Cathrine Simonsdatter døde i den gamle slægtsgård i Emborg 18/1 1897.

Rasmus Sørensens børn med Kirsten Marie Cathrine Simonsdatter:  
1) Søren Rasmussen. 2) Gunild Marie Rasmussen. 3) Maren Rasmussen. 4) Søren Rasmussen. 5) Simon Rasmussen. 6) Mette Rasmussen.

Da det er den som nr. 4 opførte Søren Rasmussen, der overtager slægtgården og fører slægten videre, har jeg valgt at omtale ham sidst.

1) *Søren Rasmussen*, der var født 28/9 1854, døde 28/11 s. å.

2) *Gunild Marie Rasmussen* var født 12/12 1855. Hun døde i Emborg lidt over 20 år gammel af tæring.

3) *Maren Rasmussen* var født i Emborg 28/7 1858. Som ung pige opholdt hun sig hjemme hos forældrene. Senere kom hun ud som husbestyrerinde. Som ældre bosatte hun sig ved Ry stationsby, hvor hun boede sammen med søsteren Mette. Maren, der var ugift, døde i Ry stationsby og blev begravet på denne bys kirkegård 28/3 1930.

5) *Simon Rasmussen* var født i Emborg 25/7 1861. Som ungkarl havde han beskæftigelse hjemme hos faderen og også en kortere tid hos broderen, der overtog slægtgården. Senere købte han en gård på Århuseggen.

6) *Mette Rasmussen* var født i Emborg 22/1 1865. Ligesom søsteren Maren kom hun ud som husbestyrerinde. Hun styrede i mange år huset for sognepræst Niels Bak i Sdr. Vissing (tidl. Rye). Som ældre bosatte hun sig sammen med søsteren ved Ry stationsby. Hun døde i denne by og blev begravet på kirkegården dér 6/12 1943.

4) *Søren Rasmussen* var født på slægtgården i Emborg 25/7 1861. Den 1/7 1892 blev han viet til Karen Jensen i Sdr. Vissing kirke. Samme år overtog han slægtgården i Emborg. Søren Rasmussen døde i Emborg 23/4 1932. Han havde gennem årene haft en række tillidshverv, bl. a. var han i to perioder medlem af Rye sogneråd.

Søren Rasmussen er en af slægtens særprægede personligheder. Finere og mere forstående menneske har jeg sjældent mødt. Han var ejer af den gamle slægtgård. Det er dog ikke min opgave at vurdere hans evner som landmand. Men lad mig alligevel i så henseende fastslå, at han lagde

et betydeligt areal af moser og kær under plov, at han i modsætning til de fleste af den tids landmænd ikke var bange for at investere, og endelig, og det turde vel være noget væsentligt, at han i økonomisk henseende stod stærkere end de allerfleste af egnens landmænd, da han overdrog gården til den yngste af børnene.

Størst var Søren Rasmussen som menneske og allerstørst i sit forhold til den tids ungdom. Vor tids ungdom *kræver*. Til den tids ungdom blev der *stillet krav*, der vel ofte kunne være ret svære at honorere. Det forekommer mig, at de ældre generationer ligesom manglede evnen (eller var det lysten) til at vejlede og rådgive de unge. Helt anderledes var det med Søren Rasmussen. Hos ham var der åbent hus for ungdommen. Søndag efter søndag samledes mange af de unge i hans hjem. Han hørte på dem, og på sin venlige og rolige måde forstod han på sokratiske vis at retlede og rådgive dem. „Hjemmefødningene“, og dem var der mange af i den tids landsbysamfund, forstod han overbevisende at forklare, at der også var en verden udenfor Emborg.

*Karen Jensen*, gift med forannævnte Søren Rasmussen, var født i Sdr. Vissing 9/1 1860 og døde i Emborg 21/12 1953. Hun var datter af gård-ejer Jens Jørgen Sørensen og hustru Marie Cathrine Jacobsen af Sdr. Vissing.

Søren Rasmussens børn med Karen Jensen: 1) Jens Folmar. 2) Snefrid. 3) Astrid Cathrine. 4) Gunnild Marie. 5) Rasmus.

1) *Jens Folmar Rasmussen* var født i Emborg 20/1 1894. Efter konfirmationen opholdt han sig nogle år hjemme og kom derefter i lære som mejerist på Alken mejeri ved Skanderborg. Han blev senere mejerist i Simmerbølle på Langeland. Han udvandrede til New Zealand og ned-satte sig dér som farmer. Folmar, der døde i december 1965, var gift med en englænderinde. I ægteskaber var der fem børn.

2) *Snefrid Rasmussen* er født i Emborg 17/12 1895. Hun har levet hele sit liv i Emborg, først hos forældrene og nu hos broderen Rasmus Rasmussen.

3) *Astrid Cathrine Rasmussen*, født i Emborg 20/9 1897, er gift med gårdejer *Jacob Hansen* i Sdr. Vissing. Ægteparret ejer den gård, Astrids mor er født i. I ægteskabet er der to børn: Karen og Anna.

4) *Gunnild Marie Rasmussen* er født i Emborg 4/4 1900 og gift med gårdejer *Magnus Børresen* i Haverslev. I ægteskabet er der tre børn: Hakon, Povl og Asger Rask.

5) *Rasmus Rasmussen*, den yngste af Søren Rasmussens og Karen Jensens børn, er født i Emborg 24/3 1902. Det blev Rasmus Rasmussen, der i 1932 overtog den gamle slægtsgård i Emborg. I år (1968) har denne gård været i slægtens besiddelse i 225 år. Rasmus Rasmussen har ved til-

køb af jord forøget gårdens jordtilliggende. Han har i fire perioder været medlem af Rye sogneråd.

*Agnes Schou*, født i Jeksen ved Skanderborg 18/8 1907, død i Emborg 7/6 1966, blev 6/1 1930 viet i Rye kirke til forannævnte Rasmus Rasmussen. Hun var datter af afd. gårdejer Hans Schou og hustru Marie, der først boede i Jeksen og senere købte en gård i Emborg i Rye sogn.

Rasmus Rasmussens børn med Agnes Schou: 1) Tove. 2) Minna. 3) Vagn. 4) Karen. 5) Lilly. 6) Preben.

1) *Tove Rasmussen*, født 10/8 1931, blev 26/6 1954 gift med gårdejer Sigvard Pedersen i Olde på Ærø.

2) *Minna Rasmussen*, født 23/11 1934, er modelsyerske i Århus.

3) *Søren Vagn Rasmussen*, født 24/4 1941, er landmand og opholder sig hjemme.

4) *Karen Rasmussen*, født 25/2 1944, har taget studentereksamen og senere tresproget korrespondenteksamen fra handelshøjskolen i Århus.

5) *Lilly Rasmussen*, født 20/3 1947, har ligesom søsteren taget studentereksamen, og ligesom denne studerer hun sprog ved handelshøjskolen i Århus.

6) *Preben Schou Rasmussen*, der er født 26/10 1949, er gartnerelev.

## Slægten i Kongsgården og Dalbogård

Der er noget sydlandsk over landsbyen Gl. Rye. Den ligger op ad en på visse strækninger stejl bakkeskråning. Ja, man kunne fristes til at kalde den en bjergskråning. På bjergets top ligger Kongsgården, der ved sin beliggenhed og med sine tykke kampestensmure minder om en gammel middelalderfæstning. Kongsgården kom i slægtens eje, da vor oldefar Peder Jensen og hustru Mette Kirstine Sørensdatter købte den i 1829.

### *Peder Jensen,*

vor oldefar og søn af vore tipoldeforældre kromand Jens Jensen Läsby og hustru Dorthea Rasmusdatter, var født i Rye kro 6/4 1803. På mødrene side kan hans stamtræ føres tilbage til vore tip<sup>7</sup> oldeforældre Ewert Voetmann og hustru Gjertrud Ewerts, der indvandrede fra Westphalen i Tyskland ca. 1626 (se side 51). På fædrene side nedstammer han fra gårdfæster Jesper Phillipsen, der døde i 1688 (se side 152).

Peder Jensen var gift to gange. Første gang med vor oldemor Mette Kirstine Sørensdatter 27/9 1828. Anden gang med Ane Marie Hansdatter 10/10 1840. Peder Jensen døde i Rye 15/9 1876.

Som allerede nævnt købte Peder Jensen Kongsgården i 1829. Købet fandt sted ved en auktion, som den forrige ejer, Thomas Frandsen Blochs enke, lod afholde dette år.

Da Peder Jensen giftede sig anden gang, måtte han skifte med børnene af første ægteskab. Det skete ifølge Thyrsting-Vrads Herreds Skifte- og Panteprokokol 1766–1858 ved et samfrændeskifte, der blev afsluttet 2/5 1840.

Politiprotokollerne fra denne tid rummer talrige sager om brændevinsbrænding og ulovlig udskænkning af brændevin. Af landbefolkningen blev det simpelthen anset som en ærlig sag. Vor oldefar Peder Jensen måtte ifølge Thyrsting Vrads Herreds Politiprotokol 1824–1834, side 276, sag nr. 49/130, erlægge 20 rdl. sølv i bøde og betale sagens omkostninger for ulovlig udskænkning af brændevin.

Ligesom de fleste af vor slægt havde han sæde i sogneforstanderskabet.

*Mette Kirstine Sørensdatter,*

vor oldemor og Peder Jensens første hustru, tilhørte en anset slægt i Rye. Hendes far var selvejergårdmand og sognefoged Søren Kristensen i Rye. Hendes mor, Ella Thomasdatter, var datter fra den nærliggende Ryegård. Mette Kirstine var født i Rye 11/10 1801. 27/9 1828 blev hun i Rye kirke viet til vor oldefar Peder Jensen. Hun døde i Kongsgården efter en barnefødsel 23/3 1834.

*Ane Marie Hansdatter,*

vor oldefar Peder Jensens anden hustru, var født i Melbjerg i Rye sogn 3/1 1812. 10/10 1840 blev hun viet til Peder Jensen i Rye kirke. Ane Marie Hansdatter, der døde i Rye 22/5 1822, var datter af boelsmand *Hans Andersen* i Melbjerg og hustru *Marie Cathrine Sørensdatter*, født i 1773 og død 15/5 1855.

Nu følger vor oldemor Mette Kirstine Sørensdatters forfædre og deres efterkommere:

*Søren Kristensen,*

vor tipoldefar og vor tipoldemor Mette Kirstine Sørensdatters far, var søn af vore tip<sup>2</sup> oldeforældre Kristen Sørensen og hustru Kirsten Nielsdatter. Søren Kristensen var selvejergårdmand og sognefoged i Rye, hvor han var født i 1769. 28/11 1800 blev han viet i Rye kirke til Ella Thomasdatter fra Ryegård. Søren Kristensen døde i Rye 18/2 1829.

Det fremgår af Thyrsting-Vrads Herreds Skøde- og Panteprotokol 1766–1858, at der 13/1 1813 blev udstedt et skøde af Mette Rasmusdatter Wissing til vore tipoldeforældre Søren Kristensen og hustru Ella Thomasdatter på <sup>1</sup>/<sub>12</sub> af Rye Sønderskov (Mette R. W. var Ellas mor).

*Ella Thomasdatter,*

vor tipoldemor og datter af vore tip<sup>2</sup> oldeforældre, selvejergårdmand Thomas Nielsen og hustru Mette Rasmusdatter Wissing fra Ryegård i Rye sogn (se side 139–140), var født i Ryegård i 1781. Hun blev 28/11 1800 gift med Søren Kristensen. Ella Thomasdatter døde i Rye 8/7 1847 efter mange års sygdom.

Ella Thomasdatter var søster til ejeren af gården Højlund i Boes i Dover sogn, Niels Thomassen, til ejeren af hendes fødegård, Rasmus Thomassen, og til Gunnild Marie Thomasdatter, der var gift med mølle-ejer Frands Henrik Lenz Bloch i Rye Mølle.

*Kristen Sørensen,*

vor tip<sup>2</sup> oldefar og søn af vore tip<sup>3</sup> oldeforældre Søren Rasmussen og Johanne Thomasdatter, var født i Rye i 1735. Han fæstede ifølge Det Skanderborgske Rytterdistrikts Fæsteprotokol 1746–1764 10/11 1758 faderen Søren Rasmussens gård. Kristen Sørensen døde 4/5 1808 i en alder af 73 år.

*Kirsten Nielsdatter,*

vor tip<sup>2</sup> oldemor og gift med forannævnte Kristen Sørensen, var født i Ryegård i Rye i 1741. (Se skiftet efter moderen side 139). Hun var datter af vore tip<sup>3</sup> oldeforældre, Niels Andersen og hustru Ella Thomasdatter i Ryegård. Kirsten Nielsdatter døde i Rye 11/12 1821.

*Søren Rasmussen,*

vor tip<sup>3</sup> oldefar, fæstede ifølge Det Skanderborgske Rytterdistrikts Fæsteprotokol (G. 491, nr. 15) 13/4 1731 et hus i Rye. Senere fæstede han ifølge samme protokol (1746–1764, side 2) 21/2 1746 en partsgård i Rye på lidt over 3 tdr. hartkorn. Denne gård blev 10/11 1758, ligeledes ifølge samme protokol, bortfæstet til sønnen, vor tip<sup>2</sup> oldefar Kristen Sørensen. Søren Rasmussen fødtes ca. 1705 og døde efter 1758.

*Johanne Thomasdatter,*

vor tip<sup>3</sup> oldemor og gift med forannævnte Søren Rasmussen, var ifølge folketællingen i Rye i 1787 opholdskone hos sønnen Søren Kristensen. Hun døde i 1789 i en alder af 87 år og var altså født i 1702.

Vore tipoldeforældre Søren Kristensens og Ella Thomasdatters børn:

- A. Mette Kirstine Sørensdatter (vor oldemor).
- B. Johanne Sørensdatter.
- C. Thomas Sørensen (senere ejer af Dalbogård).
- D. Kristen Sørensen.
- E. Niels Sørensen (senere ejer af Slotsgården).

A. *Mette Kirstine Sørensdatter*, vor oldemor, er allerede omtalt side 100.

B. *Johanne Sørensdatter*, der var født i Rye 1/4 1804, døde dér 36½ år gammel af tæring.

C. *Thomas Sørensen*, der var søn af vore tipoldeforældre Søren Kristensen og Ella Thomasdatter og født i Rye 9/4 1806, blev 10/8 1845 viet i Dover kirke til Ane Marie Jensdatter. Efter giftermålet overtog han forældrenes gård i Rye (Dalbogård). Thomas Sørensen, der var sognefoged i Rye, havde flere gange været udpeget som sognets valgmand ved landstingsvalgene. Han døde i Rye 30/4 1879.

*Ane Marie Jensdatter*, der 17 år gammel blev gift med Thomas Sørensen, var født i Siim i Dover sogn i 1728. Hun var datter af gårdejer Jens Jacobsen, der ejede Bolet i Siim. Hun døde i Rye 6/3 1875.

Thomas Sørensen og Ane Marie Jensdatter havde børnene: 1) Ellen. 2) Søren. 3) Kirsten. 4) Jens. 5) Mette Kirstine. 6) Mette Kirstine.

1) *Ellen Thomasdatter* var født 27/3 1848. Hun blev gift med gård-ejer Niels Frandsen i Bøgeskov 12/6 1877.

2) *Søren Thomassen*, født i Rye 8/8 1849, blev 28/4 1876 viet til Rasmussine Nielsen. Han overtog derefter fødegården (Dalbogård), som han drev til sin død 11/12 1898. Forståelse og hjælpsomhed overfor sognets fattige var et af de træk, der prægede Søren Thomassens væsen.

*Rasmussine Nielsen* (kaldet Sine), født i Jærgergården i Rye 23/3 1853, var datter af denne gårds ejerpar, Niels Nielsen og Maren Andersdatter. Hendes bedsteforældre, Niels Laursen og hustru Johanne Nielsdatter, ejede ligeledes denne gård. Gennem bedstemoderen, nævnte Johanne N., der var datter af vor tipoldefar Niels Jensen i Bakkegården i Rye og hustru Johanne Rasmusdatter, nedstammer Sine Nielsen fra sognepræst Christen Nielsen, der var præst i Rye fra 1564 til 1614. (Side 112 og 113). Efter mandens død fortsatte Sine Nielsen driften af gården. Hun solgte senere denne til alderdomshjem. Sine Nielsen døde i Tulstrupgård 3/1 1912.

Foruden forannævnte Rasmussine Nielsen og den på side 167 nævnte Johanne Nielsen havde Niels Nielsen og Maren Andersdatter i Jærgergården børnene:

1. Niels Nielsen, født i august 1849, død 19/10 1923, ejer af Svejstrup Skovgård og gift med Barbare Marie Rasmussen fra Sdr. Vissing.

2. Maren Nielsen, født 20/3 1851, død 28/3 1867.

3. Ane Kirstine Nielsen, født 31/7 1855, død 27/3 1919, gift med gårdejer Peder Andersen fra Boes, ejer af Ris Skovgård ved Skanderborg.

4. Maren Nielsen, født 28/8 1857, død 28/7 1931, gift med gårdejer Peder Jensen Dalgaard i Slagballe, Græstrup.

5. Anders Nielsen, født 11/11 1859, død 10/5 1928, ejer af Svejstrup Østergård og gift med Ane Kirstine Pedersen fra Kragshjerggård ved Slagelse, kan jeg uden modsigelse betegne som den største blandt alle de store indenfor andelsbevægelsen i Danmark. (Se Dansk Biografisk Leksikon, Bind 17, side 9–11. H. Hertel: „Andelsbevægelsen i Danmark“ og „Märkesmand inom den kooperative rörelsen 1922“). Hans portrætrelief findes på en mindesten, der er rejst over ham på Svejstrup Østergårds mark.

6. Rasmus Nielsen, født 29/10 1861, død 4/6 1863.

Alle de her nævnte nedstammer over deres bedstemor, Johanne Niels-

datter (datter af vor tipoldefar Niels Jensen i Bakkegården), fra sognepræst Christen Nielsen i Rye, født ca. 1540.

Søren Thomassen og Sine Nielsens børn: a) *Niels Thomassen*. b) *Marie Thomassen*. c) *Thomas Thomassen*. d) *Maren Thomassen*. e) *Jens Thomassen*.

a) *Niels Thomassen*, født i Rye (Dalbogård) 28/1 1877, blev 19/1 1901 gift med *Jacobine Pedersen* fra Nr. Vissing. Han ejede først en gård i Rye. Senere købte han en ejendom i Fiirgårde. Sidst havde han en ejendom i Laven. Niels Thomassen og Jacobine havde mange børn.

b) *Marie Thomassen* var født i Rye 16/2 1880 og døde samme sted i maj 1902. Marie Thomassen tog lærerindeeksamen fra frk. Langs skole i Silkeborg. Hun var først lærerinde på Thurø og senere lærerinde i Rye.

c) *Thomas Sørensen Thomassen*, der var født i Rye (Dalbogård) 8/6 1881, blev i december 1904 viet i Rye kirke til *Ane Marie Pedersen*, der var født i Kongsgården i Rye 16/4 1883 som datter af gårdejer Hans Pedersen og hustru Johanne Nielsen i Kongsgården. Ane Marie Pedersen døde i Tulstrupgård 4/12 1946. Hende og hendes efterkommeres stamtræ er her i bogen ført tilbage til Gorm den Gamle.

Thomas Sørensen Thomassen købte i 1919 Tulstrupgård. I 1954 overdrog han gården til svigersønnen Jens Erik Balle. Thomas Sørensen Thomassen døde i Tulstrupgård 29/7 1956. Thomas Sørensen Thomassen nød anseelse som en dygtig landmand. En række tillidshverv, der var betroet ham i årenes løb, står som udtryk for, at han var en begavet mand og en mand, man havde tillid til.

Thomas Sørensen Thomassen og Ane Marie Pedersens børn:

c<sup>1</sup>) Sigrun Marie, født 5/5 1905, gift 30/6 1935 med tømrer og bygningssnedker Henning Christensen i Tørring ved Ry st.

c<sup>2</sup>) Johanne, født 12/12 1906. Johanne tog lærerindeeksamen i Århus 1928 og er nu lærerinde i Sejs ved Silkeborg.

c<sup>3</sup>) Esther Henny, født 21/4 1908, blev 9/7 1932 gift med handelsmand Aage Bak Petersen i Gern.

c<sup>4</sup>) Ellen Astrid, født 26/11 1909, død 8/3 1923.

c<sup>5</sup>) Tove Agnes, født 26/6 1913, gift 13/11 1936 med gårdejer Erik Rasmussen, Annexgården i Tulstrup ved Rye st.

c<sup>6</sup>) Astrid Ellen, født 30/7 1924, blev 23/3 1954 gift med Jens Erik Balle, der har overtaget hustruens fødegård, Tulstrupgård ved Ry st.

d) *Maren Thomassen*, der var født i Rye (Dalbogård) 1/2 1885, blev 9/6 1907 gift med togfører Niels Pedersen, født i Rye 20/11 1882 og død i Herning 4/8 1949.

Niels Pedersens og Maren Thomassens børn: d<sup>1</sup>) Einar Pedersen,



født 20/9 1907 (?). d<sup>2</sup>) Søren Pedersen, født 15/6 1908. d<sup>3</sup>) Sigurd Harry Pedersen, født 10/9 1909.

e) *Jens Thomassen*, født i Rye (Dalbogård) 10/2 1888, blev 11/11 1920 gift med Karen Elisabeth Nepper. Jens Thomassen, der var købmand i Silkeborg, døde 30/7 1958.

Jens Thomassens og Karen Elisabeth Neppers børn: e<sup>1</sup>) Henning Christian Thomassen, født 29/11 1921. e<sup>2</sup>) Niels Nepper Thomassen, født 10/12 1922. e<sup>3</sup>) Ernst Nepper Thomassen, født 6/2 1924. e<sup>4</sup>) Sine Ruth Thomassen, født 14/2 1926. e<sup>5</sup>) Birthe Nepper Thomassen, født 19/10 1928.

3) *Kirsten Thomassen*, der var datter af gårdejer og sognefoged Thomas Sørensen og hustru Ane Marie Jensdatter, var født i Rye (Dalbygård) 27/3 1851. Hun blev 25/5 1880 gift med gårdejer Jens Frandsen i Bøgeskov.

4) *Jens Thomassen* var født i Rye (Dalbogård) 16/6 1855. Han, der var søn af gårdejer og sognefoged Thomas Sørensen og hustru Ane Marie Jensdatter, blev gift i Rye kirke med Maren Olesen fra gården Fællund i Rye sogn. Ved giftermålet med hende blev han ejer af hendes fødegård Fællund (nu Lyngbakkegård) i Rye sogn.

*Maren Olesen*, der var gift med Jens Thomassen, var født i gården Fællund i Rye sogn 28/10 1854. Hun var datter af denne gårds ejerpar, Ole Mathisen og hustru Else Godtfredsatter. Maren Olesen døde 19/4 1897.

5) *Mette Kirstine Thomassen*, datter af gårdejer og sognefoged Thomas Sørensen og hustru Ane Marie Jensdatter, var født i Rye 16/3 1857. Mette Kirstine døde som barn.

6) *Mette Kirstine Thomassen*, datter af gårdejer og sognefoged Thomas Sørensen og hustru Ane Marie Jensdatter, var født i Rye 2/10 1861. Hun blev 27/11 1885 gift med gårdejer Peder Sørensen fra Rørth i Bjergager sogn.

D. *Kristen Sørensen*, der var søn af Søren Kristensen og Ella Thomasdatter, var født i Rye 5/3 1809. Derudover kan intet oplyses om ham.

E. *Niels Sørensen*, den yngste af mine tipoldeforældre Søren Kristensen og Ella Thomasdatters børn, vil blive omtalt under slægten i Slotsgården (side 165).

Jeg vender nu tilbage til vor oldefar Peder Jensens børn i hans to ægteskaber. Børnene i første ægteskab med Mette Kirstine Sørensdatter: 1) Jens Pedersen. 2) Søren Pedersen. 3) Dorthea Pedersdatter. 4) Dorthea Pedersdatter. – Børnene i hans andet ægteskab med Ane Marie Hansdatter: 5) Mette Kirstine Pedersdatter. 6) Marie Cathrine Pe-

dersdatter. 7) Hans Pedersen. 8) Ane Cathrine Pedersdatter. 9) Jens Peder Pedersen (Holm). 10) Karen Pedersdatter. 11) Johan Peder Pedersen. 12) Anders Pedersen.

1) *Jens Pedersen*, der var født i Kongsgården 9/8 1829, var gift første gang med Cathrine Rasmusdatter. Vielsen fandt sted i Them kirke 28/2 1859. Cathrine Rasmusdatter, der var datter af gårdejer Rasmus Andersen og hustru Kirsten Jacobsdatter, døde af tæring 28/2 1862. Jens Pedersen giftede sig anden gang 28/12 1869 med Marie Sørensen, der var datter af gårdejer Søren Rasmussen og hustru Mariane Knudsdatter. Jens Pedersen døde 8/4 1907. Marie Sørensen, der var født i 1840, døde i marts 1917. De ligger begge begravet på Them kirkegård.

Jens Pedersens børn med Marie Sørensen: a) Cathrine Pedersen. b) Peder Jensen Pedersen. c) Mette Kirstine Pedersen.

a) *Cathrine Pedersen*, der var født i Thomaskær 13/9 1870, var gift med Jens Nielsen fra Bakbjerg i Them sogn. Ægteparret købte umiddelbart efter giftermålet gården Bording Højgård i Sinding ved Silkeborg. Cathrine døde 7/9 1939.

Jens Nielsen og Cathrine Pedersen havde børnene: Jens Peder, Inger og Kirsten Marie.

b) *Peder Jensen Pedersen*, der var født i Thomaskær 20/1 1872, blev 8/11 1904 gift med *Karen Marie Sørensen Dyhr*, der var født 11/4 1873. Peder Jensen Pedersen overtog fødegården i Thomaskær. Han døde dér 17/2 1917, hvorefter enken fortsatte driften af gården i 22 år. Hun døde i Silkeborg 2/5 1961.

Peder Jensen Pedersens børn med Karen Marie Sørensen Dyhr: b<sup>1</sup>) *Jens Ejnar Dyhr Pedersen*. b<sup>2</sup>) *Søren Siegfred Dyhr Pedersen*.

b<sup>1</sup>) *Jens Ejnar Dyhr Pedersen*, født 29/3 1906, er gift med *Johanne Laurine Nielsen*, der er født i Mønsted ved Viborg 17/10 1903. Hun er datter af boelsmand Hans Christian Nielsen og hustru Ani. Ægteparret ejede en gård i Almtoft ved Kellerup. De bor nu i Kellerup.

b<sup>2</sup>) *Søren Siegfred Dyhr Pedersen*, der er født 30/6 1909, er gift med Helga Christensen, født 24/10 1910. Hun er datter af smed Niels Kristian Christensen i Valby ved Frederiksborg. Ægteparret ejer en gård i Aversi i Præstø amt.

c) *Mette Kirstine Pedersen*, der var født i Thomaskær i Them sogn 1/10 1879, nedsatte sig som syerske i Silkeborg. Hun, der var ugift, døde i Silkeborg.

2) *Søren Pedersen*, søn af vore oldeforældre Peder Jensen og Mette Kirstine Sørensdatter, var født i Kongsgården i Gl. Rye 21/11 1830. Han blev 13/5 1864 gift med Ellen Sørensen, der var født 16/8 1835.

Hun var datter af gårdejer Søren Christensen og hustru Karen Andersdatter i Moselund.

3) *Dorthea Pedersdatter*, født i Kongsgården 27/5 1832, døde som spæd.

4) *Dorthea Pedersdatter*, min bedstemor, datter af vore oldeforældre Peder Jensen og Mette Kirstine Sørensdatter, var født i Kongsgården i Gl. Rye 16/3 1834 (se side 104).

5) *Mette Kirstine Pedersdatter*, der var datter af vor oldefar Peder Jensen i hans andet ægteskab med Ane Marie Hansdatter, var født i Kongsgården 2/3 1841. Hun blev 16/2 1861 gift med ungkarl Jens Sørensen i Gl. Rye.

6) *Marie Kathrine Pedersen*, der var datter af vor oldefar Peder Jensen i hans andet ægteskab med Ane Marie Hansdatter, var født i Kongsgården 26/11 1842. Hun blev 20/4 1871 gift med gårdejer Jens Frandsen, hvis anden hustru hun blev. Marie Kathrine døde i Jærgergården 19/11 1879.

*Jens Frandsen*, der var søn af gaardejer Frands Bloch Jensen og altså sønnesøn af vore tipoldefar, kromand Jens Jensen Låsby, var født i Jærgergårdens sydligste del 27/12 1838. Jens Frandsen giftede sig første sønnesøn af vor tipoldefar, kromand Jens Jensen Låsby, var født i Jærgergården (den nordligste del). Ved dette giftermål blev han ejer af nævnte gård. Efter Maren Andersdatters død 8/3 1863 giftede han sig anden gang med forannævnte *Marie Kathrine Pedersen*. Efter hendes død giftede han sig tredje gang 23/7 1881 med *Ane Kirstine Jensen* fra Sdr. Vissing i Voerladegård sogn. Jens Frandsen, der var en anset mand, havde adskillige tillidshverv. Han var således formand for Rye Sparekasse og næstformand i bankrådet for Silkeborg Bank. Jens Frandsen døde i Skanderborg 23/10 1907.

I sit første ægteskab med Maren Andersdatter havde Jens Frandsen sønnen Niels Jensen, der senere overtog fødegården. Niels Jensen, der i flere år var sognerådsformand for Rye sogn, var gift to gange. Første gang med Ane Laursen. Anden gang med Maren Nielsen fra Glarbogård, enke efter gårdejer Søren Rasmussen, Ryegård. (Se side 146).

I det andet ægteskab med Marie Kathrine Pedersen, var der en datter, Maren Frandsen, født 1872, død 1943. Hun var gift med overlæge, dr. med. Chresten Isager i Ry St., født 1864, død 1944.

Jens Frandsens tredje ægteskab var barnløst.

7) *Hans Pedersen*, der var født i Kongsgården 12/1 1845, blev viet til Johanne Nielsen i Rye kirke 5/12 1879. Det blev ham blandt de mange søskende, der overtog fødegården. Han overtog denne, der var på 100 tdr. land ager og 70 tdr. land skov, i 1873 og havde den til 1907.

Hans Pedersen var sognerådsformand i Rye sogn i 8 år omkring århundredskiftet. I 1902 blev han kirkeværge og medlem af menighedsrådet. Han var medstifter af Rye Brugsforening, medlem af dennes bestyrelse og formand for den i mange år. Han var endvidere bestyrelsesmedlem i Søkilde Mejeri og i bestyrelsen for Rye Sogns Hjælpeforening. 1884 var han sognets valgmand ved landstingsvalget. Hans Pedersen døde 11/1 1921. Hans Pedersen tæller i rækken af Rye sogns ansete mænd. Han var et kultiveret menneske, retskaffen og forstående overfor sognets småfolk.

*Johanne Nielsen*, Hans Pedersens hustru, var født i Slotsgården 13/6 1849. Hun var datter af denne gårds ejerpar, Niels Sørensen og Gedske Pedersdatter. Johannes bedsteforældre var vore tipoldeforældre Søren Kristensen og Ella Thomasdatter. Johanne Nielsen, der blev viet til Hans Pedersen 5/12 1879, døde 29/8 1933. Johanne og hendes efterkommere nedstammer fra Gorm den Gamle. (Se side 170).

I ægteskabet var der børnene: 1) Peder Jensen Pedersen. 2) Anne Marie Pedersen. 3) Gedske Pedersen.

1) *Peder Jensen Pedersen* er født i Kongsgården 8/2 1881 og viet i Rye kirke 1/2 1916 til Anna Marie Nielsen. I 1907 overtog han fødegården, som han igen solgte 1/1 1949. Peder Jensen (den nulevende slægts nestor) og hustru fejrede deres guldbryllup 1/2 1966. Umiddelbart før foranstående gik i trykken, indløb der meddelelse om, at Peder Jensen Pedersen var afgået ved døden. Med ham forsvandt en af de store skikkelser i Rye sogns historie, et levn fra dette sogns fortid. Han besad den soliditet, det retsind og den medfølelse med andre, der var så typisk for fortidens gårdmænd i dette sogn. Skønt gammel af år forstod han den nye tid. Hans lyse livssyn og muntre væsen prægede samværet med ham.

*Anna Marie Nielsen* er født 7/2 1895. Hun er datter af fhv. gårdejer og derefter mangeårig bestyrer af Himmelbjerggården Knud Nielsen og hustru Anna Thomine Thomassen.

Peder Jensens og Anna Marie Nielsens børn: a) Johanne. b) Anna Thomine.

a) *Johanne Pedersen*, der er født i Kongsgården i Rye 11/7 1916, er gift med mejeribestyrer *Jens Isager*, Tamdrup mejeri i Lund ved Horsens. Deres børn er: 1) *Bodil*, født 9/4 1940, sygeplejerske ved kommunehospitalet i Horsens (opholder sig for tiden i Kongo). 2) *Anna Marie*, født 17/7 1942, gift med seminarieadjunkt *Jens Kjarby* i Gedved (2 børn). 3) *Ingrid*, født 23/2 1947, har taget handelsskoleeksamen og er nu sygemedhjælper på kommunehospitalet i Horsens.

b) *Anna Thomine Pedersen* er født i Kongsgården i Rye 2/6 1918 og gift med fhv. gårdejer af Sevel, *Anders Thinggaard Madsen*, der nu ejer

et ismejeri ved Holstebro. Deres børn er: 1) Elektriker *Hans Thinggaard Madsen*. 2) Kontorassistent *Lis Thinggaard Madsen*.

2) *Ane Marie Pedersen*, der var gift med gårdejer Thomas Thomasen, Tulstrupgård, er allerede omtalt. (Se side 103).

3) *Gedske Pedersen*, født i Kongsgården 12/5 1886, død 27/3 1951, var gift med gårdejer Rasmus Rasmussen, Rugård ved Ry St., født 13/8 1881, død 19/3 1946. I ægteskabet var der børnene *Peder Rasmussen*, gårdejer i Rulund, gift med Gerda Veigelt fra Fiirgårde, og *Johanne Rasmussen*, gift med gårdejer Jens Rasmussen i Rugård.

8) *Ane Cathrine Pedersdatter* (se side 105), der var født i Kongsgården 2/4 1847 (datter af vor oldefar Peder Jensen og hustru Ane Marie Hansdatter), døde af lungetæring og vattersot 31/5 1872.

9) *Jens Peder Pedersen (Holm)* (se side 105), søn af vor oldefar Peder Jensen i dennes andet ægteskab med Ane Marie Hansdatter, var født i Kongsgården i Gl. Rye 29/1 1849. Den 27/6 blev han viet til Ane Kirstine Rasmussen i Torrild kirke ved Odder. Ane Kirstine var datter af gårdejer Rasmus Rasmussen (kaldt Holm) og hustru Kirsten Hansdatter, der ejede gården Petersholm i Torrild sogn. Denne gård blev overtaget af Jens Peder Pedersen Holm.

*Ane Kirstine Rasmussen*, der var født 9/10 1848, døde 24/9 1895. Jens Peder Pedersen Holm døde 7/4 1928.

Ligesom broderen Hans Pedersen i Kongsgården i Gl. Rye og halvbroderen Jens Pedersen i Thomaskær i Them sogn var Peder Holm en forstående mand i forholdet til sine medmennesker, venlig og hjælpsom, hvor hjælpsomhed var tiltrængt. Peder Holm var af den gamle skole og forstod måske nok ikke helt, at den tid, da gårdmandsbørn nødvendigvis måtte gifte sig med gårdmandsbørn, var omme.

Jens Peder Pedersen Holms børn med Ane Kirstine Rasmussen: A) Rasmus Pedersen Holm. B) Anine Kirstine Pedersen Holm. C) Ane Marie Pedersen Holm. D) Jens Peder Pedersen Holm. E) Kathrine Kirstine Pedersen Holm.

A) *Rasmus Pedersen Holm* var født i gården Petersholm i Torrild sogn 26/8 1878. Han giftede sig 3/11 1903 i Dover kirke med Nielsine Andersen fra Hemstok. Samme år købte han den smukke Fensholt Højsgård ved Odder. Rasmus Holm blev tidligt kaldt bort. Han var indlagt på Odder sygehus for en hjertelidelse. Men da han forstod, at det bar mod døden, ønskede han at komme hjem til Fensholt Højsgård. Han døde dér i april 1928. Hjemlivet sammen med hustru og børn var det primære i Rasmus Holms tilværelse. Han nåede, så kort han end levede, at skabe et slægtssammenhold, der lever videre i hans slægt.

*Nielsine Andersen*, gift med forannævnte Rasmus Holm, var født i Hemstok Østergård ved Skanderborg 30/1 1882. Hemstok Østergård, der er en gammel slægtsgård og en af Skanderborgegnens smukkeste gårde, ejedes af hendes forældre, gårdejer Christen Andersen og hustru Mette Marie Nielsen Glarbo, født henholdsvis 7/10 1843 og 29/4 1851, død henholdsvis 5/9 1915 og 28/4 1924. Nielsine Andersen havde en arv med hjemmefra. Hermed tænker jeg ikke på den sikkert ret anselige medgift, hun fik med fra dette velhavende hjem. Jeg tænker udelukkende på den åndelige arv, hun havde med. Og lad mig tilføje: Hun formåede at give slægten del i denne arv.

Rasmus Holms børn med Nielsine Andersen:

a) *Anna Kirstine Pedersen Holm*, der er født i Fensholt Højsgård 29/11 1904, ejer denne gård i fællesskab med broderen Jens Holm.

b) *Gunnar Pedersen Holm*, født i Fensholt Højsgård 3/1 1907, blev 16/6 1942 gift med sygeplejerske Inger Marie Nygaard (ægteskabet opløst i 1947). Gunnar Holm var ejer af Storring Vestergård ved Lille-ring. Efter salget af denne gård blev han ansat som akkvisitør ved Falcks Redningskorps. Senere blev han inkassator og er nu inspektør i dette korps. Gunnar Holm, der er en meget dygtig amatør-genealog, fortjener faktisk et særligt kapitel i denne bog for det store og uegennyttige arbejde, han har udført som min nære og utrættelige medhjælper. Vi har arbejdet sammen med det fælles formål at kaste lys i det mørke, der indhyller vore gamle forfædres veje. De forfædre, der, hvis man da kan tro de gamle dokumenter, in pleno er salige.

c) *Anders Pedersen Holm*, født i Fensholt Højsgård 12/4 1908, blev 18/8 1933 gift i Hørning kirke med Dagny Borgbjerg, født i Frejerslev ved Hørning 31/10 1909. Ægteparret ejer Koldt Vestergård ved Hasselager.

d) *Jens Peder Pedersen Holm*, født i Fensholt Højsgård 7/6 1909, er sammen med søsteren Anna Holm ejer af fødegården.

e) *Christen Dencher Pedersen Holm*, født i Fensholt Højsgård, gift med Marie Sørensen, født i Hvilsted 27/5 1912, er ejer af gården Karensminde i Torrild ved Odder.

f) *Marie Pedersen Holm* er født i Fensholt Højsgård 1/4 1913. Hun blev 13/3 1935 gift med Svend Erik Toubro Hansen, der er født i Gundstrup ved Grevinge 1/6 1909. Ægteparret ejer gården Agergård ved Højby St.

B) *Annine Kirstine Pedersen Holm* fødtes på gården Petersholm i Torrild sogn 30/5 1881. Hun blev viet til gartner Frede Hasle ved den sygeseng. Efter hans dødsfald, der indtraf kort tid efter, tog hun op-

hold hos broderen, købmand Jens Peder Holm i Silkeborg. Hun døde i denne by.

C) *Ane Marie Pedersen Holm*, der var født på gården Petersholm i Torrild sogn 21/4 1884, døde 25/10 1963. Hun blev gift med *Peder Nielsen*, der overtog hendes fødegård. Peder Nielsen var i en årrække formand for Torrild sogneråd. Han bor nu i en villa lige overfor hans gamle gård.

D) *Jens Peter Pedersen Holm* var født på gården Petersholm i Torrild sogn 28/6 1886. Han blev 2/12 1909 viet til Agnes Alfrida Nielsen i Torrild kirke. Hun er født i København 11/2 1885. Jens Peter Pedersen Holm, der var storkøbmand i Silkeborg, døde dér 9/12 1963.

E) *Kathrine Kirstine Pedersen Holm* var født på gården Petersholm i Torrild sogn 22/5 1889 og gift 24/10 1922. Hun døde i 1959 og blev begravet i Skanderborg 5/10 1959. Kathrine var gift med gårdejer Jens Jespersen i Vrold ved Skanderborg, født i Skårup ved Skanderborg 5/10 1893. Jens Jespersen lever endnu.

11) *Johan Peder Pedersen* (se side 105), søn af vor oldefar Peder Jensen i Kongsgården og dennes hustru i andet ægteskab, Ane Marie Hansdatter, var født i Kongsgården 8/5 1853. Han blev gift med Rasmine Laursen i Sdr. Vissing kirke og overtog efter giftermålet hendes fødegård Tornelund i Sdr. Vissing. Johan, der i to perioder var formand for Sdr. Vissing sogneråd, døde 30/4 1930. Hans ahnerække er i denne bog over slægterne i Kongsgården og Rye kro ført tilbage til vor tip<sup>7</sup> oldeforældre Ewert Voetmann og Giertrud Ewerts.

*Rasmine Laursen*, gift med Johan Peder Pedersen, var født i Sdr. Vissing 24/2 1856. Hendes far, *Laurs Nielsen*, var søn af gårdejer *Niels Laursen* og *Johanne Nielsdatter* i Jærggården i Rye. Nævnte Johanne Nielsdatter var igen datter af vore tipoldeforældre *Niels Jensen* og *Johanne Rasmusdatter* i Bakkegården i Rye. Rasmine Laursen nedstammer altså fra sognepræst Christen Nielsen i Rye (præst i Rye 1564–1614). Rasmine Laursen døde 19/2 1924.

Johan Peder Pedersen og Rasmine Laursens børn:

1) *Ane Marie Pedersen* fødtes på gården Tornelund i Sdr. Vissing 23/3 1881 og døde 10/4 1967. Ane Marie Pedersen var gift med gårdejer Frands Frandsen i Buurgårde pr. Østbirk. Frands Frandsen var født 16/5 1879 og døde 27/6 1952. Deres børn:

a) Gårdejer Johannes Frandsen i Gedved, født 19/8 1904. En søn er handelsskoledirektør, cand. mag. H. Bech Frandsen, Horsens.

b) Postbud Jens Aage Frandsen, født 17/5 1909.

2) *Marie Pedersen*, der var født på gården Tornelund i Sdr. Vissing 15/7 1882, døde 12/10 1951. Marie Pedersen var gift med gårdejer Kri-

sten Pedersen i Addit. Kristen Pedersen var født 29/1 1879 og døde 28/6 1953. Deres børn:

- a) Elektriker Peder Pedersen, født 2/8 1904.
- b) Fhv. centralbestyrer Johan Pedersen, født 21/4 1908.
- c) Karen Pedersen, født 2/4 1912, død 1937.

3) *Maren Annine Pedersen*, født på gården Tornelund i Sdr. Vissing 29/9 1888, døde 13/10 1950. Maren Annine Pedersen var gift med gård-ejer Kristian Aase Pedersen i Dauding ved Græstrup. Kristian Aase Pedersen, der var født 12/5 1878, døde 20/2 1927. Deres børn:

- a) Aase Pedersen, født 30/5 1910 (udvandret til Canada).
- b) Mine Kristiane Pedersen, født 24/2 1914.
- c) Niels Aase Pedersen, født 7/3 1919 (udvandret til Canada).
- d) John Aase Pedersen, født 25/3 1921.
- e) Ingrid Pedersen, født 29/11 1923.

4) *Laurs Peter Pedersen*, der er født på gården Tornelund i Sdr. Vissing 7/9 1892, overtog fødegården Tornelund i Sdr. Vissing efter faderen. Laurs Peter Pedersen er gift med Petrine Rasmine Nielsen Sejten, der er født i Pårup i Engesvang sogn 30/4 1898. Hun nedstammer fra en gammel hedebondeslægt. Hendes forfædre ejede gården Sejtengård i Kristianshede. Gårnavnet er nu blevet til et slægtsnavn. Laurs Peter Pedersen og Petrine Rasmine Sejtens børn:

- a) Johan Sejten Pedersen, født 12/3 1921 (købmand i Horsens).
- b) Holger Sejten Pedersen, født 13/9 1928 (nuværende ejer af Tornelund).

12) *Anders Pedersen* (se side 105), søn af vor oldefar Peder Jensen og hustru Ane Marie Hansdatter, var født 4/7 1857 og døde 6/5 1858.

Den på side 110 nævnte Rasmine Laursen havde en søster *Johanne Laursen*, der blev gift med *Niels Andersen* fra Sdr. Vissing. En søn af disse er den nulevende 91 år gamle Laurs Nielsen, bosat i Århus. Også hans stamtræ er her i bogen ført tilbage til vor tip<sup>7</sup> + tip<sup>8</sup> oldefar, sognepræst Christen Nielsen i Rye, født ca. 1540 (side 112).



## Slægten i Bakkegården

Som udfaldsport for vor slægt i denne gård har jeg valgt vore tipoldeforældre, selvejergårdmand Niels Jensen og hustru i første ægteskab, Johanne Rasmusdatter. Indledningsvis må jeg dog udtrykkeligt gøre opmærksom på, at det kun er disse to og deres efterkommere, der er hjemmehørende i Bakkegården. Deres og dermed vore forfædre hører, som det også vil fremgå af efterfølgende, „andet steds hjemme“. Men af praktiske grunde må jeg omtale dem sammen med Niels Jensen og Johanne og dermed under Bakkegården.

Den første indenfor vore tipoldeforældre Niels Jensens og hustru Johanne Rasmusdatters slægt, jeg har kendskab til, er sognepræst Christen Nielsen ved Sct. Sørenskirke i Rye. Han er via Niels Jensen vor tip<sup>7</sup> oldefar og via Johanne Rasmusdatter vor tip<sup>8</sup> oldefar.

Først omtales Niels Jensen og hans slægt. Derefter Johanne Rasmusdatter og hendes slægt og *sluttelig* deres efterkommere.

### NIELS JENSENS SLÆGT PÅ FÆDRENE SIDE

*Christen Nielsen,*

Niels Jensens tip<sup>8</sup> oldefar og vor tip<sup>7</sup> oldefar, var sognepræst ved Sct. Sørenskirke i Rye. For at undgå forveksling gør jeg lige opmærksom på, at der før ham kun kendes én præst i Rye. Denne præst betegnes på tavlen i Rye kirke som Søren Munk i Øm kloster (præst fra ca. 1538–1564). I Wibergs Præstehistorie omtales han kun som „Broder Søren“. Han hed Søfren Christiensen og er omtalt i to kongelige breve fra Frederik den Anden. Begge disse breve findes i Kancelliets Brevbøger. Det ene brev indeholder i øvrigt en reprimande til hr. Søren, fordi han har solgt kongetienden af Sdr. Vissing sognekald, der var tillagt ham af kongen. Inden jeg nu fortsætter med en omtale af vor tip<sup>7</sup> + tip<sup>8</sup> oldefar, sognepræst Christen Nielsen, må jeg for en ordens skyld udtrykkelig gøre opmærksom på, at „Broder Søren“ ikke tilhører vor slægt. Men nu tilbage til

Christen Nielsen. Han var ifl. Wibergs Præstehistorie (Bind 2, side 660) ligesom Broder Søren opdraget i Emborg kloster. Hvornår han var født, kan ikke med bestemthed fastslås, men det må formentlig være omkring 1535–40. Han var sognepræst i Rye i 50 år, fra 1564 til sin død i 1614. Han fik ifølge Pontoppidans Danske Atlas (Tomus IV, Cap. VI, side 200) af kong Frederik den Anden tillagt kongetienden for Sdr. Vissing sogn, fordi indtægterne af Rye sognekald var for ringe.

At Christen Nielsen er vor tip<sup>7</sup> oldefar, fremgår af en arvesag, der er indført i Viborg Landstings Dombog 1618, protokol B, side 76 (Landsarkivet i Viborg). Det fremgår af nævnte arvesag, at sognepræst Christen Nielsen har ejet to bøndergårde i Vinding. Disse to gårde tilfaldt ved hans død hans fire børn, hvis navne opgives i arvesagen.

Børnene er: 1) Niels Christensen, kapellan hos faderen i Rye. 2) Maren Christensdatter, gift med Rye sogns næste præst, Torn Olufsen Gammelgaard. 3) Christen Christensen, boende i Emborg (vor tip<sup>6</sup> + tip<sup>7</sup> oldefar). 4) En datter boende i Rye og gift med Niels Laursen i Rye (hendes navn opgives ikke).

1) *Niels Christensen* omtales i Viborg Landstings Dombog 1618, protokol B, side 76 (Landsarkivet i Viborg), som kapellan hos faderen i Rye. Det forekom mig straks mærkeligt, at han ikke, som tilfældet almindeligvis var dengang, blev faderens efterfølger. Grunden til, at han ikke blev det, har jeg fundet i Edv. Egebergs bog om Silkeborg Slot, Bind 1, side 158. Der står der om Niels Christensen:

„At han havde af Menneskelig Skrøbelighed sig forseet och beligget et Quindfolk.“

Han blev for denne sin „Menneskelige Skrøbelighed“ afsat. Der sker dog senere det, at han får absolution og ret til at søge andet præstekald.

Edv. Egebergs oplysninger har jeg senere fundet bekræftet i to breve fra kong Frederik den Anden.

Brev ét findes i Kancelliets Brevbøger vedr. Danmarks indre Forhold, Bind 12, 1603–1608, side 555. Brevet lyder således:

„Miss. – (Miss = Missive = kongelig skrivelse) til Peder Mund, der har indberettet, at Præstens Søn i Rye har beligget et Kvindfolk og forespurgt, om han maa aftinge Sagen for Penge eller ej. Det befales ham at aftinge Sagen for Penge efter hans Formue.“

Brev to, hentet fra Kancelliets Brevbøger, Bind 14, 1616–1620, side 121, lyder således:

„Aabent Brev, hvorved Kongen eftergiver forhaandværende Kapellan af Rye, Niels Christensen, der af Menneskelig Skrøbelighed har beligget et Kvindfolk og for denne Forseelse er dømt fra sit Embede, hans For-

seelse og bevilger, at han igen maa blive befordret til andet Præstekald, hvortil han kan blive lovlig kaldet efter Ordinansen.“

Fik denne ulykkelige kapellan da andet præstekald. Dette spørgsmål kan besvares med et nej. At han ikke fik det, fremgår af en retssag, der findes i Viborg Landstings Dombogsfragmenter 1642–43. Denne retssag vedrører den ene af de to bøndergårde i Vinding, som præsten i Rye, Christen Nielsen, efterlod sig. Retssagen er anlagt mod et barnebarn af præsten ved navn Niels Nielsen, der i en skrivelse i retssagens anledning omtaler kapellanen som „Min Far Niels Christensen, der levede og døde udi Rye“.

Denne Niels Nielsen er sikkert den Niels Nielsen, der i Hostrup-Shultz bog „Degne i Aarhus Stift“ omtales som degn i Rye. Det er vel ikke usandsynligt at antage, at kapellanen også har været degn i Rye (ikke så helt få af den tids degne var theologer). Det bemærkes, at Hostrup-Schultz bog ikke går tilbage til kapellanens tid.

2) *Maren Christensdatter* var ifølge en arvesag omtalt i Viborg Landstings Dombog 1618, Protokol B, side 76, datter af vor tip<sup>7</sup> + tip<sup>8</sup> oldefar, sognepræst Christen Nielsen i Rye. Hun var gift med Rye sogns næste præst, Torn Olufsen (Gammelgaard).

*Torn Olufsen* var ifølge S. V. Wibergs Præstehistorie, Bind 2, side 661, præst i Rye i 38 år, fra 1614–1652. Han døde i 1653. Tavlen i Rye kirke over denne kirkes præster opfører ham vistnok som præst til 1653. Jeg skal ikke kunne udtale mig om, hvilket af disse årstal, der er det rigtige. Det er der heller ingen andre, der kan.

Der sker noget ret interessant med Sct. Søren's kirke i Rye i Torn Olufsens præstetid. I en skrivelse, dateret 20/10 1636 (Kancelliets Brevbøger vedrørende Danmarks indre Forhold, Bind 20, 1635–1636, side 676), giver kong Christian den IV ordre til, at kirkens to korskirker (korsarme) skal nedrives. Skrivelsen lyder således:

„Miss. – til Laurrets Ebbesen. Han har berettet, at Rye Kirke er ganske brøstfældig, navnlig paa de to Korskirker, og dersom det altsammen skulde blive staaende og istandsættes, maatte der anvendes stor Bekostning derpaa, og Kirken kunde alligevel ikke holdes ved Magt af sin egen Indkomst, fordi denne kun er ganske ringe, nemlig 7 Ørte Korn, hvoraf en Del anvendes til Vin og Brød og i andre Maader. Han har derfor begæret, at de to Korskirker maa nedbrydes, da der ingen Folk staar i dem og Kirken dog er mere end stor nok, og foreslaar, at de Mursten, som ikke behøves til Kirkens Reparation, kunde afhændes, og der for de indkomne Penge kunde købes andre Varer til Kirkens Behov, saa at Kirken siden kunde blive bedre ved Magt. Laurrets Ebbesen maa lade de to Korskirker nedbryde og anvende til Rye Kirkes Reparation. Hvad der er

i Behold udover det, der anvendes til Kirkens Reparation, maa han afhænde og anvende til andre Varer til Kirkens Behov.“

Torn Olufsen var søn af ejeren af Gammelgård ved Skive, Oluf Tornsen og hustru Lisebet Pedersdatter. Denne Oluf Tornsen, der var rådmænd i Skive, lod i 1620 „gjøre oc opsætte“ et epitafium over sig og sin hustru. Dette epitafium pryder den dag i dag Skive gamle kirke. Ægteparret er gravsat under kirkegulvet i denne kirke.

En søn af præsteparret fra Rye, Peder Tornsen, var præst i Rødding-Krejbjerg ved Skive.

Wiberg siger i sin Præstehistorie, Bind 2, side 677, at denne Peder Tornsen vistnok er af Rye. At han virkelig er en søn af sognepræst Torn Olufsen i Rye fastslås i Personalthistorisk Tidsskrift 1921, Bind 1 (Kgl. konfirmerede Testamenter o. lign. 1670–80, side 202). En datter af Peder Tornsen (gift med sognepræsten i Bælum, Jens Nielsen Horsens) blev stammomder til digteren St. St. Blicher. (St. St. Blicher nedstammer altså også fra vor tip<sup>7</sup> + tip<sup>8</sup> oldefar).

Det ville nu være naturligt at fortsætte med sognepræst Christen Nielsens søn (nr. 3) i fortegnelsen over hans børn, men da den under nr. 3 nævnte Christen Christensen er vor tip<sup>6</sup> + tip<sup>7</sup> oldefar og den, der fører vor slægt videre, omtales nr. 4 af praktiske grunde først.

Nr. 4. N. N. Christensdatter var ifølge Viborg Landstings Dombog 1618, protokol B, side 76, gift med Niels Lauritsen i Rye (hendes fornavn opgives ikke).

#### *Christen Christensen (den Ældre),*

sognepræst Christen Nielsens søn og vor tip<sup>6</sup> + tip<sup>7</sup> oldefar (via Niels Jensen, vor tip<sup>6</sup> oldefar, og via Johanne Rasmusdatter, vor tip<sup>7</sup> oldefar), er let at følge. Han opgives i Viborg Landstings Dombog 1618, Protokol B, side 76 (Landsarkivet i Viborg) som søn af sognepræst Christen Nielsen i Rye. I Skanderborg-Aakjær Lens Jordebog 1618 (Rigsarkivet i København) træffer vi ham ligeledes. Han er i nævnte jordebog opgivet som fæster af gård nr. 1 i Emborg. I denne forbindelse vil en ganske kort oversigt over gårdene i Emborg sikkert være på sin plads.

I Pontoppidans Danske Atlas (Tomus IV, Cap. VI, side 235) oplyses det, at hele Emborg i 1565 var underlagt to gårde, hver på 14 tdr. hartkorn. I den ene gård (nr. 1) træffer vi en Jens Jensen. Den anden gård (nr. 2) har ingen interesse i denne forbindelse. Ifølge Skanderborg-Aakjær Lens Jordebog 1602 (Rigsarkivet i København) er gård nr. 1 omkring 1602 overtaget af Jens Rasmussen Brænder, der endnu i 1613 er fæster af gården. I Skanderborg-Aakjær Lens Jordebog 1618 (Rigsarkivet i København) er fæsteren af gård nr. 1 i Emborg i 1618 vor

tip<sup>6</sup> + tip<sup>7</sup> oldefar Christen Christensen. Efter alt at dømme har han overtaget gården omkring 1614. Gården er stadigvæk på 14 tdr. hartkorn. Hvor meget det betyder i tdr. land, meddeler jordebogen ikke noget om. I Skanderborg–Aakjær Lens Jordebog 1646 (Rigsarkivet i København) ses det, at der nu er foregået en deling af gård nr. 1 i to halvgårde. Delingen skønnes at være sket ca. 1643. Den ene halvgård er nu overtaget af vor tip<sup>6</sup> + tip<sup>7</sup> oldefars søn, Christen Christensen. For at skelne disse vore to forfædre fra hinanden, må jeg betegne dem henholdsvis som Christen Christensen den Ældre og Christen Christensen den Yngre. At Christen Christensen den Yngre er en søn af Christen Christensen den Ældre, fremgår af en interessant retssag, der findes omtalt i Viborg Landstings Dombogsfragmenter 1642–43 (Landsarkivet i Viborg).

Den anden halvgård af gård nr. 1 blev overtaget af Christen Christensen den Ældres svigersøn, Anders Rasmussen Lagger, omtalt i Skanderborg–Aakjær Jordebog 1649–1650 (Rigsarkivet i København). Lad mig nu slå fast, at Christen Christensen den Yngre er vor tip<sup>6</sup> oldefar (se side 120), medens Anders Rasmussen Lagger er vor tip<sup>5</sup> oldefar, idet man fra Christen Christensen den Yngre når ned til Johanne Rasmusdatter og fra Anders Rasmussen Lagger når ned til Niels Jensen for over disse to at nå ned til den nulevende slægt.

Om Christen Christensen den Ældres hustru (vor ukendte tip<sup>6</sup> + tip<sup>7</sup> oldemor) har jeg intet kunnet finde. Derimod fremgår det af en retssag, indført i Viborg Landstings Dombogsfragmenter 1642–1643, at Christen Christensen den Ældre og hans hustru har haft følgende børn: 1) Christen Christensen den Yngre, boende i Emborg (vor tip<sup>6</sup> oldefar). 2) Niels Christensen. 3) Bodil Christensdatter. 4) Kirsten Christensdatter (vor tip<sup>5</sup> oldemor). 5) Jens Christensen, boende i Illerup.

Jeg fortsætter nu med vor tipoldefar Niels Jensens slægt:

*Anders Rasmussen Lagger,*

vor tip<sup>5</sup> oldefar, er omtalt i Skanderborg–Aakjær Lens Jordebog 1649–1650 (Rigsarkivet i København). Navnet Lagger er et tilnavn, der just ikke stiller ham i relief. Jeg har ladet mig fortælle, at Lagger betyder én, der rakker sine medmennesker ned. Det står klart, at Lagger er et tilnavn. Men det er et navn, der har bidt sig godt fast, når selv jordebøgerne bruger det. Derimod kalder skifteprotokollen ham kun Anders Rasmussen. Han var som allerede nævnt gift med en datter af Christen Christensen den Ældre. Oplysninger om hans omtrentlige dødsår fremgår af et afkald indført i Rye Birketingbog 1673–1683, side 78.

### *Kirsten Kristensdatter*

var datter af Chr. Christensen den Ældre. Om hende ved man kun, at hun døde før hendes mand, idet denne (Anders Rasmussen Lagger) giftede sig anden gang, jvf. forannævnte afkald indført i Rye Birketingbog 1673–1683, side 78.

Vor tip<sup>5</sup> oldeforældres Anders Rasmussen Lagers og Kirsten Christensdatters børn kendes alle. Anders Rasmussen Lagger var gift to gange. Hans hustru af andet ægteskab giftede sig anden gang med vor tip<sup>4</sup> oldefar Thomas Iversen i Emborg. I et afkald, indført i Rye Birketingbog 1673–1683, side 78, giver Anders Rasmussen Lagers børn afkald til deres stedfader Thomas Iversen i Emborg.

Børnene er: 1) Rasmus Andersen, død og efterlader sig sønnen Christen Rasmussen. 2) Anna Andersdatter, gift med vor tip<sup>4</sup> oldefar Jens Nielsen Klog i Emborg. 3) Niels Andersen. 4) Kirsten Andersdatter, gift med Anders Jensen i Flensted.

### *Jens Nielsen Klog,*

vor tip<sup>4</sup> oldefar, idet han ifølge afkaldet, der er nævnt i Rye Birketingbog 1673–83, side 78, var gift med Anne Andersdatter, datter af Anders Rasmussen Lagger. Hvornår han er født, ved man ikke. Derimod ved man, at han døde ca. 1700, idet skiftet efter ham, ifølge Det Jyske Regiments Gods Skifteprotokol, blev afholdt 18/2 1701.

### *Anne Andersdatter,*

vor tip<sup>4</sup> oldemor, var gift med forannævnte Jens Nielsen Klog. Oplysningerne om hendes navn har man fra skifteforretningen efter hendes afdøde mand. Dette skifte blev ifølge Det Jyske Regiments Gods Skifteprotokol afholdt 18/2 1701. Skiftet efter hende blev ifølge Det Skanderborgske Rytterdistrikts Skifteprotokol afholdt 25/6 1734. Hun må så ganske sikkert være død dette år. Ægteparret havde tre børn, der alle er nævnt i skifteprotokollen.

### *Rasmus Jensen Klog,*

vor tip<sup>3</sup> oldefar, var ifølge skiftet efter faderen (Jyske Regiments Skifteprotokol) født 18/2 1679. Han fik af Ryttersessionen i Skanderborg 18/3 1711 overdraget fæstet af en ryttergård i Rye. Formentlig den samme gård som en af hans sønner senere overtog.

### *Anne Andersdatter,*

vor tip<sup>3</sup> oldemor og gift med forannævnte Rasmus Jensen Klog, døde i 1734. Skiftet efter hende fandt ifølge Det Skanderborgske Rytterdistrikts

Skifteprotokol sted 2/8 1734. Ved skiftet oplystes det, at der i ægteskabet var sønnerne: 1) Jens Rasmussen, født 1721 (vor tip<sup>2</sup> oldefar). 2) Anders Rasmussen, født 1724 (fæster af Stensgård i Rye).

*Jens Rasmussen,*

Niels Jensens far og vor tip<sup>2</sup> oldefar, var søn af forannævnte Rasmus Jensen Klog og hustru Anna Andersdatter. Han giftede sig 1750 med Karen Nielsdatter Faarhus og overtog samme år 4/11 en gård i Rye (Det Skanderborgske Rytterdistrikts Fæsteprotokol). Han døde i Rye i 1762. Skiftet efter ham afsluttedes mærkværdigvis først 7/3 1765 (Det Skanderborgske Rytterdistrikts Skifteprotokol).

*Karen Nielsdatter Faarhus,*

Niels Jensens mor, vor tip<sup>2</sup> oldemor og gift med forannævnte Jens Rasmussen, var datter af vore tip<sup>3</sup> oldeforældre Niels Sørensen og N. N. Rasmusdatter (fornavnet kendes ikke). Hun var født i Fårehuset i Rye sogn i 1725 og blev begravet i Rye 25/10 1779 (Rye kirkebog). Præsten talte ud fra Esajas 38, vers 17. Skiftet efter hende afholdtes ifølge Skanderborg Amts Skifteprotokol 1770–1782, side 697–700, 24/2 1780.

Efter Jens Rasmussens død giftede hun sig anden gang med Niels Rasmussen fra Emborg. Han var søn af gårdfæster Rasmus Jespersen fra Emborg (født 1697, død 1757) og hustru, Anna Petersdatter (født 1700). Disse oplysninger stammer fra Det Skanderborgske Rytterdistrikts Skifteprotokol, hvori skiftet efter Jesper Rasmussen er indført. Denne Niels Rasmussen, der var født i 1728, tilhører en meget gammel slægt, der kan føres helt tilbage til Laurits Ficher på Alkengård. Laurits Ficher er omtalt i Kancelliets brevbøger 1584, bind 8, side 485.

Karen Nielsdatter Faarhus havde i sit første ægteskab med vor tip<sup>3</sup> oldefar Jens Rasmussen, se skiftet efter denne (Det Skanderborgske Rytterdistrikts Skifteprotokol), afholdt 7/3 1765, følgende børn:

- 1) *Niels Jensen*, født 1750 (vor tipoldefar, ejer af Bakkegården i Rye).
- 2) *Rasmus Jensen*, der, da skiftet fandt sted, opholdt sig hjemme.
- 3) *Ane Jensdatter*, der blev gift med gårdejer Laurs Nielsen i Jægergården.

I sit andet ægteskab havde Karen Nielsdatter Faarhus børnene:

- 4) *Jens Nielsen*, født 15/6 1762.
- 5) *Ane Nielsdatter*, født 1765.
- 4) *Jens Nielsen* fik ved giftermålet med sin kusine, Maren Jonsdatter, Hemstok Østergård. Han giftede sig anden gang med Kirsten Rasmus-

datter fra Siim. I ægteskabet med hende blev han stamfader til den slægt, der endnu har nævnte gård.

5) *Ane Nielsdatter* blev gift med gårdejer Niels Nielsen i Rye.

## NIELS JENSENS SLÆGT PÅ MØDRENE SIDE

*Rasmus Hansen,*

vor tip<sup>4</sup> oldefar, overtog ifølge Jyske Regiments Gods Fæsteprotokol fæstet af gården Fårehuset i Rye sogn 30/8 1703 (den ene halvgård). Fæsteprotokollen oplyser, at han ved fæstets indgåelse var 45 år. Han er altså født i 1658. Hans dødsår kendes ikke. Han er formentlig død omkring 1724.

*Niels Sørensen,*

vor tip<sup>3</sup> oldefar, var født omkring året 1700. Ifølge Det Skanderborgske Rytterdistrikts Fæsteprotokol overtog han fæstet af Fårehuset efter svigerfaderen (den ene halvgård) 15/12 1724. Samme fæsteprotokol oplyser (1729–1745, side 190), at han 1/12 1741 overtog fæstet af den anden halvdel.

*N. N. Rasmusdatter,*

vor tip<sup>3</sup> oldemor og gift med forannævnte Niels Sørensen, var datter af Fårehusets tidligere fæster Rasmus Hansen. Hendes fornavn er ukendt og tillige hendes fødsels- og dødsår. I ægteskabet med Niels Sørensen havde hun børnene: 1) Søren Nielsen. 2) Karen Nielsdatter Fårhus, vor tip<sup>2</sup> oldemor (se side 118).

## NIELS JENSENS HUSTRU JOHANNE RASMUSDATTERS SLÆGT PÅ FÆDRENE SIDE

I denne slægt er det lykkedes at finde tilbage til vore to tip<sup>8</sup> oldeforældre, sognepræst Christen Nielsen i Rye og gårdfæster Jens Hansen i Siim.

*Christen Nielsen,*

vor tip<sup>8</sup> oldefar, var sognepræst i Rye fra 1564 til 1614. (Allerede udførligt omtalt på side 113).

*Jens Hansen,*

vor tip<sup>8</sup> oldefar, havde ifølge Skanderborg–Aakjær Lens Jordebog gård nr. 2 i Siim. Ifølge samme kilde delte han i 1610 gården mellem sønnen Jens Jensen Skrædder og svigersønnen Rasmus Knudsen. Hvornår Jens



Hansen er født, kan ikke oplyses. Men da han delte gården i 1610, har man vel lov til at formode, at han er født før 1560.

*Rasmus Knudsen,*

vor tip<sup>7</sup> oldefar, overtog ifølge Skanderborg–Aakjær Lens Jordebog det halve af svigerfaderens forannævnte Jens Hansens gård i 1610. Han må i hvert fald være født før 1590. Alt tyder i øvrigt på, at han må have været gjort af godt tømmer, idet han sad ved gården i godt 50 år. Da han fratrådte fæstet i 1661 (ifølge Skanderborg–Aakjær Lens Jordebog), var sønnen Jens Rasmussen allerede højt oppe i årene.

*N. N. Jensdatter,*

vor tip<sup>7</sup> oldemor og gift med forannævnte Rasmus Knudsen, har man intet kendskab til, udover at hun var datter af Jens Hansen.

*Christen Christensen den Ældre,*

vor tip<sup>7</sup> oldefar, havde gård nr. 1 i Emborg. Denne gård, der dengang omfattede halvdelen af Emborg (Pontoppidans Danske Atlas, Tomus IV, cap. VI), var på 14 tdr. hartkorn. Han overtog ifølge Skanderborg–Aakjær Lens Jordebog gården ca. 1616 og delte den ifølge samme kilde i 1649–50 mellem sønnen Christen Christensen den Yngre og svigersønnen Anders Rasmussen Lagger. Christen Christensen den Ældre er omtalt på side 115.

*Jens Rasmussen,*

vor tip<sup>6</sup> oldefar, der var søn af forannævnte Rasmus Knudsen, overtog ifølge Skanderborg–Aakjær Lens Jordebog faderens gård i 1661. Han gik under navnet Lille Jens Rasmussen til forskel fra en anden Jens Rasmussen (Store Jens Rasmussen), der også var gårdfæster i Siim. Hvorvidt det er en gentagelse af eventyret om Store Klaus og Lille Klaus, skal jeg lade være usagt. Skønmæssigt må man anslå Lille Jens Rasmussen til at være født omkring 1620–25.

*Christen Christensen den Yngre,*

vor tip<sup>6</sup> oldefar og ifølge Viborg Landstings Dombog 1618, protokol B, side 76 (arvesag), søn af Christen Christensen den Ældre, overtog som allerede nævnt faderens gård. Den 10/5 1683 blev han udtaget til at følge landmålerne ved udarbejdelsen af den nye matrikel. Han må være død samme år, idet den næste fæster allerede har overtaget gården i slutningen af dette år. Christen Christensen den Yngre var gift med Maren Nielsdatter.

*Maren Nielsdatter,*

vor tip<sup>6</sup> oldemor, var gift første gang med Christen Christensen den Yngre. Anden gang giftede hun sig med Jesper Rasmussen, der havde overtaget fæstet af hendes afdøde mands gård. Kendskabet til hendes navn, hendes ægteskaber og hendes børn af første ægteskab fremgår af skiftet efter hende, der ifølge Det Skanderborgske Ryttergods Skifteprotokol afholdtes den 27/7 1695. Hun døde i foråret 1695.

I ægteskabet med Christen Christensen den Yngre havde hun børnene: 1) Christen Christensen, gårdmand i Siim. 2) Sidsel Christensdatter, gift med Peder Andersen i Siim. 3) Salig Anna Christensdatter, vor tip<sup>5</sup> oldemor (gift med Rasmus Jensen).

*Peder Sørensen,*

vor tip<sup>6</sup> oldefar, havde Boes Vestergård. Han er nævnt i 1646 i Skanderborg-Aakjærs Lens Jordebog og i 1667 i Skanderborg Amts Jordebog.

*Rasmus Rasmussen (Boelet)*

vor tip<sup>5</sup> oldefar, er nævnt i Skanderborg-Aakjær Lens Jordebog i 1623. I 1649 findes han ikke i Jordebogen. Formentlig er han død før 1649.

*Rasmus Jensen,*

vor tip<sup>5</sup> oldefar, søn af Lille Jens Rasmussen (se side 120), var født i 1640 og døde i 1709. Dover sogns kirkebog giver herom følgende oplysninger: „6/1 1709 begravet Rasmus Jensen af Siim, 69 år gammel.“

Rasmus Jensen havde gård nr. 2 i Siim. Det fremgår af skiftet efter hans svigermoder Maren Nielsdatter i 1695 (Skanderborg Ryttergods Skifteprotokol), at hans hustru, Anna Christensdatter, allerede var død dette år, idet hun ved skiftet omtales „som salig“. Det fremgår ligeledes af dette skifte, at han dette år var enkemand med 8 børn. En af børnene, Johanne, var gift med gårdmand Anders Rasmussen i gård nr. 1 b. En anden, Maren, var gift med gårdmand Søren Jensen, der overtog gård nr. 2 efter svigerfaderen. Samme år overtog svigerfaderen (Rasmus Jensen) halvdelen af den noget større Birkefogedgård (af hartkorn 11-6-2-2).

*Anna Christensdatter,*

vor tip<sup>5</sup> oldemor, var datter af Christen Christensen den Yngre og Maren Nielsdatter og gift med forannævnte Rasmus Jensen. I skiftet efter moderen i 1695 nævnes Anna Christensen som salig. Hun er altså død før 1695. Det fremgår af skiftet, at der var otte børn i ægteskabet mellem Rasmus Jensen og Anna Christensdatter.

*Søren Nielsen,*

vor tip<sup>5</sup> oldefar, var birkefoged i Boes. Her står man overfor det mærkelige tilfælde, at hans død og begravelse ikke er indført i kirkebogen. Når man alligevel ved, at han døde i 1697, skyldes det skiftet efter ham, der ifølge Skanderborg Ryttergods Skifteprotokol blev afholdt i 1697. Han havde gårdene Karensminde og Johannesminde i Boes (nævnt i Jordebogen 1667). I 1691 er han opført som værge for Jens Poulsens børn i Nygårde. I Rye birketingbog nævnes han i 1682 som ordfører ved forelæggelsen af Vider og Vedtægter for Boes.

*Kirsten (Else) Jørgensdatter,*

vor tip<sup>5</sup> oldemor, gift med birkefoged Søren Nielsen i Boes, var født i 1642. For hendes vedkommende stemmer kirkebog og skifteprotokol ikke sammen. Kirkebogen kalder hende Else. Skifteprotokollen skriver Kirsten. Der er naturligvis den mulighed, at hun har haft begge navnene. Hun døde 78 år gammel og blev begravet i Dover 21/2 1720. Dover kirkebog udtrykker det således: „Den 21/2 1720 begravet Else Jørgensdatter, Jørgen Sørensen Gårdmand hans Moder“.

*Søren Pedersen,*

vor tip<sup>5</sup> oldefar, var søn af vor tip<sup>6</sup> oldefar Peder Sørensen i Boes Vestergård. Skiftet efter ham blev ifølge Ryttergodsets Skifteprotokol afholdt i 1687. Han må derfor antages at være død dette år. Søren Pedersen efterlod ifølge nævnte skifteprotokol enken Ane Rasmusdatter og syv børn, der alle nævnes i skifteprotokollen.

*Ane Rasmusdatter,*

vor tip<sup>5</sup> oldemor, gift med forannævnte Søren Pedersen, var født i 1643 og døde ifølge Dover kirkebog 15/11 1712, 69 år gammel. I ægteskabet med Søren Pedersen havde hun ifølge det under denne omtalte skifte syv børn, der alle er nævnt i skifteprotokollen.

*Anders Rasmussen,*

vor tip<sup>4</sup> oldefar, var født i 1651. Han blev ifølge Dover kirkebog viet den 16. søndag efter Trinitatis til Johanne Rasmusdatter. Om hans død siger Dover kirkebog: „Den 16/7 1747 begravet en gammel opholdsmand i Siim, Anders Rasmussen, 96 år gammel“ (altså født 1651). Han overtog ved giftermålet svigerfaderen Rasmus Jensens gård, nr. 1 b i Siim.

*Johanne Rasmusdatter,*

vor tip<sup>4</sup> oldemor, der var datter af vore tip<sup>5</sup> oldeforældre Rasmus Jensen

og hustru Anna Christensdatter, var født i 1670. Hun giftede sig 16. søndag efter Trinitatis med forannævnte Anders Rasmussen. Hun døde 11/3 1739 i en alder af 69 år (Dover kirkebog).

*Jørgen Sørensen,*

vor tip<sup>4</sup> oldefar, søn af vore tip<sup>5</sup> oldeforældre, birkefoged Søren Nielsen i Boes og hustru Else (Kirsten) Jørgensdatter, giftede sig ifølge Dover kirkebog i 1699 med Johanne Sørensdatter fra Boes. Han overtog ifølge Det Skanderborgske Ryttergods Fæsteprotokol 31/3 1700 fødegården i Boes af hartkorn 6-4-0-0. Jørgen Sørensen døde efter 1740 (jfr. skiftet efter hans hustru).

*Johanne Sørensdatter,*

vor tip<sup>4</sup> oldemor, datter af vore tip<sup>5</sup> oldeforældre Søren Pedersen og hustru Anna Rasmusdatter, var født i Boes Vestergård i 1671. Hun giftede sig i 1699 med forannævnte Jørgen Sørensen og døde 24/12 1719. Skiftet efter hende blev ifølge Det Skanderborgske Rytterdistrikts Skifteprotokol først foretaget i 1724. (Dover kirkebog oplyser, at hun var 48 år gammel, da hun døde. Ifølge skifteprotokollen efterlod hun sig børnene: 1) Maren, gift med gårdmand Rasmus Andersen i Siim (vore tip<sup>3</sup> oldeforældre). 2) Kirsten, gift med gårdmand Jens Pedersen i Svejstrup. 3) Søren, gift med Gunder Andersdatter. Han overtog fødegården. 4) Karen, gift med gårdmand Jens Knudsen i Hemstok.

*Rasmus Andersen,*

vor tip<sup>3</sup> oldefar, var født i 1694. Han giftede sig 3/7 1721 med Maren Jørgensdatter fra Boes og døde 26/10 1742 (Dover kirkebog). I 1712 overtog han halvdelen af faderens gård (Skanderborg Ryttergods Fæsteprotokol) på den betingelse, at han skulle overtage den anden halvdel ved faderens død. Denne overtagelse fandt ifølge Det Skanderborgske Rytterdistrikts Fæsteprotokol sted i 1723.

*Maren Jørgensdatter,*

vor tip<sup>3</sup> oldemor, var datter af vore tip<sup>4</sup> oldeforældre Jørgen Sørensen og hustru Johanne Sørensdatter. Hun var født i Boes 1701, gift første gang 3/7 1721 med forannævnte Rasmus Andersen, gift anden gang 31/1 1748 med ungarl Anders Christensen fra Boes, som overtog hendes gård i Siim. I første ægteskab havde hun syv børn. Det andet ægteskab var barnløst.

*Rasmus Rasmussen,*

Johanne Rasmusdatters far og vor tip<sup>2</sup> oldefar, var født i Siim i 1728.

Han giftede sig 21/4 1752 med enken Kirsten Sørensdatter og døde i Siim 28/5 1797. Ved giftermålet med Kirsten Sørensdatter overtog han hendes første mands gård i Siim. Fæstebrevet er udstedt og undertegnet af Ryttersessionen i Skanderborg 7/4 1752. Senere købte han gården. (Dover kirkebog).

*Kirsten Sørensdatter,*

Johanne Rasmusdatters mor og vor tip<sup>2</sup> oldemor, der var datter af vore tip 3 oldeforældre Søren Nielsen (Dragon) og hustru Kirsten Sørensdatter, var født 13/1 1715. Hun var gift to gange. Første gang med gårdmand Laurids Jensen i Siim, med hvem hun blev trolovet 25/1 1737 og gift 19/6 1737. Anden gang blev hun gift med Rasmus Rasmussen 21/4 1752 (Dover kirkebog). Hun døde 24/8 1799, og skiftet efter hende fandt sted i 1799 (Hjelmslev-Gjern Herreders Skifteprotokol). På grund af en opstået strid mellem arvingerne varede det længe, før skiftet blev afsluttet. I ægteskabet med den første mand havde hun tre børn. I ægteskabet med den anden mand havde hun børnene: 1) Rasmus Rasmussen, gårdmand i Siim. 2) Johanne Rasmusdatter, vor tipoldemor (gift med Niels Jensen i Rye).

JOHANNE RASMUSDATTERS SLÆGT  
PÅ MØDRENE SIDE

*Anders Sørensen,*

vor tip<sup>5</sup> oldefar, er nævnt i Skanderborg-Aakjærs Lens Jordebog. Han fæstede en gård i Fiirgårde, der tidligere havde tilhørt Jacob Simonsen Kældersvend. Gården var ansat til hartkorn 8-6-0-0.

*Jens Andersen,*

ligeledes vor tip<sup>5</sup> oldefar, havde en lille gård (Boelet), der kun var ansat til hartkorn 2-1-3-0. Han er nævnt i Skanderborg-Aakjær Lens Jordebog i 1649-50. Gården havde oprindeligt været dobbelt så stor. Men birkefogeden, der havde „albuer“, havde „annammet“ halvdelen af den.

*Niels Andersen,*

vor tip<sup>4</sup> oldefar, var søn af vor tip<sup>5</sup> oldefar Anders Sørensen i Fiirgårde. Hans fødselsår kendes ikke. Han giftede sig med Johanne Jensdatter og overtog ved giftermålet svigerfaderens gård „Boelet“. Niels Andersen døde i året 1690. Skiftet efter ham blev ifølge Ryttergodsets skifteprotokol afholdt dette år. Skifteprotokollen giver oplysning om hans og Johanne Jensdatters børn.

*Johanne Jensdatter,*

vor tip<sup>4</sup> oldemor, var datter af vor tip<sup>5</sup> oldefar Jens Andersen i Siim og gift med forannævnte Niels Andersen. Udover de oplysninger, Ryttergodsets skifteprotokol giver, ved man intet om hende. I ægteskabet var der fem børn.

*Søren Nielsen,*

i dette tilfælde vor tip<sup>4</sup> oldefar, er tidligere omtalt som vor tip<sup>5</sup> oldefar (se side 122), altså i virkeligheden vor tip<sup>4</sup> + tip<sup>5</sup> + tip<sup>6</sup> oldefar (indviklet ahneforskydning).

*Kirsten (Else) Jørgensdatter,*

er, ligesom hendes forannævnte mand, birkefoged Søren Nielsen, allerede omtalt (se side 122).

*Søren Nielsen,*

vor tip<sup>3</sup> oldefar (også kaldet Dragon), var født i 1678. I skiftet efter faderen 1690 (Skanderborg Ryttergods Skifteprotokol) opgives hans alder til 12 år. Han, der var søn af vore tip<sup>4</sup> oldeforældre Niels Andersen og hustru Johanne Jensdatter, giftede sig med enken Kirsten Sørensdatter og overtog ved giftermålet hendes gård, nr. 1 a i Siim, ansat i hartkorn til 5-7-1-1. Søren Nielsen døde ifølge Dover kirkebog 13/2 1739.

*Kirsten Sørensdatter,*

vor tip<sup>3</sup> oldemor, var datter af vore tip<sup>4</sup> + tip<sup>5</sup> + tip<sup>6</sup> oldeforældre, birkefoged Søren Nielsen og hustru Kirsten (Else) Jørgensdatter. Hun var første gang gift med gårdmand Thomas Andersen (den senere Brandstrupgård), der ifølge Dover kirkebog døde 27/12 1703 i en alder af 41 år, altså født i 1662. Anden gang giftede hun sig 6. søndag e. trin. 1714 efter forudgående trolovelse 29/3 1714 med Søren Nielsen (Dragon). Dover kirkebog. Hun døde 1729 og skiftet efter hende blev foretaget i 1729 (Rytterdistriktets Skifteprotokol). I første ægteskab havde hun seks børn. I andet ægteskab havde hun børnene: *Karen, Johanne, Thomas* og *Kirsten*. Sidstnævnte blev vor tip<sup>2</sup> oldemor.

VORE TIPOLDEFORÆLDRE NIELS JENSEN  
OG JOHANNE RASMUSDATTER OG DERES EFTER-  
KOMMERE I BAKKEGÅRDEN

*Niels Jensen,*

vor tipoldefar, søn af vore tip<sup>2</sup> oldeforældre, rytterbonde Jens Rasmussen

og hustru Karen Nielsdatter Fårhus, var født i Gl. Rye i 1750. (Gravstenen). Om hans trolovelse og senere copulation siger kirkebogen i Dover:

„Tirsdagen 9/1 1776 trolovet i Siimb ærlige og velagtede Ungkarl Niels Jensen af Rye og ærlige og gudfrygtige Pige Johanne Rasmusdatter af Siimb. Trolovere var Velærværdige Herr Rørbye i Rye og Søren Nielsen i Fårehuset. Fredagen den 5. July Copulation i Dover Kirke med formeldte Ungkarl Niels Jensen af Rye og Johanne Rasmusdatter af Siimb.“

Allerede 25/12 1775 blev der læst et skøde fra selvejergårdmand Rasmus Rasmussen i Siim til Niels Niels Jensen i Rye m. h. t. førstnævntes gård i Siim, stor 5 tdr. 1 skp. 2 fdk. 1 alb.

Den 24/4 1776 lånte Niels Jensen ifølge Det Skanderborgske Rytterdistrikts Panteprotokol 250 Rdl. af vor tip<sup>2</sup> oldefar, møllejejer Peder Nielsen Bloch i Rye mølle.

Ved moderens død i 1779 (Rye kirkebog) nævnes Niels Jensen som gårdejer i Rye.

1783 er et af de store år i Niels Jensens og dermed i Rye sogns historie: Med Niels Jensen som initiativtageren samledes dette år seks af de Rye gårdmænd for at drøfte et fællesskab af Rye Sønderkov. Kun én af dem, Niels Jensen, gik ind for købet. Da de andre ville springe fra, erklærede Niels Jensen kategorisk: „Ja, så kywer a en missel sjel“. Rasmus Bording har i sit lille skrift: Fra Træskoegnen (Aarhus Stifts Aarbog 1915, side 87) skildret dette mødes forløb. En næsten enslydende beretning har jeg fundet i vore opbevarede slægtsdokumenter. Heri tilføjes dog: „Efter vedtagelsen gik de fem hjem og græd ved hver sin bordende“.

Man kan næsten kalde dette køb et slægtsforetagende. De seks gårdmænd var: Vor tipoldefar Niels Jensen i Bakkegården, vor tip<sup>2</sup> oldefar Thomas Nielsen, Ryegård, Niels Jensens stedfar, Niels Rasmussen, Niels Jensens kusines mand, Søren Thomassen, Stensgård, og vor tip<sup>2</sup> oldemor Mette Ramusdatter Wissings anden mand, Johan Madsen.

Køben fandt sted i 1783. Det købte skovareal var på 1100 tdr. land. Prisen var 9500 rdl.

I 1795 købte Niels Jensen Bakkegården. Foruden denne gård ejede han endnu en gård i Rye sogn.

Den ældste af Rye sogns opbevarede sognekommisionsprotokoller, jeg har haft lejlighed til at se, begynder således:

„Anno 1803 den 13. December blev udi Rye Kro holdt Møde af Sognekommisionen for Rye Sogn. De mødte var Præsten, Politimesteren og største Lodsejer, Selvejergaardmand Niels Jensen o. s. v.“

Han har altså været sognets største ejendomsbesidder.

Niels Jensen var gift tre gange. Første gang med vor tipoldemor Johanne Rasmusdatter. Anden gang med Anne Marie Thomasdatter fra Ryelund og tredje gang med kusinen Maren Andersdatter, der var enke efter gårdejer Søren Thomassen i Stensgård. Niels Jensen døde som af-tægtsmand i Rye 17/12 1816.

Niels Jensen er en af de store skikkelser i vor ahnerække. En begavet bonde, der ragede op over sine samtidige. En mand, der til fulde forstod forhandlingens vanskelige kunst. Hans klogskab og forudseenhed var kendt og anerkendt af de andre gårdmænd i sognet. Når han stod ved rattet, så udløstes der handlinger til gavn for sognet og slægten. Han blandede sig efter alt at dømme ikke i de mange småforeteelser. Men når der var tale om sager af større økonomisk betydning, blev hans råd indhentet og almindeligvis vist også fulgt. Hans overtalelseskunst og evne til at vurdere en situation og udnytte denne resulterede bl. a. i, at han fik giftet sine fem børn og fire stedbørn ind i de slægter, der sad med sognets bedste gårde.

Niels Jensen levede i en brydningstid, i den tid hvor overgangen fra fæste til selveje fandt sted. Han formåede til fuldkommenhed at børste fæstebondens støv af sin dragt og med værdighed iføre sig og bære selvejerbondens nye klædning.

Bønderne i Gl. Rye står i dyb taknemmelighedsgæld til ham. Det var ham, der startede „de rige Rye bønder“, da han halvvejs tvang sine standsfæller til at gå med til købet af Rye Sønderskov. Han indså, at skovenes tid som „oldenfedestier“ for svinene var forbi. Han forudså de kommende høje priser på bøgetræ affødt af sognets stigende træskomageri. At der også lå en kilde til rigdom i opkøb og videresalg af bøgens færdige produkt – træskoene – overså han sikkert ikke.

Og så Niels Jensen in memoriam:

Han ligger begravet på Rye kirkegård, hvor hans grav dækkes af en flad sandsten med følgende påskrift: Her under hviler den i Live hæderlige og velagtede, men nu i Døden hos Gud salige Mand, Niels Jensen, født i Rye i Aaret 1750 og døde sammesteds 17/12 i Aaret 1816 i sin Alders sex og tredssindstyvende Aar.

#### *Johanne Rasmusdatter,*

vor tipoldemor og Niels Jensens første hustru, var datter af vore tip<sup>2</sup> oldeforældre, selvejergårdmand Rasmus Rasmussen og hustru Kirsten Sørensdatter fra Siim. Hun var født 1755, hjemmedøbt 27/5 1755 og fremstillet i Dover kirke 1/6 s. å. Hun blev trolovet med vor tipoldefar 9/1 1776, og de blev copulerede i Dover kirke 5/7 s. å. Hun døde i Rye 30/11 1796.



*Ane Marie Thomasdatter*, vor tipoldefar Niels Jensens anden hustru, var født i gården Ryelund i Rye sogn i 1758. Hun blev gift med Niels Jensen 22/11 1797 og døde i barselseng 7/9 1798. Det nyfødte barn døde ligeledes. Et afkald, udgivet af arvingerne efter hende af 31/10 1798, blev læst 20/11 1798.

*Maren Andersdatter*, vor tipoldefar Niels Jensens tredie hustru, var født i 1758. Hun havde i første ægteskab været gift med selvejergårdmand Søren Thomassen af Stensgård i Rye sogn. Efter hans død 6/1 1799 giftede hun sig 28/6 s. å. med Niels Jensen. Ved dette ægteskabs indgåelse står der i Rye kirkebog: „Bevilling som kødelige Søskendebørn at vies“. Maren Andersdatters far, Anders Rasmussen, og Niels Jensens far, Jens Rasmussen, var brødre. Maren Andersdatter døde i Rye 14/7 1816.

### *Niels Jensens børn og stedbørn*

*A. Børnene.* Foruden to børn, der døde som små, havde Niels Jensen i ægteskabet med Johanne Rasmusdatter børnene: 1) Kirsten Nielsdatter, født 1778. 2) Jens Nielsen, født 1779. 3) Søren Nielsen, født 4/9 1785. 4) Karen Nielsdatter, født 22/11 1789. 5) Johanne Nielsdatter, født 1791.

*B. Stedbørnene.* Niels Jensens stedbørn vil sige de fire sønner, Maren Andersdatter medbragte, da hun 28/6 1799 giftede sig med ham. Det var: a) Thomas Sørensen, født 1780. b) Anders Sørensen, født 1786. c) Rasmus Sørensen, født 1789. d) Jens Sørensen, født 1794.

1) *Kirsten Nielsdatter*, den ældste af vore tipoldeforældre Niels Jensens og Johanne Rasmusdatters børn, var gift med selvejergårdmand Rasmus Thomassen i Ryegård. Hun omtales sammen med ham under „Slægten i Ryegård“ (se side 141).

2) *Jens Nielsen*, den næstældste af vore tipoldeforældre Niels Jensens og Johanne Rasmusdatters børn, var gift med Anne Marie Andersen, der var datter af vore tipoldeforældre, selvejergårdmand Anders Rasmussen Wissing i Emborg og hustru Kristiane Bloch fra Rye mølle. Jens Nielsen og Anne Marie Andersdatter omtales under „Slægten i Emborg“ (se side 81).

3) *Søren Nielsen*, vor oldefar og den tredieældste af vore tipoldeforældre Niels Jensens og Johanne Rasmusdatters børn, var ligesom broderen Jens Nielsen gift med en datter af vore tipoldeforældre, selvejergårdmand Anders Rasmussen Wissing i Emborg og hustru Kristiane Pedersdatter Bloch af Rye mølle. Denne datter, Gunhild Marie Andersdatter, og hendes mand, Søren Nielsen, omtales under „Slægten i Emborg“ (se side 82).

Da vore tipoldeforældre Niels Jensens og Johanne Rasmusdatters fjer-

de barn, Karen, sammen med sin mand overtog Bakkegården efter faderen, finder jeg anledning til at omtale barn nr. 5 først.

5) *Johanne Nielsdatter*, vore tipoldeforældre Niels Jensens og Johanne Rasmusdatters femte barn, var gift med selvejergårdmand og sognefoged Niels Laursen i Jægergården. Johanne, der var født i Bakkegården i 1791, døde i Jægergården 24/11 1830. I ægteskabet med Niels Laursen havde hun børnene: a) *Laurs Nielsen*. b) *Niels Nielsen*. c) *Ane Nielsdatter*. d) *Rasmus Nielsen*. e) *Jens Nielsen*.

Blandt disse børn blev den under a) nævnte Laurs Nielsen far til den under „Slægten i Kongsgården og Dalbogård“ nævnte Rasmine Laursen (se side 110), medens den under b) nævnte Niels Nielsen blev far til Rasmussine Nielsen (gift med gårdmand Søren Thommassen i Dalbogård) og til Anders Nielsen i Svejstrup Østergård.

Alle Johanne Nielsdatters her nævnte efterkommere kan over hendes forældre, vore tipoldeforældre Niels Jensen og Johanne Rasmusdatter, føres tilbage til vor fælles stamfader, sognepræst Christen Nielsen i Rye, født ca. 1540, præst i Rye i tidsrummet 1564–1614.

Altså nedstammer Rasmine Laursen (gift med Johan Pedersen fra Kongsgården), Rasmussine Nielsen (gift med Søren Thomassen i Dalbogård) og Anders Nielsen i Svejstrup Østergård (gift med Ane Kirstine Pedersen) alle fra sognepræst Christen Nielsen i Rye.

Niels Jensen overdrog Bakkegården til svigersønnen Anders Sørensen, der tillige var hans stedsøn (opført under Niels Jensens stedbørn som nr. b (se side 128).

b) *Anders Sørensen* var søn af selvejergårdmand Søren Thomassen Stensgaard i ægteskabet med Maren Andersdatter og Niels Jensens stedsøn efter ægteskabet mellem denne og kusinen Maren Andersdatter. Anders Sørensen var født i Stensgård i 1786. Han giftede sig med Karen Nielsdatter 17/3 1803 og fik ved dette giftermål Bakkegården. Efter Karens død giftede han sig anden gang med Mette Rasmusdatter fra Ryegård. Begge ægteskaber var barnløse. Anders Sørensen døde 19/2 1842.

4) *Karen Nielsdatter*, datter af vore tipoldeforældre Niels Jensen og Johanne Rasmusdatter, var født i 1789. Hun giftede sig med stebroderen Anders Sørensen. Efter et barnløst ægteskab døde Karen i Bakkegården 25/5 1822.

*Mette Rasmusdatter*, Anders Sørensens anden hustru, var datter af gårdejer Rasmus Thomassen og hustru Kirsten Nielsdatter i Ryegård (hun er altså en søsterdatter af hendes mands første hustru). Hun er efterkommer af vor tip<sup>8</sup> oldefar Jens Hansen og af vor tip<sup>7</sup> + tip<sup>8</sup> oldefar sognepræst Christen Nielsen i Rye. Mette var født 7/8 1808. Hun

blev gift med Anders Sørensen 9/10 1830. Efter hans død giftede hun sig anden gang 6/12 1845 med Rasmus Jensen. Mette Rasmussen døde i Bakkegården efter en operation 26/11 1863. Medens hendes første ægteskab med Anders Sørensen var barnløst, havde hun i ægteskabet med Rasmus Jensen børnene: 1) Anders Sørensen Rasmussen. 2) Karen Rasmussen.

*Rasmus Jensen* var født i Them kro 7/12 1824 som søn af kromand i Them (senere i Rye) Jens Sørensen og hustru Johanne Jensdatter. På moderens side nedstammer han via Voetmannslægten fra vore tip<sup>7</sup> oldeforældre Ewert Voetmann og hustru Giertrud Ewerts (se side 51). Rasmus Jensen blev viet til Mette Rasmusdatter 6/12 1845 og fik ved dette ægteskab Bakkegården, som han 1/8 1878 solgte til svigersønnen Jens Sørensen for 36.000 kr. Rasmus Jensen døde 26/4 1895.

*Jens Sørensen* var født i Stensgård i Rye 20/12 1847. Han var søn af gårdejer Søren Rasmussen og dennes første hustru Karen Jensdatter. Jens Sørensen blev 29/10 1874 gift med Karen Rasmussen, der var datter af Bakkegårdens tidligere ejerpar, Rasmus Jensen og Mette Rasmusdatter. Han overtog Bakkegården 1/8 1878. Jens Sørensen døde i Bakkegården i Rye 27/2 1912.

Når man taler om Jens Sørensen, omtales han ofte som sognerådsformanden. Det hænger ikke alene sammen med, at han var formand for Rye sogneråd i mange år, men vel i grunden mere med, at dette at være sognerådsformand for ham var: *at være*.

Hans navn, og i denne forbindelse er der tale om hans navn, er fast knyttet til den storstilede gave, han skænkede Rye sogn ved at bekoste et tårn opført ved den „kullede“ Sct. Sørenskirke i Rye.

Jeg har set et stort københavnsk dagblad harcelere over, at Jens Sørensen har anbragt sit og sin hustrus navn på tårnet. Dette blad har taget grundig fejl af Jens Sørensen. Han lignede slet ikke hin farisæer, der stillede sig i positur og påberåbte sig sine gode gerninger. Han var tværtimod en beskeden mand, der søndag efter søndag søgte kirken. Selv et dagblad må forstå, at der bliver rejst et monument, større eller mindre, på de fleste menneskers grav. Det barnløse ægtepars Jens Sørensens og Karens gravmonument er ganske enkelt: *Kirketårnet i Rye*.

*Karen Rasmussen*, der var født 17/2 1850 som datter af gårdejer Rasmus Jensen og hustru Mette Rasmusdatter (sidstnævnte i andet ægteskab), blev gift med Jens Sørensen 29/10 1874. Karen Rasmussen nedstammer på faderens side fra Voetmannslægten. På moderens side er vor tip<sup>8</sup> oldefar Jens Hansen og vor tip<sup>7</sup> + tip<sup>8</sup> oldefar, sognepræst Christen Nielsen, de ældst kendte af hendes forfædre. Gennem bedstemoderen, Mette Rasmusdatter Wissing, nedstammer hun fra Wissingslægten i Em-

borg, og gennem bedstefaderen, Thomas Nielsen i Ryegård, nedstammer hun fra dennes mange forfædre. Karen Rasmussen døde 12/6 1909.

Jeg kan ikke afslutte min omtale af Karen Rasmussen uden at fremhæve hendes smukke og moderlige behandling af gårdens tjenestefolk. Jeg har set eksempler på, at hun fulgte deres færd, også efter at de havde forladt Bakkegården.

*Rasmus Jensen Rasmussen*, født i Ryegård 5/1 1878, søn af gårdejer Anders Sørensen Rasmussen og hustru Karen, født Nielsen, overtog Bakkegården i 1906 efter det barnløse ægtepar Jens Sørensen og Karen Rasmussen, hvis nevø han var. Rasmus Jensen Rasmussen døde af lungebetændelse 3/5 1911.

*Anthon Rasmussen*, Bakkegårdens næste og denne gårds sidste ejer indenfor slægten, blev født i Ryegård 22/3 1884 som søn af gårdejer Anders Sørensen Rasmussen og hustru Karen, født Nielsen. Han blev 2/3 1916 viet i Århus Domkirke til Louise Jensen, født i Hillerslev i Thy 15/9 1887.

Man kan langtfra altid vurdere et menneskes dygtighed, anseelse og moralske habitus efter antallet og beskaffenheden af de hverv, der er betroet ham. For Anthon Rasmussens vedkommende holder en sådan vurdering stik. Med dygtighed og retsind varetog han en række offentlige hverv. Han var således medlem af Rye sogneråd. Bestyrelsesmedlem i mere end 30 år i Banken for Skanderborg og Omegn. I bestyrelsen for Svejlbæk Træskofabrik. I bestyrelsen for Skanderborg Amts Skovdyrkerforening. Han var medlem af Rye menighedsråd, og han var i en årrække forligsmand.

Anthon Rasmussen, der var en af skanderborgegnens kendte og ansete mænd, døde 27/10 1947. Silkeborg Avis skrev om hans begravelse:

„Sct. Sørenskirke i Gl. Rye var i lørdags fyldt til sidste plads, da gårdejer Anthon Rasmussen, Bakkegården, blev ført til sit sidste hvilested. Man kunne se, at det var en kendt og afholdt mand, som egnens befolkning ville tage afsked med. I følget sås standsfæller fra nær og fjern. Anthon Rasmussen havde venner i alle kredse.

Den smukkeste og også rigtigste karakteristik af Anthon Rasmussen rummes efter min mening i den tale, sognepræsten i Gl. Rye, pastor M. Buus, holdt ved hans bære. Pastor Buus sagde:

„Anthon Rasmussen var født til velstand og gode kår. Men alt det, han havde at virke med, betragtede han som betroet gods, slægtens arv og Guds gaver, som der ikke måtte ødsles med. Til sine dages ende var han den simple bondemand, jævn og ligefrem.

Anthon Rasmussen var symbolet på slægtens indre sammenhæng, på den jævne historiske udvikling, der giver sig til kende på den måde, at

det bedste af det gamle danner grundlaget for det nye i en tid, hvor udviklingen i det danske folk som overalt i verden som et lavineskred går ned ad bakke, og undergangens kræfter presser på som en stormflod. Anthon Rasmussen var den typiske repræsentant for det bolværk, der søger at stampe imod de nedbrydende kræfter. Hans minde vil længe blive bevaret i Gl. Rye.“

Anthon Rasmussens enke drev gården videre i en årrække. Hun har senere solgt den.

Anthon og Louise Rasmussens børn: 1) Karen Rasmussen. 2) Ruth Rasmussen. 3) Anna Rasmussen.

1) *Karen Rasmussen*, der er født i Bakkegården 2/5 1917, blev gift 14/4 1938 med fabrikant *Karl Buttenschøn*, født i Jaungyde i Dover sogn 20/6 1915. Deres børn er: a) *Per Buttenschøn*, værkfører i Tistrup ved Varde, født 5/4 1939 i København og gift med *Dorthe Løvrig Larsen*, født 20/10 1944 i Års og b) *Torben Buttenschøn*, født i Varde 30/6 1943.

2) *Ruth Rasmussen*, født 13/3 1920 i Bakkegården i Rye, gift 10/4 1941 med købmand *Svend Hahne Christensen*, født 16/1 1913 i Tarm, søn af tidl. købmand og kroejer i Rye Chr. Hahne Christensen. Børn: a) *Ib Hahne Christensen*, født i Rye 25/2 1942, gift med barneplejerske Grethe Beck Nielsen, født 25/4 1943 i Haldrup ved Horsens. b) *Ole Hahne Christensen*, født i Rye 8/11 1946. c) *Jørgen Hahne Christensen*, født i Thorsted 6/6 1952.

3) *Anna Rasmussen*, født i Bakkegården i Rye 5/5 1923, død s. st. 10/10 1936.

# Slægten i Ryegård

Ryegård og vor slægtsgård i Emborg er ikke alene de to sidste gårde i Rye sogn, der endnu er i vor slægts besiddelse. Det er også de to gårde i sognet, hvor slægt og gård kan følges ad længst tilbage i tiden. Det forekommer mig derfor rimeligt i disse to tilfælde at indlede slægts-historien dér med en kort beskrivelse af gårdenes historie og ejerforhold gennem tiderne. – Altså:

## RYEGÅRD

*Historiske efterretninger om Ryegård i Rye by og sogn,  
Thyrsting herred, Skanderborg amt,  
i tiden 1575 til ca. 1787*

Ifølge en jordebog over Skanderborg len fra året 1575 var der da 15 gårde i Rye, alle fæstere under Øm kloster. Fæsterne i de omhandlede gårde var følgende: 1) Jens Olufsen. 2) Madz Thommesen. 3) Niels Pedersen. 4) *Laurids Andersen*. 5) Per Skræd. 6) Michel Thommesen. 7) Per Berthelsen. 8) Jens Olufsen og Per Christensen. 9) Suend Søfrensen. 10) Per Søfrensen. 11) Søfren Nielsen. 12) Søfren Jeepsen. 13) Johan Knudsen. 14) Jacob Nielsen. 15) Niels Povlsen.

I en jordebog over Skanderborg len fra 1613 ses den fjerde gård i Rye at være fæstet af *Jep Lauridsen*. Jep Lauridsen kan tænkes at være søn af fæsteren af gård nr. 4 i 1575 *Laurids Andersen*, men herom vides dog intet med bestemthed.

Ovennævnte Jep Lauridsen døde formentlig i tiden 1617–1618, thi 1618 blev gården fæstet af Peder Jensen. Gården må på dette tidspunkt have været noget forfalden, idet Peder Jensen kun betalte  $\frac{1}{2}$  daler til indfæstning (Skanderborg–Aakjær Lens Regnskaber, Regnskab a. 1616–1618, indfæstningsregister (eller stedsmålsregister) i Rigsarkivet). I stedsmålsregistret anføres, at Jep Lauridsen er død.

Allerede et par år senere afgav Peder Jensen halvparten af gården til

Jesper Nielsen, der gav 6 daler til indfæstning (Skanderborg–Aakjær Lens Regnskaber 1620). I en jordebog over Skanderborg–Aakjær Len (Skanderborg–Aakjær Lens Regnskaber, Jordebøger) fra 1623–1624 anføres Jesper Nielsen som fæster af hele gården. Landgildeafgiften, der skulle betales til Kronen, som ejede gården, var da: „7½ Skp. Rug, (20 ?) Skp. Byg, ½ Ørte Havre, ½ Lam, ½ Gås, 2 Høns, ½ Svin.“

Denne afgift var ens for hele perioden 1575–1664.

Jesper Nielsen havde gården i fæste til sin død omkring 1629. Af stedsmålsregistret 1629–1630 (Skanderborg–Aakjær Lens Regnskaber) ses Niels Pedersen i Rye da at have betalt 15 daler i indfæstning for „den Gaard ibd. som Jesper Nielsen fradøde“.

1630–1631 opgav Niels Pedersen den halve gårdspart til fordel for Liboris Andersen, som derfor gav 5 daler til indfæstning. Fra 1630–31 må gården betragtes som to halvgårde, men landgildeydelseerne er dog fælles, i hvert fald til 1664.

Niels Pedersen og Liboris Andersen har gården i fællesskab indtil 1649–50. Omkring denne tid døde Liboris Andersen, hvorefter hans halvpart af gården blev bortfæstet til Steffen (Rasmussen) Sørensen, som betalte 5 rdl. i stedsmålspenge (Skanderborg–Aakjær Lens Regnskaber, Regnskab a. 1649–1650).

Hvornår Niels Pedersen er død, vides endnu ikke, men omkring 1660 er hans halvpart af gården overgået til Peder Nielsen, der efter navnet at dømme godt kunne være søn af Niels Pedersen.

Ved amtstuematriklen af 1664 findes gården blandt kronens gods i Skanderborg amt, og som fæstere anføres her Steffen Sørensen og Peder Nielsen. Efter en omvurdering af de gamle landgildeydelse blev gården sat til hartkorn: 3 tdr., 1 skp., 0 fdk., 1 alb.

Den senere Ryegård er den halvpart, der 1664 var fæstet af Peder Nielsen, hvorfor den følgende fremstilling vil være koncentreret om denne halvgård.

Amtstuematriklen af 1664 førte ikke som beregnet til en retfærdig beskatning af landets jord, hvorfor man allerede i 1682 påbegyndte udarbejdelsen af en ny matrikel. Den ny matrikels grundlag skulle være en opmåling af hver enkelt jordstykke, og 1688 forelå den færdige matrikel for hele Danmark med undtagelse af Bornholm.

I matriklen 1688 for Rye sogn (Rigsarkivet) anføres denne gård som nr. 10 i Rye. Gården er opført som to halvgårde:

„Nr. 10: Peder Nielsen, Hartkorn: 1 Td., 6 Skp., 1 Fdk., 1 Alb. + 1 Skp. Skov. Anders Steffensen, Hartkorn: 1 Td., 4 Skp., 3 Fdk., 1 Alb. + 1 Skp. Skov.“

Ifølge fæsteprotokol for Det Skanderborgske Rytterdistrikt (lands-

arkivet i Viborg) 1686 f. f. fæstede Thomas Thomassen, født i Hede-gård, den gård i Rye, som Peder Nielsen var fradød. Peder Nielsens enke havde frivilligt opladt gården for Thomas Thomassen, dog med den betingelse, at han giftede sig med hendes datter Ellen Pedersdatter. Thomas Thomassens fæstebrev er dateret 25. september 1696.

Fra gammel tid har gårdene i Rye sogn tilhørt kongen, men omkring 1670 blev gårdene udlagt til underhold for de nationale rytterregimenter, nemlig fire jyske regimenter. Fra 1718 var gårdene underlagt Det Skanderborgske Rytterdistrikt.

1718 indrettedes en Hovedkrigs- og Portionsjordebog over Skanderborg Rytterdistrikt (Rentekammeret, Kammerkancelliet 1679–1771 nr. 2215, 172–73 i Rigsarkivet). Ovennævnte Thomas Thomassen var stadigvæk fæster af halvgården i Rye. Om hans gård oplyses da følgende:

„Hartkorn: 1 Td., 6 Skp., 1 Fdk., 1 Alb. + 1 Skp. Skov. Til Gaarden hørte 34 Fag Hus. Besætningen var: 2 Bæster, 2 Kiør, 2 Ungnød og 7 Faar. Udsæd: 1¼ Tdr. Rug, 1¼ Tdr. Byg, 1½ Tdr. Havre og ½ Td. Boghvede. Græsning: 2 Heste, 3 Kiør og Stude. Høavl: 2 Læs godt og 1½ Læs slet. Gaardens Tilstand: Slet. Til Rytterhold: 7 Rdl., 16 Sk. + 16 Læs Halm.“

Thomas Thomassen havde gården i fæste indtil 1730. Den 10. oktober 1730 blev gården fæstet af Anders Laursen, „forrige Dragon af bortdøde Captajn Partisis Compagnie“. I Skanderborg Rytterdistrikts Fæste-protokol 1729–1745, side 38 (Landsarkivet i Viborg) anføres, at Thomas Thomassen havde opladt sin partsgård i Rye, hk. 1–6–1–1 + 1 skp. skov for Anders Laursen på grund af alderdom. I fæsteprotokollen anføres, at Anders Laursen skulle ægte Thomas Thomassens datter Ellen Thomasdatter (hendes rigtige navn må antages at være Ellen Thomasdatter, selv om hun nogle gange kaldes Anne Thomasdatter.

Anders Laursen havde kun gården nogle få år, idet han døde 1734. Ved efterårssessionen 1734 begærede Niels Andersen fra Emborg hans gård i fæste (jvf. Skanderborg Rytterdistrikts Regnskaber 1734, litra R. i Rigsarkivet), hvilket også skete. Til indfæstning måtte han betale 4 rdl. og ægte Anders Laursens enke Anne Thomasdatter (her kaldes hun Anne). Om gården meddeles følgende: „Bygningerne er 34 Fag Hus, Besætningen er 2 Bæster, 2 Kiør, 1 Ungnød og 3 Faar. Hartkorn: 1 Td., 6 Skp., 1 Fdk., 1 Alb. + 1 Skp. Skov.“

Niels Andersens fæstebrev findes indført 2. november 1734 i Skanderborg Rytterdistrikts Fæsteprotokol 1729–1745, side 77 (Landsarkivet i Viborg).

Ved efterårssessionen 1764 anmoder Thomas Nielsen om at få sin faders, Niels Andersens gård i Rye i fæste, som Niels Andersen afstår



på grund af alderdom og skrøbelighed. I tiden 1734–1764 må der have fundet en regulering af arealet sted, idet hartkornet i 1764 opgives at være 2 tdr., 3 skp., 3 fdk., 1½ alb. + 1 skp. og 2 fdk. skov. Thomas Nielsen fik gården i fæste og gav derfor 4 rdl. Hans fæstebrev er indført under 28. marts 1765 i Skanderborg Rytterdistrikts Fæsteprotokol 1764–1767, side 19 b. (Landsarkivet i Viborg).

Den 21. november 1765 afholdtes der skifte efter Niels Andersens afdøde hustru Ellen Thomasdatter i Rye. Hun efterlod følgende tre børn: 1) Thomas Nielsen. 2) Kirsten Nielsdatter. 3) Anne Nielsdatter.

Jvf. Skifteprotokol for Det Skanderborgske Rytterdistrikt afholdtes 23/4 1767 på Skanderborg slot auktion over Det Skanderborgske Rytterdistrikts 10. gård i Rye sammen med 1/16 af Rye Kirke- og Kongekorn, som solgtes til borgmester Henrich M. Richter i Fredericia. Fæster af gården var foran omtalte Thomas Nielsen. Han købte gården af borgmester Richter 17/12 1769 for 814 rdl. (Viborg Landstings Skøde- og Panteprotokol 1768–1772 A, side 363). For at udrede købesummen lånte Thomas Nielsen 600 rdl. af justitsråd Thygesen til Matstrup. I den anledning udstedte Thomas Nielsen en obligation til Thygesen, hvorefter denne havde pant i gården i Rye. Renten var sat til 4 pct.

De senere ejere af Ryegård, der i det følgende vil blive omtalt, er i rækkefølge: Rasmus Thomassen, Anders Sørensen, Niels Rasmussen, Anders Sørensen Rasmussen, Søren Rasmussen, Maren Nielsen, Niels Jensen og Anker Sørensen Rasmussen.

Med den første selvejer af Ryegård, vor tip<sup>2</sup> oldefar Thomas Nielsen og hustru Mette Rasmusdatter Wissing af Emborg som udgangspunkt, skildres først disses forfædre, derefter de to nævnte og sidst disses efterkommere.

Ældst blandt Thomas Nielsens forfædre er:

*Peder Nielsen,*

vor tip<sup>5</sup> oldefar. Om ham ved man, at han omkring 1660 overtog fæstet af den halvgård i Rye, der senere får navnet Ryegård. Meget kunne tyde på, at han er søn af denne halvgårds tidligere fæster, Niels Pedersen. Noget sikkert bevis herfor har man dog ikke. Hvornår Peder Nielsen døde, kan heller ikke med sikkerhed fastslås. Dog må dette være sket før 1696, idet hans hustru, vor i øvrigt ukendte tip<sup>5</sup> oldemor, i dette år omtales som enke i Det Skanderborgske Rytterdistrikts Fæsteprotokol.

*Thomas Thomassen,*

vor tip<sup>4</sup> oldefar, overtog efter Peder Nielsen fæstet af Ryegård. Ifølge Det Skanderborgske Rytterdistrikts Fæsteprotokol blev hans fæstebrev

dateret 25/9 1696. I samme protokol meddeles det, at Peder Niensens enke frivillig overlod ham gården. Det var dog en betingelse, at han giftede sig med hendes datter, Ellen Pedersdatter. Thomas Thomassen omtales i protokollen som født i Hedegård. Måske kan den her nævnte gård være Glarbogård, der før i tiden kaldtes Glarbo Hedegård. Hvornår Thomas Thomassen dør, vides ikke med sikkerhed. Men ifølge Det Skanderborgske Rytterdistrikts Fæsteprotokol 1729–1745, side 38, ved man, at han 10/10 1730 p. gr. a. alderdom overlod fæstet til svigersønnen Anders Laursen.

*Ellen Pedersdatter,*

vor tip<sup>4</sup> oldemor, gift med vor tip<sup>4</sup> oldefar Thomas Thomassen, var datter af vor tip<sup>5</sup> oldefar Peder Nielsen. I ægteskabet med Thomas havde hun datteren Ellen (undertiden også kaldet Anne). I skifteprotokollen kaldes hun Ellen. I betragtning af, at der blandt hendes efterkommere forekommer flere af navnet Ellen (Ella, Elle), tør man sikkert fastslå navnet Ellen som det rigtige.

*Ellen (Ella) Thomasdatter,*

vor tip<sup>3</sup> oldemor, var gift to gange. Første gang med Anders Laursen, der omtales i fæsteprotokollen som „Forrige Dragon af bortdøde Captajn Partisis Compagnie“. I Skanderborg Rytterdistrikts Fæsteprotokol 1729–1745, G. 491 nr. 15, anføres det som en betingelse, at Anders Laursen, for at få fæstet af Ryegård, skulle gifte sig med Thomas Thomassens datter Ellen (Ella) Thomasdatter. Anders Laursen havde kun Ryegård i tidsrummet 1730–1734. Han døde i 1734.

Efter Anders Laursens død giftede Ellen Thomasdatter sig med Niels Andersen. Hun døde i 1765, idet skiftet efter hende ifølge Det Skanderborgske Rytterdistrikts Skifteprotokol fandt sted 21/11 d. å.

*Niels Andersen,*

vor tip<sup>3</sup> oldefar, der var født i Emborg, begærede Ryegård i fæste ved efterårssessionen i 1734, hvilket også skete, jvf. Skanderborg Rytterdistrikts Regnskaber 1734, litra R, i Rigsarkivet. Til indfæstning måtte han betale 4 rdl. og ægte Anders Laursens enke Ellen (Ella) Thomasdatter. Hans fæstebrev er indført under 2/11 1734 i Det Skanderborgske Rytterdistrikts Fæsteprotokol 1729–1745, side 77. Niels Andersen, der oprindelig var smed, var født i Emborg i 1716. Han giftede sig anden gang i 1766 og døde i februar 1770 (Rye kirkebog).

De ældste af Niels Andersens forfædre, vi har kendskab til, er hans bedsteforældre på såvel fædrene som mødrene side. På fædrene side:

*Thomas Iversen,*

vor tip<sup>5</sup> oldefar, var gårdmand i Emborg. Han er nævnt i matrikelen 1688. Thomas Iversen var gift med gårdfæster Anders Rasmussen Lagers enke af dennes andet ægteskab. (Ifølge et afkald indført i Rye Birke-tingbog 1673–1683, side 78). Hendes navn kendes ikke.

*Søren Steffensen,*

Niels Andersens bedstefar på mødrene side og vor tip<sup>5</sup> oldefar, var født i 1650. Han, der var en agtet og velhavende mand, lod i 1715 et epitafium i Rye kirke over Morten Sørensen og hustru istandsætte. (Trap: Danmark, side 599). Det er ikke usandsynligt, at Morten Sørensen eller dennes hustru tælles blandt Søren Steffensens forfædre. Det er ligeledes sandsynligt, men endnu ikke bevist, at Søren Steffensen er søn af den Steffen Sørensen, der fæstede den ene halvgård af gård nr. 10 i Rye. Søren Steffensen, der var født i 1650, døde i 1724. Skiftet efter ham blev ifølge Det Skanderborgske Rytterdistrikts Skifteprotokol afholdt 13/1 1725. (Fødsels- og dødsår fremgår af skifteprotokollen).

*Karen Pedersdatter,*

vor tip<sup>5</sup> oldemor, gift med Søren Steffensen og altså Niels Andersens bedstemor, var ligesom sin ægtefælle født i 1650. Hun døde i 1734, idet skiftet efter hende ifølge Det Skanderborgske Rytterdistrikts Skifteprotokol blev afholdt 16/8 d. å. (Hendes alder fremgår af skifteprotokollen).

*Anders Thomassen,*

der var søn af Thomas Iversen og Anders Rasmussen Lagers enke af andet ægteskab (Niels Andersens far og altså vor tip<sup>4</sup> oldefar) var gårdfæster i Emborg, hvor han var født i 1680, og hvor han døde i 1732.

*Kirsten Sørensdatter,*

vor tip<sup>4</sup> oldemor, var gift med forannævnte Anders Thomassen. Hun er Niels Andersens mor. Kirsten Sørensdatter døde før 13/1 1725, hvilket fremgår af skiftet efter hendes far (Søren Steffensen) 13/1 1725.

I Anders Thomassens og Kirsten Sørensdatters ægteskab var der ifølge forannævnte skifte børnene: 1) Kirsten Andersdatter, gift med Peder Jensen i Fiirgårde. 2) Anne Andersdatter, gift med Christen Rasmussen i Hylke. 3) Rasmus Andersen, der opholdt sig hjemme. 4) Thomas Andersen, der boede i Emborg. 5) Niels Andersen, vor tip<sup>3</sup> oldefar, der var smed og senere gårdfæster i Rye.

*Niels Andersen,*

vor tip<sup>3</sup> oldefar, var oprindeligt smed i Emborg, hvor han var født om-

kring 1716. Han giftede sig i 1734 med Ellen (Elle, Ella) Thomasdatter, der var enke efter den afdøde fæster af Ryegård, Anders Laursen, og begærede derefter fæstet af denne gård, hvilket han også fik i 1734. Niels Andersen døde ifølge Rye kirkebog i februar 1770. I 1764 overlod han på grund af alder og skrøbelighed fæstet til sønnen Thomas Nielsen (ifølge Rytterdistriktets Fæsteprotokol 1764–1767, 24/12 1764 og approberet af Rentekammeret 26/12 1765).

*Ellen (Ella, Elle) Thomasdatter,*

vor tip<sup>3</sup> oldemor, var datter af vores tip<sup>4</sup> oldeforældre Thomas Thomassen og hustru Ellen Pedersdatter, der havde Ryegård i fæste. Hun giftede sig første gang med Anders Laursen, der ved dette giftermål sikrede sig fæstet af Ryegård. Efter Anders Laursens død i 1734 giftede hun sig anden gang (samme år) med vor tip<sup>3</sup> oldefar Niels Andersen fra Emborg. Niels Andersen overtog samme år fæstet af Ryegård. Ellen (Ella, Elle) døde i 1765, idet skiftet efter hende ifølge Det Skanderborgske Rytterdistrikts Skifteprotokol fandt sted 21/11 d. å.

Niels Andersen og Ellen (Ella, Elle) Thomasdatters børn opgives i skifteprotokollen som: 1) Thomas Nielsen, gift med Mette Rasmusdatter Wissing fra Emborg, der er vore tip<sup>2</sup> oldeforældre. 2) Kirsten Nielsdatter, gift med gårdmand Kristen Sørensen i Rye (ligeledes vore tip<sup>2</sup> oldeforældre). 3) Anne Nielsdatter, gift første gang med gårdmand Niels Nielsen i Rye og anden gang med Mathias Jensen, søn af skovfoged Jens Rasmussen i Tinghuset.

*Thomas Nielsen,*

vor tip<sup>2</sup> oldefar, var født i Ryegård i 1735, troløvet 26/11 1765 (Rye kirkebog) og året efter gift med Mette Rasmusdatter Wissing fra Emborg. Han døde som aftægtsmand i Rye 14/7 1802. Som allerede omtalt (se side 139) overtog Thomas Nielsen fæstet af Ryegård efter faderen Niels Andersen ved efterårssessionen i 1764. Efter at han i ca. 3 år havde været fæster under Det Skanderborgske Rytterdistrikt og i ca. to år under borgmester Henrik Richter i Fredericia, der havde købt gården i spekulationsøjemed (ved Rytterdistriktets ophævelse), købte han Ryegård til selveje 17/12 1769. Under Thomas Nielsen voksede Ryegård betydeligt i areal og endnu mere i værdi, idet han var blandt de seks gårdmænd, der i fællesskab købte Rye Sønderskov. Thomas bør mindes som den, der lagde grunden til den store formue, der samledes i Ryegård.

*Mette Rasmusdatter Wissing,*

vor tip<sup>2</sup> oldemor, var datter af vore tip<sup>2</sup> + tip<sup>3</sup> oldeforældre, gård-

mand og skovfoged Rasmus Rasmussen Wissing i Emborg og hustru Gunder Marie Rasmusdatter. Mette var født i 1746 og blev 26/11 1765 trolovet og året efter gift med selvejergårdmand Thomas Nielsen i Ryegård. Efter Thomas Niensens død i 1802 giftede hun sig med selvejer-gårdmand Johan Madsen i Rye (den ene af de seks gårdmænd i Rye, der i fællesskab købte Rye Sønderskov). Mette døde 6/8 1826 i en alder af 80 år (Rye kirkebog). Thomas og Mette er vore tip<sup>2</sup> oldeforældre. Hendes forældre, der i forvejen var vore tip<sup>2</sup> oldeforældre, bliver nu også vore tip<sup>3</sup> oldeforældre. Thomas og Mette havde den glæde at se deres børn indgiftet i ansete slægter. Alligevel må man vel sige, at Mettes vej gennem livet blev tornebestrøet. Hun måtte se begge sine ægtefæller dø. Hendes svigersøn, møllejer Frands Bloch i Rye Mølle (Glentholm) døde før hende. Det samme var tilfældet med datteren Gunhild Marie Thomasdatter, der var gift med nævnte Frands Bloch. Også hendes søn Rasmus Thomassen i Ryegård døde før hende.

Thomas Niensens og Mette Rasmusdatter Wissings børn: 1) Niels Thomassen. 2) Gunder (Gunild) Marie Thomasdatter. 3) Rasmus Thomassen. 4) Ella Thomasdatter (vor tipoldemor).

1) *Niels Thomassen* var født i Ryegård i 1767 (Rye kirkebog). Han blev 3/8 1790 gift med Margrethe Olufsdatter, der var født i Nygårde i 1764 (Dover kirkebog). Hun var enke efter ejeren af gården Højlund i Boes i Dover sogn, Peder Jensen. Ved dette giftermål blev Niels Thomassen selvejer af nævnte gård. I ægteskabet var der flere børn. Gennem en af disse, datteren Johanne, blev Thomas stamfader til slægten Leth-Espensen og til afdøde folketingsmand P. Th. Nielsen i Hårby ved Skanderborg. Niels Thomassen døde 22/12 1820. Margrethe døde 18/11 1846 (Dover kirkebog).

2) *Gunild Marie Thomasdatter*, der var født i Ryegård i 1775 (Rye kirkebog), blev gift med vor tip<sup>2</sup> oldefar Peder Nielsen Blochs søn, Frands Henrik Lenz Bloch, der var ejer af Ryemølle. Hun omtales under Hagensen-Blochslægten (se side 46).

4) *Ella Thomasdatter*. Af praktiske grunde nævnes nr. 4 før nr. 3, idet det bliver sidstnævnte, der fortsætter slægten i Ryegård. Vor tipoldemor Ella Thomasdatter var født i Ryegård i 1781. Hun var gift med gårdejer og sognefoged Kristen Sørensen i Rye. Sammen med ham bliver hun omtalt under vor slægt i Kongsgården (se side 100).

3) *Rasmus Thomassen*, der blev Ryegårds næste ejer, var født i denne gård i 1778. Han blev 14/12 1797 trolovet og året efter gift med vore tipoldeforældre Niels Jensen og Johanne Rasmusdatters ældste datter Kirsten Nielsdatter. Rasmus Thomassen døde pludselig efter hjemkomsten fra en rejse til Horsens 11/12 1812 (Rye kirkebog).

Rasmus Thomassens barnebarn, Sine Nielsen, har i sine erindringer skildret en tildragelse, der fandt sted på hans dødsaften. Sine Nielsen skriver:

„Efter en tur til Horsens døde min bedstefar Rasmus Thomassen. En af gårdens træskokarle, Jens Horn, der den pågældende aften ville gå fra yderstuen ind i mellemstuen, så gennem en lille rude i døren min bedstefader sidde med mig (dengang to år gammel) på skødet. Men bagved så han en hvid skikkelse stående med hånden på min bedstefaders skulder. Karlen blev så forskrækket over dette syn, at han ikke turde gå ind, men løb hjem til sine forældre. Da han sent denne aften kom tilbage, blev han forundret over at se lys i alle vinduer. Lidt efter, at han havde fået besked om, at mine bedstefader var død, fortalte han om sit syn.“

Rasmus Thomassens enke, Kirsten Nielsdatter, sad nu i uskiftet bo, indtil hun besluttede at gifte sig igen. Skiftet efter Rasmus Thomassen fandt ifølge Thyrsting-Vrads Herreders Skifteprotokol sted 7/11 1815. Skiftet giver følgende oplysninger om hans formueforhold: Hans enke fik 10.000 rdl. Hver af de to sønner 4.000 rdl. og datteren 2.000 rdl. Set i forhold til den tids konjunkturer må det siges at være beløb af en betragtelig størrelsesorden.

*Kirsten Nielsdatter*, forannævnte Rasmus Thomassens hustru og datter af vore tipoldeforældre Niels Jensen og Johanne Rasmusdatter i Bakkegården, var født i 1778. Hun blev 14/12 1797 trolovet og 29/6 1798 gift med Rasmus Thomassen. Efter hans død giftede hun sig anden gang 6/7 1816 med Thomas Sørensen, der var født i 1780. (Thomas Sørensen og Kirsten Nielsdatter var sammenbragte børn, idet førstnævntes mor var sidstnævnte fars tredie hustru). Såvel de for Rasmus Thomassen som for Kirsten Nielsdatter opførte data og årstal stammer fra Rye kirkebog, naturligvis bortset fra de fra skifteprotokollen anførte.

*Thomas Sørensen*, Ryegårds næste ejer, fik ved giftermålet med Rasmus Thomassens enke, Kirsten Nielsdatter, denne gård. Han, der var født på Stensgård i Rye sogn, var søn af selvejergårdmand Søren Thomassen og hustru Maren Andersdatter på Stensgård. Thomas Sørensen døde 10/5 1852.

Thomas Sørensens og Kirsten Nielsdatters ægteskab var barnløst. I sit første ægteskab med Rasmus Thomassen havde Kirsten Nielsdatter børnene: 1) Thomas Rasmussen, født 21/3 1799, død godt 1 år gammel. 2) Thomas Rasmussen, født 21/9 1800. 3) Mette Rasmusdatter, død som spæd. 4) Mette Rasmusdatter, død som spæd. 5) Mette Rasmusdatter, født 7/8 1808. 6) Niels Rasmussen, født 22/9 1810.

2) *Thomas Rasmussen*, der var født 21/9 1800, giftede sig med Ellen

Marie Kirstine Rasmusdatter, der var født på Ryelund i Rye sogn. Ved giftermålet med hende overtog han nævnte gård. Han døde 2/7 1866, hun 4/1 1894. I ægteskabet var der en søn, Rasmus Thomassen, der var født 13/2 1835.

5) *Mette Rasmusdatter*, der var født 7/8 1808 og døde 26/11 1865, er omtalt under „Slægten i Bakkegården“ (se side 129).

6) *Niels Rasmussen*, Ryegårds næste ejer, var født i denne gård 22/9 1810. Han var kun 2 år, da faderen døde, og både under moderens enkestand og senere, da hun giftede sig igen, blev han hjemme på gården, hvor han i flere år var medhjælper hos stedfaderen Thomas Sørensen, indtil han overtog gården efter denne. Niels Rasmussen ejede Ryegård, indtil han 1/6 1875 overdrog den til svigersønnen Anders Sørensen Rasmussen.

Niels Rasmussens barnebarn, Mette Hauberg Lund, har fortalt mig, at pengene ikke sad altfor løse hos ham. Det skal dog ingenlunde forstås på den måde, at han var gerrig. Men han var det, man med et rammende jysk udtryk kalder „nøw“. Det vil sige, at han var nøjeregnende i sin daglige livsførelse. Hustruen, Ane fra Stensgård, var derimod meget rundhåndet. Mette Hauberg Lund har fortalt mig, at Niels Rasmussen engang fik stillet dette spørgsmål: „Synes du om, at Ane giver så meget væk“. Han svarede loyalt: „Man har aldrig hørt, at nogen er blevet fattige af at give“.

Niels Rasmussen døde 2/1 1884.

*Ane Rasmusdatter*, datter af Rasmus Sørensen og hustru Maren Laursdatter fra Stensgård, var født dér 10/1 1824. Ved hendes dåb 11/1 1825 var følgende faddere: Min oldemor Gunhild Marie Andersdatter fra Emborg, Johanne Jensdatter fra Rye kro og gårdejerne Thomas Sørensen, Ryegård, og Niels Laursen i Jægergården. Ane blev 26/10 1844 i Rye kirke viet til gårdejer Niels Rasmussen i Ryegård. Ane var meget godgørende. Med hendes barnebarn Mette Hauberg Lund som kilde kan jeg viderefortælle om hende, at hun, hver gang børnene havde været til konfirmationsforberedelse hos præsten, modtog dem på Ryegård og bespiste dem dér. Det må tages i betragtning, at mange af disse børn kom fra fattige hjem. Ane døde 6/1 1889 i „Det hvide Hus“ i Rye.

I Niels Rasmussens og Ane Rasmusdatters ægteskab var der børnene: 1) Kirsten Nielsen. 2) Maren Nielsen. 3) Rasmus Nielsen. 4) Karen Nielsen. 5) Rasmussine Nielsen (kaldet Sine). 6) Maren Nielsen.

Af praktiske grunde omtales nr. 4, Karen Nielsen, sidst, idet det bliver hende, der fortsætter slægten i Ryegård.

1) Kirsten Nielsen, der var født 13/2 1846, døde 28/4 1865. 2) Maren Nielsen, der var født 1/4 1849, døde 20/3 1861. 3) Rasmus Nielsen, der

var født 19/8 1851, døde i 1778. 4) Karen Nielsen omtales senere. 5) Sine Nielsen, født 9/6 1858. 6) Maren Nielsen, født 28/4 1863.

*Sine og Maren*, de to yngste af Niels Rasmussen og Ane Rasmusdatters børn, fortjener et særligt kapitel. Det er bevidst, at jeg omtaler dem som „Sine og Maren“. Deres efternavne har jeg aldrig hørt anvendt i omtale. For hele Rye sogn var de „Sine og Maren“. Overalt, hvor der var fattigdom, var man sikker på at træffe disse to. De trøstede og hjalp også med kontanter, skønt den formue, de levede af, vel ikke strakte langt udover dagen og vejen. Men de følte, de måtte hjælpe. Det var måske en arv fra deres godgørende mor. De, ikke mindst Sine, var stærkt interesseret i oplysningsarbejdet blandt børn og voksne unge. Sine har samlet sine erindringer om slægten i et lille velskrevet hefte. Slægten står i gæld til hende. Hun er, så vidt jeg kan skønne, den første i vor slægt, der har lagt hånd på slægtsforskningens plov. Og det skal siges: Den første fure er i så henseende vanskeligst at pløje.

Maren døde 8/7 1927. Sine 28/5 1934.

*Anders Sørensen Rasmussen*, Ryegårds næste ejer, var født i Bakkegården 25/6 1846. Han var søn af sidstnævnte gårds ejerpar, Rasmus Jensen og hustru Mette Rasmusdatter. 10/6 1875 blev han i Rye kirke gift med Karen Nielsen fra Ryegård. Allerede 1/6 1875 havde han overtaget Ryegård, dels som arv, dels ved køb. Denne gård var da ansat i hartkorn til 6 tdr. 6 skp. 1 fdk. 1 alb. Købesummen var 50.000 kr.

Anders Sørensen Rasmussen er en af slægtens store personligheder, et højt begavet og i al sin færd et fint og nobelt menneske. Af sine medborgere fik han betroet en række offentlige hverv. Han var således i en årrække medlem af Rye sogneråd og senere ligeledes i en årrække dette råds formand. Han var ligeledes i flere år medlem af hjælpeforeningens bestyrelse og derefter i en årrække denne forenings formand. Sammen med min far, afd. gårdejer Søren Nielsen, Emborg Østergård, blev han udpeget til at varetage det vanskelige hverv, det var, at foretage den første vurdering efter den nye lov om ejendomsskyld. Han var medlem af bestyrelsen for Sparekassen, for Banken for Skanderborg og Omegn og formand for den lokale sparekasse.

Anders Sørensen Rasmussen døde 4/10 1914 i Ryehus i Rye.

I en velinformeret nekrolog omtaler dagbladet Politiken ham således: „En af Ryeegnens mest kendte mænd, gårdejer Anders Sørensen Rasmussen, er død, 68 år gammel. Han var en ualmindelig dygtig mand med et sjældent hurtigt og sikkert omdømme. Derfor evnede han at påtage sig en række hverv og udføre dem alle pålideligt og godt. Foruden sin private bedrift, som han passede udmærket, blev han af medborgerne sat til at varetage en række tillidshverv. I mange år var han formand for byens



sparekasse og medlem for Skanderborg By og Omegns Sparekasse. Han havde over sit væsen en ejendommelig vindende ligefremhed, som vandt alle for ham, og han var ganske ens overfor enhver, han traf. Ryes bøn-der er bekendt for deres velstand. Han var en af de mest velstående og efterlader sig en overordentlig stor formue. Men han var og blev bestandig den samme. Rasmussen var godgørende som ganske få. Han havde svært ved at sige nej til nogen, og fandt han, at en mand burde støttes, så bragte han ham også hjælp. Men det var ham så absolut imod, at dette blev bekendt. På det punkt var han ligefrem ængstelig, og lige så lidt, som han selv talte om sin hjælpsomhed, holdt han af, at den blev omtalt af andre.“

Det er ikke for meget sagt, at Anders Sørensen Rasmussen var en af Rye sogns populære mænd. Men hvorfor? Dette hvorfor er let at besvare: På grund af hans indtil selvudslettelse grænsende evne til at lytte til andres problemer. Han kunne lytte med forståelse og medfølelse, når andre betroede sig til ham om deres sorger. Og det var vel at mærke ikke skuespil. Han var sådan.

Inden for hans offentlige hverv var hans medlemsskab og senere formandskab for Rye sogns hjælpeforening hans kæreste hverv. Han oprettede to legater, et på 3.000 og et på 1.000 kr. Begge med det formål at hjælpe mennesker i nød og trang.

*Karen Rasmusdatter* var datter af gårdejer Niels Rasmussen, Ryegård, og Ane Rasmusdatter, der stammede fra gården Stensgård i Rye sogn. Hun var født i Ryegård 13/8 1854. 10/6 1875 blev hun i Rye kirke viet til Anders Sørensen Rasmussen, der ved dette giftermål blev ejer af Ryegård. Det er selsagt ikke let at være gift med en mand, der har mange offentlige, hverv, mange forretningsforbindelser og i forbindelse hermed mange selskabelige forpligtelser. Men Karen Rasmussen forstod på sin egen rolige og dog værdige måde at afvikle alt dette, og selv om hun havde travlt, formåede hun alligevel at tage sig af sine børns opdragelse. Hun døde 7/1 1915 i Ryehus i Rye.

Anders Sørensen Rasmussen og Karen havde børnene: 1) Rasmus Jensen Rasmussen. 2) Søren Rasmussen. 3) Anton Rasmussen. 4) Mette Rasmussen. 5) Johannes Rasmussen.

1) *Rasmus Jensen Rasmussen*, der blev født 5/1 1878 og døde 3/5 1911, er omtalt under „Vor slægt i Bakkegården“ (se side 131).

Den næste af søskendeflokken fra Ryegård, Søren Rasmussen, omtales senere, da det er ham, der fortsætter slægten på Ryegård.

3) *Anton Rasmussen*, der var født 22/3 1884 og døde 27/10 1947, er omtalt under „Slægten i Bakkegården“ (se side 131).

4) *Mette Rasmussen* blev født i Ryegård 16/7 1890. I 1907 tog hun

præliminæreksamen fra frk. Langs skole i Silkeborg. 12/1 1912 blev hun i Rye kirke viet til landbrugskandidat Erik Hauberg Lund fra Mesing ved Skanderborg. Sammen med ham købte hun gården Eriksholm i Grumstrup ved Hovedgård. Hun overtog gården ved sin minds død i 1962, men overdrog den til dens nuværende ejer, sønnen Anders Ole Hauberg Lund. Mette Hauberg Lund, der er ejer af en del af Rye Sønderkov, har været medlem af såvel Vedslet som Rye menighedsråd. I mange år var hun formand for Grumstrup foredragsforening og i bestyrelsen for Grumstrup kommunale hjælpekasse. Hun har flere gange talt eller medvirket ved udsendelser i Danmarks radio.

*Erik Hauberg Lund* var født 1/9 1883 i Mesinggård i Mesing ved Skanderborg som søn af gårdejer og branddirektør Ole Lund og hustru Edel, født i Hauberg. Han blev landbrugskandidat i 1907 og var først forvalter i Nygård ved Grenå, senere i Bårupgård ved Horsens og derefter lærer ved mælkeriskolen ved Ribe. 3/11 1911 overtog han gården Eriksholm i Grumstrup ved Hovedgård. Han var formand for Grumstrup mejeri og formand for Midtjysk kvægavlsforening. Han var to gange i England, udsendt af D. B. C. Erik Hauberg Lund, der var en interesseret slægtsforsker, har samlet og udgivet slægten Lunds historie. Erik Hauberg Lund døde 13/6 1962 i hvilehjemmet i Horsens. I ægteskabet er der en søn:

*Anders Ole Hauberg Lund*, der er født i gården Eriksholm i Grumstrup ved Hovedgård 13/5 1915, ejede en tid Stobdrupgård ved Randers. Ved faderens død overdrog hans mor ham fødegården Eriksholm. Anders Ole Hauberg Lund omtales i slægtsbogens forord (side 6).

5) *Johannes Rasmussen* var født i Ryegård i Rye sogn 27/11 1893. Han var den yngste af Anders Sørensen Rasmussen og Karen Niensens børn. 16/11 1917 blev han gift i Århus med Emmy Katrine Christensen.

Johannes Rasmussen ejede en gård i Vitved ved Skanderborg. Ligesom broderen, Anthon Rasmussen, beklædte han en række tillidshverv. Han var bl. a. kirkeværge i Vitved, ligesom han i en årrække var medlem af repræsentantskabet for Banken for Skanderborg og Omegn, deraf de sidste år formand for dette.

Johannes Rasmussen, der nød anseelse som en dygtig landmand, var et fint og elskværdigt menneske. Han bosatte sig, efter at han havde afhændet gården i Vitved, ved Ry station, hvor han døde 9/6 1957.

Silkeborg Avis omtaler hans begravelse således: „Skovejer Johannes Rasmussen i Ry, tidligere gårdejer i Vitved, blev lørdag eftermiddag under stor deltagelse begravet fra Vitved kirke. En stor del af følget måtte tage ophold uden for, da den lille kirke hurtigt blev fyldt til sidste plads. Kirkens indre var pyntet med rødtjørns-buketter, og blandt det store

væld af kranse sås signerede fra Banken for Skanderborg og Omegn og fra bankens repræsentantskab.“

Ved Johannes Rasmussens bære sagde sognepræsten i Fruering, Joh. Bennedsen: „Nu er Johannes Rasmussen så kommet hjem til sin manddomsegn, til kirken, som Rasmussen omfattede med interesse og kærlighed, og hvis værge han var gennem en årrække. Han tog del i mangt og meget og udførte en gerning, som vi i dag siger tak for. Sit hjem og sin familie satte Johannes Rasmussen meget højt; hvor var han glad i sit ægteskab. Alt, hvad vi fik lov at opleve sammen med Johannes Rasmussen, siger vi Gud tak for.“

*Emmy Katrine Christiansen*, der var født 7/2 1897, blev 16/11 1917 gift med Johannes Rasmussen. Vielsen blev forrettet i Århus.

I ægteskabet var der børnene: a) Annelise Rasmussen. b) Karen Vibeke Rasmussen. c) Inger Birgit Rasmussen. d) Inga Rasmussen. e) Kirsten Teodora Lund Rasmussen.

a) *Annelise Rasmussen*, født 18/8 1918, blev 28/4 1948 viet til Søren Henry Petersen, der er født 21/11 1912. (Tre børn).

b) *Karen Vibeke Rasmussen*, født 13/2 1920, gift første gang 14/11 1945 med Rasmus Piilgaard Poulsen, født 20/8 1915, død 14/4 1947. Gift anden gang med Aksel Kristensen Barkholt 9/7 1948. Aksel Kristensen Barkholt er født 24/8 1915. (To børn).

c) *Inger Birgit Rasmussen*, født 20/8 1922, død ca. halvandet år gl.

d) *Inga Rasmussen*, født 12/5 1925, viet 7/12 1944 til Folmer Skovbølling Nielsen, født 11/8 1921. (Fem børn).

e) *Kirsten Theodora Lund Rasmussen*, født 24/10 1933, viet 17/5 1957 til Finn Osvald Holger Buchardt Andersen, født 19/3 1934. (To børn).

2) *Søren Rasmussen*, søn af gårdejer Anders Sørensen Rasmussen og hustru Karen Nielsen, var født i Ryegård i Rye sogn 27/11 1880. Han blev nu denne gårds næste ejer, idet han overtog den i 1906. Forud for overtagelsen havde han dygtiggjort sig til sin fremtidige gerning som landmand gennem et ophold på Malling landbrugsskole. 19/10 1906 blev han viet til Maren Nielsen fra Glarbogård i Rye sogn. Det stod skrevet i skæbnens store bog, at denne begavede unge landmand skulle gå tidlig bort. Han døde kun 29 år gammel 19/10 1910.

*Maren Nielsen*, Søren Rasmussens enke, blev Ryegårds næste ejer. Hun var født i Glarbogård 21/2 1883. Hun, hvis slægt (se under slægten i Slotsgården) kan føres tilbage til Gorm den Gamle, er datter af Glarbogårds ejerpar, Søren Nielsen og hustru Johanne Nielsen af Jægergården. Maren giftede sig anden gang 30/3 1912 med gårdejer og sognerådsformand Niels Jensen af Jægergården. Ved dette giftermål overtog

Niels Jensen Ryegård og drev denne, indtil han i 1929 overdrog den til Søren Rasmussens og Marens søn, Anker Rasmussen.

*Niels Jensen*, der i mange år var sognerådsformand for Rye sogn, var født 16/3 1867 og døde i Jægergården 21/1 1934.

Efter Niels Jensens død afhændede Maren Jægergården og købte Låsby kro. Med dygtighed drev hun denne kro, indtil hun døde 28/1 1967.

I ægteskabet med Niels Jensen havde Maren bl. a. to døtre: *Anna Jensen*, født 17/5 1913, og *Dagny Jensen*, født 3/11 1915. Disse overtog efter moderens død Låsby kro, og de formåede på dygtig måde at fortsætte driften af denne.

I Søren Rasmussens og Maren Nielsens ægteskab er der børnenø:  
a) Anker Sørensen Rasmussen. b) Johanne Rasmussen.

a) *Anker Sørensen Rasmussen*, Ryegårds næste og denne gårds nuværende ejer, blev født i Ryegård i Rye sogn 30/7 1907. Han besøgte real-skolen i Skanderborg og dygtiggjorde sig til sin fremtidige gerning som landmand gennem et ophold på Dalum landbrugsskole i vinteren 1926/27, hvorefter han i 1929 overtog fødegården. Han blev 3/3 1931 gift i Århus med Jensine Kirstine Ehlers, født 1/8 1911, datter af professor Thorvald Ehlers. Ægteskabet opløst. Derefter gift anden gang 25/2 1941 i Koldt med Ingeborg Lillian Brandi, født 6/4 1914, datter af isenkræmmer Valdemar Brandi og hustru Helena Dusine Larsen.

Anker Rasmussen har haft og har mange offentlige hverv.

I første ægteskab er der en datter, Maren Kirstine Ehlers Rasmussen, født i Ryegård 27/12 1931, gift i København 4/2 1956 med civilingeniør Per Johannes Debbern Johansen, født 27/2 1932, søn af typograf Valdemar Johansen og hustru Edith Hansen.

I andet ægteskab er der børnene Søren Rasmussen og Karen Rygård Rasmussen.

b) *Johanne Rasmussen*, datter af Søren Rasmussen og Maren Nielsen Ryegård, blev født i Ryegård 27/10 1908. 28/4 1936 blev hun i Rye kirke viet til *Ejner Christoffersen*, født 15/1 1911, søn af proprietær Christoffer Hansen Christoffersen og hustru Ane Magdalene Clausen.

Ejner Christoffersen har taget realeksamen fra Kolding latinskole. I vinteren 1930–31 var han elev på Ladelund landbrugsskole, hvorefter han i 1936 forpagtede sin fødegård, Christiansminde, der er på 184 tdr. land. I 1937 købte han gården. Børn: Hans Christoffersen og Ulla Christoffersen.

## Slægten i Rye kro

Den første kromand i Rye indenfor vor slægt var Søren Andersen Kjærulf (se side 39). Senere overtoges kroen af hans svigersøn, vor tip<sup>3</sup> oldefar, Niels Nielsen Byschou (se side 39).

Det er dog først med vor tip<sup>2</sup> oldefar, Rasmus Jensen (Poulsen) og hustru, Cathrine Elisabeth Voetmann fra Kloster mølle, at Rye kro bliver et af slægtens ståsteder gennem generationer. Men nu først en omtale af Rasmus Jensen og hans hustrus forfædre:

### *Søren Nielsen,*

Rasmus Jensen (Poulsens) oldefar og vor tip<sup>5</sup> oldefar, var gårdmand i Virklund ved Silkeborg. Ifølge Them kirkebog fik han en datter, Anna, døbt i 1688. Denne datter blev senere ifølge samme kirkebog gift med Rasmus Jensen (Poulsens) bedstefar, vor tip<sup>4</sup> oldefar, Poul Nielsen af Rustrup i Them sogn.

### *Poul Nielsen,*

Rasmus Jensens bedstefar og vor tip<sup>4</sup> oldefar, var ifølge Them kirkebog født i Rustrup i 1667. Han blev i en alder af 47 år trolovet med forannævnte Anna Sørensdatter 27/7 1714. Den 14/10 1714 stod deres bryllup. Poul Nielsen blev begravet 12/5 1748 i en alder af 81 år. (Them kirkebog).

### *Anna Sørensdatter,*

Rasmus Jensens bedstemor og vor tip<sup>4</sup> oldemor, var datter af forannævnte Søren Nielsen. Hun var ifølge Them kirkebog født den tredje søndag i fasten 1688, og hun blev båret til dåben af Niels Østergaards hustru. Faddere var Karen Nielsen fra Løgager m. fl.

### *Jens Poulsen,*

Rasmus Jensens far og vor tip<sup>3</sup> oldefar, var født i 1721 og ifølge Them kirkebog døbt 15/4 1721. Peder Poulsens hustru bar ham. Faddere var

Christen Bruun, Peder Thammasen, Jens Pedersen og Mette Nielsdatter, alle af Rustrup.

Jens Poulsen var gift ialt fire gange. Første gang med vor tip<sup>3</sup> oldemor, Mette Sørensdatter. Anden gang med Elisabeth Andersdatter. Tredie gang med Karen Salomonsdatter og fjerde gang med Marie Sørensdatter Schmidt.

Jens Poulsen døde i Rye i 1795. Rye kirkebog siger herom: „Anden Onsdag i Fasten 1795 jordret Husmand, fordem Gaardmand i Rye, Jens Poulsen, gl. 75 Aar“.

Der er mange vidnesbyrd om, at Jens Poulsen har været en driftig mand. Ved køb og salg af mange ejendomme i Rye blev han efter alt at dømme en velsitueret mand.

#### *Mette Sørensdatter,*

Jens Poulsens første hustru og vor tip<sup>3</sup> oldemor, har man kun sparsomme oplysninger om. Det fremgår af Rye kirkebog, at hun er Jens Poulsens hustru. Hun døde i 1777, og kirkebogen oplyser, at hun blev begravet på Rye kirkegård 17/11 1777 i en alder af 69 år. Hun er altså født i 1708.

Anden gang giftede Jens Poulsen sig med *Elisabeth Andersdatter* af Rye. Rye kirkebog oplyser, at enkemanden Jens Poulsen 12/6 1779 blev trolovet og 28/9 samme år gift med enken Elisabeth Andersdatter af Rye. Ifølge samme kirkebog døde hun allerede i januar 1781. Elisabeth Andersdatter havde været gift før. Det fremgår af Thyrsting-Vrads Herreds Skøde- og Panteprotokol, 1766–1858, at enken Elisabeth Andersdatter lånte 1000 rdl. af vor tipoldefar, Niels Jensen i Bakkegården, mod en 1ste prioritet i hendes ejendom, kaldet Knøsen.

Tredie gang giftede Jens Poulsen sig med *Karen Salomonsdatter* 4/7 1781. Hun døde allerede i 1784 og blev begravet i Rye 11/8 1784, 62 år gammel. Skanderborg Amts Skifteprotokol 1782–1791 oplyser, at skiftet efter hende blev afholdt 18/10 1785.

Jens Poulsens fjerde og sidste hustru hed *Anne Marie Sørensdatter Schmidt*. Hun blev trolovet med Jens Poulsen 27/5 1784 og gift med ham 8/7 s. å. Hun var født i 1732 og blev ifølge Rye kirkebog begravet i Rye 1792 (5 Pasch 1792).

Jens Poulsens tre sidste ægteskaber var barnløse

#### *Rasmus Jensen (Poulsen),*

vor tip<sup>2</sup> oldefar, var født i året 1572. Han blev 23/6 1774 gift med Cathrine Elisabeth Voetmann i Voerladegård kirke, og han døde som atægtsmænd i Rye 14/5 1828 (Rye kirkebog). Skiftet efter ham blev ifølge Thyrsting-Vrads Herreds Skifteprotokol 1821–1831 afholdt 13/10 1828.

Navnene på hans fire ældste børn er opgivet i Aarhus Bispearkivs Folketællingslister 1787, z 14, nr. 4, side 13-14.

Når navnet Poulsen er sat i parantes, skyldes det, at han ved folketællingen i 1801 ved en fejltagelse er opført med faderens efternavn.

Om hans overtagelse af kroen med tilliggende ejendomme siger et uddrag af Rytterauktionsskødet af dato 8/12 1774: „Den af mig paaboende Kroe, med tillagte kongl. allernaadigste Prevelligium beliggende i Rye Sogn og Bye under Skanderborg Amt, Tørsting Herred. – Hartkorn sidste Inddeling 2 Td. 6 Skp. 2 Fdk.  $\frac{5}{16}$  Alb. tillige med det til samme Gaard liggende Hus saa og  $\frac{1}{16}$  Part af Faarehuset.“

Om udgifterne ved Rasmus Jensens køb af kro og krogård m. v. giver følgende nogle oplysninger: „Blev læst udlæsket een Panteforskrivning indgivet den 26/4 1774 af Rasmus Jensen Poulsen i Rye til Cammerraad Richter i Fredericia for Kapital 1450 Rdl. efter paategnet Qvittering lyder som følger. Denne Obligations Summa er uden Opsigelse med Capital og Rente til dette Aars Snapsting indfriet og betalt og saaledes maa afgaa i Protokollen udslettes naar forlanges. Wiborg den 16. Juni 1781 paa med Commissar S. T. (betyder Salto Titolo), d. v. s. Titul ubekendt. Justitsraad Seidelin og egne Vegne N. Schou.“

#### *Cathrine Elisabeth Voetmann,*

vor tip<sup>2</sup> oldemor, datter af mølleerjer Ernst Johansen Voetmann i Kloster mølle (se side 65) og gift med kromand Rasmus Jensen i Rye, nedstammer fra vore tip<sup>7</sup> oldeforældre Ewert Voetmann og Giertrud Ewerts, der indvandrede fra Westphalen i Tyskland omkring 1626 (se side 51).

Cathrine Elisabeth var født i Kloster mølle i 1755. Hun blev trolovet og senere, 23/6 1774, gift med kromand Rasmus Jensen i Rye. Cathrine Elisabeth døde som opholdskone i Rye 28/6 1825 i en alder af 70 år. Skiftet efter begge ægtefællerne fandt sted 13/10 1828.

I ægteskabet mellem Rasmus Jensen og Cathrine Elisabeth var der syv børn. Deriblandt Dorthea Rasmusdatter (vor tipoldemor), gift med den næste kromand i Rye, Jens Jensen Laasby.

Slægten fortsætter nu, idet Rasmus Jensens datter nr. 3, Dorthea, giftede sig med ungkarl Jens Jensen Laasby, der ved dette giftermål blev Rye kros næste ejer. Før omtalen af dette ægtepar, vore tipoldeforældre, bringes en omtale af Jens Jensen Laasbys slægt på fædrene og mødrene side. Hans forældre var gårdmand Jens Rasmussen i Låsby og hustru Ane Jensdatter.

#### *Jens Rasmussen,*

Jens Laasbys far og vor tip<sup>2</sup> oldefar, var gårdmand i Låsby. Han var født

dér i 1728. Hans forældre var hjulmand Rasmus Jensen og hustru Mette Nielsdatter. 12/8 1768 blev Jens Rasmussen uden forudgående trolovelse gift med Ane Jensdatter i Låsby kirke. Jens Rasmussen døde i Låsby og blev begravet 2/12 1783 (Låsby kirkebog). Skiftet efter ham blev afholdt 24/12 1783 (Kalbygaards Skifteprotokol).

#### *Ane Jensdatter,*

Jens Laasbys mor og vor tip<sup>2</sup> oldemor, var først gift med forannævnte Jens Rasmussen. Efter hans død giftede hun sig med Johan Pedersen Bloch fra Rye mølle. Hun, der var født i Låsby i 1743, giftede sig første gang 12/8 1768 og anden gang 30/6 1786. Hun døde i 1789. Herom siger Låsby kirkebog: „Tirsdag den 12/5 1789 blev Ane Jensdatter af Laasby jordret, som døde udi barsels Nød tillige med sit Foster, som blev dødt født, hvilket hun den femtende Dag fulgte ind i Evigheden i hendes 44. Aar.“

#### *Rasmus Jensen,*

Jens Laasbys far og vor tip<sup>3</sup> oldefar, var hjulmand i Låsby. Han var født dér i 1701, blev 25/6 1724 trolovet og 22/10 s. å. gift med Mette Nielsdatter af Låsy. Rasmus Jensen døde i en alder af 70 år og blev begravet 17/2 1771 (Låsby kirkebog).

#### *Mette Nielsdatter,*

Jens Laasbys bedstemor og vor tip<sup>3</sup> oldemor, var født i Låsby i 1694. Hun blev 25/6 1724 trolovet og 22/10 s. å. gift med hjulmand Rasmus Jensen. Mette Nielsdatter døde 83 år gammel i 1777 og blev 26/2 dette år begravet i Låsby (Låsby kirkebog). Ægteparret havde foruden sønnen Jens Rasmussen sønnerne Niels, Michel og Peder Rasmussen.

*Johan Pedersen Bloch*, Ane Jensdatters anden mand, tilhørte i forvejen vor slægt, idet han var søn af vor tip<sup>2</sup> oldefar Peder Nielsen Bloch i Rye mølle (se side 44). Johan Bloch og Ane Jensdatter giftede sig 30/6 1786 (Låsby kirkebog). Johan, der døde i Låsby 28/7 1797, var en meget velhavende mand. Han havde ved testamenten indsat stedsønnen Jens Jensen Laasby som universalarving. Dog havde han testamenteret sine to søsterdøtre i Emborg, Gunild Marie og Anne Marie Andersdatter, 600 rdl. (De var begge døtre af vore tipoldeforældre Anders Rasmussen Wissing og hustru Kristiane Pedersdatter Bloch i Emborg).

Inden slægten i Rye kro fortsættes med Jens Jensen Laasby og hustru Dorthea Rasmusdatter, bringes en omtale af Ane Jensdatters forfædre, der altså også er vore forfædre.



*Jesper Phillipsen,*

vor tip<sup>6</sup> oldefar, har man oplysninger om gennem et skifte, der ifølge Det Skanderborgske Ryttergods Skifteprotokol blev afholdt „Anno 1688 dend 30. Martii“. Der oplyses her, at de arveberettigede var hans enke, Anna Petersdatter og hans datter Maren Jespersdatter gift med Mikkel Nielsen Smed i Skanderborg Ladegård. Jesper Phillipsen havde en halvgård under Skanderborg Ladegård på 4 tdr. 0 skp. 2 fdk. 1 alb. hartkorn.

*Anna Petersdatter,*

vor tip<sup>6</sup> oldemor, var gift med forannævnte Jesper Phillipsen. Kendskabet til hende omfattes af den kendsgerning, at hun ifølge nævnte skifte af „dend 30. Martii 1688“ var gift med Jesper Phillipsen.

*Mikkel Nielsen Smed,*

vor tip<sup>5</sup> oldefar, nævnes i året 1670 i Skanderup Birks Tingbog. Han får dette år udstedt et skøde af en mand ved navn Anders Lauridsen Smed. Mikkel Nielsen Smed havde i 1688 en halvgård under Skanderborg Ladegård. Det ligger snublende nær at antage, at det er svigerfaderen Jesper Phillipsens halvgård, han har overtaget ved skiftet i 1688.

*Maren Jespersdatter,*

vor tip<sup>5</sup> oldemor, der ifølge forannævnte skifte af 1688 var datter af Jesper Phillipsen og hustru Anna Petersdatter, blev i 1670 (ifølge skiftet) gift med Mikkel Nielsen Smed. I dette ægteskab var der børnene: 1) *Niels*, 2) *Anna*, 3) *Marie* og 4) *Jesper*.

Maren Jespersdatter giftede sig anden gang med Bent Balie i Skanderborg Ladegård. Denne Bent Balie er omtalt af Chr. Heilskov i „Hjelmslev Herred“.

*Jesper Mikkelsen Smed,*

vor tip<sup>4</sup> oldefar, var søn af Mikkel Nielsen Smed. Han er nævnt i Aarhus Stiftamt og Havreballegård Birks Landeværnsmental som værende 24 år i 1700. Han må altså være født i 1676. I Hjelmslev Herreds og Skanderup og Rye Birks Skjøde- og Panteprotokol 1691–1707, blad 55, ses det, at han 23/1 1706 får skøde på en gård i Skanderborg, der har tilhørt hans hustru Anne Albertsdatters mor Johanne Jensdatter og hendes mand i andet ægteskab.

*Anne Albertsdatter,*

vor tip<sup>4</sup> oldemor, gift med Jesper Mikkelsen Smed, var født omkring 1687. Hun giftede sig anden gang med Thomas Jensen fra Skanderborg.

Anne Albertsdatter døde i 1751 hos sin datter Johanne Jespersdatter i Låsby (Låsby kirkebog). Anne Albertsdatter blev tidlig enke. At dette har præget hendes økonomi, får man indtryk af ved at læse i „Skanderborg Bys Indvaanere, Deres Navne, Næring og Brug og deres Tilstand“. Der står deri om Anne Albertsdatter: „Bor paa Storegade i Skanderborg, Anne Albertsdatter, er Smede-Enke med nogle smaa uopfødde børn, lever med ganske liden Næring, bebor en Gaard som er pantsat den 24/4 1710 (Aarhus Bispearkivs Krigs- og Fortifikationskatter 1675–1713, C 3, No. 1901)“.

Anne Albertsdatters forældre var: Albert Johansen og hustru Johanne Jensdatter.

*Albert Johansen,*

vor tip<sup>5</sup> oldefar, der var gift med vor tip<sup>5</sup> oldemor Johanne Jensdatter, døde i Skanderborg 1695. Det fremgår af skiftet efter ham, at der ved hans død var to børn i ægteket: 1) *Jens* og 2) *Anne*.

*Johanne Jensdatter,*

vor tip<sup>5</sup> oldemor og gift med forannævnte Albert Johansen, var ifølge Fruering kirkebog født i 1650 og døde 1724. Efter Albert Johansens død giftede hun sig anden gang med Rasmus Rasmussen, der havde Vester mølle ved Skanderborg i fæste. I dette ægteskab var der sønnen Albert, der var født i 1695 (Fruering kirkebog). Ifølge samme kirkebog døde Rasmus Rasmussen 2/8 1705, hvorefter hun 24/5 1706 giftede sig tredje gang med Peder Jensen fra Vrold ved Skanderborg. Peder Jensen overtog derefter Vester mølle. Såvel Rasmus Rasmussen som Peder Jensen omtales af Chr. Heilskov i hans skrift „Hjlemslev Herred“ (Aarhus Stifts Aarvog).

*Johanne Jespersdatter,*

vor tip<sup>3</sup> oldemor, var født i 1702. Hun blev 15/6 1727 gift i Fruering kirke med Rasmus Pedersen fra Låsby. Samme dags aften fødte hun en datter, der blev døbt Johanne. Skønt Rasmus Pedersen på dette tidspunkt, formentlig ved krigsråd Gybergs hjælp, havde overtaget en gård i Låsby, lod han alligevel barnet døbe i Fruering kirke, antagelig for at undgå sladder i Låsby. Rasmus Pedersen, der var født i Gram i Skanderup sogn, døde i Låsby 22/2 1741 (Låsby kirkebog).

Efter Rasmus Pedersens død giftede Johanne sig med vor tip<sup>3</sup> oldefar Jens Nielsen Coepøtt (Låsby kirkebog). I første ægteskab var der fem børn, i andet et barn, datteren Anne, der blev vor tip<sup>2</sup> oldemor. Johanne døde i Låsby i 1783 og blev begravet på kirkegården dér 20/6 1783.

*Jens Nielsen Coepøtt,*

vor tip<sup>3</sup> oldefar, Johanne Jespersdatters anden mand, var gårdmand i Låsby. Han er formentlig født omkring 1720. Han nævnes i Kalbygaards Skifteprotokol i skiftet efter broderen Anders Nielsen Coepøtt i 1782. Han må formodes at være død i årene lige efter. I hans ægteskab med vor tip<sup>3</sup> oldemor var der datteren Ane Jensdatter.

*Jens Jensen Låsby,*

vor tipoldefar, der var eneste barn i Jens Rasmussens og Ane Jensdatters ægteskab (se side 150), var født i Låsby i 1769. Han blev døbt i Låsby kirke 10/9 dette år. Den 16/8 1793 blev han viet til den kun 16 år gamle Dorthea Rasmusdatter, der var ældste datter af kromanden i Rye kro Rasmus Jensen og hustru Cathrine Elisabeth, født Voetmann fra Kloster mølle. 16/8 1818 fejrede Jens Låsby og hustru deres sølvbryllup i Rye kro. Jens Låsby overtog kroen efter sin svigerfar Rasmus Jensen. Jens Låsby døde i Rye kro 21/6 1825. Han blev begravet i Rye 27/6 1825.

*Dorthea Rasmusdatter,*

vor tipoldemor, der var datter af kromand i Rye Rasmus Jensen og hustru Cathrine Elisabeth Voetmann, var født i Rye kro i 1777 og viet i Rye kirke 16/8 1793. Vielsen fandt sted pr. kongebrev og uden forudgående trolovelse. Dorthea døde i Rye kro 6/5 1822 og blev begravet 12/5 samme år.

Jens Jensen Låsby's børn med Dorthea Rasmusdatter: 1) Ane Jensdatter, født 9/11 1794. 2) Johan Jensen, født 27/2 1799 (død 14 $\frac{3}{4}$  år gammel). 3) Cathrine Jensdatter, født 3/3 1801. 4) Peder Jensen, født 6/4 1803. 5) Johanne Jensdatter, født 4/6 1806. 6) Frands Bloch Jensen, født 23/7 1812. 7) Johan Jensen, født 1/6 1815 (død 10 mdr. gammel).

1) *Ane Jensdatter*, den ældste af kromand Jens Jensen Låsby's og Dorthea Rasmusdatters mange børn, var født i Rye kro 9/11 1794. Hun blev 27/4 1817 gift med den 26 år gamle Jens Nielsen, der var søn af gårdejer Niels Nelsen og hustru Ane Nielsdatter i Jægergården. Jens Nielsen købte Truust kro og krogård ved Fårvang mellem Århus og Viborg. Ifølge Skanderborg Arkivs Skifteprotokol 1854–63, bind 1, bl. 63, nr. 141, døde han i Truust 24/5 1856 efterladende sig seks børn: 1) Jens Jensen, der muligvis fik kroen i Truust. 2) Ane Jensen, gift med gårdejer Laurs Nielsen i Sdr. Vissing. (Laurs Nielsen var søn af Niels Laurson og Johanne Nielsdatter i Jægergården i Rye). 3) Dorthea Jensen, gift med kroejer N. Mathiasen i Tvillum. 4) Maren Jensen, gift med gårdejer Anders Madsen i Truust. 5) Mette Cathrine Jensen, gift med

gårdejer Rasmus Sørensen i Rye. 6) Nielsine Jensen, gift med lærer Andersen i Sorring.

*Peder Jensen,*

vor tipoldefar og den fjerde af Jens Låsby's børn, er omtalt under Kongs-gårdslægten (se side 99).

5) *Johanne Jensdatter*, den femte af Jens Låsby's børn, blev født i Rye kro 4/6 1806. Hun var gift to gange. Første gang med kromand i Tem, senere i Rye, Jens Sørensen. Anden gang med kromand i Rye, Peder Laursen. Hun blev viet til den første mand i Rye kirke 14/2 1824. Efter hans død giftede hun sig anden gang 19/10 1833 med handelsmand, senere kromand i Rye, Peder Laursen fra Toustrup. Johanne var da 27 år og Peder Laursen 2 år ældre. Johanne døde i Rye kro 2/5 1880.

Der foreligger tilstrækkelig mange oplysninger om Johanne til, at man kan danne sig et bille af hende. Jeppe Aakjær omtaler hende i bogen om Steen Steensen Blicher som den *smukke* kroenke i Rye. Jeg har haft lejlighed til at se et fotografi af hende. Det er også mit indtryk, at hun har været smuk. Rye kro blev under hendes og Peder Laursens ledelse en omfattende virksomhed med kro, købmandshandel, landbrug, mølle og bageri. Det er en kendsgerning, at Johanne i kraft af sin medfødte energi og sin evne til at sætte kroens tjenestefolk i sving, var sin dygtige mand en værdifuld hjælp. Men: Det var ikke altsammen „lutter lagkage“ med Johanne. Hun kunne få hysteriske anfald. Når hun havde et sådant, fortælles det, at hun gik i seng med alt tøj på (ja, der er dem, der fortæller: Også med træskoene på). I ægteskabet med den første mand havde hun tre børn og med den anden to børn. Disse børn vil senere blive omtalt.

*Jens Sørensen*, Johanne Jensdatters første mand, var født på Stensgård i Rye sogn 28/8 1794. Han var søn af selvejergårdmand Søren Thomasen og hustru Maren Andersdatter. Han var gift to gange. Første gang 28/8 1820 med pigen Karen Rasmusdatter, der var datter af den daværende kromand i Tem. Karen døde 16/9 1823 kun 24 år gammel. Ægteskabet var barnløst. Han giftede sig anden gang 14/2 1824 med den kun 18-årige Johanne Jensdatter fra Rye kro. Da Johannes far, vor tipoldefar Jens Jensen Låsby, døde i 1825, overtog han kroen. Forinden havde Jens Sørensen solgt Tem kro til gårdejer Søren Rasmussen i Pårup for 3300 rbd. sedler, hvoraf 300 rbd. sedler blev udbetalt kontant. Skødet blev udstedt 29/3 1826. Jens Sørensen døde i Rye kro 18/5 1832. – Johanne Jensdatters anden mand var som allerede nævnt handelsmand Peder Laursen fra Toustrup:

*Peder Laursen.* Om denne markante personlighed foreligger der så mange oplysninger, så en begrænsning af stoffet er nødvendigt. Peder Laursen nedstammer fra en selvejergårdmandsslægt i Toustrup. Hans farfar, *Jens Laursen*, købte ved Ryttergodsets salg slægtsgården i Toustrup til selveje. Han var en forudseende og meget foretagsom mand, der blev selvejer før de andre gårdmænd i sognet. Da kvægpesten rasede på egnen, købte han kreaturer i Thy. Og da de andre gårdmænd i Toustrup mistede deres besætninger, bevarede han sin.

Efter ham overtog sønnen *Laurs Jensen* gården. Han så, formentlig på grund af sin større velstand, ned på de andre bymænd og var derfor ikke særlig godt lidt af disse. Derimod var han elsket af sine tjenestefolk. Efter ham fik sønnen *Jens Laursen*, Peder Laursens broder, gården.

Peder Laursen blev født 16/4 1804. Han var handelsmand og handlede oprindeligt med huder og skind. På sine forretningsrejser, der strakte sig over store dele af Jylland (han red rundt på en hest), besøgte han flere gange Gl. Rye kro og stiftede dér bekendtskab med den smukke Johanne. Dette bekendtskab resulterede i et ægteskab 19/10 1833. Peder Laursen overtog nu kroen, krogården, en stor blandet landhandel, bageriet, møllen og et maltgøreri, hvor der også blev fremstillet mjød. Den største af alle Peder Laursens gøremål blev dog hans en gros handel med træsko. Alt dette vil senere blive omtalt. Men først lidt om krobranden i Rye:

Året før Peder Laursens giftermål med Johanne nedbrændte Rye kro til grunden ved den store ildebrand i 1832. Kroen, flere gårde og endnu flere huse blev lagt i aske. Ilden opstod den anden søndag i advent, 9/12 1832, midt under gudstjenesten. Folk styrtede ud for at redde, hvad reddes kunne. Men så godt som alt gik tabt i kroen, gårdene og husene. Det var en begivenhed, der en overgang beskæftigede hele landet. En af de lokale „digtere“, Jens Brødløs, satte hele historien på vers. „Kvaliteten“ får De her en prøve på:

„Den anden Advent Søndag,  
den Gerning var bestemt,  
det var hos dig, Rasmus Sørensen,  
den Ildebrand blev tændt.  
Ej alene var det, at Gaardene blev brændt,  
men trende Huse gik op i Luer med  
tilmed saa mange Træsko, ja hele Læsser,  
der brændte paa et Sted.“

Af betydelig bedre kvalitet er så nedenstående vers, som Peder Laursen efter ildebranden lod opsætte over døren til Rye kro:

„Vær du, o Gud, tilstede her  
med dine Engle klare.  
Fra Tyvehaand, fra Ildebrand  
du dette Sted bevare.  
Lad sande Gjæster redelig  
min Bolig ofte finde,  
men vis dém Vejen udenom,  
som haver ondt i Sinde.“

Man fandt hurtigt ud af, at branden var påsat. En af den tids aviser, Viborg Samleren (senere Viborg Stiftstidende) beskæftigede sig i flere artikler med skyldsspørgsmålet. I en artikel i blad nr. 153 13/12 1832 bragte nævnte avis en omtale af branden. I en artikel i samme blads nr. 158 af 25/12 1832 skriver bladet, at en i Rye arresteret matros, der var sigtet for mordbrand, alligevel er uskyldig. I en artikel i samme blad af 1/1 1833, at man skal have arresteret gårdejer Rasmus Sørensen af Stensgård (en broder til den afdøde kromand Jens Sørensen) som den skyldige. I en artikel af torsdagen den 7/2 1833 beklager bladet at have rettet beskyldningen mod Rasmus Sørensen, idet den skyldige har vist sig at være den sindssyge ungkarl Rasmus Jacobsen fra Rye. Kan aviserne ikke klare sig med én „avisand“, forsøger man sig bare med flere. Gryden skal holdes i kog, selv om man kommer for skade „at skolde“ en hæderlig mand.

Men nu tilbage til Peder Laursen. Han går nu i gang med at skabe den største formue af alle de store formuer, der skabte de Rye bønders ry. En formue, der er anslået til mere end ½ million kr. Set med datidens øjne var det en mægtig formue.

Ingen af de mange jern, Peder Laursen havde i ilden, kom brændte ud. Både landbruget og i endnu højere grad kro og landhandel blomstrede. Himmelbjergfestene gav ham også et smukt tilskud. Der var intet hotel på bjerget den gang, men derimod altid kromand Peder Laursens store telt, hvorfra han i spandevise postede de af jyderne så yndede „små sorte“ i mange tørre halse. I Rye kro holdt bjergets bestyrelse deres møder. Sjælen i det hele, digterpræsten Blicher, var Peder Laursens gode ven, og man træder sikkert ikke denne digter for nær ved at antyde, at han har konsumeret et betragteligt antal af Peder Laursens „de små sorte“. – Blicher kalder ham: Den flinke og billige kromand i Rye. (Smlg. Jeppe Aakjær: St. St. Blichers Livstragedie, II Afsnit, Himmelbjergpræsten).

Men så langt den overvejende del af den store formue, der blev resultatet af Peder Laursens dygtige virke, stammer dog fra hans omfattende handel med træsko. Han havde, forudseende som han var, købt en part af Rye Sønderkov. Nu sad han her i træskoegnens centrum og solgte træ til egnens mange træskomænd. Bagefter opkøbte han det færdige produkt (træskoene) og videresolgte dette. Han blev en rig mand, og med rigdommen fulgte anseelse. Det undlod ikke at gøre indtryk på træskomændene, når de skulle have deres betaling, og én for én i hosesokker stedtes for Peder Laursens åsyn inde i hans sovekammer, hvor han sad med en mægtig pengepose og hev den ene blanke sølvdaler op efter den anden af posens tilsyneladende udtømmelige dyb.

Hvordan var nu denne Peder Laursen? Lad mig belyse ham gennem nogle eksempler efter først at have fastslået, at han var en sober kromand i forhold til mange af den tids „rødblisede“ kromænd. Han var i virkeligheden en stor psykolog, der evnede den kunst at kunne vurdere sine medmennesker, ikke mindst dem, han indlod sig i handel med. Han gav i sin forretning enhver, hvad de havde krav på, men heller ikke mere. Der fortælles om ham (jeg har det fra min bedstemor, hvis onkel han var), at han brækkede en kaffebønne midt over for at få vægten til at stemme. Var han da gerrig? Nej, så absolut ikke. Han kunne være rundhåndet, når han traf mennesker, der efter hans mening fortjente dette. Han havde en sjælden evne til at kunne omgås såvel høj som lav. Der fortælles, men det står jeg absolut ikke inde for, at han var dus med Frederik den Syvende. Det kunne jo sådan set godt ligne den syvende Frederik, og det kunne vel også godt ligne Peder Laursen at gå ind på spøgen, uden dog at tilsidesætte den ganske sikkert dybe ærbødighed, han har følt for kongen. Det har vel, hvis der er noget om snakken, forment sig på den måde, at kongen har sagt du til Peder, medens Peder har sagt Deres Majestæt til kongen.

En af Peder Laursens blege epigoner har udtalt sig nedsættende om ham til mig. Sådan er jo nu engang de små profeter.

Peder Laursen døde i Rye kro af en hjerneblødning 18/4 1868. Han ligger begravet på Rye kirkegård ved Johannes side. På den anden side har hun sin første mand, Jens Sørensen.

I sit første ægteskab havde Johanne børnene: a) Rasmus, b) Karen og c) Søren.

a) *Rasmus Jensen* er omtalt på side 130.

b) *Karen Jensen*, født i Rye kro 24/8 1827, blev knap 18 år gammel gift med gårdejer Søren Rasmussen på Stensgård i Rye sogn. Hun døde i barselseng 29/12 1847. Søren Rasmussen og Karen Jensen havde børnene: 1) *Rasmus Sørensen* og 2) *Jens Sørensen*. Sidstnævnte er omtalt

side 130 og 158. Førstnævnte var født på Stensgård 21/5 1846. Han giftede sig 24 år gammel med den ligeledes 24 år gamle *Dorthea Frandsen*, der var datter af gårdejer Frands Jensen Bloch og hustru Ane Nielsdatter af Jægergården. Rasmus Sørensen, der ejede gården Aldersro i Rye sogn, døde 4/11 1914. Dorthea Frandsen døde på Amtssygehuset i Skanderborg 8/8 1919. (Ingen børn).

c) *Søren Jensen*, født i Rye kro 30/5 1831, ejede Høver Skovgård og døde dér i 1903. Over moderen, Johanne Jensdatter, er hans slægt generation efter generation ført tilbage til vore tip<sup>7</sup> oldeforældre Ewert Voetmann og Giertrud Ewerts, der indvandrede fra Westphalen i 1626 (se side 51). Søren Jensens far var kromand *Jens Sørensen* i Rye kro. Hans bedsteforældre var gårdejer *Søren Rasmussen* på Stensgård i Rye og hustru *Maren Andersdatter*. Hans oldefar var gårdmand *Anders Rasmussen* på Stensgård. Hans tipoldeforældre var *Rasmus Jensen Klog* i Rye og hustru *Anne Andersdatter* (se side 117). Over denne er hans slægt her i bogen ført tilbage til sogneprest Christen Nielsen, der var præst i Rye fra 1564 til 1614. Søren Jensen var gift med Kirsten Marie Andersdatter fra Hemstok Østergård. Hun var født 10/2 1834, blev gift 15/3 1856 og døde 30/4 1906. Kirsten Marie Andersdatter tilhørte en af Skanderborgegnens ansete slægter. Søren Jensens og Kirsten Marie Andersdatters børn: 1) Jens Peder, 2) Johanne, 3) Maren, 4) Anders, 5) Thomas, 6) Søren og 7) Ane Kirstine.

1) *Jens Peter Sørensen*, født 30/1 1857, død 24/4 1924, gift med *Karen Marie Jensen*, født 6/10 1867, død 12/7 1921.

2) *Johanne Sørensen*, født 14/12 1858, død 6/12 1937, gift med Rasmus Knudsen, født 25/10 1857.

3) *Maren Sørensen*, født 6/10 1860, død 28/8 1943 (ugift).

4) *Anders Sørensen*, født 18/4 1863, død 7/12 1874.

5) *Thomas Sørensen*, født 24/9 1865, død 1/9 1939, gift med Christine Marie Christensen, født 8/5 1874, død 15/3 1948.

6) *Søren Sørensen*, født 24/9 1867, død 8/8 1954 (ugift), ejer af Høver Skovgård.

7) *Ane Kirstine Sørensen*, født 31/10 1870, død 27/2 1947, gift med Søren Nielsen, ejer af Højgård i Nr. Vissing, født 30/10 1865, død i maj 1928.

Alle de nævnte børn var født i Høver Skovgård.

Jens Peter Sørensens børn med Karen Marie Jensen: a) *Maren Sørensen*, født 25/5 1890. b) *Kirsten Sørensen*, født 28/10 1892. c) *Jens Sørensen* (nuværende ejer af gården Græsballehøj), født 28/9 1894. d) *Metha Kirstine Sørensen*, født 6/8 1897, e) *Søren Marinus Sørensen*, født 1/8 1900.



I sit andet ægteskab med kromand Peder Laursen havde Johanne Jensdatter børnene: 1) Jens Pedersen og 2) Dorthea Pedersen.

2) *Ane Dorthea Pedersen* omtales først.

1. Jens Pedersen, dennes hustru Ane Kirstine Pedersen og deres svigersøn, sognepræst Andreas Hansen (først til Gl. Rye og senere til Bøstrup på Langeland), vil blive skildret i fire biografier, skrevet af sognepræst Andreas Hansens søn, overpostbud Andr. Gullev Hansen i Kgs. Lyngby.

e) *Ane Dorthea Pedersen*, kromand Peder Laursens og Johanne Jensdatters datter, var født i Rye kro 21/11 1838. Hun blev 24/10 1857 viet til enkemanden gårdejer Søren Rasmussen, Stensgård i Rye sogn. Vielsen fandt sted i Rye kirke. 14 dage før blev hendes kusine (min bedstemor) viet i samme kirke. Efter Søren Rasmussens død i 1861 søgte og fik Ane Dorthea Pedersen amtets tilladelse til at hensidde i uskiftet bo. Denne tilladelse blev givet i en skrivelse fra amtet under 10/1 1862.

Den 5/1 1866 giftede hun sig igen med bestyrer Peter Petersen Klindt af Laven Hougård, efter at hun 1/1 1866 havde begæret skifte og deling efter sin i 1861 afdøde første mand, Søren Rasmussen.

Ane Dorthea Pedersen døde i Skanderborg.

*Søren Rasmussen*, forannævnte Ane Dorthea Pedersens første mand, var født på Stensgård i Rye sogn 3/3 1819. Hans forældre var denne gårds ejer Rasmus Sørensen og hustru Maren Lauersdatter. Søren Rasmussens slægt kan, såvel på fædrene som mødrene side, føres langt tilbage. Søren Rasmussen døde på Stensgård 9/12 1861.

I sit ægteskab med Ane Dorthea Pedersen havde han børnene: 1) Anders Sørensen og 2) Peder Sørensen.

Det blev førstnævnte, der overtog Stensgård, dengang Rye sogns største gård. Sidstnævnte overtog gården Fredensborg ved Skanderborg.

Der må være anledning til at bemærke, at Anders Sørensens datter, Anna Klindt Sørensen, er en af Danmarks betydeligste kunstnerinder på malerkunstens område.

Følgende biografier over Jens Pedersen, Ane Kirstine Madsen, Marie Johanne Pedersen og sognepræst Andreas Hansen er alle udarbejdet af sidstnævntes søn, Andreas Gullev Hansen, Kgs. Lyngby:

d) *Jens Pedersen*, den „sidste“ kromand i Rye og sidste mandlige skud i en lang ubrudt slægtsrække, fødtes 30/7 1834. Han overtog kro, mølle, gård og bageri 9/5 1862. Faderen, Peder Laursen (født i Toustrup 16/4 1804, død i Rye kro 18/4 1808), og moderen, Johanne Jensdatter (født i Rye kro 4/6 1806, død samme sted 2/5 1880), har præget ham med deres – særlig moderens myndighed. Han blev frikøbt for militærtjeneste. Han blev gift 10/2 1874 i Vedslet kirke til Ane Kirstine Madsen fra

Kjærsholm. Hun født 5/1 1844 som ældste datter af gårdejer Kristen Madsen og hustru Maren Poulsen. Jens Pedersen døde i Gl. Rye 28/6 1890.

Som et menneske på godt og ondt – udgået fra forhold betydelig over middel – skal han vurderes ud fra den tids syn. Han drak og til tider meget. Han holdt af at komme bag på sine tjenestepiger. Han var ikke noget kvikt hoved, og faderen tåler han ikke sammenligning med. Han lånte penge ud, og i dette forhold, som angik mange, er der noget, som virker usympatisk. Han blev „gammel“ i en ret ung alder. Hans liv formede sig roligt og jævnt med stor tilfredshed i det daglige. Der gik mange historier om Jens Pedersen og hans gode timelige kår. Han kørte meget omkring, også langt ud i Jylland. Han holdt af børn, og kom han under sine ture ind, hvor der var børn, fik disse ofte lov til, inden han kørte videre, at trække en seddel i hans tegnebog. De kvikke lærte snart at tage efter de bageste. Det var „de store“.

En dag kom han til Ry Station sammen med én eller to af sine husmænd, lige før der skulle afgå tog. Efter en pludselig indskydelse tog de, som de stod i Vadmøl og træsko, med toget til København, som de nåede næste dag. Han tog ind på Hotel „Tre Hjorte“, fortalte hvem han var og strøede om sig med penge med det resultat, at politiet satte dem ind på „Nytorv“. Der gik en uge, inden familien kom og hentede dem hjem.

Jens Pedersen var både et svagt og alligevel et stærkt skud af en gammel slægt med tilknytning til Gl. Rye i generationer. Den „sidste“ kromand, idet hans enke solgte kroholdet fra og ophørte med de øvrige virksomheder kort efter hans død.

*Ane Kirstine Madsen*, født 5/1 1844 på Kjærsholm og død i Gl. Rye Krogård 9/1 1920. Hendes ægteskab med Jens Pedersen blev betinget af, at hendes far skyldte mange penge til Rye kro. Man nævner to à tre tusinde rigsdaler. Hun var den ældste af en søskendeflok på fem. Nogen let opgave har det ikke været for hende at gå ind i denne nye tilværelse, som hun, som årene gik, dog klarede med takt og myndighed. Hendes svigermor, en meget særpræget og myndig kvinde, tålte ikke myndighed ved sin side. Gik noget hende imod, gik hun i seng med tøj på. Der kunne gå dage i tavshed, og det gjorde det svært for den unge „Stine“ og så meget sværere, da hendes mand var bange for sin mor. En stor sorg blev hende ikke forbigået. 1875, den 6. februar, føder hun sit første barn, sønnen Peder Laurs. Han dør af difteritis 1/7 1822. Deres næste barn, en datter, Marie Johanne, fødtes 10/5 1877.

Ane Kirstine Pedersen, en dynamisk personlighed på godt, men også på ondt, var en god ægtefælle overfor sin mand. Ane Kirstine var enke i 30 år. Hun boede på Krogården. Den gamle krogård brændte 1832.

Ilden påsat. 1833 opførtes grundmuret stuehus, som igen bliver ombygget i 1887. Kort efter 1890 bliver kroholdet sammen med handelen flyttet fra den gamle gård. Krogården er et hjem med mange gamle minderige ting. I gæsteværelset hang et spejl, efter mundlig overlevering brugt af Christian den Tredie ved hans påklædning, da han i den gamle korskirke valgtes til Danmarks konge. Spejlet var afleveret fra de forviste russiske kejserdøtre og blev købt i Horsens. Et hjem som i dag ville være som et museum.

Den 12/6 1908 vælter hun med sin vogn i Rye Nørreskov under udvisning af træer. Hun overlever den store ulykke, hvorved hendes ene ben blev knust. Spådommen slog til. År før var hun i Norge under en rejse blevet spået, at hun skulle ende sine dage med to krykker. Hun rejste sig igen. Hendes liv blev som før – og dog? Hun rejste ofte både til København og til Langeland. Hendes glæde ved livet var vel usvækket. En stærk vilje.

Hun dør kort efter højtiden i 1919, kort efter at nytårsklokkerne har ringet 1920 ind, den 9. januar, og bliver begravet i slægtsgravstedet på Gl. Rye kirkegård. Den „sidste“ krokone var død, og slægtens saga var for bestandig slut. Ved hendes bære talte sognets præst, Filskov, og hendes svigersøn, pastor Hansen i Bøstrup.

*Marie Johanne Pedersen*, født 10/5 ????, voksede op på godt og ondt. Skolegang først i Rye og senere på Th. Langs skole i Silkeborg. 30/7 1895 bliver hun forlovet og 23/7 1897 gift med daværende sognepræst i Rye, Andreas Hansen. 9/8 1901 rammes hun pludselig af sygdom. Hun var væsentlig forandret, da hun 22/4 1902 igen ser sit hjem i Gl. Rye Præstegård. Hun havde da to døtre, den yngste fik hun under sin sygdom. 19/3 1906 bliver pastor Hansen kaldet til sognepræst i Bøstrup på Langeland, hvilket igen betød stor forandring for hendes tilværelse.

Marie Johanne siges som barn at have været sød og afholdt. Og dette kan siges, at ind imellem svære perioder med sygdom var hun meget afbalanceret. Man kan sige, at hun var glad og tilfreds med tilværelsen. Hun havde en sjælden god hukommelse, som altid vandrede tilbage i den svundne tid.

I 1926 tager pastor Hansen sin afsked. 29/8 holdes afskedsprædiken i Bøstrup kirke. Familien flytter til Fredensborg. Den tæller fem børn. En søn er død i 1924. Hun blev enke i 1939 og hendes sidste år gik stille. Hun var meget tilfreds og afklaret. Tankerne gik stadig tilbage i tiden, som hun så så klart.

Hun dør 18/12 1944 på Centralsygehuset i Hillerød. Begravet 2. juledag på Asminderød kirkegård.

*Andreas Hansen* er født 23/4 1861 i Gullev som søn af gårdejer Hans

Jørgen Poulsen, født 21/5 1821, død 16/8 1905, og Karen Rasmussen, født 16/4 1834, død 29/1 1866. Student fra Viborg 1883, cand. theol. 21/1 1889. Kapellan i Vordingborg 19/3 1889. Sognepræst i Gl. Rye 14/11 1891. Sognepræst i Bøstrup 19/3 1906. Afsked 31/8 1926.

Sidst tænkte den lattermilde student, som sommeren 1883 var på fodtur til Himmelbjerget, at den alvorlige kone i mørkt tøj, som betjente ham, og en lille pige, som han så løbe og lege, senere skulle gribe så alvorligt ind i hans tilværelse.

Pastor Hansen var en gudbenådet taler. I øvrigt en begravelsestale, som skaffede ham Bøstrup (søgte på samme tid Sengeløse på Sjælland). Pastor Hansen kom til Langeland „som en frisk vind, der så og fejede ud“. Han var på dette tidspunkt en af de yngste af præsterne. Der var stor kirkegang. Selv missionsfolkene fra Nordlangeland søgte Bøstrup.

Pastor Hansen var en særpræget personlighed. Særpræget skal måske ses under de hårde kendsgerninger, han måtte bøj sig under, himmelstormer som han var. Han kunne spille på et helt register af stemninger, som uvægerligt måtte skaffe ham også modstandere. Han var så absolut af den gamle skole. Han var en hård mand, men med et islæt af moderne indstillinger. De muligheder, han havde for at nå højere op i samfundet, lod han klogeligt ligge. Han talte herom, men de sidste år var han mere afdæmpet. Han var en præst på godt og mindre godt.

Efter sin afsked fra Bøstrup og under sit otium i Fredensborg levede han stille og roligt. Han var meget belæst og berejst.

Han døde 19/1 1939 og vel som en skuffet og træt mand.

Sognepræst Andreas Hansen og hustru Marie Johanne Pedersen havde børnene: 1) Karen Gullev Hansen. 2) Jenny Gullev Hansen. 3) Astrid Gullev Hansen. 4) Andreas Gullev Hansen. 5) Anne Kirstine Gullev Hansen.

1) *Karen Gullev Hansen* blev født i Gl. Rye i 1898, viet til Erik Mønsted 29/5 1921. Både han og hun var farmaceuter. Hun døde i Tåstrup i 1949. Han, der var født i Hesselager i 1888, døde i København i 1953. I ægteskabet var der fire børn: 1) Aksel, født 1921, der er hotelmand. 2) Tage, født 1924, der er adjunkt i Glamsbjerg. 3) Leif, født 1931, der er kontormand. 4) Jens Peter, født 1935 (døde allerede i 1936).

2) *Jenny Marie Gullev Hansen* blev født i Gl. Rye i 1901. Hun døde i forældrenes villa i Fredensborg i 1960. Hun var ugift.

3) *Astrid Gullev Hansen* blev født i Gl. Rye i 1903. Hun er ugift og ejer nu forældrenes villa i Fredensborg.

4) *Andreas Gullev Hansen* blev født i Bøstrup 11/3 1907. Han blev viet til *Grethe Mühlerwirth*, der er født 20/6 1920, i København i 1941.

Han tog mellemskoleeksamen fra Tranekær private Realskole i 1923 og realeksamen i Høng i 1924. Han blev derefter uddannet som mejerist hos den kendte mejeriejer Thomsen i Bøstrup på Langeland og gennemgik efter udstået læretid mejeriskolen i Dalum. Ansat ved postvæsenet i 1937. Postbud i Karup i 1939, postbud i Kgs. Lyngby i 1944 og derefter overpostbud samme sted i 1948. Ægteskabet barnløst. Andreas Gullev Hansen har en endog overordentlig sjælden samling af antikviteter. Særlig bemærkelsesværdig er den ved, at den indeholder mange sjældenheder, der har tilhørt slægten i Rye kro.

5) *Kaj Gullev Hansen* blev født i Bøstrup i 1909 og døde i Ribe i 1924.

5) *Anne Kirstine Gullev Hansen* blev født i Bøstrup på Langeland 23/1 1913. Hun blev 15/10 1940 viet til civilingeniør Carl Erik Gimbel, der døde 15/6 1946 på Skullerrødsholm i Nr. Lyndelse. Anna Gullev Hansen giftede sig anden gang med Tage Esbjerg Christoffersen, søn af gårdejer Niels Christoffersen, Esbjerggård på Sjællands Odde, der så overtog Skullerslevholm.

Nu følger en omtale af mine tipoldeforældre, kromand Jens Jensen Låsby og hustru Dorthea Rasmusdatters yngste søn:

7) *Frands Bloch Jensen* (se side 154). Frands Bloch Jensen, der var født i Rye kro 23/7 1812, blev 21/9 1836 gift med *Ane Nielsdatter*, der var datter af Jærgergårdens ejerpar Niels Laursen og hustru Johanne Nielsdatter. Ane Nielsdatter, der var født i Jærgergården i Rye 16/10 1816, døde i Rye 15/3 1876. Frands Bloch Jensen døde i Rye 23/7 1881. Ved giftermålet med Ane Nielsdatter overtog Frands Bloch den sydlige del af Jærgergården.

I ægteskabet var der børnene:

1) *Niels Frandsen*, der blev gift med Maren Krogh fra Voerladegård og overtog hendes fødegård dér (født i Rye 27/12 1838).

2) *Jens Frandsen*, der i første ægteskab var gift med enken fra Jærgergården, Maren Andersdatter, overtog Jærgergårdens nordlige del. Han, der var gift tre gange, vil blive omtalt under slægten i Kongsgården (se side 106).

3) *Dorthea Frandsdatter* blev gift med Rasmus Sørensen, som overtog Jærgergårdens sydligste del (begge omtalt side 159).

## Slægten i Slotsgården

Der er klang af fortid i de navne, de gamle slægtsgårde i Rye sogn har. Det er navne, der ligesom bærer bud til den nulevende slægt om en svunden tid – Rye sogns storhedstid.

Blandt de slægter, der er beskrevet i denne bog, er „Slægten i Slotsgården“ den eneste, der er af adelig oprindelse. Over en række først lavadelige og senere højadelige slægter kan denne slægt med fuldstændig sikkerhed føres tilbage til Gorm den Gamle.

Under et besøg i Låsby kro for ca. tre år siden gjorde ejerinden af nævnte kro, Maren Nielsen (datter af afd. gårdejer Søren Nielsen, Glarvogård), mig opmærksom på, at hun vistnok nedstammede fra en adelig dame Gedske Leth. Senere fik jeg lejlighed til at gennemgå et lille hefte, hvori afdøde lærer Thomas Jensen i Rye skriver om sine børn og sin og sin hustrus slægt. Det, der var formodningen hos Maren Nielsen, bliver til vished hos Thomas Jensen. Han skriver, at Gedske Leths far er løjtnant Rasmus Leth. Rigtigheden af dette er let påviselig. Gennem kirkebøgerne fra Thorning og Rye, Aarhus Stifts Folketællingsliste af 1787, Thyrsting Herreds Gejstlige Skifteprotokol og Det Skanderborgske Rytterdistrikts Fæsteprotokol går vejen ind i Danmarks Adels Aarbøger, hvor Gedske Leth og hendes far Rasmus Leth har deres plads.

Som udgangspunkt for slægten i Slotsgården har jeg valgt Niels Sørensen, der ved giftermål med Gedske Pedersdatter overtog denne gård. Nu følger først en skildring af dette ægtepar og deres efterkommere efterfulgt af en skildring af Gedske Pedersdatter og hendes adelige og kongelige forfædre.

*Niels Sørensen*, der var søn af vore tipoldeforældre gårdejer og sognefoged Søren Kristensen og hustru Ella Thomasdatter, var født i Rye 15/2 1812. Ved giftermålet med Gedske Pedersdatter fra Slotsgården overtog han denne gård. Niels Sørensen døde 7/4 1907. Hans forfædre, der griber dybt ind i de allerede her i bogen omtalte slægters historie, findes i „Slægten i Kongsgården“ (side 99), „Slægten i Ryegård“ (side 133), „Wissingslægten“ (side 9).

*Gedske Pedersdatter*, gift med forannævnte Niels Sørensen, var datter af Slotsgårdens ejerpar, Peder Pedersen og hustru Ane Marie Nielsdatter. Gedske Pedersdatter, født i Slotsgården 21/5 1818, døde i barselseng 27/9 1851.

Niels Sørensens børn med Gedske Pedersdatter: 1) Ellen Marie Nielsen. 2) Søren Nielsen. 3) Mette Kirstine Nielsen. 4) Petrine Nielsen. 5) Johanne Nielsen. 6) Peder Nielsen. Blandt disse børn omtales nr. 1, 3, 5 og 6 først:

1) *Ellen Marie Nielsen* var født i Slotsgården 14/7 1839 og døde 15/5 1921. Ellen Marie var ugift og husbestyrerinde hos den ligeledes ugifte broder Peder Nielsen.

6) *Peder Nielsen* var født i Slotsgården 16/9 1851 og døde 30/8 1922. Han ejede Slotsgården til sin død.

3) *Mette Kirstine Nielsen* var født i Slotsgården 29/3 1844. Hun blev 24/6 1873 gift med enkemanden, gårdejer *Jens Nielsen* af Voergård i Framlev sogn, der første gang havde været gift med Maren Christensen, død 12/7 1871. Mette Kirstine døde 5/11 1912. Jens Nielsen, der var født 26/3 1828, døde 19/4 1909.

Jens Nielsen og Mette Kirstine havde datteren a) Maren Jensen og sønnen b) Niels Marius Jensen.

a) *Maren Jensen*, der var født i Voergård 7/2 1878, blev gift med *Jens Thomsen Jensen* fra Framlev. Maren Jensen døde allerede 4/2 1911. Jens Thomsen Jensen, der var født 7/10 1878, døde 9/1 1943 på Næshøjgård.

b) *Niels Marius Jensen*, der var gift med Anna, havde ingen børn.

Jens Thomsen Jensen og Maren Jensen havde datteren *Metha Kirstine Jensen*, født 14/4 1908, gift med gårdejer *Arne Hegelund*, der er født 5/2 1905. Ægteparret ejer Stilling Østergård. Arne Hegelund var sognefoged i Stilling sogn, indtil dette sogn blev sammenlagt med Skanderborg. Han er bestyrelsesmedlem i og senere næstformand for Skanderborg Landboforening. Medlem af centerudvalget, der fører tilsyn med statsanerkendte svineavlscentre, senere formand (7. distrikt). Revisor i Banken for Skanderborg og Omegn. Medlem af overvoldgiftsretten for Skanderborg amt. Formand for Svineforsøgsstationen Godthaab. Medstifter af og bestyrelsesmedlem i Skanderborg Kvægavlsforening.

Mette Kirstine Nielsen og hendes efterkommere nedstammer fra Gorm den Gamle (se side 170–176).

5) *Johanne Nielsen*, der var gift med gårdejer Hans Pedersen i Kongsgården, er omtalt på side 107 og 170. Hun og hendes efterkommere nedstammer fra Gorm den Gamle (se side 170–176).

2) *Søren Nielsen* var født i Slotsgården 19/2 1841. Han giftede sig 23/11 1871 med *Johanne Nielsen* fra Jærggården. Efter giftermålet købte han Glarbogård i Rye sogn. Søren Nielsen formåede i kraft af sine gode evner og sin dygtighed som landmand at gøre sig gældende. Han var i flere år formand for Rye sogneråd. Søren Nielsen døde i Svejstrup Skovgård 20/3 1930. Han og hans efterkommere nedstammer fra Gorm den Gamle (se side 170–176).

*Johanne Nielsen* var født i Jærggården i Rye 9/8 1847. Hun er datter af denne gårds tidligere ejerpar, Niels Nielsen og hustru Maren Andersdatter. Hendes bedsteforældre er Niels Laursen og hustru Johanne Nielsdatter, der også har ejet Jærggården. Da Johanne Nielsen er datter af vor tipoldefar Niels Jensen i Bakkegården og hustru Johanne Rasmusdatter, betyder dette, at førstnævnte Johanne Nielsen (gift med Søren Nielsen) via Niels Jensen nedstammer fra præsten Christen Nielsen i Rye (1564–1614). Johanne Nielsen døde på Glarbogård 27/7 1905.

Søren Nielsens og Johanne Nielsens børn:

a) *Niels Nielsen*, født 29/9 1872, var gårdejer og senere hotelejer, først i Ry St. og senere i Viborg. Han var gift med Karen Marie Nielsen.

b) *Niels Sørensen Nielsen*, født 24/4 1875, var gårdejer i Voerldegård og i mange år sognerådsformand for Sdr. Vissing-Voerldegård sogneråd. Han var gift med Ane Frandsen fra Voerldegård.

c) *Gedske Nielsen*, født 28/4 1877, gift med mejeribestyrer, senere proprietær Jens Christian Nielsen, Gedemarksgård ved Vemmelev.

d) *Marius Nielsen*, født 10/5 1880, ejede Dauding Overgård. Han var gift med Else Marie Sørensen fra Dauding.

e) *Maren Nielsen*, født 21/2 1883, var første gang gift med gårdejer Søren Rasmussen, Ryegård i Gl. Rye. Gift anden gang med gårdejer og sognerådsformand Niels Jensen i Jærggården i Gl. Rye. Efter Niels Jensens død købte og drev hun Låsby kro til sin død 28/1 1967.

f) *Rasmus Nielsen*, født 14/4 1885, ejede en gård i Fiirgårde ved Ry St. Han var gift med Olga Ørnberg.

g) *Jens Stougaard Nielsen*, født 21/8 1887, død 12/10 1947, ejede Svejstrup Skovgård. Han var gift med Mary Nielsen, datter af afdøde bestyrer af Himmelbjerggården Knud Nielsen og hustru Anna Thomine Thomassen.

h) *Peder Nielsen*, født 1/4 1889, ejede gården Nørrelund i Stilling. Han var gift med Othilia Marie Bach.

4) *Petrine Nielsen*, der var født i Slotsgården i Rye 2/3 1847, blev 3/10 1876 i Rye kirke viet til lærer Thomas Jensen. Petrine, eller Trine, som hun i daglig tale kaldtes, døde 24/3 1917 og blev begravet på Rye



kirkegård. Petrine Nielsen vil sammen med sine søskende blive indfalds-porten til de adelige og kongelige slægter, hun, hendes søskende og deres efterkommere nedstammer fra (side 170–176).

*Thomas Jensen*, der i en lang årrække var lærer og kirkesanger i Rye, var født 4/6 1833 i Kalhauge i Hornborg sogn. Den 3/10 1876 blev han gift med forannævnte Petrine Nielsen. Han døde i Silkeborg 28/1 1915 og blev begravet på Rye kirkegård.

Der er meget at sige om denne fremragende mand, mere end der er plads til her. Men noget skal der siges. Afdøde sognepræst Andreas Hansen (tidl. Rye) har engang sagt: „Jeg har lært meget af lærer Thomas Jensen“. Ja, der var meget at lære af Thomas Jensen. Først og fremmest i etisk henseende. Hans forhold til hans medmennesker var præget af dyb retsind, og for ham var pligtens bud et af de store bud i loven. Det viste hans gerning i skole og kirke tilfulde. Han formåede, og her må hans kone tages med, under personlige afsavn at give sine mange begavede børn en fyldig uddannelse.

Lærer Thomas Jensens forfædre:

*Forældre*: Gårdmand Jens Thomassen, født i Tvingstrup i 1803, og hustru *Kirsten Marie Rasmusdatter*, født i Østbirk.

*Bedsteforældre på fædrene side*: Gårdmand *Thomas Jensen* og hustru *Kirsten*.

*Oldefar på fædrene side*: Gårdmand *Jens Jensen* af Tvingstrup.

*Bedsteforældre på mødrene side*: Gårdmand *Rasmus Lorentsen* og hustru *Mette Marie Madsdatter* af Kalhauge.

*Oldefar på mødrene side*: *Lorents Kok*. Denne Lorents Kok skal være født i Sverige. Han var først kok ombord på et skib og blev fanget af sørøvere i Middelhavet, men slap fri og blev senere kok på herregården Urup ved Østbirk.

Lærer Thomas Jensens børn med Petrine Nielsen: a) Gedske Marie Jensen. b) Thomas Aage Jensen. c) Else Margrethe Jensen. d) Kirsten Tove Jensen. e) Søren Gunnar Jensen. f) Niels Frode Jensen. g) Thomas Agnar Jensen.

a) *Gedske Marie Jensen*, født i Rye skole 20/12 1878, havde foruden præliminæreksamen og lærerindeeksamen speciel uddannelse i tysk og gennem studieophold i Tyskland yderligere uddannelse i dette sprog. Hun var lærerinde i tysk ved frk. Seligmanns skole i Vejle. Gedske Marie Jensen døde 22/10 1952.

b) *Thomas Aage Jensen*, født i Rye skole 13/3 1879, var discipel i Horsens lærde skole. Han var denne skoles duks og fik tilkendt skolens flidspræmie. Thomas Aage Jensen døde af tyfus i en alder af 15 år 3/10 1894.

c) *Else Margrethe Jensen*, født i Rye skole 6/10 1880, havde foruden præliminæreksamen taget lærerindeeksamen. Hun blev 1901 konstitueret og 1904 fast ansat som lærerinde ved Kragelund skole og giftede sig 1908 med lærer ved samme skole, Anders Jensen Andersen. Else Margrethe Jensen døde i 1908 efter 12 dages ægteskab.

*Anders Jensen Andersen*, der senere blev lærer i Århus, døde i 1940.

d) *Kirsten Tove Jensen*, født i Rye skole 10/4 1882, tog lærerindeeksamen fra frk. Langs seminarium i Silkeborg og fik ansættelse som lærerinde ved Fjordsgades skole i Århus, hvor hun senere blev udnævnt til lærer efter § 35 (overlærer). Kirsten Tove Jensen døde 4/7 1933.

e) *Søren Gunnar Jensen*, født i Rye skole 6/9 1885, tog lærereksamen fra Silkeborg og blev derefter ansat som lærer ved skolevæsenet i Fredericia med sang, musik og legemsøvelse som hovedfag. Med et af ham ledet kor holdt han flere offentlige koncerter i Jylland. Han forlod militærtjenesten som løjtnant i intendanturen. Søren Gunnar Jensen døde af en komplikation efter den spanske syge 5/9 1924 i Århus.

*Else Magdalene Anna Scheelke*, der var gift med forannævnte Søren Gunnar Jensen, var født i København 12/8 1885. Hun var datter af den fra Holsten indvandrede væver Claus Scheelke, der drev tricotageforretning i København.

Søren Gunnar Jensens børn med Else Magdalene Anna Scheelke:

1) *Søren Korsner*, født i Fredericia 8/12 1919, student fra Fredericia 1938, juridisk embedseksamen 1944 og derefter ansat i justitsministeriet, afløst af ansættelse i politiet (anklagemyndigheden). Fra 1/4 1954 notar (notarius publicus). Den 25/7 1950 blev Søren Korsner gift med *Aase Dahl Christensen*, født i Hurup 14/9 1927, datter af driftsleder Holger Christensen og hustru Herdis, f. Eriksen.

f) *Niels Frode Jensen*, født i Rye skole 19/2 1888, tog præliminæreksamen fra Silkeborg realskole, tillægseksamen i fransk og latin og derefter studentereksamen fra Viborg Cathedralskole. Han blev optaget på Veterinær- og Landbohøjskolen, hvorfra han tog dyrlægeeksamen og nedsatte sig som dyrlæge i Årup på Fyn.

Niels Frode Jensen, der døde i Årup 19/10 1919, var gift med *Anna Holm*, der var født 26/9 1892 og døbt i Nørrebroby kirke 13/11 s. å. Anna Holm døde i Sanderum 24/6 1967.

Niels Frode Jensens børn med Anna Holm:

1) *Else Marie Jensen*, der er født i Årup 9/2 1917, har taget studentereksamen og derefter medicinsk embedseksamen fra Københavns universitet og er nu praktiserende læge i København. Else Marie Jensen blev 10/4 1939 gift i Fredens kirke i Odense med ligeledes praktiserende læge *Peer Clemmensen* i København.

Peer Clemmensens børn med Else Marie Clemmensen, født Jensen:  
a) Eva, født 24/5 1942. b) Niels, født 25/12 1945. c) Anne Marie, født 11/4 1957.

g) *Thomas Agnar Jensen*, født i Rye skole 5/9 1891, tog studentereksamen fra Århus Cathedralskole og medicinsk embedseksamen fra Københavns Universitet, hvorefter han nedsatte sig som praktiserende læge i København. Han var gift med *Ellen Elisabeth Heidemann*, født i Hjørring 29/4 1897.

Thomas Agnar Jensens børn med Ellen Elisabeth Heidemann:

1) *Mette Birgitte Skram Jensen*, født i København 31/1 1923, gift 7/5 1945 med overlæge *Niels Vedel Jensen*, nu bosiddende i Hjørring.

2) *Thomas Agnar Skram Jensen*, født 27/4 1926, gift 19/7 1958 i København med *Kirsten Stangerup* fra Gentofte. Thomas Agnar Skram Jensen er eksportchef i medicinalfirmaet Dumex.

3) *Karen Charlotte Skram Jensen* er født i København 29/6 1932 og blev 14/2 1953 gift med konsulent *Flemming Abildgaard Jensen*, født i Nyborg 23/8 1930.

Med Gedske Pedersdatter i Slotsgården som første led (mor til *Søren Nielsen på Glarbogård*, *Petrine Nielsen i Rye skole*, *Johanne Nielsen i Kongsgården*, *Mette Kirstine Nielsen i Voergård* og *de to ugifte søskende, Peder og Else Marie Nielsen*) tvinges jeg nu til, for i det hele taget at kunne give en slægtsoversigt, at opstille i slægtled.

Slotsgårdsslægtens væld af højadelige forfædre bliver omtalt med navn, fødsels- og dødsår med de dertil knyttede data. *En omtale af de herregårde og slotte, de besad, de høje stillinger, de indtog, og deres betydning i vort fædrelands historie lader sig af pladsmæssige og økonomiske grunde ikke gennemføre. Men der vil i hvert enkelt tilfælde blive henvist til den adelsårbog (med tilføjet sidetal), hvor den pågældende kan findes.* Under omtalen af de adelige slægter anvendes følgende forkortelser:

- 1) Danmarks Adels Aarvog betegnes som D. A. Aa.
- 2) g. 1° betyder gift første gang. – g. 2° gift anden gang.
- 3) g. m. betyder gift med.

### 1. slægtled

*Gedske Pedersdatter* (g. m. Niels Sørensen i Slotsgården) omtalt s. 166.

### 2. slægtled

Gårdejer *Peder Pedersen*, født 6/12 1792 på Råhøjgård i Rye sogn, død 14/8 1865 som aftægtsmand i Slotsgården, g. m. enkekone *Ane Marie*

*Nielsdatter*, født 1777 i Hejnæs i Rye sogn, død i Slotsgården 13/12 1864 (Rye kirkebog).

### 3. slægtled

Gårdejer *Peder Pedersen (Stougaard)*, også kaldet Peder Snedker (faderen var snedker i Rye), blev døbt i Rye kirke 21/9 1763. Han, der var ejer af Råhøjgård i Rye sogn, døde 31/5 1837. Han var gift 1° med *Gedske Rasmusdatter Leth* (D. A. Aa 1902, s. 241). Vielsen fandt sted i Rye kirke 12/7 1788. Peder Pedersen (Stougaard) blev g. 2° 8/12 1805 med enkekone Maren Hansdatter fra Glarbo Hedegård. Efter giftermålet overtog han denne gård.

Peder Pedersen Stougaard havde en ældre broder, Jens Stougaard, der var professor og rektor ved Aarhus Cathedralskole. I en nekrolog over sidstnævnte skriver en senere conrektor ved denne skole, H. H. Blache, følgende: „Den i indeværende Aar afdøde Rektor ved Aarhus Cathedral-skole, Jens Stougaard, Ridder af Dannebrogen, var født i Landsbyens Rye i Nørrejylland den 23. November 1761 af simple, men efter deres Stand paa den Tid temmelig velhavende Forældre. Hans Fader var Peder Pedersen, af Proffession Snedker. Moderen Anne Cathrine Herholdt“. Moderen hed helt korrekt Anne Cathrine Andersdatter Herholdt.

Hele interessen må nu samle sig om Peder Pedersen Stougaards første hustru, *Gedske Rasmusdatter Leth*. Det er hende, der som den første adelig fødte over de lavadelige slægter Leth og Linde fører slægten ind i et væld af højadelige slægter og i kongeslægterne.

*Gedske Rasmusdatter Leth*. Ifølge D. A. Aa. 1902, s. 241, skulle Gedske Leth, der ifølge samme kilde var datter af stykjunkeren (løjtnant) Rasmus Hans Leth, være født i 1776. Denne årbog er imidlertid bogen med de mange fejl. Flere af disse er da også rettede i Adelsårbogen af 1906, s. 503, der helt rigtigt oplyser, at Gedske er døbt 12/4 1767. Der ved bringes denne adelsårbog til at stemme med Thorning kirkebog, hvor hendes dåb står opført under nævnte dato. Hun blev båret til dåben af præstefruen i Thorning, Else Cathrine Steensen, der stammede fra herregården Aunbjerg. Gedske Leth blev viet i Rye kirke til Peder Pedersen (Stougaard) 12/7 1788. Hun døde på Råhøjgård i Rye sogn 4/5 1811. Medens D. A. Aa. helt rigtigt oplyser, at hun er datter af løjtnant Leth, er oplysningerne om, at hendes mor skulle hedde Arine Cathrine Smed forkert. (Også dette er en af denne årbogs vildskud). Hendes mor var, som det også klart fremgår af følgende, Anna Sophia Lund.

### 4. slægtled

*Anna Sophia Lund* giftede sig efter løjtnant Leths død anden gang med

sogndegnen Jens Hansen Raun i Rye. I Aarhus Stifts Folketællingsliste af 1787 opgives det, at hun var i andet ægteskab med sogndegnen Jens Hansen Raun, og at hun havde hos sig en 18-årig datter *Gedske Leth af første ægteskab*. Rye kirkebog giver følgende oplysninger om hende: „Dom 3p. Trinit 1783 (6/7 1783) trolovet Degnen Jens Hansen Raun og Fru Leth og d. 2. Aug. 1783 copuleret Degnen og Fru Leth“. (Det er første gang, jeg har set sognepræsten i Rye bruge titulaturen frue i kirkebogen).

Anna Sophia Leth, født 1733, døde i degneboligen i Rye 7/6 1789. Skiftet efter hende blev ifølge Thyrsting Herreds Gejstlige Skifteprotokol påbegyndt 19/6 1789. Tilstede ved skifteforretningen var svigersønnen Peder Pedersen Stougaard. En anden svigersøn, Monseigneur Wrang fra Wingsted mølle omtales også i skiftet.

Sogndegnen Jens Hansen Raun døde i Rye degnebolig 27/5 1793 kl. 6½ om morgenen (ifølge skifteprotokollen).

*Rasmus Hans Leth*, der var stykjunker (løjtnant) i artilleriet og gift med Anna Sophia Lund, var født 5/10 1724. D. A. Aa. 1902, s. 241, op-giver ham som død før 1770.

I fjerde slægtled træffer vi endvidere snedker Peder Pedersen, født 1730, død i Rye 20/10 1777, g. m. Anna Cathrine Andersdatter Herholt (måske datter af skovfoged Anders Christensen i Rye).

#### 5. slægtled

Christian Leth til Kovstrup, afskediget som løjtnant i 1724, g. m. Christiane Charlotte Amalie v. Bassen til Tandrup, født 1697, død 1/11 1761. Også her rummer D. A. Aa. 1902 en fejl. Han var kun gift 1°. Rettelser i D. A. Aa. 1906, s. 503.

#### 6. slægtled

1) Niels Leth til Store Vosborg, født 7/9 1658, adlet 30/1 1708, død 2/8 1711, g. m. Maren Christensdatter Linde, født 1672, begr. 17/11 1755. D. A. Aa. 1902, s. 240. – 2) Oberst Cassimir Erasmus v. Bassen, død 6/4 1696, g. m. Elisabeth Sophie Rantzau, død 29/3 1726, g. 2° med amtmand Hans Eyffler. D. A. Aa. 1930, s. 62.

#### 7. slægtled

1) Christen Linde til Volstrup, født 26/12 1626, død 9/8 1706, g. m. Dorthea Nielsdatter, født 4/3 1639, død 12/8 1685, datter af borgmester Niels Sørensen i Holstebro. Chr. Linde blev adlet 17/10 1704. Han omtales i Biografisk Leksikon som en af Danmarks rigeste mænd på kapitaler og jordegods. – 2) Frantz Rantzau, født ca. 1620, død før 22/2

1776, g. m. Helle Urne, begr. 28/6 1688. Hun g. 2° med Morten Skinkel, g. 3° med Hans Arenfeldt.

#### 8. slægtled

1) Johan Rantzau, født 2/7 1597, død 1638, g. m. Dorthe Gersdorff 1620, D. A. Aa. 1930, s. 60. – 2) Jørgen Urne, født 17/10 1598, død 19/2 1642, g. m. Margrethe Marsvin, født 16/3 1606, død 22/3 1650. D. A. Aa. 1904, s. 483.

#### 9. slægtled

1) Frantz Rantzau, født 28/8 1555, død 21/2 1612 (faldt i Calmar-krigen), g. m. Anna Rosenkrantz, født 12/5 1566, død 18/10 1618. D. A. Aa. 1930, s. 49. – 2) Christopher Gersdorff, født ca. 1575, død 1635, g. m. Else Munk, der levede i 1629. D. A. Aa. 1943, s. 40. – 3) Knud Urne, født 26/10 1564, død 2/2 1622, g. m. Margrethe Eilersdatter Grubbe, født 29/9 1568, begr. 12/4 1654. D. A. Aa. 1904, s. 479. 4) Otto Marsvin, født 20/10 1573, død 31/3 1647, g. m. Mette Pedersdatter Brahe, født 1579, død 15/4 1641. D. A. Aa. 1904, s. 278.

#### 10. slægtled

1) Henrik Rantzau, født 11/3 1526, død 31/12 1598, g. m. Christina v. Halle, født 11/2 1535, død 26/7 1603. D. A. Aa. 1930, s. 41. – 2) Erik Rosenkrantz, født 1519, død 8/11 1575, g. m. Helvig Hardenberg, født 28/3 1540, død 14/7 1599 (Danmarks rigeste frue). D. A. Aa. 1910, s. 394. – 3) Peder v. Gersdorff, levede 1563, g. m. Anna v. Minkwitz. D. A. Aa. 1943, s. 40. – 4) Christen Munk, nævnt 1548, død 5/7 1579, g. 1° med Else Ulfstand, død 1565, g. 2° med Dorte Mogensdatter Gyldenstjerne, død 18/7 1583. D. A. Aa. 1901, s. 253. – 5) Aksel Urne, født ca. 1500, død 6/3 1577, g. 1° med Anna Rosenkrantz, g. 2° med Birte Knudsdatter Rud, født 9/6 1538, død 1/9 1573. D. A. Aa. 1904, s. 479. – 6) Ejler Grubbe, født 28/3 1532, død 20/11 1585, g. 1° med Else Bjørnsdatter Laxmand, født 5/1 1543, død 30/5 1575, g. 2° med Karen Lykke Jørgensdatter, der døde i marts 1630. D. A. Aa. 1895, s. 479. – 7) Jørgen Marsvin, f. ca. 1520, død 2/9 1581, g. m. Karen Ottesdatter Gyllenstjerne, begr. 20/11 1589. D. A. Aa. 1904, s. 277. – 8) Peder Brahe, nævnt første gang 1561, død 28/6 1610, g. m. Margrethe Gøye, død 16/4 1594. D. A. Aa. 1950, s. 19.

#### 11. slægtled

1) Johan Rantzau (Danmarks store feltherre), født 12/11 1492, død 12/12 1565, g. m. Anna Walstorp, f. 1505, død 29/12 1565. D. A. Aa. 1930, s. 40. – 2) Frantz v. Halle, g. m. Christine Ramel. D. A. Aa.

1930, s. 41. – 3) Otte Holgersen Rosenkrantz, nævnt første gang 1508, død af pest 6/10 1525, g. m. Margrethe Ganz v. Putlitz, død 29/9 1525 af pest. D. A. Aa. 1910, s. 379. – 4) Jakob Hardenberg, nævnt første gang 1522, død i juli 1542, g. m. Sophie Lykke Pedersdatter, død 1570. – 5) Hans Munk, nævnt første gang 1488, død 1533, g. m. Karen Spend, der levede 1543. D. A. Aa. 1901, s. 253. – 6) Mogens Gyldenstjerne, født 1481, død 9/10 1569, g. m. Anna Sparre, død 1/8 1564. D. A. Aa. 1926, s. 19–20. – 7) Knud Urne, død 14/2 1543, g. m. Inger Walkendorff, død 28/2 1565. D. A. Aa. 1904, s. 478. – 8) Knud Rud, nævnt første gang 1504, død 27/3 1554, g. m. Dorthe Madsdatter Bølle, død 12/11 1545. D. A. Aa. 1912, s. 439. – 9) Sivert Grubbe, nævnt første gang 1510, død 12/2 1559, g. m. Mette Ulfeldt Pallesdatter, død 12/5 1562. D. A. Aa. 1895, s. 159. – 10) Bjørn Stensen, levede 1541, g. m. Margrethe Knudsdatter Giedde. D. A. Aa. 1902, s. 230. – 11) Peder Marsvin, født før 1500, død 21/10 1526, g. m. Helle Tagesdatter Hol-lunger, død 27/3 1556. D. A. Aa. 1904, s. 277. – 12) Otto Gyllenstjerne, nævnt første gang 1514, død 25/6 1551, g. m. Helvig Gøye, død 3/4 1597. D. A. Aa. 1926, s. 20. – 13) Jens Brahe, nævnt første gang 1532, død 21/11 1560, g. m. ANNE BILLE, død 11/8 1566. D. A. Aa. 1950, s. 14. – 14) Albrecht Gøye, nævnt første gang 1531, død 24/6 1558, g. m. Anne Ottesdatter Rosenkrantz, født 2/2 1522, død 7/11 1589. D. A. Aa. 1896, s. 152.

En gennemført fortsættelse af alle disse adelige slægtled vil i sidste omgang medføre en omtale af mere end tusinde navne. Dette lader sig af tidsmæssige og økonomiske grunde ikke gennemføre. Derimod lader det sig gøre at videreføre en enkelt slægt, nemlig Anne Billes slægt (se understregningen af hendes navn i foranstående 11. slægtled). Over hendes slægt (Billeslægten), Galenslægten og Skarsholmslægten kan „Slægten fra Slotsgården i Gl. Rye“ med sikkerhed føres tilbage til Gorm den Gamle. Det sker her:

#### 12. slægtled

(Anne Billes forældre): Eske Bille, nævnt første gang 1510, død 9/2 1552, g. m. Sophie Krummedige Henriksdatter, død i maj 1538. D. A. Aa. 1890, s. 83.

#### 13. slægtled

Peder Bille, nævnt første gang 1464, levede 25/5 1508, g. m. Anne Knudsdatter Gyllenstjerne, død 26/7 1521. D. A. Aa. 1890, s. 62.

#### 14. slægtled

Torben Bille, nævnt første gang 1434, død 25/11 1465, g. 1° med Beate

Axelsdatter Thott, g. 2° med Sidsel Lunge Ovesdatter, død 1503. D. A. Aa. 1890, s. 61.

*15. slægtled*

Bent Jensen Bille, nævnt første gang 1392, levede 1440, var død 1442, g. m. Inger Torbensdatter Galen, død før 1456. D. A. Aa. 1890, s. 60.

*16. slægtled*

Torben Pedersen, nævnt første gang 1364, g. m. Christine Eriksdatter af Skarsholmslægten. D. A. Aa. 1893, s. 158.

*17. slægtled*

Erik Barnumsen til Skarsholm, nævnt første gang 20/7 1341, var død 1369, g. m. Gjertrud Pedersdatter Grubbe, levede 1404. D. A. Aa. 1916, s. 422-23.

*18. slægtled*

Barnum til Skarsholm, kaldes 1326 domicellus, var død 1329. D. A. Aa. 1916, s. 422.

*19. slægtled*

Erik kaldes 1277 domicellus, blev 1284 hertug af Sønder-Halland, g. m. Elisabeth, kaldes fordem hertuginde af Halland. D. A. Aa. 1916, s. 422.

*20. slægtled*

Knud blev 1216 hertug af Laaland, 1219 hertug af Estland, død 15/10 1260. Han var illegitim søn af kong Valdemar Sejr og Esbern Snares enke Helene Guttormsdatter. Knud var g. m. Hedvig, datter af hertug Svantepolk af Pommern. D. A. Aa. 1916, s. 422.

*21. slægtled*

Kong Valdemar Sejer, født 1170, død 28/3 1241, g. 1° med Dagmar af Bøhmen, g. 2° med Berengaria af Portugal.

*22. slægtled*

Valdemar den Store, født 14/1 1131, død 12/5 1182, g. m. Sophie af Novgorod.

*23. slægtled*

Knud Lavard, født 12/3 eller 12/4 1096, dræbt 7/1 1131, g. m. Ingeborg af Rusland.

*24. slægtled*

Erik Ejegod, død 10/7 på Cypern, g. m. Bodil, død 1103 på Oliebjerget.



*25. slægtled*

Svend Estridsen, født ca. 1020, død 28/4 1074. Synes at have været gift tre gange.

*26. slægtled*

Ulf Jarl, dræbt ca. 1026 i Roskilde domkirke, g. m. Estrid.

*27. slægtled*

Svend Tveskæg, død 3/2 1014 i Gainsboroug i England, g. m. Gunhild eller Sigrid Storraade.

*28. slægtled*

Harald Blaatand, død før 988, g. 1° med Gunhild, 2° med Tove.

*29. slægtled*

Gorm den Gamle, ca. 936, g. m. Thyra Danebod.

*„Mennesket er kun et svindende led i kredsløbet.*

*De, der var, gik bort og glemmes.*

*Og de, der er, skal gå bort og glemmes.“*

(PRÆD. 1)